EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

O evocare plină de prospeţime şi de relief a unei adolescenţe pe fundalul căreia se profilează — îndepărtat şi misterios — războiul civil, văzut de astă dată la un nivel inedit, între inocenţă şi luciditate.

O lume alcătuită din senzaţiile, sentimentele, gîndurile şi visurile unei fetiţe care descoperă, treptat şi dureros, lumea celor mari, lumea în care ştie că va intra, în mod inexorabil, foarte curînd.

Lei 5

1968

ANA MARÍA MATUTE • PRIMELE AMINTIRI

ANA MARÍA MATUTE

PRIMELE AMINTIRI

COLECŢIA MERIDIANE

Desenul copertei de *Şerban Gabrea*

Ana María Matute
PRIMERA MEMORIA
Ed. Destino, Barcelona, 1959

Ana María Matute

Primele amintiri

Traducere şi prefaţă de *Elena Bălan-Osiac*

Editura pentru Literatură Universală

Bucureşti — 1968

Cuvînt înainte

În istoria atît de complexă şi accidentată a romanului spaniol, Ana María Matute reprezintă un fenomen de inovaţie, nu însă exterior şi contrar tradiţiei, ci în cadrul şi spiritul ei. Punctele ce o integrează în tradiţie evoluează pe nişte coordonate constante, etice şi sociale ale prozei spaniole, pe care Ana María Matute le aprofundează şi le nuanţează conform unor preocupări caracteristice romanului modern.

Se poate spune că, astăzi, în Spania se scrie mult, se fac tatonări de înnoire a romanului pentru găsirea unui accent propriu, a unui stil personal, a unui ton şi a unui mod de exprimare aparte. Cela, Delibes, J. Goytisolo, Matute au cîştigat fiecare o modalitate de exprimare originală, personală, creînd nişte fiinţe omeneşti care trăiesc într-o atmosferă bine definită, frămîntate de nişte probleme ale lor şi ale vieţii contemporane.

Tematica romanului spaniol este foarte variată, îmbinînd adesea viziunea retrospectivă cu descrierea prezentului, analiza individului cu cea a colectivităţii, transpunerea realităţii „văzute" cu fabulaţia pură. Se

pot distinge, însă, cîteva teme frecvente și predilecte în scrisul generațiilor de după război și chiar al acelora de dinaintea războiului.

Prezența copilului și a adolescentului este una din trăsăturile comune aproape la toți scriitorii spanioli de după război. După *Lazarillo de Tormes* și *Rinconete y Cortadillo*, copilul și universul copilăriei au ocupat un loc preponderent în literatura spaniolă, dar ponderea lor n-a fost niciodată atît de importantă ca în romanul contemporan și mai ales cel spaniol. Lumea copiilor o descoperim în vagabonzii lui Miguel Delibes, în adolescenții recalcitranți ai lui Sanchez Ferlosio, în copiii care cresc în mizerie a lui Juan Goytisolo și pînă la copiii desculți care se înghesuie pe străzile pline de noroi ale satului spaniol, copiii întîrziați mintal, copiii triști și înțelepți din operele Anei María Matute.

Această întoarcere a adulților în lumea copilăriei, care constituie o dimensiune a prozei spaniole de azi, se poate explica, desigur, prin acuitatea imaginilor însîngerate, pline de violență, de frică și foame trăite de autori în timpul războiului. Mulți dintre scriitori nu pot separa copilăria de război și, împreună cu personajele lor, îi poartă și pe cititori în lumea zbuciumată a acelor ani : J. Goytisolo în *Doliu la Paradis*, Elena Quiroga în *Mașca*, Ana María Matute în *Pe acest pămînt*, *Soldații plîng noaptea*, *Fiii morți*. Alți scriitori, însă, nu reflectă din lumea copilăriei decît imaginile idilice : M. Delibes în *Drumul*, Fernández de la Reguera în *Noi am pierdut paradisul*.

Este semnificativă întrebuințarea cuvîntului „paradis“ care apare cu o foarte mare frecvență în tex-

tele şi chiar în titlurile unor romane contemporane care evocă perioada copilăriei. Dar fundalul rămîne tot războiul civil.

Unii scriitori se referă la copiii de *odinioară*, alţii la cei *de azi*, şi pun în visurile acestora o parte din revolta lor, din voinţa lor de a transforma societatea, o dată cu nostalgia neputinţei de a-şi putea înscrie aspiraţiile în societatea contemporană. *A scrie* înseamnă pentru scriitorii spanioli de azi singurul act pozitiv de afirmare a *eu*-lui, singurul mijloc de a-şi manifesta dezacordul şi deznădejdea pentru neputinţa lor de a acţiona.

Tema războiului civil este prezentă atît în operele generaţiei dinaintea războiului civil care au trăit şi au văzut evenimentele războiului îndeaproape ca: Sender, Max Aub, Gironella, cît şi în creaţia scriitorilor mai tineri, deşi aceştia acordă o mai mare atenţie contemporaneităţii. Dar atît tema copilăriei cît şi a războiului civil sînt permanent îmbinate cu preocuparea pentru viaţa spaniolă contemporană sub toate aspectele ei morale, politice, sociale. Se pare că generaţia tînără de scriitori fructifică experienţa înaintaşilor lor de la 1898 care s-au străduit să descopere motivele decăderii Spaniei chiar în interiorul ei, căutînd cauzele destrămării ţării cît mai în profunzime. Literatura spaniolă, strîns legată de realităţile naţionale, s-a arătat dintotdeauna deschisă la ceea ce apare nou în creaţia universală, păstrîndu-şi însă individualitatea şi contribuind ea însăşi la îmbogăţirea patrimoniului universal. E cunoscut faptul că în secolul al XIX-lea, atît romantismul cît şi realismul critic european duc la reînvierea şi chiar la renaşterea unor autentice valori ale trecutului spaniol,

că scriitorii spanioli s-au inspirat din naturalismul și modernismul francez în măsura necesară satisfacerii nevoilor spirituale autohtone, care treceau dincolo de aceste curente.

Ana María Matute se numără printre scriitorii care privesc viața și arta cu gravitate, refuză cinismul ostentativ, cuminţenia idilică și optimismul festiv, înscriindu-se distinct între marile tradiții realiste ale prozei spaniole. Ea se remarcă, printre ceilalți confrați ai ei, prin tonul de neconfundat al operelor sale în care realitatea și fantezia se unesc armonios, dînd naștere unei lumi imaginare și unor personaje ușor de intuit în realitatea imediată. Opera ei are valoarea unei înalte creații artistice, bazată pe o mare forță imaginativă, scăldată în lirism și poezie. Totodată, ea își manifestă dezacordul cu literatura evazionistă și militează pentru o literatură chemată să participe la marea operă de transformare a lumii. Prin sensibilitatea ei ascuțită, prin intuiția și concepția sa despre viață, Ana María Matute subliniază cu aprinsă vehemență aspecte dintre cele mai dramatice ale existenței umane. Ea însăși declară că a scris și va mai scrie romane care sînt „cam amare pentru gustul delicat al unor burghezi estetizanți". „Romanul de azi nu poate să mai fie scris doar pentru «pasa-tiempo»; în afară de faptul că este un document despre timpurile noastre, abordînd problematica omului de azi, el trebuie să răscolească profund conștiința unei societăți în dorința de a o îmbunătăți."[1]

Interviu cu Ana María Matute, în revista *Insula* — martie 1960.

Născută în orașul Barcelona, la 26 iulie 1926, într-una din acele familii burgheze prospere (tatăl de origine catalană, mama spaniolă), Ana María Matute își imparte copilăria între Madrid, Barcelona și Mansilla de la Sierra. Aici, în acest cătun situat la granița dintre Castilla la Vieja și Navarra, unde viitoarea scriitoare își petrece vacanțele în casa bunicilor ei, cunoaște o lume cu totul diferită de aceea a orașelor, un univers aparte ce i se întipărește adînc în memorie și care-i va folosi ca fundal pentru numeroase opere sau îi oferă prototipuri pentru nenumărate personaje. În 1937, izbucnește războiul civil din Spania și Ana María Matute cunoaște și „cealaltă față a cuvintelor și a faptelor", învață să deschidă ochii, să observe, să asculte. Drama Spaniei, dramatica zbuciumare a omului, în acel moment crucial, va fi oglindită cu o rară forță evocatoare de viitoarea scriitoare în majoritatea operelor ei, ca multe alte aspecte ale vieții, de altfel, surprinse și interpretate prin prisma anilor copilăriei de atunci și a ochilor maturi de acum. După război, Ana María Matute își continuă studiile de pictură și desen în orașul Barcelona, la Școala Nuriei Llimona și este, totodată, elevă la clasa de vioară a lui Juan Massaia. Dar încă de la vîrsta de cinci ani compune povești pe care și le ilustrează singură și încet, încet vocația pentru literatură se conturează de foarte timpuriu.

Cuvîntul „precocitate" apare foarte des ori de cîte ori se vorbește despre începuturile ei literare și aceasta nu ne surprinde dacă ne gîndim că la vîrsta de 17 ani scrie „în serios" primul său roman *Pequeño teatro (Mic teatru)*, iar la 22 ani se prezintă la concursul

pentru premiul Nadal cu romanul *Los Abel*, cu care ajunge pînă în ultimul tur de scrutin, dar este preferat romanul lui Miguel Delibes *La sombra del cipres es alargada.*

Romanul *Pequeño teatro* va fi publicat în 1943, iar ediţia revăzută din 1954 este distinsă cu premiul Planeta. Deşi este un roman de început de carieră literară, *Pequeño teatro* prefigurează cîteva din marile teme care o vor preocupa în mod deosebit : viaţa cu toate aspectele ei dramatice reflectată în conştiinţa oamenilor sărmani, zbuciumul sufletesc al copilului întîrziat mintal, dar cu sclipiri de înţelepciune, lupta pentru existenţă, mizeria.

La marginea mării, într-un orăşel mai mult decît provincial, apar pe scena vieţii o suită de personaje de o străveche tradiţie, reluate într-o nouă viziune şi un alt context : Don Juan, fata bătrînă, bigotă şi tiranică, arivistul, „netotul" oraşului etc. Accentul cade, însă, pe mulţimea strîmtorată, pe mizeria umană, pe gloata de copii desculţi reprezentată prin Ilé Eroriak, neghiobul înţelept, încrezător în toţi, iertător şi visător. Despre aceşti copii ai nimănui, bîntuiţi de soartă, autoarea scrie cu o vizibilă răscolire patetică : „Copiii înfometaţi visează. Copiii flămînzi se întind în bărci şi se visează puternici. Copiii nu vor să le fie foame, nu vor să le fie sete."

Ana María Matute face parte din acei scriitori rari care scriu cu maximă exigenţă artistică literatură despre copii şi pentru copii ; pînă în prezent a publicat un număr apreciabil de poveşti şi povestiri pentru copii şi o remarcabilă „carte-poematică" intitulată *Los niños tontos (Copiii neghiobi)* despre care C.J. Cela

spunea că este „cartea cea mai importantă dintre toate genurile, care s-a publicat în Spania după Emilia Pardo Bazán".

Ea știe să se apropie cu multă delicatețe și înțelepciune de lumea copiilor, cu duioșie și înțelegere, surprinzînd sau intuind mișcările și reacțiile lor sufletești, zugrăvindu-i cu o inegalabilă măestrie.

Dar chiar dacă revine foarte des la aceleași motive, ea le reia întotdeauna dintr-o altă perspectivă, evoluînd din același nucleu epic în cercuri concentrice, lăsînd impresia unui poem simfonic în care temele majore sînt, rînd pe rînd, schițate, abandonate, reluate și dezvoltate într-o suită de tablouri de o coloratură profund umanistă.

De pildă, străvechiul simbol biblic al luptei fratricide dintre Cain și Abel, care va rămîne o temă aproape „constantă" de-a lungul întregii sale opere, este reluat dintr-un unghi modern în romanul *Los Abel* (1948). Inventivitatea epică din această lucrare nu se arată deosebit de surprinzătoare. Pe structura mitului, rivalitatea dintre cei doi frați (Aldo și Tito) e stîrnită din pricina unei fete, Jaqueline, care-și manifestă preferința pentru Tito, cel ce va fi omorît. Dar noutatea, cu totul originală, i-o asigură autoarei unghiul etic nou și forța de analiză psihologică a personajelor. Dintr-un asemenea unghi valorile biblice apar, nu o dată, răsturnate. Ana María Matute este dotată cu o intuiție ascuțită, cu o rară capacitate de a observa, diseca și analiza universul sufletesc al ființei umane pînă în cele mai ascunse detalii. Investigînd cu o dezinvoltă și fascinantă inteligență artistică zone psihice dintre cele mai îndepărtate, ea recurge și la psihanaliză (trebuie, aici, amintită și influ-

ența lui Dostoievski pentru care autoarea își manifestă o răspicată preferință) fără a neglija, însă, observația directă și valorificînd creator tradiția cea mai strălucită a prozei analitice. Ea inițiază investigarea în profunzime a nașterii sentimentului de gelozie, ură și ipocrizie, a dragostei fraterne măcinată de invidie, mai întîi în nuvele ca *Los niños sabios (Copiii înțelepți)*, reluîndu-și apoi în romane ca *Fiesta al Noroeste (Sărbătoare la Nord-vest), Los Abel, Los hijos muertos (Fiii morți)*, opere de-a lungul cărora ecuația răzbunării din povestea biblică își schimbă termenii.

Fiesta al Noroeste (1953, premiul Café Gijón) este o operă de o mare originalitate, scrisă în spiritul acelei tradiții spaniole în care tragicul se îmbină cu grotescul, ura cu dragostea, admirația cu invidia, măștile cu realitatea, păpușile cu oameni vii. De la Cervantes la García Lorca „păpușile" și „mînuitorii de păpuși" au exercitat o fascinație deosebită asupra spaniolilor. Dar niciodată nu s-a recurs atît de mult la măști și deghizări ca în zilele noastre. Romanul spaniol contemporan o ilustrează din plin și faptul e lesne de înțeles. Cuvintele „joc", „serbare", mască", „circ", „păpușă", „teatru" apar foarte frecvent în diferite contexte și chiar în unele titluri cu funcții simbolice. În *Invențiile și peregrinările lui Alfanuí* de Sánchez Ferlosio o marionetă conduce un cortegiu de măști ; în *Doliu la Paradis* și *Sărbători* de Juan Goytisolo copiii, mascați, parodiază dramele adulților : drama războiului, a exaltării religioase etc. ; în *Joc de mîini* și *Circul* de J. Goytisolo, bufonul se luptă din răsputeri să-și recapete propriul său *eu*, sau face pe nebunul jucînd alături de un copil deghizat în cow-boy, într-o noapte înfricoșătoare în care se aud

împuşcăturile Gărzii Civile. Dacă realitatea socială a adulţilor ia alura unei pantomime burleşti interpretată de copii, visările şi jocurile lor, realizate cu ajutorul măştilor, tind să se substituie realului, tind să devină realitate [1].

La Ana María Matute, tema copilului şi a măştilor concură pe deplin la semnificaţia simbolului, pare o punte între ficţiune şi realitate, iar viziunea ei asupra lumii se întretaie întrucîtva cu maniera de a reflecta lumea într-un soi de oglinzi ciudate, tipic Valle-Inclanescă.

Cu romanul *En esta tierra (Pe acest pămînt,* 1955), scriitoarea atacă tema războiului cu violenţa lui, cu foamea, durerea, mila, entuziasmul, dezamăgirea şi moartea, închegînd, astfel, o pagină dramatică din istoria Spaniei.

Premiul Criticii pe 1958 şi Premiul Naţional de literatură „Miguel de Cervantes" pe 1959, este decernat Anei María Matute pentru romanul *Los hijos muertos,* lucrare amplă care constituie un salt calitativ în evoluţia scriitoarei, aducîndu-i unanima apreciere pentru desăvîrşita realizare artistică. În *Los hijos muertos* reia tema războiului şi a consecinţelor acestuia în viaţa concretă a oamenilor şi în conştiinţa lor, presărînd romanul cu o filozofie existenţialistă, fiind vizibil influenţată de Sartre şi Camus.

În semnificaţiile filozofice ale romanului se întrevede ideea inutilităţii acţiunii, a zădărniciei luptei, a resemnării cauzate de limitele impuse de viaţă. În acelaşi timp însă, se simte şi protestul scriitoarei îm-

---

[1] S. de la Souchère : *Masques et déguisements.*

potriva unei Spanii claustrate, în care lipsa de prefaceri sociale provoacă o stare de sufocare, de neîncredere în om și în viitor. Se desprinde, totodată, și o amară filozofie a resemnării și alienării omului într-o societate nedreaptă, formulată, adesea, în fraze aforistice : „Dintre toate viețuitoarele pămîntului, doar omul este singuratic" ; „Omul e o jucărie a pămîntului" ; „De la Cain omul este un fugar pe fața pămîntului"...

Dar problema Cain-Abel, problema războiului, a sensului luptei, a idealului uman în numele căruia omul se zbate este reluată într-o nouă viziune și într-un nou context de fapte în trilogia *Los Mercaderes (Negustorii)* din care scriitoarea a publicat doar primele două volume : *Primera memoria*, încununată cu Premiul Nadal pe 1960 și *Los soldados lloran de noche*, 1964, lucrînd în prezent la volumul al III-lea, intitulat *La trampa (Capcana).*

Ana María Matute aduce în centrul romanului său complexitatea problemelor Spaniei în timpul războiului civil, dar nu ca pe o pagină de cronică, ci ca pe un punct de reper al conștiințelor. Dacă în *Los hijos muertos* transpare ideea zădărniciei luptei, în *Los soldados lloran de noche* eroii ei ajung la concluzia că personalitatea umană nu se poate manifesta decît prin acțiune, prin luptă. În *Primera memoria*, războiul se simte undeva, departe, și se aud doar vagi ecouri, zvonuri confuze, crîmpeie de vești. În *Los soldados lloran de noche* războiul devine ceva concret, prezent în viața și în conștiința oamenilor, moment crucial în care se pun marile întrebări referitoare la condiția umană și se iau hotărîrile și atitudinile cele mai îndrăznețe.

Manuel, eroul fără de fapte eroice, este omul existențial de azi, corupt de împrejurările vieții, dar gigantesc în monologul său interior, în căutarea febrilă a adevărului și purității. Fascinat de personalitatea luptătorului Jeza (întrupare a voinței, a rațiunii și a echilibrului uman cu care-i contagiază pe cei din jur), Manuel este frămîntat de problema existenței autentice, a condiției umane în anume împrejurări, și sfîrșește printr-un gest eroic dovedindu-și astfel „angajarea“, singura atitudine căreia omul trebuie să-i rămînă credincios, după opinia autoarei.

Cu *Primera memoria*, romanul pe care-l prezentăm în traducere, autoarea își desăvîrșește și își împlinește artisticește acea constantă a preocupărilor ei literare: investigarea nuanțată a lumii copilăriei și adolescenței.

În sufletul adolescentei Matia (o proiectare romantică a scriitoarei) se încrucișează două drumuri, se zbat două suflete, unul care rămîne în urmă, copilul, și altul care năzuiește înainte, adolescentul, care devine conștient de sine, de trecerea sa în lumea celor mari, de realitatea însăși. Această trecere sensibilă la o altă lume, pe care Matia o descoperă mai întîi cu indiferență, apoi cu mirare și teamă, este captată de Ana María Matute cu sensibilitate și pătrundere, urmărind evoluția sentimentului de dragoste întinat de răutate, ură, și ipocrizie. Matia se simte dezrădăcinată acolo, pe insulă, în casa plină de ascunzișuri și mister a bunicii ei, se simte frustrată pentru că a pierdut tot ce o mai lega poetic de copilărie: florile sălbatice de pe malurile apei, rîulețele desenate de ea cu bățul în noroi, poveștile lui Andersen... Ea este nevoită să suporte tratamentul

rece al bunicii ei fățarnice, cu sensibilitatea tocită și spirit mărginit, indiferența grotescă a mătușii Emilia, prefăcătoria și autoritatea diabolică a vărului său, Borja. Împotriva acestei lumi deformate se ridică Matia, adolescenta plină de vitalitate, de luciditate stranie, de visare și curiozitate, de căutare și resemnare, de durere și sete de viață, de speranță și dezamăgire. Ea ar vrea să fugă, să se depărteze de acel mediu sufocant, să cunoască lumea, la fel ca acel straniu personaj, Jorge de Son Major — un don Juan ruinat fizicește — idolul copiilor de pe insulă, „desfrînatul“ care abandonase acea lume claustrată, rigidă și se avîntase în nemărginitul aventurii, ca un lup de mare. Gestul lui e poate o încercare de reînviere a unui alt trecut, al unei alte lumi, îndepărtate, e, poate o dovadă de nonconformism față de realitatea stagnantă în care minciuna și ipocrizia dăinuie prin toate ascunzișurile insulei, este efortul lui de căutare a unui sens al vieții, a ineditului, a noului.

Se întoarce, însă, învins, dezamăgit, aureolat de o înțelepciune izvorîtă dintr-o experiență de viață aventuroasă cu care-i fascinează pe copii.

Peste aceste stranii personaje (căci, parcă, toate au ceva ciudat în ele) și peste toată atmosfera romanului plutește o boare de poezie amară și mister, dînd întrucîtva senzația de fantastic și ireal.

Punctul de plecare este, însă, realitatea, care pentru Ana María Matute este un izvor de poezie, de strălucire și de mister. În tot ce e mai simplu și cotidian ea descoperă valori noi, mituri și simboluri. Din vagabondul Marco, din *Pequeño teatro*, face un don Juan mascat, recurgînd la tirade amoroase și la

farsă spre a-şi cîştiga existenţa ; grotescul aventurier Jorge de Son Major e un don Juan în agonie, e spiritul de aventură al Spaniei de ieri ; doña Práxedes, bunica Matiei, e Spania anilor dinaintea războiului civil, iar Jeza, Manuel şi José Taronjí e, poate, Spania de azi şi mîine.

Simbolurile din operele Anei María Matute nu cresc din pură fantezie, ele sînt plămădite mai întîi în clocotul sau chiar în liniştea exasperantă a satului. Sondajele psihologice făcute de autoare în universul sufletesc al personajelor sale, sau minuţioasele analize spectrale ale societăţii conduc spre sîmburele unor realităţi umane, care, depăşind simpla mărturie istorică, pun aspectele particulare, localizate, într-un raport de cauzalitate cu universalitatea.

Măiestria Anei María Matute şi remarcabilul său talent se vădesc tocmai în capacitatea ei de a surprinde într-o lume banală şi obişnuită dimensiuni ale universalităţii.

Arta ei cucereşte printr-o uimitoare prospeţime a imaginilor, de un inedit care violentează, uneori, succesiunea logică a acţiunii, rupînd plăcut ordinea cronologică a faptelor şi înlănţuirea lor cauzală şi temporală.

Opera Anei María Matute tradusă pînă în prezent în peste cincisprezece limbi străine îmbogăţeşte creator proza spaniolă contemporană, integrînd-o în evoluţia romanului modern universal.

Elena Bălan-Osiac

NOTĂ

Cu *Primele amintiri* începe romanul *Negustorii,* conceput cu cîţiva ani în urmă în trei volume. Volumul al doilea se va intitula, după un vers din Salvatore Quasimodo, *Soldaţii plîng noaptea,* iar al treilea, *Capcana.* Deşi trilogia formează un tot unitar, legat prin unele personaje care trec de la un volum la altul, atît *Primele amintiri* cît şi celelalte volume îşi vor păstra în substanţa materialului epic o riguroasă independenţă.

A.M.M.

Pe tine nu te-a trimis Dumnezeu şi totuşi, în numele lui, ai făcut ca acest popor să creadă în minciună.

EREMIA, 28—15

Povîrnişul

1

Bunica mea avea părul alb şi-i cădea pe frunte într-o buclă mare, ondulată, dîndu-i un anume aer de trufie. Purta, aproape întotdeauna, un baston de bambus cu mînerul de aur, care nu-i era de nici o trebuinţă, fiindcă era zdravănă ca un cal. Uitîndu-mă peste nişte vechi fotografii, cred că aş putea descoperi în figura aceea colţuroasă, masivă şi albă, în ochii ei cenuşii, încercănaţi, o licărire din fiinţa lui Borja sau chiar dintr-a mea. Bănuiesc că Borja a moştenit de la ea trufia, lipsa ei totală de evlavie. Eu, poate, tristeţea aceasta nemărginită.

Mîinile bunicii, osoase şi cu nodurile proeminente, nu lipsite de frumuseţe, erau punctate cu nişte pete cafenii. În degetul arătător şi în inelarul de la mîna dreaptă îi jucau două briliante murdare. După mesele de prînz îşi tîra balansoarul pînă la fereastra biroului ei (negura, vîntul mistuitor şi umed şuierînd printre agave, sau împrăştiind frunze ruginii

pe sub migdali; norii plumburii, umflați, încețoșînd strălucirea verde a mării). Și de acolo, cu binoclul ei cel vechi de teatru, încrustat cu safire false, scruta casele albe de pe povîrniș locuite de țărani; sau spiona marea, pe care nu mai trecea nici un vapor, și nu apărea nici o urmă din oroarea aceea despre care ne povestea Antonia, servitoarea din casă. („Se spune că dincolo omoară familii întregi, că-i împușcă pe călugări și le scot ochii... și că pe alții îi aruncă într-un cazan cu ulei încins... Dumnezeu să aibă milă de ei!") Fără a ieși din neclintirea ei, cu ochii și mai apropiați, ca doi frați care-și mărturisesc secrete ascunse, bunica asculta explicațiile acelea morbide. Și stăteam, așa toți patru — ea, mătușa Emilia, vărul meu Borja și cu mine — copleșiți de căldură, plictiseală și singurătate, dornici să auzim veștile acelea care nu erau de loc decisive — războiul începuse abia de o lună și jumătate — în liniștea acelui colț de insulă, în acel punct pierdut din lume, care era casa bunicii. Ora de siestă era, poate, cea mai liniștită și în același timp cea mai încărcată din zi. Auzeam scîrțîitul balansoarului în biroul bunicii, pe care ne-o imaginam cu enormele-i solitare pe degete și o sclipire cenușie în ele, spionînd acel du-te-vino al femeilor de pe povîrniș.

Deseori o auzeam spunînd că e ruinată, și cînd spunea asta, luînd în gură vreuna din nenumăratele pilule din flacoanele acelea cafenii, aliniate pe toaletă, i se adînceau și mai

mult cearcănele de sub ochi, iar pupilele i se învăluiau într-o oboseală gelatinoasă. Părea un Buda ciomăgit.

Mi-aduc aminte de mişcarea maşinală a lui Borja, care se repezea ori de cîte ori bastonul ei de bambus aluneca pe lîngă perete şi cădea pe duşumea. Mîinile lui lungi şi bronzate, cu nodurile late — ca ale bunicii — se întindeau spre baston (singura ştrengărie, singurul protest, în liniştea exasperantă a acelui ceas de odihnă fără de odihnă). Borja alerga imediat, cu deprinderea unui copil bine educat, spre bastonul rebel, şi-l rezema din nou de perete, de balansoar, sau de genunchii bunicii. Atunci, cînd rămîneam toţi patru în cabinet — mătuşa, vărul meu şi cu mine ca într-o audienţă — singura care vorbea, pe un ton monocord, era bunica. Recules fiecare în sine însuşi, sau cufundat în plictiseală, cred că nici unul nu asculta ce spunea ea. Eu pîndeam semnalul lui Borja, care indica momentul potrivit pentru a o zbughi. Foarte des mătuşa Emilia căsca, dar cu gura închisă ; îţi puteai da seama numai după contracţiile puternice ale fălcilor ei late, de un alb lăptos, şi după lacrimile care-i umpleau imediat ochii ei mici cu pleoape rozalii. Nările i se umflau şi aproape că i se auzea scrîşnetul dinţilor pe care-i strîngea puternic ca să nu i se deschidă gura pînă la urechi, ca femeilor de pe povîrniş. Spunea, doar, din cînd în cînd : „Da, mamă. Nu, mamă. Cum vrei tu, mamă.“ Asta era singura mea distracţie, în timp

ce aşteptam nerăbdătoare mişcarea aproape imperceptibilă a sprîncenelor lui Borja, ca s-o luăm din loc.

Borja avea cincisprezece ani, iar eu paisprezece, şi stăteam acolo împotriva voinţei noastre. Ne plictiseam şi ne cuprindea exasperarea pe amîndoi deopotrivă, în mijlocul acelei linişti uleioase, a falsei păci din insulă. Vacanţa noastră fusese întreruptă de un război care părea fantomatic: aproape şi îndepărtat în acelaşi timp, poate mai de temut tocmai pentru că era invizibil. Nu-mi dau seama dacă Borja o ura pe bunica, dar ştia foarte bine să se prefacă în faţa ei. Cred că, încă de pe cînd era mic, cineva îi insuflase prefăcătoria ca pe o necesitate. Era blînd şi afabil în prezenţa ei, şi cunoştea foarte bine înţelesul cuvintelor *moştenire, bani, pămînturi.* Era blînd şi afabil, spun, cînd îi convenea să pară astfel în faţa anumitor persoane. Dar niciodată n-am văzut un ticălos mai înfrînat ca el, un perfid şi un mincinos mai mare ; dar nici un alt copil mai trist. Afişa atîta inocenţă, puritate şi distincţie în faţa bunicii, cînd în realitate — oh, Borja, poate abia acuma încep să te iubesc — era un păcătos, firavă şi superbă frîntură de om.

Nu cred că eu eram mai bună decît el. Dar, ori de cîte ori mi se ivea prilejul, îi dovedeam bunicii că stăteam acolo împotriva voinţei mele. Însă cine, de la vîrsta de nouă ani la paisprezece, n-a fost luat şi dus dintr-un loc într-altul, trecut dintr-o mînă într-alta, ca un obiect, nu va putea să înţeleagă şi înstrăinarea

și răceala și nesupunerea mea din vremea aceea. În afară de asta, niciodată n-am așteptat nimic de la bunica: am suportat purtarea ei de gheață, frazele ei stereotipe, rugăciunile ei către un Dumnezeu inventat numai de ea și pentru ea, și cîte o mîngîiere plină de indiferență, cum erau, de altfel, și pedepsele primite de la ea. Mîinile ei cu pete roșiatice și cafenii se așezau ocrotitoare peste capul meu în timp ce vorbea, printre suspine, despre tatăl meu corupt (*idei infernale, fapte nefaste*) și despre nefericita-mi mamă (*Mulțumesc lui Dumnezeu, s-a dus în împărăția cerului*), cu bătrînele acelea miorlăite din Son Lluch, în după-amiezele în care acestea veneau în vizită la noi, în șareta lor acoperită. (Purtau pălării mari, împodobite cu fructe și flori veștede, ca niște zarzavaturi, peste care nu mai lipsea decît un nor de muște, bîzîind.)

Fusesem — spunea ea — o fetiță ursuză, prost educată, exmatriculată de la Nuestra Señora de Los Ángeles pentru că o lovisem cu piciorul pe subdirectoare; înrăită de o ambianță familială frămîntată, dezbinată; victimă a unui tată indiferent și nemilos care, odată rămas văduv, mă lăsase pe mîinile unei servitoare bătrîne. Fusesem — continua ea, urmărită cu o atenție răuvoitoare de bătrînele din Son Lluch — abrutizată în cei trei ani petrecuți cu acea biată femeie pe o moșie de-a tatălui meu, ipotecată, într-o casă dărăpănată. Am trăit, deci, înconjurată de munți

și păduri sălbatice, de oameni ignoranți și mohorîți, departe de orice afecțiune și ocrotire. (Ajungînd aici, bunica mă mîngîia.)

— O să te îmblînzim, mi-a spus imediat după ce am sosit în insulă.

Aveam doisprezece ani, și din primul moment am înțeles că voi rămîne acolo pentru totdeauna. Mama murise cu patru ani în urmă, iar Mauricia — bătrîna dădacă ce mă îngrijea — se îmbolnăvise și nu se mai putea ocupa de mine. Bunica mă luase sub protecția ei în mod definitiv, îmi dădeam bine seama. În ziua în care am ajuns pe insulă, în oraș bătea un vînt puternic. Niște firme, pe jumătate desprinse, se bălăngăneau deasupra ușilor prăvăliilor. Bunica m-a dus la un hotel întunecos, care mirosea a umezeală și leșie. Camera mea dădea, într-o parte, spre o curte interioară mică, iar în cealaltă spre o stradă urîtă de la capătul căreia pornea un drum scurt unde se legănau niște palmieri peste un colț de mare plumburie. Patul de fier forjat, foarte complicat, m-a înspăimîntat ca un animal necunoscut. Bunica dormea în camera de alături, și spre ziuă m-am trezit speriată — cum mi se întîmpla adesea — și am căutat, pe dibuite, întrerupătorul lămpii de pe noptieră. Îmi amintesc bine de răceala peretelui stucat și de abajurul roz al lămpii. Am stat nemișcată, în pat, privind împrejur cu teamă, speriată de propriul meu păr care-mi cădea în șuvițe negre peste umeri.

Obișnuindu-mă cu semiîntunericul, am identificat, unul cîte unul, locurile scorojite de pe

perete, petele mari de pe tavan și mai ales umbrele întortocheate ale patului, ca niște șerpi, balauri sau figuri misterioase, la care de-abia îndrăzneam să mă uit. M-am întors, cît am putut, spre noptieră ca să iau paharul cu apă și atunci am descoperit un șir de furnici care urcau pe perete în sus. Paharul mi-a scăpat din mînă și s-a spart, iar eu m-am ascuns iarăși sub cearșaf, acoperindu-mi capul. Nu îndrăzneam să scot nici măcar o mînă și-am stat așa mult timp, mușcîndu-mi buzele și încercînd să-mi alung lacrimile acelea nesuferite.

Cred că mi-era frică. Sau mă gîndeam că eram absolut singură și căutam ceva, neștiind, de fapt, ce anume. Am încercat să-mi mut gîndurile, să fac să-mi alerge închipuirea ca un mic tren prin păduri și locuri cunoscute, s-o port pînă la Mauricia și să mă agăț de imagini obișnuite (merele pe care Mauri le așeza cu grijă pe policioarele din casă, și parfumul lor care învăluia totul, pînă acolo încît, prostuța de mine, mi-am apropiat nasul de perete ca să văd dacă nu era îmbibat cu acel miros). Și mi-am zis, dezamăgită : „Acuma or fi galbene și zbîrcite, și eu n-am mîncat nici unul". Pentru că tocmai în seara aceea Mauricia a început să se simtă rău și nu s-a mai putut ridica din pat, și a spus că roagă să fie trimisă o scrisoare la bunica — oh, de ce, de ce s-au întîmplat toate astea ?

Am încercat să-mi îndrept micuțul car cu amintiri spre gardul auriu din livadă, sau spre crengile verzui care se oglindeau în adîncul

bălţilor. (Mă gîndeam, mai ales, la băltoaca aceea deasupra căreia strălucea un roi de ţînţari, tot verzi, şi lîngă care stăteam şi auzeam că mă strigau, dar eu nu voiam să le răspund pentru că în ziua aceea venise bunica să mă ia — văzusem praful ce se ridica pe şosea în urma maşinii — ca să mă ducă pe insulă, cu ea.) Şi îmi veneau în minte insulele, nişte pete cafenii pe albastrul pal al hărţilor mele — Atlasul meu drag. Şi dintr-o dată, patul şi umbrele întortocheate de pe pereţi, umbrele spre care se îndreptau furnicile, dintr-o dată — îmi ziceam — patul fusese înfipt în insula galbenă şi verde, înconjurată din toate părţile de un albastru şters. Iar umbra aceea care se proiecta dincolo de capul meu — patul era la un lat de palmă de perete — îmi dădea o senzaţie de mare nesiguranţă. Dar tot era bine că îl luasem cu mine pe micuţul Negro al meu, făcut din cîrpe — Gorogó, Coşarul — şi-l aveam acolo, sub pernă. Atunci am înţeles că am pierdut ceva : uitasem la munte, în casa aceea enormă şi dărăpănată, teatrul meu de marionete. (Am închis ochii şi am văzut decorurile din hîrtie transparentă, care închipuiau ceruri şi ferestre albastre, galbene, roze, apoi, literele acelea negre de pe verso : *Teatrul de copii, Seix y Barral, cheia telegrafică : Arapil. Pentru prima ridicare de cortină, numărul 3... „Steaua celor Trei Crai de la răsărit“, „Sufletul ruinelor“*, şi misterul enorm şi banal din ferestruicile transparente. Oh, cît doream să mă pot reîntoarce acolo, să pătrund prin peticele lui

de hîrtie și să fug, să trec dincolo de geamurile acelea false din zahăr ars. Ah, da, și albumele mele, și cărțile mele : „Kay și Gerda în grădina lor de pe acoperișul casei“, „Mica sirenă îmbrățișînd statuia“, „Cele unsprezece lebede“. Și simțeam o furie mocnită împotriva mea însămi. Și împotriva bunicii, pentru că nimeni nu mi-a adus aminte de ele și acuma nu le mai aveam. Pierdute, pierdute, la fel ca merele de toamnă, ca vîntul în soba cea neagră și cosașii verzi de prin iarbă. Nici măcar nu-mi aduceam aminte în ce dulap țineam teatrul de păpuși ; numai Mauricia știa.) N-am mai adormit și-am văzut cum se luminează de ziuă, pentru prima oară în viața mea, printre crăpăturile jaluzelelor.

Bunica m-a dus în sat, la ea acasă. Cît de uimită am fost cînd m-am trezit și era soare, și am fugit desculță, cu somnul moale încă în gene, spre fereastră. Avea perdele vărgate cu albastru și alb, iar acolo, jos, era povîrnișul. (Zile de aur, care nu s-au mai întors niciodată, vălul soarelui prins în trunchiurile negre ale migdalilor, jos, pe un teren care se arunca spre mare.) Mare surpriză, povîrnișul. Nu-l bănuiam să fie, în spatele casei, dincolo de zidurile grădinii neîngrijite, cu cireșii negri și smochinii cu crengi argintate. Poate, atunci, n-am știut, dar surpriza povîrnișului a fost zguduitoare pentru mine, îmbinată cu presimțirea unei mari bucurii și a unei dureri, laolaltă. Apoi m-am dus din nou la oraș și m-au lăsat la școala mănăstirii Nuestra Señora de los Án-

geles. Fără să știu nici de ce, nici cum, acolo m-am simțit rea și recalcitrantă ; parcă cineva mi-ar fi înfipt în inimă ciobulețul acela de cristal care l-a preschimbat într-o zi și pe micuțul Kay. Și simțeam o mare plăcere în aceasta și în a ascunde (împreună cu amintirile și dragostea mea, vagă și confuză, pentru un timp pierdut) tot ceea ce ar fi putut să însemne slăbiciune sau ceea ce mi-ar fi părut doar că poate fi luat drept așa ceva. N-am plîns niciodată.

În prima vacanță mă jucam puțin cu Borja. Îmi reproșau că sînt ursuză și necioplită, că am venit dintr-o lume de țărani și mă asigurau că-mi vor schimba caracterul. Un an și jumătate mai tîrziu, cînd mijea colțul ierbii — abia împlinisem paisprezece ani — m-au exmatriculat, cu mare scandal și consternare, de la mănăstirea Nuestra Señora de los Ángeles.

Acasă, la bunica, m-au primit cu răceală și cu promisiunea că voi fi aspru pedepsită. Pentru prima oară mi-am cîștigat, dacă nu simpatia, măcar admirația tacită a lui Borja care m-a admis în tovărășia și intimitatea lui.

În plină vacanță, a izbucnit războiul. Mătușa Emilia și Borja nu se puteau întoarce în peninsulă, iar unchiul Álvaro, care era colonel, se afla pe front. Borja și cu mine, surprinși, ca niște victime ale unei ciudate ambuscade, am înțeles că trebuia să rămînem pe insulă, nu se știa pentru cît timp. Colegiile pe care le frecventam se aflau departe, iar peste cei din jurul nostru — bunica, mătușa Emilia, preotul, doc-

torul — plutea ceva neliniştitor, ceva care tulbura lumea oamenilor mari şi dădea vieţii lor monotone un aer de anormalitate. Nu se mai ţinea cont de oră, se încălcau obiceiuri respectate de-a lungul vremii. În orice moment puteau sosi vizite şi veşti. Antonia aducea şi ducea ştirile. Radioul, vechi şi plin de paraziţi, mai înainte uitat şi dispreţuit de bunica, se transformase în ceva magic şi feroce care, în timpul nopţilor, le concentra atenţia şi-i unea într-o complicitate stranie pe toţi aceia care, mai înainte, nu se trataseră decît în mod protocolar.

Bunica îşi apropia capul ei mare de cutia rablagită a aparatului, şi dacă vocea mult aşteptată se îndepărta, îl zguduia cu frenezie, ca şi cum în felul acesta ar fi putut prinde iarăşi postul. Toate acestea, poate, au dus la strîngerea relaţiilor, pînă atunci reci, dintre mine şi Borja.

Calmul, liniştea şi o aşteptare îndelungă, exasperantă, în care, dintr-o dată, ne vedeam scufundaţi cu toţii, acţionau asupra noastră. Ne plictiseam şi ne frămîntam alternativ, cuprinşi parcă de o nelinişte mocnită, pînditoare, gata să izbucnească în orice moment. Şi-am început să cunosc casa aceea mare şi ciudată, cu pereţii de culoarea ocrului şi acoperişul de ţiglă, cu veranda cea lungă cu balustradă de piatră şi tavanul de lemn, unde eu şi Borja, pe brînci, vorbeam îndelung în şoaptă. (Şoaptele noastre probabil că stîrneau un ecou înfiorat, acolo sus, în ornamentele de stuc ale tavanului, ca

și cum vocea noastră ar fi fost furată de niște ființe mici și dusă din grindă în grindă, dintr-o încrustătură într-alta.) Eu și Borja, întinși pe dușumea, ne prefăceam că jucăm șah pe o tablă veche din fildeș care aparținuse bunicului nostru. Uneori Borja striga pentru a simula că jucăm : *Au roi !* (pentru că bunicii și mătușii Emilia le plăcea să ne audă vorbind în franceza noastră detestabilă, cu accentul de pe insulă). Astfel, amîndoi, pe verandă — unde bunicii nu-i plăcea să calce și în care se putea vedea numai cînd ferestrele erau deschise — găseam singurul refugiu în casa aceea înăbușitoare, străbătută mereu de pașii grei ai bunicii, care adulmeca, precum un ogar, plecările noastre în sat, sau spre povîrniș, în golful Santa Catalina, în Port...

Ca s-o putem zbughi, fără ca ea să ne audă pașii, trebuia să ne descălțăm. Dar, blestemata, descoperea imediat umbrele noastre alungite, proiectate pe pămînt. Cu privirea-i îndreptată în jos, ca de porc, le vedea fugind (așa cum vedea, probabil, viața ei înnegurată mistuindu-se), și-i cădeau bastonul și cutia cu tabac de care-i era pătat tot pieptul și urla :

— Borja !

Borja, fățarnic, se încălța repede, cu piciorul îndoit ca un cocor (și acuma-l mai văd, cu un zîmbet în colțul gurii, mișcîndu-și buzele care i se înroșeau ca unei femeiuști ; așa părea uneori, o femeiușcă, și nu un băiețandru de cincisprezece ani, căruia îi mijea mustața).

— Ne-a și văzut, bestia...

(Cînd rămîneam singuri, ne luam la întrecere ca să vedem cine vorbește mai urît.) Borja se îndrepta spre ea încet, cu un aer nevinovat, pe cînd ea venea lovind ici și colo mobilele cu bastonul, greoaie ca un rinocer în apă, gîfîind, cu fruntea îngălbenită de mînie, și zicea :

— Unde vă duceți... fără Lauro ?

— Ne ducem nițel pînă pe povîrniș...

(Acuma stau aici, în fața acestui pahar atît de verde, cu inima zdrobită. O fi adevărat că viața începe de la astfel de scene ? O fi adevărat că atunci cînd sîntem copii trăim viața toată, dintr-o sorbire, ca să ne repetăm apoi, orbește și stupid, fără nici un sens ?)

Borja nu mă iubea, dar avea nevoie de mine și îi plăcea să mă aibă în preajma lui, așa cum îl ținea și pe Lauro. Lauro era fiul Antoniei, servitoarea din casa bunicii. Antonia era de aceeași vîrstă cu bunica, pe care-o slujea încă de mică. Cînd a rămas văduvă, Lauro fiind foarte mic — bunica o măritase cînd crezuse și cu cine crezuse ea de cuviință — bunica a adus-o iar în casă, iar copilul l-au trimis mai întîi la mănăstire, unde cînta în cor și se îmbrăca într-un surtuc din stofă grosolană, și apoi la Seminar. (*Lauro el Chino*[1]. *Lauro el Chino*. Obișnuia să spună uneori : „Aceasta e o insulă veche și blestemată. O insulă de fenicieni și negustori, de lipitori și saltimbanci.

[1] Lauro Chinezul

Oh, lacomi negustori. În casele din acest sat, în zidurile și pereții lor tainici, peste tot, se găsesc îngropatele monede de aur." Îmi închipuiam comori în bani lichizi, amestecate cu osemintele lucioase ale morților, acolo sub pămînt, printre rădăcinile pădurilor. Monedele de aur, precum tăciunii aprinși, învălmășite printre viermi și pietre, pe sub mănăstiri.) Și cînd Lauro povestea — după cum avea obiceiul — noaptea, pe povîrniș, toți trei uniți prin cuvintele lui misterioase, vrăjiți parcă de șoaptele acelea, eu închideam uneori ochii. Poate că acelea erau singurele clipe cînd am fost buni cu el. Prin întuneric rătăceau fluturi de lumină, ca niște minuscule vapoare plutitoare, cum erau cele care treceau pe lîngă Mica Sirenă și o umpleau de nostalgie. (Vapoare din mătase roșie și bambus, în care a călătorit pe mări băiatul cel ciudat cu ochii negri, și nu i-a putut da un suflet.) El Chino tăcea dintr-o dată și-și trecea batista peste frunte. Cînd ne vorbea despre negustori, părea c-o face cu o anumită furie, cu furia permisă servitorului cu capul plecat. Borja devenea nerăbdător: „Zi-i mai departe, Chino!" El își ștergea ochelarii cu lentile verzui, și cînd și-i scotea, apăreau ochii lui mongoloizi, cu pleoapele groase, pe jumătate întredeschise. „Sînt obosit, domnișorule Borja... umiditatea îmi accentuează răgușeala... eu..." „Spune mai departe!" Și Borja îi punea mîna în piept, gata să-l împingă. El Chino se uita lung la mîna lui, cu degetele resfirate, ca cinci pumnale. „Lăsați-mă să

merg la culcare... Sînt foarte trist, lăsați-mă... Ce pricepeți dumneavoastră din toate lucrurile astea? Ați pierdut vreodată ceva? Dumneavoastră n-ați pierdut nimic niciodată!“ Cum nu înțelegeam, Borja rîdea. Iar eu gîndeam: „Am pierdut? Nu știu: știu doar că n-am găsit nimic.“ Și parcă cineva sau ceva m-ar fi trădat, cîndva, nici eu nu știam cînd. Nu ne purtam frumos cu el. „Domnul Preceptor, mister Chino...“ Îi ziceam Prespectivă, Cioară-Prespectivă, Iuda Galbenul... și alte porecle stupide care ne treceau prin minte cînd stăteam sub cireșii din grădină sau sub smochinul în care se urca cocoșul cel țanțoș al lui San Major. (Cum de-mi amintesc acuma de cocoșul lui Son Major? Era un cocoș alb, plin de bărbăție și curaj, cu niște ochi focoși, care străluceau în soare. Fugea de la Son Major și venea să se urce în smochinul din livada noastră.)

Lauro stătuse mulți ani la Seminar, dar pînă la urmă n-a putut să iasă preot. Bunica mea, care acoperise cheltuielile, era supărată. Deocamdată era profesorul și însoțitorul nostru. Uneori, uitîndu-mă la el, mă gîndeam dacă nu s-o fi petrecut și cu el, la Seminar, ceva asemănător cu ceea ce mi se întîmplase mie la mănăstirea Nuestra Señora de los Ángeles.

— Popă ratat, îi ziceam. Îl imitam pe Borja întru totul.

Popă ratat, cu ochi triști și mongoloizi, cu barbă neagră, mătăsoasă, abia mijită. Pupilele, galbene și rotunde, erau greu de văzut dincolo de ochelarii verzi. *El Chino.*

— Pentru Dumnezeu, pentru Dumnezeu, în fața doamnei, bunica dumneavoastră, să nu-mi ziceți așa ! Fiți cuminți, vă rog, pentru că altfel o să mă arunce în stradă...

El Chino se uita la Borja, și buzele-i tremurau peste dinții rari, ieșiți în afară.

Borja, cu briceagul pe care i-l luase lui Guiem, tăia bucăți dintr-o nuia. Rîdea pe înfundate și arunca în aer lemnul verde și umed, plăcut mirositor. Bucățile de nuia cădeau pe pămîntul din grădină, pe deasupra capului lui El Chino. Borja își ducea mîna pîlnie la ureche:

— Ce spui, ce spui ? Nu aud bine : uită-te în urechea mea, am ceva care bîzîie. Nu știu dacă n-o fi vreo albină...

Pomeții teșiți ai obrajilor lui El Chino deveneau rozalii. *În fața bunicii, nu.* (Dar în fața bunicii Borja apărea cuminte și nevinovat.) Borja săruta mîna bunicii și pe a mamei sale. Borja se închina, cu șiragul de mătănii între degetele lui aurite de soare, ca un călugăraș. Așa părea. cu picioarele lui goale și bronzate, vîrîte în sandale. Și zicea :

— Misterios de Dolor...

(Borja era un mare prefăcut. Și, totuși, cît de curați eram încă.)

Îmi amintesc de un vînt cald, care sufla foarte jos, de un cer umflat ca o infecție învinețită, de nopalii gălbui, abia bătînd în verde, și de tot pămîntul care începea de pe înălțimi, de la crestele munților împăduriți cu mesteceni

și stejari, locuiți de cărbunari, și se lățea spre vale, cuprinzînd și satul, prăvălindu-se pe povîrniș, prin spatele casei noastre, pînă la mare. Și-mi aduc aminte de pămîntul arămiu al povîrnișului terasat: de pietrele albe, una peste alta, strălucind ca niște dinți enormi, îndreptați spre marea ce se încrețea acolo jos.

Dintr-o dată vîntul înceta, și Borja, în camera de studiu, cu mine și cu El Chino, înălța capul și asculta, de parcă ar fi urmat să se audă ceva misterios și important. La etajul de sus, în biroul ei, bunica sfîșia cu gheare avide banderola pachetului de ziare de curînd primit. Degetele lacome îi tremurau, cu briliantele întoarse spre palmă. Căuta și căuta în ziare urme ale *hidrei roșii* și ale nelegiuirilor acesteia, fotografii de nobili sacerdoți cu burta spintecată.

Îmi amintesc. Să fi fost cinci după-masă în ziua aceea și vîntul încetase dintr-o dată. Profilul lui Borja era ascuțit ca tăișul unui pumnal. Borja își ridica buza de sus într-un mod aparte, iar caninii, lungi și ascuțiți, ca niște semințe de coconar descojite, albe, îi dădeau un aer de cruzime.

— Taci, odată, cocorule, a zis.

La jumătatea catilinarei, El Chino a clipit din ochi, buimac. Și l-a implorat, pe loc:

— Borja... ; dar s-a oprit.

Privea pe deasupra ochelarilor, prin ceața galbenă a ochilor săi, și încă, și încă o dată mă întrebam de ce se temea atîta de un mucos de cincisprezece ani. Aș putea spune chiar că mă

domina și pe mine, fără să știu cum. Uneori, noaptea, mă trezeam însetată, și pe jumătate adormită, aprindeam lumina de pe noptieră și căutam paharul acoperit cu un șervețel apretat (Antonia le punea, ritual, din cameră în cameră, în fiecare seară) în timp ce buzele mi se cufundau în apa rece, îmi dădeam seama că visasem cum Borja mă ținea legată cu un lanț și mă tîra după el, ca un fantastic păpușar. Mă împotriveam și voiam să țip — ca atunci cînd eram mică, la țară — dar Borja mă ținea strîns legată. (Și dacă nu greșisem cu nimic grav încă, și nu deținea nici un secret de-al meu cu care să mă subjuge, atunci de ce, de ce mă domina ?)

Așezat la un capăt al mesei învîrtea în mînă un creion galben. Ușile de la balcon erau deschise și se vedea un colț de cer vinețiu și foarte strălucitor. Borja ieșise afară și eu m-am ridicat ca să-l urmez. Lauro el Chino s-a uitat la mine și am văzut cum ura îi strălucea în ochi, o ură mocnită, pe care aproape că o puteai atinge. Îi zîmbeam cum învățasem de la Borja :

— Ce s-a întîmplat, maimuțoi bătrîn ?

Nu era bătrîn, abia trecuse de douăzeci de ani, dar părea fără vîrstă, închis în sine însuși, devorîndu-se parcă. (Borja spunea că-l auzise biciuindu-se, în genunchi : se uitase pe gaura cheii de la ușa camerei lui oribile, de la mansardă, pe pereții căreia lipise stampe și reproduceri de pe vitraliile unei catedrale de nu știu

unde, în jurul unui sfînţuleţ de culoare închisă, cu părul creţ şi picioarele desculţe şi care semăna cu Borja. Şi o fotografie cu el şi mamă-sa, ţinîndu-se de mînă : el îmbrăcat cu o haină lungă, dintr-o stofă proastă, de sub care i se vedeau şosetele încreţite.) Dar Lauro el Chino nu se temea de mine ca de Borja :

— Domnişoara Matia, dumneata rămîi aici.

Borja s-a întors înapoi. Era roşu tot şi învîrtea între degete creionul. Întredeschise ochii :

— S-a terminat ora de latină, domnule Prespectivă...

Lauro el Chino îşi ducea la tîmple un deget lung şi galben. Spunea ceva printre buzele lui groase care lăsau să i se vadă şiragul de dinţi rari.

— Unde vă duceţi ? Doamna, bunica dumneavoastră, o să întrebe unde sînteţi...

Borja aruncă pe masă creionul care se rostogoli pe toate feţele lui dreptunghiulare, producînd un ţăcănit mărunt.

— Bunica dumneavoastră o să spună : unde sînt copiii, Lauro ? Cum de i-ai lăsat singuri ? Şi eu, ce-am să-i răspund ? Dumneaei nu-i place să vă vadă hoinărind...

Borja începu să-şi legene mîinile înainte şi înapoi, ca pe nişte pendule, şi ridicîndu-le, în cele din urmă, se agăţă de grinzile balconului. Îşi îndoi picioarele sub el, ca un iepure, iar genunchii ridicaţi îi străluceau în lumina

palidă. Se legăna ca o maimuţă. Dacă te uitai bine, Borja avea în el ceva de maimuţă, ca toată familia mamei sale, de altfel. Rîdea :

— Borja, Borja...

Vîntul, cum spuneam, încetase. Înainte de a se prezenta în faţa bunicii, Borja îşi punea nişte pantaloni de doc albastru, tociţi la spate şi îndoiţi pînă peste genunchi, şi un vechi pulover maro, întins de tot. Gîtul îi ţîşnea, subţire şi băţos, din decolteul rotund, iar Borja semăna şi mai bine cu un călugăraş apocrif.

— Borja, domnişorule Borja : dacă într-o zi vine tatăl dumitale, colonelul...

Tatăl dumitale, colonelul. Mi-astupasem gura cu mîna, prefăcîndu-mă că-mi vine să rîd. Tatăl dumisale, colonelul, nu venea, poate că nu va mai veni niciodată. (Mătuşa Emilia, cu fălcile-i late, de catifea albă, şi ochii rozalii, o să rămînă aşteptînd, aşteptînd, aşteptînd abulic, cu sînii ei proeminenţi şi pîntecul diform şi moale. Exista ceva obscen în toată fiinţa ei, în aşteptarea ei, uitîndu-se spre fereastră.)

Stăteam aşa de mai bine de-o lună, fără să ştim nimic. „Cînd o să se termine războiul." „Războiul va fi o chestiune de zile", spuseseră, dar părea ceva ciudat, acolo, pe insulă. Bunica scruta marea cu binoclul ei de teatru pe care-l ştergea cu colţul batistei, dar nimic, nimic. De cîteva ori, foarte sus, trecuseră avioane inamice. Şi, totuşi, exista ceva, ca un mare rău, sub pămînt, sub pietre, sub acoperişuri, sub cranii. Cînd se lăsa peste sat ceasul de odihnă

de la amiază, sau oricare altă liniște, în momentele acelea ca o așteptare, răsunau pe străzile înguste pașii fraților Taronjí. Frații Taronjí, cu cizmele lor înalte, cu tunicile pe jumătate încheiate, blonzi și palizi, cu ochii lor rotunzi și albaștri de copii monstruoși și cu nasurile lor mari, iudaice. (Ah, frații Taronjí. Insula, satul, cărbunarii posomorîți, abia dacă îndrăzneau să-i privească un pic mai sus de glezne, cînd treceau pe lîngă ei.) Frații Taronjí îi duceau pe suspecți în șanțul șoselei, la marginea pădurii, puțin mai încolo de piața evreilor. Sau la întorsura țărmului abrupt, dincolo de Son Major.

— Borja, Borja...

Borja se legănă atîta cît îl ținură puterile. Apoi își dădu drumul și căzu la pămînt, frecîndu-și încheieturile mîinii, uitîndu-se la noi pieziș, pe sub pleoapele lui late și aurite ca niște felii de mandarină.

— Maimuțoi idiot, zise. Dacă vine tata am să-i spun totul, totul... Poți chiar să te rogi la Dumnezeu să nu vină, deși tu nu poți să te rogi fiindcă nu crezi în nimic. Am să-i spun eu tatii, și o să te dea pe mîna fraților Taronjí. Și știi ce se întîmplă cu maimuțoii bătrîni și perverși ca tine?

El Chino își mușca buzele. Borja se apropie din nou de masă, scărpinîndu-și un braț:

— E vreme frumoasă, Matia, zise... mergem?

— Nu și-a terminat traducerea... ea nu, mieună Lauro El Chino, bietul preceptor al junilor Borja și Matia.

(Săracul, săracul maimuţoi cu văicărelile lui nocturne şi cu privirea-i umedă de protejat al bunicii, cu ura lui confuză, întortocheată şi mocnită, ascunsă undeva sub pat, ca o boccea de rufe murdare. Bietul Lauro el Chino, trist preceptor fără tinereţe, fără josnicii împărtăşite, cu nişte cuvinte învăţate pe de rost şi o inimă de cîrtiţă. Mîinile lui de agricultor frustrat, cu vîrfurile degetelor gălbejite şi unghiile roase.) Ceva mă făcea să bănuiesc secretul lui Borja şi al lui El Chino, dar, deşi Borja îmi vorbea uneori de lucruri dintr-astea, încă nu le înţelegeam. (Odată, Chino ne-a dus în vizuina lui de la mansardă, unde se cocea la vremea prînzului sub acoperişul de ţiglă care ardea la soare ca un cuptor. Şi acolo şi-a scos pentru prima şi singura dată hăinuţa lui neagră şi i-am văzut subsuorile cămăşii ude de transpiraţie. Şi-a suflecat mînecile, şi avea braţele pline de păr negru, mărunt. Şi-a scos cravata şi s-a descheiat la gît. Borja a sărit în patul lui hodorogit, care a început să geamă speriat parcă de greutatea aceea, iar praful ieşea prin toate părţile — casa toată era plină de praf.) În acea cameră de la mansardă se vedea dragostea Antoniei, maică-sa. Antonia era prezentă în florile ce se aflau la fereastră şi pe care părea că soarele le incendiază. Erau, mi le amintesc bine, de un roşu aprins, în formă de cupă, şi aveau ceva violent, precum ura mocnită a lui Lauro. Şi acolo, la oglindă, prinsă în ramă, era o fotografie, el şi maică-sa cuprinzîndu-i umerii cu braţul. El.

copil urît cu părul în vîrtejuri şi şosetele mototolite. Maică-sa urca la mansardă în fiecare zi şi ştergea praful de pe toate fleacurile : reproduceri de tablouri, vase, flori, scoici. Dacă bunica ar fi ştiut că urcăm acolo ar fi urlat de ciudă. El Chino ne-a luat pe după umeri şi ne-a dus la oglindă. Am simţit pe spatele meu gol — era atît de cald că nu ne îmbrăcam aşa cum ordona bunica pînă la masa de prînz, cînd apăream în faţa ei pentru prima oară — mîna lui care se plimba de sus în jos, la fel ca şobolanii pe sub acoperişul casei, şi deşi n-am zis nimic, eram plină de nelinişte. Lauro ne mîngîia şi pe mine şi pe Borja, deodată, şi spunea :

— Două fiinţe aşa, Dumnezeule, ca din altă lume...

În cele din urmă, ca eliberîndu-se de o vrăjitorie, Borja i-a dat mîinile jos de pe noi.

— E vreme frumoasă, repetă Borja, uitîndu-se la mine.

Lauro el Chino se hotărî să zîmbească. Închise cartea, din care ieşi un nor subţire de praf — soarele-şi croia drum prin ceaţa umedă şi caldă — şi spuse cu un optimism prefăcut :

— Bine ! Atunci, hai să mergem...

— Tu nu vii.

Lauro el Chino şi-a scos batista şi şi-a trecut-o peste frunte, încet. Apoi şi-a dus-o un moment la nas, şi-a apăsat buza superioară, dîndu-şi cîteva lovituri scurte. Apoi şi-a şters gîtul, între guler şi piele.

Eu şi Borja am plecat spre povîrniş.

2

Ieşeam întotdeauna pe poarta din spate. Ne lipeam de zidul casei, pînă dispăream din cîmpul vizual al bunicii, care ne credea ocupaţi cu învăţătura. De la fereastra biroului ei, bunica scruta cu privirea şirul de case albe, pătrate, în care locuiau ţăranii. La căderea serii, căsuţele acelea îşi aprindeau luminile gălbui, şi erau ca nişte pioni ai unei lumi de jucării, iar locuitorii ei ca nişte păpuşi. Stînd în balansoar, sau în fotoliul de piele neagră cu ţinte aurii, bunica îşi potrivea binoclul său cu toc din saten gălbui şi safire false, şi se făcea cà priveşte. De la trunchiurile negricioase ale migdalilor şi frunzele măslinilor, pînă spre stîncile coastei marine se întindea povîrnişul.

Barca lui Borja se numea *Leontina*. Pe nişte scări săpate în stîncă se cobora la micul debarcader. Numai noi doi mergeam acolo. Cu *Leontina* ocoleam coasta stîncoasă pînă la golful acela mic, numit Santa Catalina. Nu mai exista altul pe o porţiune de cîţiva kilometri, şi-l numeam cimitirul bărcilor, pentru că cei din port îşi părăseau acolo bărcile lor pe care nu le mai foloseau.

Era foarte cald, iar Borja ţopăia în faţa mea. Pentru a merge la Santa Catalina cel mai bun drum era pe mare. Pe coastă era periculos, stîncile înalte şi colţuroase tăiau ca nişte cuţite. Dincolo de ultimii copaci, marea se vedea

strălucind verde-palid, liniştită ca o foaie metalică.

— Şi ceilalţi ?

— O ! N-or să vină.

Mă gîndeam la cei din grupul lui Guiem, întotdeauna împotriva lui Borja. De partea lui Borja erau copiii administratorului şi Juan Antonio, fiul doctorului. Era războiul de totdeauna. Dar golful Santa Catalina era numai al lui Borja şi al meu. Am sărit în barcă şi ea s-a clătinat scîrţîind. Pe timpuri fusese vopsită cu verde şi alb, dar acuma nu i se mai deosebea culoarea. Borja luă vîslele şi, proptindu-şi piciorul de stîncă, împinse cu putere. Barca se îndepărtă uşor, avîntîndu-se în largul mării.

Golful Santa Catalina avea o plajă foarte mică, iar la marginea apei era o fîşie plină de scoici, ca de aur, care se sfărîmau cînd coboram din barcă, de părea că pisăm cu picioarele bucăţele de faianţă. Din nisipul întărit, în care de-abia ni se imprimau urmele, răsăreau agave şi trestii verzi. Întotdeauna am avut impresia că în golful acela exista ceva iremediabil, de parcă ar fi fost înfiorat de un vînt catastrofal. Acolo se aflau, crăpate, cu marginile roase, deja vechi prietene, bărcile *Joven Simón* şi *Margelida* cu numele-i pe jumătate şters. De celelalte nimeni nu-şi mai amintea cum s-or fi numit vreodată. În mijlocul bărcii *Joven Simón* răsărea un mănunchi înalt de trestii, ca o ciudată velă verde. Şi pe scripete

se mai învîrtea și acum un otgon, pătînd palmele cu rugină.

În *Joven Simón* își păstra Borja carabina și cutia de fier cu toate comorile : banii pe care-i furam de la bunica și de la mătușa Emilia, cărțile de joc, țigările, lanterna și-un anumit pachet de-al lui, misterios, toate acestea învelite într-un vechi impermeabil negru. Iar la fundul tambuchiului se aflau sticlele de coniac pe care le scoteam din camera bunicului, și una cu un lichior dulceag, și lipicios care, la drept vorbind, nu ne plăcea, și pe care o descoperise Borja uitată prin bucătărie. Aproape toate acestea dispăruseră, rînd pe rînd, din dulapul negru al bunicului, cu ajutorul unui șperaclu mic pe care Guiem — fiu de fierar — îl fabricase pentru Borja într-una din zilele de pace între cele două bande. Existau perioade în care Guiem cu prietenii lui colaborau cu banda lui Borja, timp în care se făcea schimb între bunurile de neprețuit ale lui Borja — numai el ținea cheița de fier de la cutie, agățată de același lănțișor cu medalionul — și ustensilele negricioase — bricege, șperacluri — ale lui Guiem. Mai avea un dispozitiv — două cîrlige de fier ruginit — pentru carabina înfășurată cu grijă în niște zdrențe îmbibate în ulei, bandajată și unsă ca o mumie egipteană. Gloanțele le păstra în camera lui. Toate acestea proveneau din același loc : Borja era un dihor, o adevărată pasăre răpitoare cînd era vorba de

lucrurile bunicului care murise. Cele trei camere care aparţinuseră bunicului exercitau o mare atracţie asupra lui Borja şi a mea. Stranie suită monastico-luxoasă, ca toată casa bunicii de altfel : amestec ciudat de obiecte de valoare, murdărie, mobile grosolane din lemn greu, porţelanuri fine, veselă de aur — darul regelui pentru străbunicul — arme, rugină, pînze de păianjen, igienă puţină (întotdeauna îmi voi aduce aminte de cada aceea veche, cu smalţul sărit, plină de pete negre, şi de Antonia, cu capul într-o parte şi ochii închişi, întinzîndu-ne prosopul ca să ne frecăm şi să ne ştergem de parcă ar fi vrut să ne facă mai albi). Borja putuse pătrunde în camerele încuiate ale bunicului — dăinuia în casă o vagă şi nemărturisită superstiţie, ca şi cum sufletul acelui om crud ar fi plutit prin cele trei camere alăturate — urcîndu-se pe unul din capetele balustradei de la verandă. Apoi s-a căţărat pe cornişă pînă a ajuns la fereastra a cărui geam spart scînteia în asfinţitul soarelui ca o prevestire a infernului, şi prin spărtură a răsucit zăvorul. S-a afundat apoi în întunericul verde şi umed al trecutului, cu fluturi sfărîmaţi şi cadavrul unui liliac — da, al acelui liliac mort şi putrezit în spatele bibliotecii. În căutările lui a găsit şi cartea despre evrei, cartea aceea în care se povestea cum îi ardeau în piaţa de la marginea satului, de lîngă pădurea de stejar, carte ale cărei cuvinte mă furnicau pe spinare ca un şobolan umed, cînd în barcă, sau în penumbra camerei de stu-

diu, aproape fără lumină, cu balconul deschis spre povîrniș (sau, uneori, chiar pe verandă, căci veranda era locul nostru de întîlnire, cînd toți ceilalți dormeau, iar noi ieșeam din camerele noastre și săream pe ferestre, desculți și cu mare grijă), Borja o citea, savurînd-o pe îndelete pentru a mă îngrozi. Ziua întreagă era a noastră, dar numai noaptea, fumînd cîte o țigară interzisă și fără să ne vedem bine la față, ne făceam mărturisiri pe care la lumina zilei nicicînd nu le-am fi ascultat sau spus. Și ceea ce ne spuneam noaptea, pe verandă, nu repetam a doua zi, de parcă am fi uitat.

În barca *Joven Simón*, înfășurate într-un impermeabil vechi, rămîneau cărțile de joc și sticlele, rezultat al jafului. (Bietul Lauro el Chino ! Căci tot acolo păstra Borja dovada slăbiciunii umilitoare a lui El Chino, făcută cu propria lui mînă, mirosul acela de pește stricat, care mai persista încă în scîndurile lui *Joven Simón*.) De multe ori se ducea acolo singur, pentru că-i plăcea să se trîntească pe puntea bărcii, cu fața în sus, la soare. Zicea că soarele-i face bine, și din pricina asta era atît de pîrlit : ca aurul sau ca bronzul, după cum cădea lumina sau umbra de dincolo de ziduri. Este foarte adevărat — Borja, Borja — că dacă n-am putut să ne iubim ca niște adevărați frați, precum poruncește Sfînta Biserică, măcar ne-am ținut tovărășie. (Poate, mă gîndesc acuma, cu toată grozăveala ta, cu toată inima ta mîndră și dură, bietul meu frate, nu erai, cumva, și tu un animal singuratic ca și

mine, ca aproape toți copiii din lume?) Pe atunci, sub liniștea roșie a soarelui, înconjurați de chipuri de criminali — frații Taronjí, fotografiile care veneau de dincolo de mare — și de bătrîni egoiști sau nepăsători, roși pe dinăuntru precum bărcile din Santa Catalina, nu îndrăzneam să ne mărturisim tristețea. Și întotdeauna umbra mereu prezentă a tatălui — *Colonelul* — și ziarele bunicii, cu fotografiile acelea îngrozitoare — pastișe? realitate? Era totuna! — de oameni spintecați, atîrnînd de cîrlige pe la porți, ca vitele. (Și împușcături în afara orașului, pe șosea în sus, la marginea falezei, puțin mai departe de Son Major. Un strigăt, poate, înfricoșător, auzit într-o după-amiază, ascunși printre măslinii de pe povîrniș.)

Borja ne învățase să jucăm cărți. Nici eu, nici băieții administratorului, nici Juan Antonio, al doctorului — servi ai lui — nu văzuserăm niciodată o damă de pică sau o damă de cupă, și pierdeam alocația săptămînală, banii economisiți și chiar banii care nu erau ai noștri. Dar continuam să jucăm. Pînă și Guiem, căpățînos și greoi, cu nasul lui mare de rabin, neîndemînatic și viclean, reușise să priceapă ce înseamnă un ful: singurul lucru pe care-l învățase Borja de la maică-sa, mătușa Emilia.

În după amiaza aceea, mica plajă părea aprinsă. Exista o zvîcnire de lumină în aer sau în sufletele noastre. Nu mai știu.

Abia călcaserăm pe nisip că Borja se opri.

— Nu te mișca, îmi spuse.

Picioarele noastre încă mai erau umede de apă. Pe picioarele lui Borja străluceau bobițe de nisip, ca niște bucățele de staniu.

Omul era cu gura în jos, cu un braț întins pe pămînt, sprijinit de barcă precum un cîine care-și caută adăpost ca să se culce. Căzuse, desigur, și se rostogolise spre mare pînă se lovise de *Joven Simón*. În apropiere, dincolo de stînci, începuse să țipe un pescăruș. Printre bărcile hodorogite, arse de vînt, umbrele se prelungeau, pieziș.

Nisipul emana o umezeală dulceagă, care se lipea de piele. Printre norii fumurii și umflați, globul roșu-sîngeriu al soarelui devenea din cînd în cînd și mai intens, ca un ulcer. Borja spuse în șoaptă :

— E mort...

Pe după barcă, apăru întîi o umbră și apoi un băiat. Cred că-l mai văzusem cîndva, în livada de lîngă casa lui, și în momentul acela mă gîndeam că nu-mi era necunoscut. O fi, presupuneam, vreunul din familia Sa Malenei, care-și avea căsuța și livada pe povîrniș. Trăiau ca într-o insulă împrejmuită cu ziduri și pierdută în mijlocul moșiei bunicii, foarte aproape de mare. Cele cîteva petice de pămînt, pe care le aveau dincolo de povîrniș, le fuseseră confiscate. Era o familie stigmatizată. Mai era în sat cîte o familie la fel, dar cea a Malenei era cea mai hăituită, poate pentru că frații Taronjí le erau veri și fiindcă exista între ei o ură veche și puternică. Toate acestea le știam de la Antonia. Ura, îmi amintesc bine,

hrănea, ca o imensă rădăcină, existența satului, iar frații Taronjí o trîmbițau peste tot, de la livada cu măslini pînă la poalele muntelui, și chiar pînă pe crestele împădurite unde locuiau cărbunarii.

Frații Taronjí și soțul Malenei purtau același nume, erau rude și totuși nimeni nu se ura mai mult ca ei. Ura izbucnea în toiul liniștii, ca soarele, ca un ochi congestionat și însîngerat străpungînd ceața. Acolo, pe insulă, soarele îmi părea întotdeauna sinistru, căci lustruia pietrele din piață și le lăsa scînteietoare și lucioase, ca niște oase sau ca un fildeș malign și ciudat.

Erau aceleași pietre peste care răsunau pașii fraților Taronjí, rude apropiate cu José Taronjí, tatăl băiatului aceluia care apăruse de după barcă și al cărui nume îmi venise dintr-o dată în minte : Manuel. Fără să știu de ce, mi-am zis : „S-a întîmplat ceva, și frații Taronjí sînt de vină". (Ei, întotdeauna, ei. Și pașii lor, răsunînd pe caldarîm într-un anume fel, sau peste ruinele satului cel vechi, care arsese cu mulți ani în urmă și din care nu mai rămăsese decît piața evreilor, lîngă pădure. Ziduri arse, maidane întunecate, mari și misterioase, pe care oamenii le împrejmuiseră și acum le foloseau pentru depozitarea lemnelor și a nutrețului.) În piața evreilor ne întîlneam cîteodată *cu ceilalți*. Văzîndu-l pe băiatul acela m-am gîndit foarte intens la ei : la ai lui Guiem. Giuem, Toni al lui Abrés, Antonio al lui Son Lluch, Ramón și Sebastián. Guiem, cel mai

mare dintre ei : șaisprezece ani. Toni, cincisprezece ; Antonio, cincisprezece ; Ramón, treisprezece — el era răsfățatul, pentru că era mai viclean ca toți. Și Sebastián el Cojo[1], paisprezece și opt luni. (Totdeauna spunea cincisprezece.) Dar el, Manuel, nu era nici cu unii, nici cu alții. (Din nou mi-am amintit de el, îmi era chiar foarte cunoscut. Acolo pe povîrniș, îl văzusem din spate, aplecat asupra pămîntului. Poarta de la livadă, cu lemnul mîncat de vîntul mării, stătea deschisă. Iar el era cu fața spre pămîntul pietros, spre solul nisipos, moale și mărunt, cultivat cu flori și zarzavaturi. Și deodată, florile, ca o încremenire a pămîntului, de un roșu aprins, răsucite ca o piele, ca un tremur de soare, țipînd în liniștea aceea. Iar printre agave, o fîntînă cu un soare vinețiu care-i lingea rugina de pe lanț. Acolo, în grădină, se înălța un verde exultant, emanat de frunzele proaspete și îmbelșugate ale plantelor cu care se hrăneau ; era ca și cum s-ar fi hrănit, îmi ziceam eu în mod confuz, cu vreo furie ascunsă în măruntaiele pămîntului. El stătea aplecat, și nu era de partea nimănui. Nimeni nu voia să-i ajute la culesul măslinelor și al migdalelor din cei cîțiva pomi pe care-i aveau. Frații Taronjí îi lăsaseră fără tată, iar munca o făcea Malene, împreună cu copiii ei, Manuel și ceilalți doi mai mici, María și Bartolomé. Casa lor era mică, pătrată și fără acoperiș : ca un cub alb și simplu, iar la

---

[1] Sebastian Șchiopul.

ușă, dincolo de stîlpii văruiți ai verandei, atîrna o draperie vărgată cu albastru pe care o umfla vîntul. Aveau un cîine care urla la lună, la mare, la toate, și care-și arăta colții din dimineața în care pe tatăl lor José, îl luaseră frații Taronjí.

Ei formau, parcă, o altă insulă pe pămîntul bunicii mele ; o insulă cu casa ei, cu fîntîna ei, cu zarzavaturile cu care se hrăneau, cu florile galbene, mov, negre, în care zumzăiau țînțari și albine, iar lumina părea de miere. Eu îl văzusem pe Manuel aplecat asupra pămîntului, desculț, dar Manuel nu era țăran. Tatăl lui, José, fusese administratorul domnului Son Major, și apoi se căsătorise cu Malene. Sa Malene era foarte rău văzută în sat — zicea Antonia — și domnul Son Major le dăruise casa și pămîntul). Și încă o dată, fără să înțeleg cum și de ce, și repede ca dintr-o suflare, mi-am adus aminte : „José Taronjí avea listele", îi spusese Antonia bunicii. Bunica o asculta, în timp ce doi fluturași aurii se lipeau cu lăcomie de lampa de cristal, mureau zvîrcolindu-se și cădeau la pămînt ca niște resturi de cenușă. Iar Lauro explicase mai amănunțit : „Organizaseră totul perfect : împărțiseră casa lui Son Major, și el făcuse distribuția foarte bine : cine trebuia să locuiască la parter, cine la etaj... Chiar și casa asta, a dumneavoastră, doamnă Práxedes..." Avea aceeași voce ca atunci cînd spusese : „Într-un sat din Extremadura i-au stropit cu benzină și le-au dat foc celor doi seminariști care se ascunseseră într-un

stog de paie. I-au ars de vii, blestemaţii... Au început să-i omoare pe toţi oamenii cumsecade. umplînd ţara de martiri şi martiri..." (El Chino, martirii, vitraliile de la Santa María cu fraţii lui morţi, acolo sus, iar de afară soarele feroce străpungînd cu razele-i maligne geamul colorat, făcînd să strălucească şi mai tare roşul rubiniu, smaraldul şi galbenul arzător al aurului. Şi El Chino continua ca un somnambul : „O să avem altare pline de sînge şi vitralii noi cu figurile atîtor şi atîtor fraţi de-ai noştri...")

Tatăl lui Manuel era cel pe care-l luaseră fraţii Taronjí — cu cizme înalte de călăreţi care nu mergeau niciodată călare. Manuel plecase de la mănăstirea în care trăia, şi acum stătea acolo, în livadă, muncind pentru ei, fiindcă nimeni din sat nu voia să-i ajute.

Şi încă o dată mi-am adus aminte de vocea lui El Chino, care zicea : „Şi ca înainte, cînd leproşii mergeau cu clopoţei la poarta lui David, şi oamenii sănătoşi se retrăgeau cînd îi auzeau, aşa ar trebui să meargă pe oriunde trec ei cu ciuma ideilor lor..." Manuel era băiatul care apăruse pe după barcă, nu încape îndoială ; spatele acela era spatele lui, cel ce stătea aplecat asupra pămîntului, şi pe care-l văzusem dincolo de poarta aceea mîncată de vîntul mării ; era ceafa lui cafenie, aproape neagră, care amintea de strălucirea violentă a soarelui ce se topea în sudoare, şi nu ceafa lui Borja, uşor bronzată, aurie. Şi-avea soarele chiar în nuanţa părului său ars, uscat de atîta

foc, în părul ce-i cădea în șuvițe arămii. „Cu părul roșu, ca toți ai lui — spusese Borja, atunci. Roșcovan. *Chueta* [1] scîrbos !"

3

Nu-mi dădeam seama dacă plînge, fiindcă avea fața plină de sudoare.

— Împrumută-mi barca, spuse.

Credeam că în vocea lui o să tremure furia aceea a florilor, dar avea o voce ștearsă, fără nici o nuanță. Din față mi se pare că nu-l văzusem niciodată. Obrajii nu-i erau atît de arși de soare ca ceafa. Abia îmi mai amintesc de trăsăturile lui, doar de ochi, negri, strălucitori, cu corneea aproape albastră. Niște ochi cu totul diferiți de ai altora. Era înalt și voinic pentru vîrsta lui, și după ce m-am uitat la el mi s-a părut că nu mai avea nevoie să ceară barca de la Borja : putea s-o ia, dacă înainta numai un pas și-i dădea vărului meu un ghiont. Picioarele lui Borja, desculțe, picioarele lui cu degete lungi și unghia degetului cel mare de la piciorul drept ruptă, picioarele acelea încă ude, cu nisipul pe ele, erau într-o totală nesiguranță alături de figura masivă a lui Manuel. Și Manuel, dintr-o dată, nu mai era un băiețandru. Nu, dar cu siguranță că (poate chiar din clipa aceea în care a cerut barca, în

---

[1] Denumire ce se dă, în insulele Baleare, descendenților evreilor creștinați.

golful Santa Catalina, cînd un pescăruş ţipa distonant şi inoportun) părea foarte departe copilăria lui, tinereţea lui, pînă şi viaţa însăşi. Şi cu siguranţă că nu împlinise încă şaisprezece ani.

Trupul acelui om rămăsese lipit, ca o scoică, de chila bărcii *Joven Simón*. Nu-mi mai amintesc dacă ne-a fost frică. Acuma, poate o simt ca pe un suflu, acuma, cînd îmi aduc aminte de felul în care ne-a vorbit. Parcă tot mai văd trestiile acelea, atît de mlădioase, răsărind din nisip şi albastrul violent al agavelor. Una era ruptă, cu marginile frunzelor uscate, ca o cicatrice.

Întîi am crezut că sînt lacrimi ceea ce-i strălucea pe obraji. Dar cum era lac de sudoare, nu se putea şti cu precizie. Mă gîndeam : „Cum o fi ajuns aici fără barcă ?“ A coborît probabil pe vreo frînghie printre stînci. În ciuda faptului că din cer şi din pămînt părea că izvorăşte o căldură dulceagă, mie îmi era frig. „L-au aruncat, i-au dat drumul de sus, printre stînci.“ Ceva începuse a străluci. Poate pămîntul. Totul era învăluit într-o mare strălucire. Mi-am ridicat privirea şi am văzut cum soarele, în sfîrşit, despica norii. Peste pămînt şi peste apă, se simţea atotputernicia lui roşie, furioasă. Pescăruşul tăcuse, iar în liniştea aceea mare (ce apăruse dintr-o dată, ca un tunet mut prăvălindu-se peste noi) îmi ziceam : „Omul acesta e mort, l-au omorît. Omul acesta e mort.“

(Frații Taronjí, Lauro el Chino, Antonia... Chiar și Lorenza, bucătăreasa, și Es Ton, soțul ei. Acum cîteva zile : „I-au închis pe toți cinci într-un țarc de vite. Frații Taronjí s-au urcat pe zid, iar însoțitorii lor îi țînteau cu pistoalele. Și ei nu scoteau o vorbă." Pe fața Lorenzei, nu sudoare, ci lacrimi curgeau, auzindu-l pe bărbatul ei spunînd toate acestea. Nu știau că eu mă dusesem să caut funiile ca să i le duc lui Borja, acolo unde mă aștepta. Mă ascunsesem după bucătărie, în patio. Vorbeau în dialectul lor, dar eu îi înțelegeam. M-am urcat pe scara cea scurtă de la șopron. Mirosea foarte tare a resturi adunate pentru săpun și a coji de migdale, îngrămădite în cealaltă parte. Mi-am plimbat degetul pe geamul acela spart, fără luciu, cenușiu de praful și pămîntul care se lipise pe el. Prin spărtură, am văzut-o stînd jos, cu cuțitul în mînă : singurul lucru ce strălucea. Avea ochii plecați, iar lacrimile scînteietoare îi alunecau pe obraji. Eu îmi țineam respirația și ascultam vocea soțului ei, Es Ton. Nu-i vedeam decît umbra care se ducea și venea pe pardoseala de cărămizi roșii și auzeam „s"-urile șuierătoare, căci vorbea în șoaptă. „Și nevasta administratorului a zis : *Și ăsta care citește zilnic «El Liberal» ? Și niciodată nu pune piciorul în Biserică.* Iar Taronjí a lovit-o cu patul puștii. Între timp ceilalți voiau să împingă poarta. Și ascultă, măi nevastă, erau ca animalele, da, da, la fel ca animalele. Celor trei cărbunari le-au legat mîinile la spate și se uitau în sus de te prindea frica. Atunci Taronjí cel

mare a zis : *Deschideți !* Și i-au scos. S-a urcat la volan cel mai mic dintr-ai lui Riera, știi, în mașina aceea neagră pe care o au de la Primărie, și-au pornit. Taronjí cel mare s-a uitat la mine și mi-a zis : *Mai bine du-te acasă, Ton. Mai bine să nu vezi nimic din toate astea.* Știe că ea o să mă apere, după aceea. Nu crezi că ea o să mă apere ? Întotdeauna au ținut cont de ce-a spus ea. Nu ți se pare și ție ?" Și, după tonul vocii lui, eu am înțeles că *ea* era bunica, cea care trebuia să-l apere pe Es Ton de frații Taronjí sau de oricare altul. Dar — îmi ziceam — bunicii nu-i pasă de nimeni. Și atunci m-a văzut Lorenza, pentru că scîrțîise scara. S-a speriat și-a zis : „Pentru Dumnezeu, ce faci acolo, ce faci acolo ?" Și m-a privit într-un mod ciudat și mi s-a părut că avea buzele palide și-mi zicea dumneata, cu toate că atunci cînd nu era de față bunica nu-mi spunea așa niciodată. Și i-am văzut fața crispată și ochii uscați. De aceea mi s-a părut foarte ciudat că plînsese. Soțul ei, Es Ton, a dispărut imediat : îi auzisem pașii alergînd, parcă, spre patio. Am coborît jos și mi-am dat seama că luasem în gură o sămînță foarte amară.)

Într-adevăr : acel om căzut, lipit de barca *Joven Simón*, era mort.

— Cine e ? întrebă Borja cu o voce răgușită.

Iar Manuel răspunse :

— Tatăl meu.

M-am întors cu spatele. Eram uimită. Auzisem multe lucruri și chiar și văzusem, în

treacăt, în fotografiile din ziare, dar de data aceasta se petreceau în realitate. Stătea acolo un om mort, aruncat în prăpastie, care se rostogolise pînă la golf.

— A vrut să fugă cînd l-au luat...

Părea o minciună, părea ceva straniu, de coșmar. Dar cel care povestea era Manuel, fiul lui. Și stătea acolo, în fața noastră, și umbra i se proiecta pe pămînt, piezișă și ireală. Se vedea cum îi tremurau picioarele, cu toate că erau bine înfipte în pămînt, dar vorbea rar și cumpătat, cu o voce ștearsă. Iar pe obraji i se prelingea sudoarea, numai sudoare. Și picătura care se prelingea pe lîngă nas, spre buze, strălucind foarte tare, era tot de sudoare. Nici o lacrimă, nici una măcar. Și, cu buzele palide, continuă să vorbească, întinzînd mîna într-o parte ca pentru a ne arăta traiectoria corpului, care căzuse de sus pînă acolo, jos, unde i se mai vedea urma.

— Dă-mi barca, repetă. Vreau să-l duc acasă.

Borja s-a retras spre stînci. Pescărușul începuse din nou să țipe. Ne-am așezat amîndoi foarte aproape, așa încît genunchii ni se atingeau, după un nopal. Borja, care era foarte palid, și-a îmbrățișat genunchii și, cu capul aplecat, privea pieziș printre frunzele late ale nopalului. Am făcut la fel. I-am căutat mîna, iar el mi-a reținut-o un moment, strîngînd-o tare. Ochii lui de migdale erau invadați de soare, ca goliți ; și era în ei o mare uimire. Spuse :

— Presupun că dîndu-i-o, nu facem nimic rău...

Manuel a întors mortul cu fața în sus și am văzut că într-un loc, pe nisip, era o pată de un roșu închis.

— De cînd o fi aici ? întrebă vărul meu în șoaptă.

Manuel l-a tîrît pînă la marginea mării. Omul nu avea ciorapi și i se vedeau gleznele goale pe sub pantaloni. Pantofii erau foarte noi, de parcă s-ar fi îmbrăcat în haine de duminică.

— Da, e adevărat, adăugă Borja, uitîndu-se aproape involuntar și dintr-o parte printre frunzele nopalului, într-adevăr e José, tatăl lui. Blestematul, să-mi ia barca pentru asta !... Și adăugă : Ascultă, tu : nici un cuvînt, nimănui.

Am dat din cap în semn că nu. În momentul acela, Manuel călca pe fîșia de scoici ce strălucea în bătaia soarelui ca un val încremenit de foc. Trupul omului tîra scoicile și le îngropa cu greutatea lui, cu un trosnet surd. Dintr-o dată Borja strigă :

— Grăbește-te ! Sau vrei să afle bunică-mea ?

Manuel n-a răspuns. Printre limbile verzi și pline de țepi ale nopalului, zăream tremurul picioarelor lui. Își pătase cămașa de sînge, fiindcă, probabil, voise să-l ia în spinare, dar nu putuse să-l ducă. Îl tîra ca pe un sac, altceva nu putea face.

În sfîrșit s-a auzit și clipocitul apei și zgomotul făcut de căderea corpului pe fundul

bărcii. Era un zgomot surd, ca înăbușit de cîrpe. Se simțea că ceea ce căzuse în barcă era un trup mort. M-am ridicat și am privit pe deasupra nopalului. Manuel, cu o vîslă, îndepărta barca de stînci. Apoi a rămas așa, la proră, țintindu-ne cu ea pentru o clipă, de parcă ar fi fost o armă, în timp ce *Leontina* înainta liniștit în mare. Marginea apei se încrețea, albă, aruncînd spre noi sfori de spumă, ca într-un joc necunoscut.

Vîntul începuse să sufle. Manuel se așeză și viră spre stînga, către povîrniș, cu o singură vîslă.

— Să plecăm de-aici, zise vărul meu.

— Dă-mi drumul, că mă doare...

Dar nu-mi dădea drumul. Manuel nu mai era acolo, nici *Leontina*, nici nimeni. Numai noi doi și vîntul care ne-a aruncat în față un val de nisip, pe care-l simțeam cum scîrțîie între dinți. Totul era ca un vis, ca o minciună mare, în stilul lui Lauro el Chino. Aproape de necrezut.

Ne-am apropiat amîndoi deodată de *Joven Simón*, ca și cum am fi vrut o dovadă că ceea ce văzusem nu era o minciună. Borja s-a aplecat și a pipăit cu degetul lemnul aspru și ars de soare, cernit de vremuri. Pe el se vedea pata negricioasă și cele două găuri făcute de gloanțe. A stat cîtva timp nemișcat pe vine. A vîrît degetul într-o gaură, apoi în cealaltă. Văzîndu-l făcînd astfel, mi-am adus aminte de ceea ce se spune despre Toma Necredinciosul, care și-a vîrît degetele în rănile lui Iisus, spre a se con-

vinge de adevăr. Atît de ireal părea totul în după-amiaza aceea ! M-am aplecat și i-am pus mîna pe umăr. El zise :

— În sfîrșit, sper să mi-o aducă înapoi.

— Așteptăm ?

— Sigur, ce altceva putem face ? Pentru nimic în lume nu trebuie să afle bunica. Doar n-o să urcăm pînă acolo sus !

M-am uitat în sus, acolo unde stîncile deveneau întunecoase, aproape negre, iar agavele aveau un aer feroce, de iatagane. Mult mai sus, spre cer, arborii băteau în negru.

— Dar ne putem întoarce urcînd printre stînci.

— Nu, se încăpățînă el. Trebuie să aducă barca. I-am spus doar. N-o să îndrăznească să nu se supună...

Pe deasupra capetelor noastre a trecut în zbor pescărușul, iar noi ne-am speriat în mod stupid. Borja și-a curățit picioarele de nisip. Apoi am urcat și ne-am lungit în *Joven Simón*. Soarele se înroșea pe cerul senin și se auzeau bîzîind muștele și mii de insecte. Dinspre mare venea un murmur dens, monoton.

— Ceea ce-i mai rău, sînt petele, spuse vărul meu.

— Se scot. Și de altfel nici bunica, nici maică-ta nu vin aici și nici măcar nu-și mai aduc aminte de *Leontina*.

Borja tăcu un moment și apoi spuse :

— Nu e numai... Dar, știi, nimeni nu trebuie să afle despre asta. Nici băieții, nici nimeni. Aștia nu trebuie să fie ajutați. Nimeni nu-i

ajută. Au trecut atîtea zile de cînd își culeg singuri fructele... La toți le este frică să-i ajute, pentru că Malene și ai ei... adică, sînt foarte rău văzuți, niște oameni deocheați. Făcu o pauză și adăugă, uitîndu-se mereu într-un punct îndepărtat

— L-am văzut uneori săpînd în livadă.

— Și eu, răspunsei.

Pentru că, fără a-i pronunța numele, amîndoi ne gîndeam numai la Manuel, iar chipul lui, dintr-o dată foarte clar, nu mi se ștergea din amintire. Totuși, înainte de ziua aceea, nu-i dădusem importanță niciodată, nici măcar nu-i întrebasem pe băieți : „Și ăsta, din casa de-alături, cine e ?"

— Dar cine e ? Și de ce ?

— Uite-așa, Borja făcu un gest vag cu mîna : fiindcă sînt oameni răi. Tatăl lui, cel pe care l-au omorît, a fost administratorul lui Son Major... Și se spune că Son Major l-a însurat cu fosta lui iubită, Sa Malene, știi, mama lui Manuel. Son Major le-a dat casa, măslinii, livada... Lui îi datorează totul !

— Lui Jorge ? întrebai cu răutate, deoarece știam că ating astfel punctul nevralgic al vărului meu.

Dacă exista cineva pe care Borja să-l admire de departe, acesta era Jorge de Son Major. Dorea să-l imite, să fie, într-o bună zi, ca el. Ca să se povestească și despre el, într-o zi, la fel ca despre acea misterioasă rubedenie a noastră, care locuia la marginea satului, la cotitura falezei, retras, fără să vadă pe nimeni,

cu un bătrîn servitor străin, pe care-l chema Sanamo. Din ceea ce auzisem de la Antonia și de la Es Ton, Jorge de Son Major fusese un tip ciudat, un aventurier care-și cheltuise averea în mod absurd — după părerea bunicii — în ciudate și păcătoase călătorii prin insule. Dar în ochii vărului meu nu era decît o ființă fantastică. Relațiile dintre bunica și Jorge se răciseră de mulți ani.

— Deci, asta e, zise vărul meu.

— Ce făcea José Taronjí ?

— Doar ți-am spus că era un om rău, un păcătos. Era administratorul lui Jorge, dar s-a cam deocheat, și îmi închipui că în ultima vreme nu mai avea nici slujbă. Un nerecunoscător, după tot ce a făcut Jorge pentru ei. Îl ura, îl ura din tot sufletul. Și El Chino spune că el ținea listele și că împărțiseră averea lui Son Major între ei ! Apoi, îți dai seama : îl duceau, cred, undeva, și el a vrut să fugă... Au trebuit să-l omoare.

Dintr-o dată, cuvintele acelea au căpătat un relief ciudat. Trebuie să-și fi dat singur seama, probabil, pentru c-a tăcut dintr-o dată, iar tăcerea lui părea că plutește pe deasupra noastră. Soarele strălucea puternic, și în liniștea aceea deplină, pentru un moment — la fel ca atunci cînd închizi ochii și încă mai vezi conturul luminos al lucrurilor schimbîndu-și culoarea, sub pleoape — am auzit vocea lui, care spunea : *au trebuit să-l omoare, au trebuit să-l omoare.* Tot cerul părea că se ascunde în nori, cu strălucirea lui de cristal șlefuit, lăsînd să

cadă căldura cea mare peste corpurile noastre. Simţeam un mare gol în stomac, o senzaţie nu întru totul fizică : poate pentru că văzusem omul acela mort, primul pe care-l văzusem în viaţa mea. Şi mi-am adus aminte de noaptea în care am ajuns pe insulă, de patul de fier şi de umbra lui de pe perete, la spatele meu.

— Simt c-am să capăt insolaţie...

M-am aşezat pe marginea bărcii. Borja stătea lungit, tăcut şi nemişcat. Strălucirea aceea mă mai însoţea încă. O simţeam cu atîta intensitate, încît totul : eu, bărcile putrezite, nisipul, nopalii păream cufundaţi într-o lumină mare şi dureroasă. Auzeam marea şi mi se părea că valurile sînt fierbinţi şi că mă inundau lăsîndu-mă însetată. Bănuiesc c-a trecut astfel mult timp.

Am sărit din barcă şi am fugit spre scoicile aurii.

Atunci Borja m-a chemat :

— Vino aici, nu fi proastă ! Dacă trece careva pe sus, poate să te vadă şi e mai bine să nu ştie nimeni...

M-am întors. El se culcase cu faţa în jos şi îşi vîra mîna prin tambuchi. Voia să se prefacă, deci, că nu se întîmplase nimic. Sau, cel puţin, c-am uitat totul.

A scos cărţile. Ne-am aşezat cu picioarele încrucişate, după cum ne era obiceiul. A aprins lanterna şi a agăţat-o de odgon. Încă nu era noapte. Eu am cîştigat de două ori şi între timp s-a întunecat. Oricum, tot îi mai datoram nişte bani. Niciodată nu se sfîrşeau datoriile

mele față de el! Borja scosese sticla, dar n-aveam poftă de băut. Am luat cîte o înghițitură în silă și a pus-o la loc. Era lichiorul acela dulce, grețos, groaznic. Se întunecase de-a binelea. Lanterna, galbenă, ca o limbă luminoasă, apărea înconjurată de insecte nerăbdătoare, lovindu-se unele de altele. Ne pișcau țînțarii și din cînd în cînd se auzea cum ne plesnim peste mîini și peste picioare. Dintr-o dată, am zis:

— De cînd sînt așa?

— Cine?

— Ăștia... de cînd au convingerile astea?

— Ce știu eu? Sînt plini de pizmă. El Chino zice... Or fi invidioși pe noi că trăim bine. Mor de ciudă și invidie, asta e. Ne-ar spînzura pe toți, dacă ar putea.

Era un subiect care pe mine mă tulbura întotdeauna, pentru că tatăl meu, după cît se părea, era cu ei, *de partea cealaltă*. Borja mă umilea uneori făcînd aluzie la tatăl meu și la ideile lui. Se părea însă că în momentul acela Borja uitase de asta. Continuă:

— Judecă și tu dacă nu sînt neamuri proaste: el i-a ajutat atîta (și eu mi-am dat seama cum, cu încăpățînare, vorbind despre *ei*, se gîndea numai la José Taronjí și la familia lui). Și tot el îl întreținea pe Manuel la o mănăstire, unde stătea și învăța carte. Totul plătit, totul... așa că, nici nu știu cum au obraz să mai iasă din casă. Ba ceva mai mult, tatăl meu își pune acum pielea în joc pentru greșelile unora ca

ei. Tatăl meu luptă pe front împotriva unei asemenea adunături... Și eu aici, atît de singur !

A rostit aceste cuvinte la repezeală, aproape în șoaptă. Era pentru prima oară cînd îl auzeam zicînd : *atît de singur*. Părea ciudat. Nu ne vedeam la față din pricina lanternei, abia de ne mai zăream mîinile. Și așa, doar în penumbră sau în întuneric — ca atunci cînd, seara, săream pe verandă, în pijamale, ca să continuăm o partidă întreruptă sau ca să vorbim și iar să vorbim — renunța el întrucîtva la vanitate și lăudăroșenie. Mi se părea că, într-adevăr, era foarte singur, singur ca și mine, și că, poate, dacă n-am fi fost învăluiți de atîta singurătate, niciodată n-am fi fost prieteni.

Nu știu ce mă apuca uneori — ca atunci cînd eram la mănăstirea Nuestra Señora de los Ángeles — că dacă mă rodea ceva pe dinăuntru, simțeam nevoia să tachinez pe cineva. Și mi s-a făcut poftă să-l necăjesc :

— Nu te plînge, îl ai pe Lauro el Chino.

Nu mi-a răspuns și a scos țigările. În întuneric scăpără lumina bățului de chibrit.

— Dă-mi și mie una, îi cerui, aproape fără voia mea, fiindcă întotdeauna se tîrguia cu mine.

Și totuși mi-a dat-o. Era o țigară de foi neagră și amară, din cele pe care le cumpăra de la Cafeneaua Es Mariné.

— Din celelalte.

Am văzut, cu surprindere, cum a căutat în cutie și mi-a dat o țigară din mult rîvnitele Muratis ale mătușii Emilia.

Am fumat pe tăcute, pînă cînd a zis :

— Tu crezi că e rău ?

— Ce anume ?

— Că i-am dat barca.

M-am gîndit un moment :

— Bunicii nu i-ar face plăcere. Nici lui Lauro.

— Ei aș, Lauro !

— Spune mereu că-i urăște. Și repetă mereu povestea cu crimele lor și toate celelalte.

— Așa spune, dar nu-l cred. Știi, e la fel cu ei. La fel. La fel cu ei. E plin de invidie... Eu, da, îi urăsc. Îi urăsc cu adevărat.

Mi-am dat seama că vocea-i tremura ușor, de parcă l-ar fi speriat ceva. Și-a stins chiștocul de marginea bărcii.

— Hai să plecăm. Ăsta nu mai vine... și-i tare tîrziu.

— Nu-l mai așteptăm puțin ? Acum poate că-i mai rău dacă urcăm.

— O să mergem pe lîngă stîncile de pe coastă... Mare porc și ăsta ! Hai, grăbește-te ! Lauro o fi pe jumătate mort, ascunzîndu-se de bunica.

A spus asta, cu un rîs prea strident. Și a adăugat, ca pentru el :

— O să mi-o plătească el, *chueta* ăsta !

Și-a strîns la loc toate lucrurile în vechiul impermeabil și a atîrnat din nou cheița de la cutie de lănțișorul medalionului. (Medalioanele noastre erau la fel, din aur, rotunde și cu data nașterii fiecăruia pe ele, dăruite de bunica. Al

lui era cu Fecioara Maria, al meu cu Iisus. Nu le scoteam niciodată de la gît, nici cînd dormeam. „E la fel cu al meu", spusese el în ziua în care le văzusem pentru întîia oară unul la altul. „Doar cu alt chip..." Ne-am uitat la ele, al meu în mîna lui şi al lui în mîna mea. Era ca şi cum, pentru un moment, am fi fost fraţi.)

Borja luase de jos o nuia şi lovea cu mînie trestiile. Se auzeau loviturile seci, zgomotul mării, valurile spărgîndu-se de ţărm. M-a ajutat să mă caţăr pe stînci şi m-am zgîriat pe mîini şi pe picioare. Dar era inutil să i te plîngi lui Borja.

Am insinuat totuşi :

— Cred că-i mai departe pe aici...

— Dacă vrei, du-te, mi-a răspuns, îmbufnat.

Dar el ştia că n-am încotro şi că trebuie să-l urmez. Mă întrebam din ce cauză ne domina pe toţi : pînă şi pe cei din banda lui Guiem, care acceptau oricînd propunerile lui de pace. Cerul era presărat cu stele mari şi răspîndea o lumină violetă. Încet, încet, de pe mare se înălţa o strălucire verzuie. Din cînd în cînd, Borja îmi dădea mîna. Într-un loc, unde stîncile erau umede, Borja alunecă. L-am auzit înjurînd.

— Dac-ar şti bunica că vorbeşti aşa, am zis. Nici măcar nu-şi poate închipui !

— Bunica nu-şi închipuie nimic, a răspuns misterios.

S-a oprit şi s-a întors spre mine. Mi-a luminat faţa cu lanterna şi a început să rîdă, cu rîsul lui de femeie care mă enerva atît de mult. Şi a zis :

— Uite, m-am gîndit de multe ori la asta : ce-o să se aleagă de tine ? La paisprezece ani, fumînd şi bînd ca un surugiu şi hoinărind de colo, colo, mereu cu băieţii ! Nici asta nu ştie bunica, nu-i aşa ?

Am încercat să zîmbesc astfel ca zîmbetul meu să semene cît mai mult cu al lui :

— Aici ai dreptate, aşa e.

Căutam ceva cu care să-l pot uimi, şi imediat mi-a venit un gînd :

— Să ştii că şi tatăl meu îşi pune viaţa în pericol din vina *voastră*.

Fără voia lui a rămas buimac. A coborît lumina, şi, eliberată fiind de ea, i-am putut distinge silueta, neagră, înconjurată de o aureolă.

— Ah, bine, bine. Deci eşti de partea *lor* !

N-am răspuns. Nu mă întrebasem niciodată. Adevărul este că eu însămi eram mirată de ceea ce spusesem. Era ceva care mă împiedica să acţionez, să gîndesc prin mine însămi. Să ascult de Borja, să nu ascult de bunica : asta era singura mea preocupare, pe atunci. Şi întrebările confuze de totdeauna, la care nu-mi răspundea nimeni. Fără să ştiu de ce, îmi veneau iarăşi în gînd umbrele fierului forjat şi furnicile de pe perete. În tot ceea ce mă în-

conjura exista ceva înduioșător, o tristețe adîncă. Și totul se concentra în senzația aceea din prima mea noapte pe insulă : cineva se pregătea să-mi joace cîndva o festă, nu știam însă cînd. La stînga se ridicau stîncile negre spre versantul munților împăduriți. Jos, strălucea marea. Și simțeam din nou, ca de atîtea ori, o teamă ciudată. Nu se putea să rămîn așa, pe pămînt, atît de neajutorată și de neștiutoare. Nu se putea !

— Evident ! am spus.

(Era un cuvînt pe care îl auzeam deseori la Lauro el Chino, cînd vorbea cu bunica.) Borja a trasat cu lanterna un cerc de lumină. Apoi mi-a trecut mîna peste față, cu un gest enervant. Am simțit atingerea mîinii lui pe obraji și pe frunte. Știam că-i făcuse și lui Guiem la fel, pentru a-l umili, într-o anumită zi cînd s-au luat la luptă și l-a prins lîngă zid.

I-am aruncat atunci un cuvînt al cărui înțeles nu-l cunoșteam. Mîna lui s-a oprit deodată.

— Tatăl tău te-a învățat astfel de lucruri, nu-i așa ?

Simțeam nevoia să mint. Să scornesc și iar să scornesc povești urîte despre tatăl meu (atît de necunoscut, atît de neluat în seamă ; nici măcar nu știam dacă lupta pe front, dacă fraterniza cu dușmanii sau dacă fugise în străinătate). Trebuia să-mi inventez un tată, ca o armă care să-mi folosească la orice și împotriva oricui. Da, știam asta prea bine. Și am înțeles

de îndată că-l inventasem fără să-mi dau seama, nopți și nopți de-a rîndul, zile și zile în șir. Am zîmbit cu dispreț :

— Ce știi tu ! Te crezi foarte deștept, și... ah, dacă ai ști ce milă mi-e de tine ! Ești foarte naiv. Cîte nu ți-aș putea povesti eu ! Începusem să mă obișnuiesc din nou cu întunericul și am zărit strălucirea ochilor lui Borja. M-a luat de mînă și m-a scuturat.

În momentul acela nu-l uram, nici măcar nu-mi era necaz pe el. Dar odată pornită, îmi venea foarte greu să-mi țin gura. Și am zis :

— Ești un nefericit.

— Nefericit așa cum sînt, mi-a răspuns, dar asculți de mine întru totul. Și vai și amar de tine, cînd n-ai să mi te mai supui.

Și-a apropiat fața de mine. Am observat cum se străduia să se ridice în vîrful picioarelor, fiindcă nimic nu-l înfuria mai mult ca statura mea. Prea înaltă pentru vîrsta pe care-o aveam, îi depășeam pe toți băieții din ambele bande. (Cred că nu mi-a iertat asta niciodată.)

— Ce face Lauro el Chino ? a zis în bătaie de joc. Ce face cu mine, profesorul și preceptorul meu ?

— Te folosești de niște fapte urîte, ca cea săvîrșită de Lauro... Îl ai la mînă !

— Ce știi tu de povestea asta ?

Încercam să rîd cu un aer misterios, așa cum făcea el, adesea, fiindcă în realitate nu știam nimic. Și mă maimuțăream :

— O să plec curînd de-aici. Mai repede decît vă închipuiți voi toți.

Deși nu voia să arate, era foarte intrigat.

— Cînd ?

— Nici nu-mi trece prin gînd să-ți spun. Sînt multe lucruri pe care nu le știi tu.

— Ei aș !

S-a întors cu spatele și a luat-o iarăși înainte, prefăcîndu-se că nu-l interesează nimic din ceea ce spuneam. Lumina galbenă a lanternei lingea încet gropile și crăpăturile stîncilor. Urmăream cu mare grijă silueta picioarelor și a gleznelor lui subțiri, ca să calc chiar în același loc.

Cînd am ajuns la poalele povîrnișului se înnoptase de-a binelea. Dintr-o săritură, am coborît la debarcader și Borja s-a grăbit să-l lumineze cu lanterna. *Leontina* era ancorată la locul ei.

— A adus-o... Uite-o, Borja, e acolo !

— De ce n-a adus-o la Santa Catalina, cum i-am poruncit ?

Și, întorcîndu-se brusc, a luat-o pe scări în sus.

Povîrnișul avea ceva solemn în noapte. Pietrele zidurilor de susținere străluceau alb, ca niște șiraguri de capete sumbre la pîndă. În trunchiurile măslinilor exista ceva omenesc, iar migdalii, așteptînd culesul, proiectau o umbră compactă. Dincolo de ei se întrezărea lumina locuințelor sărăcăcioase ale țăranilor. La capătul povîrnișului, casa bunicii își desena silueta ei de umbră și mai deasă. Cerul avea o nuanță verde-violet închis.

Se auzea clipocitul apei de pereții *Leontinei*. Abia urcaserăm cîțiva metri, cînd Borja își îndreptă lumina lanternei asupra primului măslin. Stînd jos, galben, în fascicolul de raze aștepta răbdător El Chino.

— Ah ! spuse vărul meu. Aici erai !

Cînd îl priveai pe El Chino pe neașteptate, descifrai în el ceva obscur și concentrat care te înfiora.

— Să spunem doamnei, bunica dumneavoastră, c-am fost la plimbare... A fost o seară frumoasă, bună pentru a face lecțiile în aer liber. Sînteți de acord ?

Borja a ridicat din umeri. Urcam în tăcere și priveam cu oarecare teamă spre partea dreaptă a povîrnișului, unde se afla livada lui Manuel și pereții albi ai casei lui împrejmuită cu un zid scund.

Manuel Taronjí, Sa Malene, micuții María și Bartolomé. Mortul o fi acolo, cu ei... M-am cutremurat și m-am oprit între copaci. Intraserăm în zona migdalilor. Din pămînt se ridica un miros pătrunzător, iar acolo, departe, spre dreapta, strălucea ca o stea opacă lumina unei candele sau a unui felinar. „Casa lui Manuel", mi-am zis din nou.

— Să mergem mai repede, vă rog, insistă El Chino, cu o voce înăbușită.

Casele țăranilor aveau ferestrele luminate, și cu siguranță că bunica spiona din biroul ei prin binoclul de teatru. Simțeam o enervare surdă împotriva ei. O fi stînd acolo, ca un zeu

burduhănos, cojit, ca un păpușar imens și hulpav, mînuind sforile marionetelor ei. De acolo din birou, căsuțele țăranilor cu luminile lor gălbui, cu femeile lor gătind și copiii gălăgioși, păreau un teatru în miniatură. Ea îi învăluia în privirea-i aspră, cenușie, impasibilă. Ochii ei, ca niște lungi tentacule, pătrundeau în case, lingeau și măturau prin toate colțurile caselor, pe sub paturi și pe sub mese. Erau niște ochi care ghiceau, ochi ce ridicau acoperișul caselor și biciuiau totul : intimitatea, visul, oboseala.

Ajunsesem în dreptul caselor locuite de țărani. Printr-o ușă cu perdeaua trasă doar pe jumătate ieșea lumina, și eu mi-am zis : „Ei știu tot ce s-a întîmplat cu José Taronjí". Era ceva care plutea prin căldură, printre țînțarii strălucitori, pînă și în zgomotul produs de-o oală de pămînt care se spărsese fără ca, apoi, să se audă vreo voce enervată, chiar și în șuvoiul de apă ce curgea pe jos. Toate zgomotele mă convingeau de același lucru : „Ei știu, ei știu cele întîmplate cu José Taronjí". M-am mai uitat o dată spre dreapta. De la înălțimea aceea nu se mai distingea luminița din casa ei, a Malenei, despre care mi-am adus aminte atît de bine, într-o clipită. Adică, mai mult decît de ea, de părul ei. (Într-o zi, de lîngă zidul casei sale, în timp ce ea scotea apă din fîntînă, aplecată, m-am uitat la ea cu atenție. Părul îi căzuse pe umeri. Era o pădure de păr des, de un roșu aprins, strălucitor ; un roșu care putea lua foc,

dacă l-ai fi atins. Mai intens, mai aprins decît al fiului său, Manuel. Era un păr frumos, lins, scînteietor în soare.)

4

Ceva se întîmplase. Bunica nu stătea în balansoarul din biroul ei, lîngă fereastra deschisă, iar balansoarul se legăna ușor în bătaia vîntului.

Toți erau jos, în sala cea mare, lîngă verandă. Cînd am intrat, bunica s-a uitat la toți trei cu asprime : întîi la Lauro el Chino, apoi la Borja, și în cele din urmă la mine.

— Unde-ați stat pînă la ora asta ? Cum de n-ați spus că plecați de acasă ?

Înainte ca El Chino să poată răspunde, bunica obișnuia să-l certe în felul ei nepăsător, fără a-l privi în față, ca și cum ar fi vorbit cu altă persoană. Spunea că nu trebuie să venim la ore atît de tîrzii, și nici să plecăm de acasă fără voia ei. El Chino asculta și aproba totul dînd ușor din cap.

Lîngă ușă, Antonia stătea nemișcată, încremenită, cu ochii ficși și buzele strînse. Purta un șorț negru, de atlas, cu pliuri late, și un guleraș de dantelă pe care și-l făcuse ea singură. Îmi închipuiam că inima ei bate puternic sub rochia-i neagră ori de cîte ori bunica îi dojenea fiul, dar stătea atît de neclintită și semeață încît părea că nu aude nimic și nici nu vede capul plecat al lui Lauro. Bunica, în foto-

liul ei, vorbind cu asprime, mesteca una din nenumăratele-i pilule. Avea o rochie cu multe cute și crețuri în jurul gîtului, prinse toate de-o panglică de catifea. Dacă întorceai panglica, observai pe gîtul ei, spre bărbie, tot un fel de cute și de crețuri. Astfel, părea că are gîtul strîns legat : de o parte capul, de cealaltă trupul, ca doi desagi ; capul dintr-un material, corpul dintr-altul. Ținea încă în mînă unul din flacoanele ei chihlimbarii din care-și luase pastila. Alături, maiestuos ca întotdeauna, stătea Mossen Mayol, parohul de la catedrală. Mossen Mayol se juca distrat cu un pahar de cristal albăstrui, cu niște inițiale mate, ca o lumină de ploaie, frumos perlat. În serile senine bea lichior de portocale, limpede ca apa, iar în zilele înnourate Pernod, deoarece spunea că băuturile aveau mare legătură cu atmosfera sau cu nuanța cerului. (Vin de Xeres pentru zilele pline de soare, lichioruri străvezii sau mohorîte, seara.) Cînd spunea asta, eu simțeam arome violente în cerul gurii și un fel de amețeală ușoară. Deasupra bunicii și a lui Mossen Mayol, într-un tablou mare, stătea bunicul, cu o uniformă de ceva important — niciodată n-am știut precis, deși cred că mi s-a spus de mai multe ori — și cu cordonul de la decorație, albastru sau roșu-închis (nu-mi mai amintesc bine). Pe măsuță, într-o ramă de argint, fotografia unchiului Álvaro. Semăna cu Borja, cu toate că era de o aspră urîțenie. (Ei — bunicul și unchiul Álvaro — se aflau în sală în mod aproape fizic : nu puteai face abstracție de

ochii lor, de fălcile lor — lată și flască, una : ascuțită și sălbatică, cealaltă — ori de cîte ori ne adunam în încăperea aceea. S-ar putea spune că luau chiar parte la întrunirile noastre, figura prelungă și uscățivă a tatălui lui Borja, cu bereta lui de carlist și în dreapta cu o cicatrice în colțul gurii, împreună cu celelalte portrete de foști prinți, candidați la coroană sau foști infanți, toate cu dedicație pentru unchiul Álvaro.)

Mătușa Emilia, așezată ceva mai la o parte, aproape de verandă, ridica draperia cu o mînă. Afară era întuneric. Numai în grădină mai străluceau luminițele licuricilor. Mătușa Emilia stătea întotdeauna așa : așteptînd parcă, ceva. Sau pîndind. Ca și cum ar fi fost scăldată în vreo substanță misterioasă și necunoscută. „Ca un biscuit muiat în vin — gîndisem despre ea, cîndva — care pare uscat și neîntinat și cînd colo e îmbibat cu vin." Mătușa Emilia vorbea foarte puțin. Borja, uneori, spunea : „Mama e tristă, e îngrijorată din pricina tatii". Ea și bărbatul ei erau pentru mine, pe atunci, ca un mister pe care nu-l puteam dezlega. În afară de faptul că, uneori, cînta la pian destul de prost, și aproape întotdeauna aceleași bucăți, niciodată n-am văzut-o făcînd ceva. Nici măcar nu citea ziarele și revistele pe care le îngrămădea în jurul ei : le răsfoia distrată, și se vedea bine că, deși rămînea cu privirea fixă timp îndelungat pe vreo fotografie, gîndul îi zbura departe. Avea ochi albaștri, cu corneea rozalie, și spiona tot timpul prin fereastră sau privea

în patio prin golul scării. Cîndva mă gîndisem : „Nu e tristă !“ Cîteodată pleca la oraş dimineaţa şi se întorcea seara. Obişnuia să-mi aducă, uneori, cîte un cadou, şi-mi amintesc că odată mi-a cumpărat nişte pijamale de mătase, foarte frumoase, cu care prilej am putut arunca oribilele mele cămăşi de la Colegiu. Cu bunica se purta cu aceeaşi blîndeţe cu care se purta şi Borja. Era greu de crezut că-l iubea pe unchiul Álvaro. El părea că stă acolo, în tablou, cu decoraţiile lui, dar noi ştiam că era pe front „omorîndu-i pe inamici şi împuşcîndu-i pe soldaţii care nu se supuneau ordinelor“. (Borja spunea : „Tatăl meu este colonel şi poate ordona să fie împuşcat oricine“.) Dar, în realitate, era aproape ca un mort. Tot atît de mort ca şi bunicul. De două luni abia putusem afla cîte ceva despre el : telegrame, numai veşti sumare.

Mossen Mayol desfăcu ziarul şi citi titlurile. Se cucerise tocmai un nou oraş. Lauro el Chino se înroşi deodată la faţă :

— A căzut... a căzut... spuse.

Au început să vorbească toţi deodată. Bunica zîmbea, arătîndu-şi caninii, lucru foarte rar, căci atunci cînd surîdea, rar de tot, rămînea cu gura închisă. Aşa, cu buza strînsă peste dinţii ascuţiţi, avea acelaşi aer ca şi Borja, în cealaltă viaţă a lui, dincolo de zidurile casei. „Poate că şi bunica ascunde o altă viaţă, departe de noi.“ Dar nu mi-o închipuiam coborîndu-se pînă la a se împrieteni cu cei din sat.

6—1534

De afară, a năvălit în casă ceva ca o rumoare caldă, jos de tot, și draperia s-a umflat. Pe măsuță, ziarele au căpătat dintr-o dată viață, aripile lor ciudate fîlfîiau și se zbăteau sub mîna parohului, care căzuse plat și greu peste ele.

— Vîntul, spuse bunica. Începe iar să bată vîntul! Mă și temeam de asta.

Bunica știa tainele cerului și aproape întotdeauna îi ghicea semnele. Mătușii Emilia îi venise draperia peste față, și se lupta cu ea din greu. Draperia părea vie, și amîndouă se angajaseră într-o stranie bătălie. Borja s-a repezit la ea ca s-o ajute, scăpînd-o astfel din încurcătură. Era foarte palidă și buzele-i tremurau. Am privit în grădină. Acolo, jos, alergau două hîrtii mototolite, urmărindu-se ca niște animale. Bunica, în spatele meu, continua să vorbească:

— Mîine la ora unsprezece, Mossen Mayol va oficia un Te Deum. Toți cei din casa asta vom merge la Santa María să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru această victorie a trupelor noastre.

Lampa începuse să se legene și bunica spuse:

— Închideți balconul acela.

Lauro el Chino s-a apropiat de balcon. Chipul lui gălbui se profila pe cer, dincolo de arcadele verandei. Apoi și-a desfăcut larg brațele spre canaturi. Mătușa Emilia s-a dus să se așeze lîngă vicar.

Borja mi-a oferit un scaun și a rămas alături de mine, ca un soldățel. Părul lui era încă

umed, proaspăt pieptănat. În picioare, liniştit şi politicos, se uita la bunică-sa cu ochii lui imenşi, verzui şi spălăciţi. Bastonul de bambus a alunecat şi a căzut pe duşumea. Borja s-a repezit să-l ridice. Lumina strălucea în mînerul lui reflectîndu-se pe perete, impetuos ca o insectă de aur.

Antonia a deschis larg uşile de la sufragerie. Masa era servită. În seara aceea, împreună cu noi mai cinau doctorul — care era văduv — parohul, vicarul şi Juan Antonio. Juan Antonio era puţin mai mare decît noi, dar nimeni n-ar fi crezut dacă s-ar fi luat după statura lui. Slăbănog, cu pielea verzuie, avea ochii foarte apropiaţi. Pe buza de sus îi mijea mustaţa neagră, respingătoare, iar mîinile lui scurte, groase şi grase erau veşnic umede. Se spovedea de trei sau patru ori pe săptămînă şi pe urmă medita îndelung cu capul între mîini, cu faţa spre altar. (Într-o zi l-am văzut plîngînd în biserică. Borja îmi spusese : „Cînd face aşa, înseamnă c-a păcătuit mult. Ăsta e un mare păcătos." Apoi a precizat : „Păcătuieşte mult împotriva poruncii a şasea, ştii ? E foarte vicios şi o să ajungă în iad. Merge şi se spovedeşte, dar el ştie foarte bine că va păcătui din nou, pentru că altfel nu poate. A pus diavolul gheara pe el." „De unde ştii tu toate astea ?" i-am zis. „Discutăm uneori... Dar eu, a precizat, sînt în afara tuturor acestor lucruri." A început să rîdă maliţios şi am făcut şi eu la fel, încercînd să închid ochii doar pe jumătate, întocmai ca el.) Şi Juan Antonio stătea

acolo serios și taciturn ca întotdeauna, urmărit de Amicul-Inamicul lui, Diavolul. Era foarte lacom și mînca urît. Se murdărea pe buze și-ți făcea greață cînd te uitai la el, dar nu puteai să nu-l privești. Și era tovarășul și cel mai bun prieten al lui Borja. Pentru că Borja spunea că e foarte inteligent, mai inteligent decît Carlos și Salvador, copiii administratorului.

Din cauza vîntului închiseseră ferestrele și era foarte cald. Fruntea lui Mossen Mayol era plină de broboniţe strălucitoare, ca o coroană. Parohul era înalt și foarte frumos. Să fi avut cincizeci de ani, părul alb și ochii mari și cenușii. El Chino se înroșea la față ori de cîte ori îi vorbea. Mossen Mayol își ducea șervețelul la buze cu multă delicatețe și le tampona ușor. Mossen Mayol avea simțul demnității foarte dezvoltat, iar mie mi se părea cel mai frumos și mai elegant bărbat pe care-l văzusem. „E foarte frumos, zicea bunica. Oficiază cu demnitatea și maiestatea unui prinț. Nimic nu-i mai frumos decît liturghia catolică!" Și cînd spunea așa, părea că-i prevede un viitor plin de posibilități : cel puțin pălăria de cardinal. Mossen purta haine preoțești din stofă groasă, care cădeau în pliuri largi, iar cînd pășea produceau un foșnet aparte. Nu se născuse pe insulă și mergea încet, ușor, degajat. Toți spuneau că e un om foarte cult. Cînd venea la noi la masă — și asta se întîmpla deseori — se plimba îndelung după aceea, pe verandă, citind din Breviar, cu Borja alături, fie că voia sau nu. Mie, aproape niciodată nu-mi vor-

bea. dar de multe ori simţisem privirea dezaprobatoare a ochilor lui aurii, reci şi strălucitori ca două monede. În cele cîteva dăţi cînd mi-a spus ceva, a făcut-o prin bunica sau prin Borja. În prezenţa lui simţeam un mare respect, aproape un fel de teamă, şi cred că nu l-am văzut niciodată zîmbind. Bunica spunea că e un mare iubitor de muzică şi mătuşa Emilia vorbea cu el, uneori, despre partituri vechi şi rare şi despre alte lucruri de acest gen, pe care noi nu le înţelegeam. Aproape că-l compătimeam pe Mossen Mayol ori de cîte ori mama lui Borja se hotăra să zdrăngăne la pian în prezenţa lui. Se putea desluşi foarte clar, atunci, în privirea lui o lumină de martir. Mossen Mayol avea o voce foarte frumoasă şi era un as în cîntul gregorian, după cum spunea El Chino : „Ascultîndu-l, parcă te simţi la porţile Împărăţiei Cereşti).

În noaptea aceea vîntul s-a oprit, şi cînd mi-am aruncat privirea spre povîrniş, puţin înainte de-a mă culca, un miros puternic se înălţa din pămînt. Jos, marea strălucea. Dintr-o dată, o lumină alburie s-a ivit de dincolo de nori şi vedeam cum se apopie de noi o perdea de ploaie.

A plouat toată noaptea, pînă în zori.

5

Cînd m-am trezit, înainte de-a deschide ochii, mi-am dat seama că nu eram singură. Simţeam o atingere, un fîlfîit ca de aripi. În

cet de tot, am deschis ochii, cu capul întors spre peretele inundat de o strălucire galbenă. Fîșii de soare intrau prin jaluzelele acelea care mă tulburau pentru că nu se puteau închide. (Întîia dimineață cînd m-am trezit în camera aceea, cînd lumina străvezie a zorilor a pătruns printre crăpături, m-am dat jos din pat, m-am dus să le închid, dar n-am putut ; am simțit o mare mîhnire și de atunci m-am chinuit foarte mult ca să mă obișnuiesc cu lumina dimineții.)

Antonia stătea lîngă fereastră, cu micuțul ei papagal Gondoliero, și-i dădea mei din palmă. M-am întors încet, să mă uit la ea. S-a uitat și ea la mine, în tăcere, iar eu m-am ridicat în capul oaselor. M-am văzut în oglinda de la șifonier, acoperită pe jumătate cu cearșaful, cu părul despletit, din care soarele smulgea reflexe roșiatice.

Antonia spuse :

— Hai, fetițo, e tîrziu...

M-am dat înapoi. Ea adăugă :

— Mă uitam la tine cînd dormeai și-mi aduceam aminte de maică-ta.

Mă supăra faptul că cineva ar putea să mă vadă dormind, ca și cum mi-ar fi aflat taina viselor cu care mă luptam, atît de lipsită de apărare. M-am enervat cînd am auzit-o spunînd :

— Nu semeni cu maică-ta decît numai cînd dormi. Cînd dormi, Matia, mi se pare c-o văd pe ea.

Gondoliero începuse să ciripească ceva cu vocea lui piţigăiată, iar Antonia îşi plimba degetul, cu multă delicateţe, pe căpşorul lui vărgat.

— Eşti foarte slabă, fetiţo, tare mă tem să nu fii bolnavă.

— Nu sînt.

— Dar te-am auzit ţipînd, continuă ea, pisăloagă, cu vocea-i groasă şi umilă. Strigai în somn...

— Şi ce dacă strigam ? Întotdeauna am ţipat noaptea în somn, Mauricia ştia şi nu mai făcea caz de asta.

Gondoliero fugi din mîna ei, se roti într-un zbor stîngaci, pe jos, apoi se aşeză pe baldachin. Ca o floare vie şi tulburătoare. Am ridicat mîna ca să-l alung de acolo, şi mîna-mi strălucea străpunsă de un mănunchi de raze. În camera care fusese mai de mult a mamei mele toate mobilele erau de mahon roşcat, foarte strălucitor, cu un luciu ca de cireş.

— Ştii, continuă ea. Şi maică-ta ţipa.

„Maică-mea, mereu povestea asta. Maică-mea era o necunoscută ! De ce-mi vorbesc tot timpul de ea ?“ Am sărit din pat şi am păşit pe pardoseala vărgată de soare. Era caldă.

Am auzit cum s-a deschis uşa, încet, şi a intrat mătuşa Emilia.

— Grăbeşte-te, Matia, mi-a zis.

S-a îndreptat spre oglindă, iar Antonia a început să-mi adune hainele aruncate pe jos. Dar eu ştiam că ascultă cu multă atenţie : aproape că-ţi dădeai seama după urechea ei,

ca o scoică de ceară, în timp ce mătuşa Emilia se uita în oglindă, pipăindu-şi obrajii cu mîinile, căutînd cu înfrigurare, parcă, să-şi descopere primele riduri. Pe atunci mi se părea o femeie matură, dar nu cred să fi avut mai mult de treizeci şi cinci de ani. Părul ei blond era lins şi foarte lucios. Era lată în şolduri, ca şi în fălci de altfel. Nu era frumoasă, dar destul de blîndă şi în general tăcută şi îngîndurată, de parcă ar fi fost mereu preocupată de vreo întrebare care o menţinea într-o continuă uimire.

Sfîntul îşi dădea duhul în firidă, printre tuberoze şi stînjenei de ceară, implorînd cu ochii lui de cristal. Lumînările, pe jumătate topite, se frîngeau în sfeşnicele mici, iar un păianjen cenuşiu alerga prudent pe perete în sus.

— Grăbeşte-te, spuse din nou, distrată. Bunica te-ar certa dacă ar şti că nu te-ai sculat încă.

A ieşit din cameră. Totdeauna făcea aşa : intra, ieşea, vorbea fără să se uite în ochii celui cu care vorbea, cu un aer de somnambulă. „Parcă-i o fantomă !"

Antonia a trecut în încăperea alăturată, unde se afla baia. Niciodată nu mai văzusem o baie ca cea din casa bunicii : o sală mare şi dărăpănată, cu mobile ciudate din lemn negru şi din marmură. Lavoarul, enorm, cu o oglindă mare, înclinată, care mă arăta pieziş, ca într-un vis ciudat ; cînd mă uitam la mine de sus în jos,

păream mai de grabă un dulap de rufe. Avea etajere din sticlă verzuie, pline cu sticluțe și borcănașe goale. Țevile, stricate, prin care curgea apă caldă vara și înghețată iarna, produceau un zgomot lugubru. Marmura roșiatică a lavoarului, dungată cu vinișoare sîngerii și lemnul negru sculptat cu balauri încolăciți care mă umpleau de spaimă, e una din amintirile cele mai vii de pe vremea aceea. În primele zile de la sosire, îmi petreceam mult timp în acea ciudată cameră de toaletă — cum o numea Antonia — vîrînd degetul prin crăpăturile dintre lemnul și marmura prost îmbinate, în care se strîngea totdeauna praf. Cada era veche și ciobită, cu pete alb-gălbui ce conturau, parcă, niște picioare de leu și cu urme negre, mari, ca însemne ale unei proaste calități. Pe pereți erau alte pete mari de rugină și umezeală formînd ciudate continente, lacrimi de bătrînețe și renunțare. Apa cu adevărat caldă trebuia s-a aducă Antonia de la bucătărie, în niște oale mari de porțelan. O auzeam cărînd apa și mi-o închipuiam, ca de obicei, printre norii de aburi care încețoșau oglinda ce devenea, astfel, și mai ireală și misterioasă. „Alice în lumea oglinzilor", mă gîndisem de mai multe ori, uitîndu-mă în oglindă, goală și dezolată, cu dorința arzătoare de a pătrunde prin ea, dincolo de suprafața ce părea de gelatină. Cît de trist era chipul acela — al meu — cu ochi speriați, care nu era, poate, decît imaginea singurătății !

Antonia s-a întors aprinsă la faţă, cu Gondoliero, de un albastru tulburător, pe umărul ei drept.

Stînd pe marginea patului, îmi legănam picioarele. Patul înalt, atîrnat, parcă, de tavan, mă ameţea. Între visare şi trezie, mi-l închipuiam ca pe o barcă plutind pe o mare de ceaţă, îndreptîndu-se spre vreun loc la care nu doream să ajung. Încă mai purtam cămaşa aceea aspră, albă, de la internatul colegiului Nuestra Señora de los Ángeles, cu numerele brodate cu aţă roşie pe umărul drept : 354,3° A. Umbra Antoniei şi a lui Gondoliero se profilau pe perete.

— Pe unde hoinăriţi voi, Borja şi cu tine ? mă întrebă Antonia, uitîndu-se la picioarele mele arse de soare şi pline de zgîrieturi, cu un leucoplast pe genunchiul drept.

— Pe aici, i-am răspuns, căscînd.

S-a apropiat de mine, şi-a afundat mîna în părul meu şi a început să şi-l treacă printre degete, ca şi cum ar fi fost o şuviţă de apă :

— Nici o buclă, nici o ondulaţie... spuse.

Gondoliero s-a aşezat pe saltea, apoi a început să alerge pe baldachin. Antonia îşi puse mîinile pe umerii mei :

— Cît eşti de slabă ! Eşti bolnavă, sărăcuţa de tine. Ar trebui să te îngrijească. Da, da Doamne Dumnezeule, ar trebui să te îngrijească.

Cine, mă gîndeam, cine erau misterioasele fiinţe care ar fi trebuit să se îngrijească de mine ? Nu se referea, desigur, la bunica.

— Nu sînt bolnavă ! Ce plictisitoare ești !

La zece și jumătate ne îndreptam spre Santa María. Soarele strălucea cu putere și grădina abia dacă mai era umedă. Numai o băltoacă în care ciuguleau niște păsări mai amintea de furtuna din timpul nopții. Bunica arăta cu bastonul arbuștii și florile, discutînd despre ele cu mătușa Emilia. Purtau amîndouă mantile din dantelă de mătase, iar bunica își pusese șiragul de perle pe care-l dăduse de două ori în jurul gîtului. Mătușa Emilia se îmbrăcase cu un deux-pièces din mătase neagră, lucioasă, care îi accentua lățimea șoldurilor. Bunica, uitîndu-se la Borja, spuse :

— Ce păcat că și copiii se fac mari ! La vîrsta asta nu-i poți îmbrăca nici ca pe niște copii, nici ca pe niște adulți. Nimic nu e mai frumos decît costumașul de marinar ! Nu-i așa, Emilia ? Ți-aduci aminte de Borja, ce drăguț era cu costumașul lui alb de marinar ? Parc-ar fi fost ieri !

M-am uitat cu coada ochiului la Borja și i-am zîmbit, iar el i-a trimis bunicii una din privirile cele mai dulci în timp ce zicea printre dinți : „Și tu, strînsă în corset, ca o balenă".

Grădina era foarte neîngrijită și bunica tocmai se plîngea de asta.

— Dar, spunea, sînt vremuri grele și nu te poți ocupa de astfel de lucruri. Trăim zile vitrege și aspre.

Poarta de la grădină era deschisă și Es Ton, cu pălăria de paie în mînă, ne privea. Avea un ochi năpădit de albeață și-i lipseau doi

dinţi. Uitîndu-mă la el mi-am adus aminte. „Ea o să mă apere, ea o să mă apere". Bunica a trecut solemn prin faţa lui, făcînd să duduie pămîntul. Avea picioarele neînchipuit de mici, dar urmele ei se întipăreau în pămîntul încă moale după ploaie. Soarele poleia frunza smochinului. M-am apropiat de el, încet, cu ochii ţintă la coroana lui. (Da, acolo stătea cocoşul, liniştit şi alb.) Smochinul era încă umed, iar pe dosul celor mai ascunse frunze străluceau picături minuscule de apă, grupate în ciorchini. Simţeam deasupră-mi umbra galbenă a casei. La ora aceea umbra aurie cădea peste smochin şi-i păstra prospeţimea. Iar acolo se afla, misterios, cocoşul alb şi strălucitor, scăpat de la Son Major. Ochii lui focoşi, ne priveau sfidători, printre crengi. Bunica m-a strigat :

— Matia ! Matia !

M-am întors încet. Mă cuprinsese o ciudată senzaţie de frică, de orbire. Bunica venea spre mine ca un morman rotund şi negru, ca o piatră gata să se rostogolească.

— Matia ! Matia !

Continua să mă strige, sau mi se părea numai : nu mai ştiam. Soarele, foarte aproape de mine, încingea un foc ciudat din smochin, din frunze, din pupilele rotunde ale cocoşului. Mi-am ridicat privirea, dar cerul nu era roşu, cum credeam, ci mai de grabă ca un acoperiş de tinichea scăldat de ploaie.

— Matia !

Bunica mă privea cu ochii ei încercănaţi, de sub bucla albă ce strălucea în soare. (Antonia

spunea : „Ce păr frumos are doamna!“) În momentul acela Antonia (cu vălul ce-i acoperea aproape de tot ochii și alunița aceea ca un păianjen deasupra buzei) zicea :

— Nu se simte bine. Încă de aseară e foarte palidă. Nu-i este prea bine fetei.

El Chino s-a apropiat de mine. În lentilele verzi ale ochelarilor lui, soarele devenea mic :

— Domnișoară Matia, te rog. Doamna, bunica dumitale, te așteaptă. Te Deum-ul este anunțat pentru ora unsprezece.

Atunci i-am văzut din nou, în grup lîngă gard, așteptîndu-mă. Am întors capul la stînga, uitîndu-mă spre capătul satului și la casele din piață. Cupola de mozaic verde a bisericii Santa María strălucea în soare, aurită parcă. Era un verde scînteietor, crud în lumina dimineții. Ca un strigăt.

— Cocoșul acela al lui San Major vine mereu pe-aici, rostii. Și pornii spre ei.

— Așa-i, încuviință El Chino. Mereu vine aici, la pomul ăsta.

— Mare mister, spuse bunica.

Am ieșit pe poartă și Ton, cu ochiul lui alb, se uita fix la mine, cu asprime.

— Fetița e bolnavă, sărmana, îi spunea mătușa Emilia bunicii. Trebuie s-avem grijă de ea...

— Ah, da ; bunica și-a înălțat amîndouă mîinile dintr-o dată și și-a tras mantila peste bucla ei de păr alb. Copiilor ăstora nu le e dat

să trăiască vremuri bune... Ruinați și în război ! Doamne, Dumnezeule atotputernic, ce nenorocire !

Clopotul de la Santa María începu să bată, înspăimîntător ca o avalanșă de strigăte deasupra satului. Ca niște cuvinte sfărîmate, ca mii de bocete împrăștiate în aer sau ca niște vaiete stridente. (Tulbura liniștea, strivită doar de cizmele negre ale fraților Taronjí.)

Am trecut prin cartierul meseriașilor, prin spatele pieții. Era un cartier liniștit și Borja a alunecat pe pietrele lustruite.

— Fii atent, îngerașul meu, spuse bunica.

El Chino îl ținu pe vărul meu de cot.

Nu era duminică, dar exista ceva care te făcea să crezi că este.

La fierărie nu se auzea nici un zgomot. Dugheana cizmarului și prăvălia fraților Taronjí aveau obloanele trase. Prin fața noastră, o femeie în negru, aruncîndu-și vălul pe cap alerga de parcă ar fi vrut să prindă ultimele dangăte de clopot. La capătul străzii începea piața bisericii, micuță, cu o fîntînă la mijloc, unde se adăpau porcii și se cățărau copiii ca să stropească femeile cu apă și unde se așezau porumbeii bunicii după ce străbăteau satul, spre Son Major, ca niște fulgere albastre. În spatele fîntînii se înălța biserica Santa María, mare și aurită. Ușile templului erau deschise și pe treptele de piatră urcau credincioșii care întîrziaseră. Clopotul tăcu, dangătul se stinse și urmă o explozie de liniște. Mătușa Emilia și El Chino o ajutau pe bunica să urce treptele,

ținînd-o fiecare de cîte un braț, ca și cum ar fi ridicat de toarte un hîrdău mare, cu o nețărmurită grijă, ca să nu se verse uleiul. (Căci așa era bunica : precum o substanță scumpă pe care toți o apreciau, deși hîrdăul era vechi și hodorogit.)

În ușa bisericii cîțiva oameni și-au scos pălăriile și cîteva femei și-au plecat capul. Borja și cu mine, de mînă, mergeam în urma lor ; mătușii Emilia i se strîmbase dunga de la ciorapul drept.

Sub arcul porții mari și aurite, care stătea deschisă, se aflau niște scuturi de piatră și capetele celor patru evangheliști. Deasupra cupolei de mozaic verde soarele roșu și crud, în mijlocul cerului pal, smulgea cupolei o scînteiere înveninată. Și-mi ziceam : „Aproape niciodată nu e albastru cerul". O senzație sălbatică de violență, un foc mistuitor ardea acolo sus : totul părea pătruns, îmbibat de lumina aceea neagră. La canaturile ușii străluceau ciorchini de fier. Pe dinăuntru, umezeala neagră-verzuie, ca de puț, se lipea de trup. Sub imensa boltă a bisericii Santa María plutea ceva ca un fîlfîit solemn de aripi. Și mă întrebam dacă nu cumva prin ungherele ei întunecoase nu se aciuiseră lilieci sau dacă n-or fi șobolani care să alerge urmărindu-se printre chipurile aurite ale sfinților care împodobeau altarul. Dar și casa bunicii era întunecoasă și murdară. (Antonia se plîngea că era prea mare numai pentru două femei, și nu făceau curățenie decît în camerele locuite.)

Peste porțelanuri, peste argintăria și vesela dăruită de rege străbunicului, la nuntă, se așternuse praful și pînzele de păianjen. Iar în vitrină, printre strălucitoare statuiete de jad, și sus, în imensa și misterioasa baie (cu oglinda aceea înclinată și cețoasă ca o poartă a unei lumi complicate, cu zornăitul țevilor care crăpau întotdeauna iarna), și jos, în grădina plină de furnici, și prin toată casa prevăzută cu burlane, și acolo prin colțurile naosului, sufla același vînt îmbibat de umezeală. Și în casa bunicii, același amestec de mirosuri : lemn, cocleală și sare. Și florile. (Pe scărița de piatră, pe care aveam obiceiul să mă așez cînd Borja nu voia să mă ia cu ei, în spatele zidului galben al casei acoperit de vrejuri dese de caprifoi, mă uitam la gladiolele roșii.) În biserica Santa María, fascinantele vitralii colorate, înalte și strălucitoare în întuneric, printre mucegaiuri și negreală, scînteiau puternic în bătaia aprigă a soarelui. Mai ales aceea cu sfîntul cel slab, cu mîinile legate și picioarele bătute în piroane. O rază de un roșu-aprins se prelingea pe pardoseală, ca o pată de sînge. Iar o licărire de soare, ca un fluture de aur, pîlpîia dintr-un loc în altul al bolții. Mossen Mayol cînta :

— *De-un Lau-da-mus : te Dominum confite-mur...* [1]

Bunica m-a scuturat discret, dar fără blîndețe. Degetele ei s-au înfipt în umărul meu

---

[1] Lăudăm pe Dumnezeu : mărturisim că tu ești Domnul... (lat.).

drept. Apoi mi-a smuls cartea din mînă. Era o carte de rugăciuni groasă, pe care mi-o dăruiseră cînd am intrat la Nuestra Señora de los Ángeles, cu marginile aurite peste care-mi treceam vîrful degetelor, pentru că se lua un pufuleţ ca cel de pe aripile fluturilor, şi apoi mă frecam cu degetele pe gene şi pe dinţi (dar pe dinţi nu reuşeam să-l lipesc niciodată). A deschis cartea la pagina unde se afla panglica verde şi mi-a zis :

— Citeşte !

Soarele lucea afară ca un bubuit roşu de tăcere, mult mai puternic decît orice explozie. Mi-am ridicat privirea spre vitralii, fără să pot citi. Acolo stătea sfînţuleţul care semăna cu Borja, cu părul cîrlionţat ca nişte ciorchini şi puternicul San Jorge, mare şi încărcat de aur, asupra balaurului zdrobit. El Chino şi Borja citeau cu evlavie în cărţile lor de rugăciuni.

— *...Ti-bi Che-ru-bin et Se-ra-phim in-ces-sá-bi-li vo-ce procla-mant : San-ctus San-ctus...*[1]

El Chino spusese, cîndva, că odăjdiile parohului aveau trei sute de ani. Erau albe, cu marginile şi franjurii de aur şi străluceau în întuneric (ca aripile cocoşului lui Son Major, încă jilave de ploaie, întinse maiestuos peste frunzele catifelate).

Îmi amorţise piciorul drept şi m-am frecat cu stîngul. Bunica mi-a pus cartea de rugăciuni în mînă şi s-a uitat la mine cu asprime.

---

[1] Fără încetare glasul tău te proclamă Heruvim şi Serafim : Sfînt ; Sfînt... (lat.).

Mi-am plecat capul pe carte și am închis ochii. Mi-era foame. Cu zorul plecării nu avusesem timp să mănînc. Îmi spuneam că atunci cînd voi fi mare am să fac ca mătușa Emilia, care fuma leneș, stînd în pat pînă la prînz, uitîndu-se la fotografiile și titlurile din ziare. Au început să se roage cu toții în cor. Soarele scînteia în geamurile colorate, de parcă ar fi vrut să pătrundă prin ele. Deasupra bolții negre a naosului stătea soarele, iar noi, mă gîndeam, ca Iona, în pîntecele chitului cu coastele lui enorme. Îmi închipuiam vîlvătaia verde a cupolei, ca un joc amețitor de curcubeie și arabescuri aurite.

— *Te Marty-rum candi-da-tus laudat ex-er-ci-tus...* [1]

„Războiul, mă întrebam, ce-o fi de fapt războiul?“ În jur era atîta liniște. Și el ne ceruse barca. Și frații Taronjí. Ziceau că sînt veri: băiatul se numea Manuel Taronjí. Și Malene, cu părul ei frumos și roșu, mătăsos și lung, în soare. Mereu soarele, acolo sus. Și unchiul Álvaro. Și tatăl meu? Și mama mea? „Și ea țipa în somn.“ Ei, și ce dacă? Niciodată nu veneau să mă vadă. („Părinții tăi erau divorțați, nu-i așa?“ mă întrebase Juan Antonio pe cînd stăteam amîndoi pe treptele de piatră, sub caprifoi. „Nu-i adevărat.“ Dar el rîdea cu o răutate pe care n-o pricepeam pe de-a-ntregul.

---

[1] Pe tine te laudă oastea îmbrăcată în alb a Martirilor... (lat.).

Mi-a pus mîna pe genunchi și-a început să mi-l mîngîie. Fusta mi s-a tras un pic, numai un pic : mi-am văzut genunchiul ars de soare, rotund și delicat — niciodată, pînă atunci, nu-mi trecuse prin minte că ar putea fi atît de frumos — și dintr-o dată nu i-am mai putut suporta mîna umedă de transpirație. Zicea : „Maică-ta...“ N-am auzit bine ce-a mai spus. Eram obsedată de mîna lui, de care îmi era silă ca de un broscoi. Și avea buzele respingător de roșii ! L-am îmbrîncit brutal, de s-a lovit de perete. Florile, în jurul nostru, împrăștiau un parfum amețitor. De jos, urca un șuvoi de lumină verde, ca și cum marea ar fi fost chiar acolo, după colțul casei. Dar nu era așa.) Mama mea era o necunoscută. Și eu, după moartea ei, atît de departe, în casa de la țară, despre care bunica spunea că stătea să cadă, locuind cu dădaca tatălui meu. Soseau pachete cu jucării : Teatrul pentru copii, și paiața aceea din cîrpe înaltă cît mine, și povestea aceea. *„De ce noi, sirenele, n-avem un suflet nemuritor ?“* N-a avut, n-a avut și s-a preschimbat în spumă. *„Și ori de cîte ori călca pe pămînt cu picioarele goale simțea că o înjunghiau cuțite ascuțite și ace“*...

— *...quos pre-ti-o-so sanguine rede-mis-ti...*[1] Mica Sirenă voia să fie iubită, dar n-a iubit-o nimeni, niciodată. Sărmana sirenă ! De aceea a vrut să fie ca oamenii ? Dar nu era o femeie. Am deschis ochii căutînd pe carte o rugăciune.

---

[1] ...pe care i-a mîntuit cu sîngele lui prețios... (lat.).

„Prietenii mei..." începusem să zic ; dar m-am oprit. „Ce prieteni, Doamne Dumnezeule, ce fel de prieteni sînt aceștia ?"

(Poate că nu doream decît să mă iubească și pe mine cineva, cîndva. Nu-mi mai amintesc bine.)

6

În casa primarului se serveau „răcoritoare". Așa cel puțin le ziceau.

Ne-am dus la el, după ce am ieșit de la biserică. Mai veniseră frații Taronjí, deși cel mic — El Chino spusese asta — *nu avea chiar misiune oficială*, Mossen Mayol, primarul, soția lui, vicarul și alte mărimi ale satului.

Mossen Mayol și bunica domneau, disprețuiau și tăceau. Fiind invitați de ei toți, ajunseserăm acasă la primar învăluiți de vocile și cuvintele lor de reverență. Acolo, ne-am adunat în curte în jurul unei mese pe care străluceau pahare de cristal. El Chino stătea mai la o parte, cu paharul în mînă, sîcîit de două muște. Era un vin dulce, oribil, care ne-a lăsat buzele lipicioase. Eu și Borja ne priveam cu coada ochiului, iar el s-a strîmbat la mine, răsfrîngîndu-și buzele. Soția primarului aranjase în patio o boltă din viță-de-vie, iar bunica băgase imediat de seamă :

— Cui i-a venit în minte asta ? spuse, cu o vagă invidie.

Și arătă cu degetul pergola unde ciorchinii mici, de un verde palid, se confundau aproape cu frunzele. Cineva și-a ridicat privirea și a început să vorbească de vremea cînd aveau să se coacă. Eu și cu Borja ne-am așezat pe bancă, lîngă zidul de piatră văruită. Bunica vorbea cu primarul, și de două ori frații Taronjí au încercat să-i spună ceva. Dar ea se făcea că nu-i vede.

El Chino stătea deoparte, liniștit. În cele din urmă, una din cele două muște i-a căzut în pahar. Soția primarului se învîrtea în jurul mesei ca un muscoi, bîzîind. Soarele cădea în patio ca într-o fîntînă. Fața de masă de in alb avea cutele foarte pronunțate, ca atunci cînd stă ani de zile fără să fie despăturită. Paharele, din cristal albastru, erau pline pînă la refuz de acel soare turbat, amestecat cu strălucirea vinului, roșu ca mahonul. Sub bancă, la picioarele noastre, își croia drum un șir de furnici. Borja le omora una cîte una, fără grabă. Soția primarului adusese o tavă cu prăjituri. Vorbeau despre război, despre victorie. Peste balcon, steagul cădea moale, fără să fluture.

Dincolo de gardul de zid se auzeau glasuri. Dar cei din patio nu deslușeau nimic. Borja s-a ridicat în picioare pe bancă, iar eu am făcut la fel. Pe gardul de zid erau înfipte cioburi mici de sticlă, ascuțite ca dinții, gata să sfîșie carnea. („La fel ca cele de la Son Major", spunea cel mai mare dintre frații Taronjí, uitîndu-se la bunica și înfoindu-se în tunica lui rău mirositoare.)

Îi vedeam printre cioburile ascuțite de sticlă, care-mi ajungeau exact pînă la ochi. Mergeau pe drum toți trei : Malene, Manuel și băiatul cel mic. Treceau tăcuți, cu încălțămintea murdară de noroi, ca și cum ar fi venit dintr-un loc întunecos, pe care-l săpaseră în adînc, de undeva de unde pămîntul nu se uscase încă după ploaie. Dispăruseră pe după stejari și se iviră iar, mai aproape. Purtau hainele lor obișnuite, și nu de doliu. Au intrat pe stradă unul lîngă altul. Ca și cum i-ar fi așteptat, au ieșit la drum soția fierarului — mama lui Guiem — și încă două femei care au început să vocifereze, ca turbate. Dar ei — Malene, Manuel și băiatul — nu ziceau nimic, și pe unde treceau reînvia liniștea într-un fel ciudat, aproape magic. N-am putut să văd mai mult printre șirurile de cioburi ascuțite. În momentul acela treceau dincolo de zid și n-auzeam decît pașii lor pe caldarîm. Abia se depărtaseră că s-au și auzit strigătele mînioase ale soției fierarului și ale celorlalte femei : „Mai mare rușinea să te arăți așa“, spuneau. „De bună seamă că nu l-au înmormîntat creștinește...“ „Cum erau să îndrăznească !“

— Sînt murdari de noroi pe pantofi, rosti vărul meu, cu voce ștearsă, dar nu vin dinspre cimitir... Unde l-or fi îngropat ?

Strălucirea verde-opalină, cu scînteieri de diamant, a ciobulețelor de sticlă mă orbea. Mi-am trecut ușor vîrful degetelor peste cioburile ascuțite ca niște brice. Ochii mă dureau de atîta lumină. El Chino s-a apropiat de noi pe la spate :

— Coborîţi, vă rog... vă rog...

Dintr-o săritură Borja era jos. Soarele devenea verde rubiniu printre zimţii aceia ascuţiţi.

— Oare o să le priască strugurilor aici... aşa ca la Son Major ? întreba soţia primarului cu o voce ca de vată.

Cu două degete, El Chino şi-a scos din pahar musca înecată. A zvîrlit-o în aer, dar s-a lipit pe perete lăsînd să se prelingă de pe ea o picătură aurie.

Școala soarelui

1

Furtunile nu mă speriau. Îmi plăcea tunetul care trecea pe deasupra satului, de la munte pînă la mare, rostogolindu-se pe povîrniș în jos. Dar mă temeam de vînt și, înainte de-a se stîrni, îl presimțeam de parc-ar fi fost un animal care se cațără pe pereți. Mă trezeam în întuneric. Oglinda strălucea și simțeam ceva ca o suflare ce bîntuia prin încăpere. Tot așa mă speriam cînd apăreau pe neașteptate, pe după casele din sat, florile din grădinițe sau livezi ; dezvăluind parcă cine știe ce taină din adîncul insulei, poate vreo frumoasă și blestemată împărăție.

(Într-o zi, cînd am vrut să mă duc la rîu, El Chino mi-a spus : „Nu există nici un rîu pe insulă“. Nici un rîu, nici un rîu. Dacă a fost ceva frumos în copilăria mea atunci au fost nămiezele străvezii petrecute la rîu, la ora mesei, sau la asfințitul soarelui, sau în diminețile de aur ; trestiile, păpurișul, stîncile lucioase ale malului, ca niște mici plaje pietruite.)

Dincolo de fierăria tatălui lui Guiem, dincolo de geamurile uşii aceleia care nu se închidea bine, vopsită în albastru, începea grădina-livadă, pe care mama lui Guiem o îngrijea cu sîrguinţă. Mama lui Guiem era o femeie grasă care se simţea măgulită de faptul că Borja şi cu mine — chiar şi eu ? — ne duceam pe la ei.

În insulă am cunoscut soarele, care făcea să tremure florile din grădina lui Guiem, care răzbătea prin ceaţă ca să se preschimbe apoi într-un foc umed şi mocnit evaporîndu-se pe potirele florilor. Florile de pe insulă erau ceva neobişnuit. Niciodată n-am văzut flori atît de mari şi atît de viu colorate (cele din satul meu natal erau nişte floricele sălbatice de culoare mov, alb, sau de un galben speriat, printre ierburile înalte, printre arbori şi roua albă). Florile acestea, în schimb, ca născute din pietre, dominau totul : aerul, lumina, atmosfera. Mi se părea aşa de ciudat că răsăriseră acolo, din pămîntul acela, prin toate locurile : pe potecă, pe povîrniş, în preajma fîntînei de lîngă casa noastră, fîntîna cu dragonul ei acoperit de muşchi şi cu fierul forjat înroşit de rugină. Uneori, cînd Borja hotăra cîteva zile de pace, ne duceam la fierăria lui Guiem, în grădina-livadă.

Două zile mai tîrziu după cele întîmplate cu Manuel la Santa Catalina, Borja ne-a dus pe stradă în sus :

— Hai la fierărie. Vreau să vorbesc cu Guiem.

— Şi va fi pace ?

— Da.

El Chino se străduia să se țină după noi, și era neplăcut să-i auzi pașii grăbiți în urma noastră și respirația gîfîită : „Nu stă bine cu plămînii“, spusese Antonia.

Guiem îl ajuta pe tatăl său. La intrarea în fierărie, sau chiar cu mult înainte de a intra se și auzeau loviturile.

Borja a luat-o înainte și a intrat. El Chino mi-a pus mîna pe umăr :

— Domnișoara Matia, fiți buni, spunea, vă rog, fiți buni.

M-am uitat la el chiorîș, pentru că mă rușinam cînd îl auzeam că spune lucruri din astea. Și continuă :

— Dumneavoastră nu înțelegeți. Eu, după aceea trebuie să dau socoteală bunicuței. Nu-i place să vă știe în asemenea tovărășie. Dumneata îți dai seama ?

— Da, îmi dau seama, spuneam plictisită.

Și adăugă cu o furie ciudată :

— Dumneavoastră sînteți nemiloși, cruzi... nu înțelegeți nimic. Nu pentru mine, pentru ea... pricepi, dumneata ? Pentru maică-mea : nu vreau să sufere din cauza mea... E așa de singură ! Ea a învățat papagalul, pe Gondoliero, să zboare dintr-un loc în altul, cînd am intrat la Seminar, ca să nu se simtă atît de singură. Acuma, cînd sînt lîngă ea, nu poate suporta ca bunicuța dumitale să mă certe. Dumneavoastră ar trebui să înțelegeți, dar nu vreți. Nu vreți ! Aveți inimile de piatră, numai Dumnezeu știe de ce.

— Îndrugi tot felul de prostii ! Nu pricep nimic, nici ce-i cu papagalul, nici cu toate celelalte și te rog să nu mai pui mîna pe mine.

I-am răspuns și eu tot furioasă, cu o furie care mă surprindea. Era oare frică ? Sau era o senzație neobișnuită, ca de tristețe ? Nici eu nu mai știu. Dar simțeam cum mi se strînge inima, ca atunci cînd stăteam la Nuestra Señora de los Ángeles cu Gorogó sub pernă.

Fierarul era acolo cu șorțul lui mare de piele. plin de cicatrice. El Chino îi zîmbi :

— Ne putem duce în grădină ? Copiii doresc...

— Sper că nu s-a întîmplat nimic...

— Nu, nu, nimic. Doamne ferește ! Copiii...

Cînd a întins mîna ca să ne arate, am zărit inelul de argint al Antoniei, la degetul lui cel mic.

„El, maică-sa, inelul, mi-am spus eu confuz. Ei, întotdeauna ei. Și pentru mine nimic, niciodată, nimeni.“ (Bineînțeles că aveam și eu un inel în casetă. iar bunica îmi spusese că mai aveam și altele la bancă. Dar nu le doream, nu le doream. Cînd o să fiu mare — mă gîndeam — o să le fac cadou pe toate.)

— Chino, erai ca o pocitanie cu haina aceea de stofă proastă, i-am zis deodată. Și de ce te-ai lăsat de Seminar ? Nu te simpatizau preoții, nu-i așa ? Tu nu crezi în Dumnezeu, Borja știe asta foarte bine.

Și intrînd în grădiniță, văzui iarăși florile acelea mari. care stăteau mereu acolo, ca un venin. (Și de ce, de ce rîdeam, dacă eram atît

de tristă, spunîndu-i lui El Chino atîtea ? De unde amărăciunea aceea pe care o simţeam pînă şi pe limbă ?)

— Gata, Matia, taci. Hai să continuăm lecţiile, zise vărul meu.

S-a aşezat şi a deschis cartea pe genunchi.

— Hai, Chino, vorbeşte-ne despre Dumnezeu, insistai.

(Pentru că acolo exista parcă ceva, în soare, în flori, în toate frunzele, care mă făcea să am limba ascuţită şi nu puteam să tac.)

El Chino a deschis şi el cartea. Apoi şi-a scos, ca de obicei, batista, ca s-o treacă peste frunte. Nu se simţea nici cea mai uşoară adiere de vînt. Văzînd iniţialele brodate pe batista aceea, m-a cuprins o invidie ascunsă. Cine i-o brodase, dacă nu maică-sa, Antonia cea palidă şi cu buzele încreţite ? Am strivit o frunză între unghii. Doream să spun aşa, fără rost : „Apoi, deşi pe maică-mea o ştiu foarte puţin, tatăl meu îmi trimitea jucării şi cărţi, şi o paiaţă, iar de Bobotează..." Dar cine putea vorbi despre Cei trei crai de la Răsărit cu Borja, cu Guiem sau cu El Chino ? Simţeam o ruşine cumplită.

Uşa aceea mică de sticlă şi lemn, vopsită cu albastru, dădea spre camera în care mama lui Guiem aşezase un pătuţ acoperit cu o veche cuvertură înflorată, radioul cu husa lui de creton, calendarul şi maşina de cusut. Uneori, Mauricia îmi spunea : *Să nu-ţi fie frică.* Dar

cînd ? Cînd mi-a spus ? Era adevărat că mi-a spus așa vreodată ? Eu eram o fetiță, și dintr-o dată...

— Nu meritați. Pentru ce să vă vorbesc despre El ? răspunse El Chino.

Borja și-a înălțat capul, iar ochii îi străluceau.

— A, foarte bine, Chino, vrei să te întorci la Naranjal ?

El Chino și-a strîns buzele. Cămașa lui era murdară ; Antonia n-avusese timp să i-o spele, cu siguranță, pentru că spăla și călca rufele noastre. („Ce bine !“) Parcă ne aflam într-un balon de cristal. Cerul și văzduhul se simțeau ca printr-un clopot de sticlă. Doi fluturi se urmăreau. Vărul meu spuse :

— Și Dumnezeu, ce zice de tatăl lui Manuel Taronjí ?

— Desigur, gîndește că era un om rău. Nu e bine să te lași mînat de invidie și de ură. toți oamenii trebuie să se mulțumească cu ceea ce Dumnezeu a hotărît pentru ei.

— Și pentru tine, ce-a hotărît ?

Borja a strivit o gîză pe pagina cărți și a întins-o apoi, cu degetul, lăsînd o dîră de sînge maro.

Și stărui :

— Chino, ce-a hotărît pentru tine ?

În momentul acela a intrat mama lui Guiem, făcînd să zăngăne geamurile ușii. Și-a încrucișat brațele și văzîndu-ne a zîmbit :

— Și copiii ăștia, Dumnezeule mare, cu grădina aceea atît de frumoasă pe care-o au, cum

de le place să vină în grădina celor săraci ? Ce are grădina mea că vă place mai mult decît a dumneavoastră ?

În timp ce vorbea, eu mă gîndeam din nou la rîuri. „Desigur, trebuie să existe rîuri, rîuri ce curg pe sub pămînt, pînă la mare."

Am închis ochii și prin pleoape îmi pătrundea o strălucire foarte roșie.

Și l-am auzit pe Borja spunînd .

— Poate să vină Guiem ? Așteptăm să-și termine treaba.

Am deschis ochii ca s-o văd cum se bucură :

— Dar, cu Guiem al meu... ce tot aveți să vă spuneți mereu ?

Guiem s-a ivit în ușă arătîndu-și capul zbîrlit, colțos.

Și a zis :

— Am treabă. Așteaptă-mă acolo, Borja.

Borja a închis cartea dintr-o lovitură, ca să prindă între paginile ei un fluture verde.

— Vrem să ne ducem în Port. Tu vii, Guiem ?

— Ah, Portul ! rosti maică-sa, ridicîndu-și brațele ei grase în aer. Și ce să facă Guiem în Port ?

El Chino și-a vîrît batista în mînecă. Ne-am ridicat să plecăm. În fierărie se respira un aer roșu și negru. Pe trupul fierarului dănțuiau misterioase umbre negre și roșii limbi de foc. Pe perete, de cărămizile cernite, atîrnau unelte de fier, ca niște instrumente de tortură.

Era sîmbătă și în spatele bisericii Santa María se instalau tarabele pentru tîrg. Vînzătorii

ambulanți veniseră cu măgărușii încărcați cu mărfuri. Întindeau pe pămînt fîșii de pînză și apoi străluceau pe ele ceasuri de tinichea, bărdăcuțe de ceramică și oglinjoare cu chenare aurii, care împrăștiau niște scînteieri orbitoare de soare.

Ei erau : Guiem, băiatul fierarului, șaisprezece ani, Toni al lui Abrés, băiatul rotarului, care locuia la capătul pieții și avea curtea plină de roți rezemate de perete, iar aerul mirosea a lemn jilav. (Mi-aduc aminte de el : era blond și cel mai înalt dintre toți, aproape că mă întrecea și n-avea decît cincisprezece ani. Purta pantaloni roșii și cînd mergeam la plajă, îl vedeam de departe culegînd scoici printre stînci.) Antonio, fiul unui colonist din Son Lluch, căruia-i spuneau Antonio din Son Lluch, ca să nu-l confunde cu Toni al lui Abrés, rotarul. Aceștia trei erau cei mai de seamă. Apoi veneau Ramón de la tîmplăria din spatele bisericii, care n-avea decît treisprezece ani. (Dar lui Guiem îi plăcea, uneori, să umble cu el. Era curios că, la ora fatală a prînzului, sau mergea cu toată banda — și atunci Ramón era pe planul doi — sau mergea numai cu Guiem. La ora aceea, cînd soarele dogorea cu putere, în piața ruinelor, la capătul satului, lîngă o crăpătură, care semăna cu albia unui rîu secat [nici un rîu în toată insula, nici un rîu] îi vedeai pe amîndoi împreună, prin praf, cu niște nuiele verzi în loc de lănci.) Avea numai treisprezece ani, dar Borja spunea : „Umblă cu el

pentru că știe multe lucruri". Era plin de șiretenie și isteţime, asta-i drept. Uneori, cînd treceam prin faţa tîmplăriei, îl vedeam dînd ajutor tatălui său, înconjurat de lemne, și ne privea cu ochii lui mici și strălucitori, zîmbind misterios de parcă ar fi deţinut multe secrete (toate lucrurile pe care eu nu le puteam pricepe). De aceea zicea Borja : „Pe ăsta îl ţin cu ei pentru toate cîte le știe". Și ultimul (care, cu toate că era prieten cu Ramón, nu mergea întotdeauna cu ei) era Sebastián, șchiopul, băiatul spălătoresei din Son Lluch, ucenic la un cizmar.

Și *noi* eram : Borja, cel care comanda ; Juan Antonio, fiul medicului, și cei doi băieţi ai administratorului de pe moșia bunicii, care nu mai locuiau pe povîrniș, ci la capătul satului într-o casă cu grădină și livadă mare. Se numeau Léon și Carlos, aveau șaisprezece și respectiv paisprezece ani și erau foarte supuși. În timpul iernii învăţau carte la călugări. Erau de partea lui Borja fiindcă așa voia tatăl lor, dar mi se pare că gîndeau cu totul altfel decît noi. Mai ales Carlos, cel mic, era foarte studios, și făcea colecţie de insecte într-o cutie. Purta ochelari de baga și avea bărbia întoarsă. Amîndoi miroseau a pîine, și aproape întotdeauna aveau degetele murdare de cerneală pentru că tatăl lor îi obliga să continue cu învăţătura chiar și în timpul vacanţei, la fel cum ne obliga și bunica pe noi. Cel mic. Carlos, spunea : „Mă fac inginer de drumuri". Și Borja dădea din umeri. León era mai golan

și foarte fățarnic. Amîndoi păreau să creadă în Dumnezeu, sau cel puțin se prefăceau a crede, ca să-i facă plăcere tatălui lor, iar tatăl lor ca să-i facă plăcere bunicii. (În insulă toate mergeau așa.)

În fierăria lui Guiem, cînd respirai. se simțea ceva vătămător, în pufăitul foalelor, în loviturile date pe nicovală și în umbrele alungite pe pămînt. Guiem, gol pînă la brîu, cu coastele proeminente ca ale bărcii *Joven Simón*, asuda, cu părul lipit pe tîmple, aprins la față. Iar afară, florile, fîntîna, mirosul de mucegai. Și mama lui, fierăreasa, cu șorțul plin de roșii, unele coapte altele verzi, și zumzetul albinelor din gardul care separa grădina de mica livadă. Și aluatul acela frămîntat, întins într-o tavă, în care se puneau scrumbii și bucăți de ardei, verdețuri și măsline, pe care mama lui Guiem îl ducea la cuptorul de la bucătărie ca să-l coacă. Părea că tava aceea purta pe ea un colț de grădiniță, sau o livadă în miniatură în care predomina un verde crud.

Trei case mai sus se afla atelierul rotarului și Toni. În curtea rotarului nu existau flori, doar o mică livadă cu puțină verdeață și fîntîna. Acolo era praf mult, iar în aer o ploaie de rumeguș, ca un roi de aur, ce plutea printre razele de soare. Toni al lui Abrés. Mi-aduc aminte de el că stătea mereu lîngă perete, sub un cer senin care se răsfrîngea în piatra albă: cu o unealtă ascuțită în mînă șlefuind o bucată de lemn. Stătea rezemat, și era desculț, cu genele pudrate cu praf de rumeguș și cu ochii

întredeschiși : părul lui de culoarea cojii de pîine, mat, fără nici un fel de luciu, îi cădea în amîndouă părțile, și spunea : „Bine, dacă merge Guiem, merg și eu". Tatăl lui era frate cu dulgherul, tatăl afurisitului aceluia de Ramón. Dar Toni nu se avea bine cu vărul lui. Nu i-am văzut vorbind niciodată.

Zilele de pace dintre Borja și Guiem erau impuse de Borja, nu de *ei*. Iar în zilele acelea, aveau cu toții un țel comun : să se ducă în Port, la cafeneaua lui Es Mariné, ca să joace cărți, să-și cheltuiască banii jucînd sau cumpărînd de la Es Mariné diverse lucruri pe care le ascundeau în mare taină și spuneau că sînt de contrabandă. Es Mariné făcea pe misteriosul cu copiii și vorbeau mereu cu jumătate de gură, așa încît eu nu-i puteam înțelege. Uneori, Es Mariné le lua toți banii și se uita la ei rîzînd în bătaie de joc, roșu la față, în timp ce-și răsucea o țigară. Totdeauna avea ceva interzis de vînzare (pînă și țigări de opiu, în unele ocazii) și obișnuia să le închirieze barca cu motor ca să meargă cu ea la Naranjal. Numai lui Borja nu i-o dădea, fiindcă spunea că nu e marinar bun și trebuia să-l însoțească Guiem sau Toni." Nici pentru tot aurul din lume, spunea, nu i-aș da-o lui singur." Atunci Borja se vedea obligat să recurgă la ei, pentru că îi plăcea foarte mult să meargă la Naranjal, și să petreacă acolo trei zile întregi.

În prima vacanță m-au luat cu ei doar o singură zi și a trebuit să ne întoarcem seara acasă. Bunica spunea că sînt prea mare ca să mai merg

singură cu ei la Naranjal și să lipsesc trei nopți de acasă. (De parcă n-aș fi fost mereu singură cu ei.) Dar faptul că trebuia să lipsesc trei nopți de acasă părea foarte important. De două ori, cînd au plecat la Naranjal, i-am condus pînă în Port fără ca bunica să știe. Apoi m-am întors acasă, în *Leontina*, furioasă că eram femeie. Bunica n-a aflat niciodată. Mi-i amintesc, în barca cu motor, desculți, veseli : El Chino stătea jos, cu genunchii apropiați, lîngă coșul cu mîncare, cu ochelarii lui verzi și strălucitori. Pescărușii, ca niște stegulețe, țipau pe muchia valurilor.

Tot așa și în ziua aceea, îi însoțisem pîna în Port. (Mai întîi, disperată, cerusem voie de la bunica : „Bunico, lasă-mă să merg cu ei la Naranjal". „Niciodată, ce nebunie, niciodată. O fetișcană cu astfel de băieți ! Și unii dintre ei, de teapa lui Guiem." „Dar merge și El Chino..." „Și ce dacă ?")

Cafeneaua lui Es Mariné avea o mansardă în care n-avea voie să urce nimeni în afară de Borja și de Guiem. Borja știa că Guiem și Es Mariné — care avea peste cincizeci de ani și era mic, cu spatele și burta proeminente — aveau secrete comune. Se întîlneau pe terasa aceea întinsă care dădea spre mare, unde veneau seara oamenii din port.

Es Mariné punea pahare pe masă. Vindea vin, măsline, cutii de conserve. Uneori dădea de mîncare și celor care nu lucrau în Port, dacă îl anunțau mai dinainte. Cei din Port erau oameni foarte săraci, și nu trăiau decît

din pescuit. Toţi ştiau că Es Mariné şi cîţiva dintre cei care se duceau să ia masa pe terasa aceea mare se ocupau cu contrabanda. Borja spunea : „Guiem ştie peşterile unde se duc cu bărcile şi ascund sacii cu marfa de contrabandă. După aceea, se duc s-o ia de acolo.“ Fiind vorba de aşa ceva mi se părea mult prea simplu ca să fie un lucru interzis. Existau multe peşteri prin partea locului. Guiem şi Es Mariné erau foarte buni prieteni şi, văzîndu-i stînd de vorbă, îmi dădeam seama că Guiem era mai matur, mult mai matur decît Borja şi decît mine. Şi asta nu pentru că ar fi avut mult mai mulţi ani decît noi, ci, poate, datorită faptului că înţelegea cuvintele rostite numai pe jumătate, de neînţeles pentru noi. Pînă şi un simplu zîmbet vădea că Guiem e mai în vîrstă decît Borja, deşi era mai mare numai cu un an. Poate că de aceea născocea Borja zilele de împăcare şi se duceau împreună la Naranjal. Dacă era vreme bună, ne aşezam pe rolele de funii şi pe sacii care se aflau pe terasa cafenelei lui Es Mariné. Es Mariné avea cîteva colivii cu papagali, pe care-i hrănea cu bucăţele de carne înfipte într-o vergea de fier. Cum ne vedeau, vorbeau toţi deodată, insultîndu-ne parcă. Es Mariné locuia singur şi gătea el însuşi. Deseori mîncam cu el şi ne servea într-un castron mare, din care luam toţi cu lingura. Privea numai cu ochiul drept, în timp ce stîngul i se ascundea ciudat sub sprînceană. Întotdeauna ne întreba de bunica, foarte respectuos. Lui El Chino îi vorbea rareori, iar cînd Borja îl

lua peste picior, rîdea. Borja vorbea cu Es Mariné despre domnul Son Major. Es Mariné știa multe istorii în legătură cu el, cu totul altfel decît cele pe care le auzeam de la Es Ton sau de la Antonia, care vorbeau despre el ca despre dracu. Es Mariné îl iubea foarte mult pe domnul Son Major. Borja asculta cu atenția încordată, ba chiar și El Chino, deși nu-i convenea. Îmi amintesc de culoarea înserării, pe terasa ce dădea spre mare, de papagalii din colivii care ne împroșcau cu țipete. Și de felul în care lumina, reflectată în geamurile de la ușă, devenea albastru-aurie. Es Mariné, stînd în mijlocul nostru, spunea că Jorge de Son Major era rudă cu Borja — nu spunea că și cu mine — și se uita hoțește la vărul meu, care-l asculta cu gura întredeschisă și cu ochii strălucitori.

— Și tu, Borja, ai să fii ca el ? Aș, tu n-ai să fii ca el ! Ar trebui să te mai naști o dată !

Nimeni nu-i vorbea lui Borja — care zîmbea fără a ști ce să-i răspundă — ca Es Mariné. Parcă-l mai văd încă, stînd în genunchi pe saci. uitîndu-se la el. Bătrînul ținea în mînă țigara aceea care părea un rac enorm. Scuipa pe jos și rîdea. Din ochiul stîng, înroșit, îi atîrna tot timpul o lacrimă. Și spunea :

— Aș, tu n-ai să fii ca el !

Eu înțelegeam că Borja, în timp ce zîmbea cu bunătate, tremura de ură, de invidie și de ciudă. Și dacă-și dorea ceva pe lumea asta — și încă nu știa cît, și nici cu ce preț — era ca

într-o bună zi să se vorbească despre el ca despre Jorge de Son Major, și ca Jorge de Son Major să-i vorbească. Și deși unii, ca însuși Ton, ne vorbiseră de Jorge de Son Major cu totul altfel decît Es Mariné, cred că aceste variante îl stimulau și mai mult pe Borja. (Într-o noapte, acolo în patio, în timp ce dezghiocau migdalele. Es Ton, foarte vorbăreț, ne-a povestit în șoaptă o mulțime de lucruri, cu un aer de mare taină care ne fermeca : „Acest Jorge de Son Major era un nebun, un împielițat. Niciodată n-a vrut să știe nimic de cei de aici, n-a avut nici măcar un prieten în satul ăsta, nici chiar dintre cei de seama lui. Se ducea să-și caute prietenii aiurea, peste mări și țări : și ce mai prieteni, căci toți aveau aer de pirați ! Es Mariné se înrolase cu el pe vas, pe *Delfín*, și s-a dus cu don Jorge prin țările acelea de păgîni... Da, don Jorge era nebun, nebun de legat : eu cred, mai degrabă, c-a pus dracu stăpînire pe sufletul lui. Taică-su l-a răsfățat prea mult, asta-i. Nu se uita decît în ochii lui. Și bietul bătrîn a murit singur, singurel, în conacul său, chemîndu-l și iar chemîndu-l... în timp ce el făcea ocolul lumii ca un fulger, prin insulele acelea blestemate. Cînd s-a întors, îl și îngropaseră pe sărmanul bătrîn, iar el n-a ținut doliu, n-a făcut nici măcar slujbele cerute de bunul Dumnezeu... Ah, nu. A fost și mai rău. Umplea casa de oameni păcătoși, și se spune că în casa aceea bîntuită de duhuri rele se încingeau niște orgii cumplite. Se mai spune că într-o noapte a fost văzut intrînd acolo chiar dracul,

înfășurat într-o mantie și cu ochelari negri, și că s-au auzit rîsete sinistre dinspre povîrniș. Nimeni nu voia să se apropie de *Delfín*. Era vrăjit. Cei din Port povesteau că strălucea în noapte, cu niște lumini ca de infern... Dumnezeu știe ce se întîmpla acolo înăuntru ! Și aici, o femeie al cărei nume nu vreau să-l spun, o doamnă din lumea bună a orașului și-a părăsit soțul ca să fugă cu el. Niciodată nu s-a mai aflat nimic despre ea, de parc-ar fi înghițit-o iadul. Avea puteri vrăjitorești asupra femeilor : înnebuneau după el și pînă la urmă fugeau cu diavolul acela. Insula era înspăimîntată. Iar nevestele... Numai cele știute au fost patru. Una din ele nici nu era creștină, avea pielea negricioasă și vorbea într-o limbă pe care n-o înțelegea nimeni. El nu stătea aici niciodată o lună întreagă : locuia totdeauna pe *Delfín*, ca într-un vas fantomă, fără să muncească, doar cheltuind, cheltuind banii pe aiureli și nebunii. Pierdea totul, cheltuindu-și prostește banii... Dar, copii, timpul e nemilos. Timpul trece pentru toți. Și-acum stă acolo : bolnav, bătrîn, fără nici un prieten... Copiii se sperie de el, fiindcă mamele lor le spun : *Dacă nu ești cuminte o să te ia domnul Son Major*. E pedeapsa lui Dumnezeu. Totul trece în viața asta, copii. Totul trece.)

Și Es Mariné :

— Acuma, nu se lasă văzut, niciodată nu iese de-acolo. E pe moarte.

Rămînea pe gînduri și adăugă :

— Într-o zi am să mă duc să-l văd. Își aduce aminte de mine : am fost marinar pe vasul lui. Dacă-l vizitează careva de pe vremea aceea, îl cinstește cu un vin bun. E un domn, nu disprețuiește pe cel ce l-a servit. Da, e un domn. Puțini rămîn așa.

El Chino spunea :

— Pe vremuri doamna Práxedes era foarte bună prietenă cu el.

— Demult, în alte timpuri. Acum nu mai vrea să-și aducă de loc aminte de neamuri. Într-o zi, am să mă duc să-l văd, da, domnule... El a călătorit cu mine prin locuri îndepărtate. Mergeam prin insule — și deodată, mîna lui cărnoasă și scurtă, cu degetele butucănoase, arăta spre mare. Iar în depărtare se zărea o strălucire pe care, privind-o numai, ți se tăia răsuflarea. Și acuma stă acolo, închis. Ah ! Cu nesuferitul acela de Sanamo, șobolanul ăla scîrbos care cîntă la chitară ! Și trăiește pe spinarea lui, fără pic de rușine... Eu n-aș putea să fac una ca asta, după toate cîte s-au petrecut înainte. Ce nesuferit și Sanamo ăsta, care trage foloase de pe urma amintirilor bietului domn, din îndepărtatele vremuri de pe *Delfín*. Da, răscolindu-i aducerile aminte cu chitara lui blestemată, ca să nu-l arunce în stradă : el care, întotdeauna, n-a fost decît un trădător ! Ultimul de pe *Delfín*, ultimul.

Într-un colț, Guiem zîmbea posomorît :

— Da, don Jorge e cunoscut orișiunde. Orișiunde.

Es Mariné şi Guiem surîdeau misterios. Borja spunea cu o voce piţigăiată :

— Avem acelaşi nume de familie. În alte vremuri toate neamurile se aveau bine : are dreptate El Chino. Bunica mea era prietenă bună cu el... Dar, de fapt, nimeni n-a terminat cu nimeni.

— Nimeni, tinere, nimeni. Es Mariné îşi trecea chiştocul dintr-un colţ în altul al gurii Tu vei fi moştenitorul lui, asta-i sigur !

Guiem strivise furnicile cu piciorul. (În insulă furnicile pătrundeau prin toate părţile. Prin toată insula erau drumuri, drumuri de furnici ; părea străpunsă de tunele minuscule, subţiri, ca nişte vene goale, nesfîrşite. Iar furnicile ducîndu-se, întorcîndu-se, ducîndu-se, întorcîndu-se prin ele.) Es Mariné scotea cu o crăticioară găurită măsline negre din butoi şi le punea, şiroind încă, pe o farfurioară :

— Tu ai să te duci să-l vezi, nu-i aşa ?

El Chino îi punea lui Borja mîna pe umăr. O mînă ciudată, în momentul acela : galbenă, slăbănoagă. Nu era o mînă de prieten, şi totuşi voia sau cerea ceva. Borja rămînea liniştit, cu un surîs încremenit pe buze, pe care eu i-l cunoşteam atît de bine :

— Da. Sigur c-o să mă duc să-l văd într-una din zile. E unchiul meu.

— Niţel da, niţel da, rîdea Es Mariné. Bine, cînd ai să te duci, vorbeşte-i despre mine, spune-i ceva de pe vremurile acelea. Şi pagă de seamă, ţinea monedele de aur într-un dulap. Fişicuri peste fişicuri de aur ! Apoi zicea : *Ia,*

Mariné, ești un băiat cumsecade. Îl slujeam foarte bine ! Dar nu stăteam cu salariu fix. Nu !

Şi iarăşi se priveau în ochi Guiem şi Es Mariné ; şi rîdeau pe înfundate. Ce bătrîn şi viclean părea atunci Guiem, cu ochii lui negri, răutăcioşi ! Rîdea şi Borja, forţat. Vinul pe care ni-l vindea Es Mariné era foarte prost, rămîneam cu dinţii și buzele pătate. Alteori cumpăram un fel de ţuică foarte tare, care ne înveselea.

— Ah, străbătuse toate insulele, visa el, şi ochiul drept îi strălucea precum inelul cu diamant al bunicii. Rău a făcut cînd şi-a vîndut nava cu pînze... Deşi sînt unii care zic că n-a vîndut-o, ci că i-a dat foc. Nu ştiu ce-o fi făcut cu *Delfinul*. Ce mult îl iubeam cu toţii ! Într-adevăr, eu m-am gîndit atunci : domnul Son Major s-a despărţit de *Delfin ?* Atunci e foarte grav.

— Nu-i bolnav, a zis El Chino. L-am văzut zilele trecute udînd florile, dincolo de gardul grădinii.

— Grav, grav, repeta Es Mariné. Iar ochiul i se ascundea de tot sub sprînceana stufoasă.

Cînd mă întorceam, în *Leontina*, după ce ei plecaseră la Naranjal, mă gîndeam la toate acestea. Am ajuns la debarcader, am urcat povîrnişul, cuprinsă de amărăciunea de a-i fi văzut plecînd şi de strania stare de reverie pe care mi-o produceau discuţiile acelea. Am intrat în curte, pe portiţă, și am urcat încet și cu mare grijă, ca să nu afle bunica de esca-

pada mea din Port, ca să mă spăl și să mă schimb pentru masa de seară. Atunci, bunica m-a întrebat :

— Unde-ai fost ?

— Mi-am făcut lecțiile.

Bunica mi-a controlat degetele ca să vadă dacă mai sînt murdare de cerneală. Și-a apropiat nasul ei mare de gura mea pentru a-și da seama dacă fumasem. (Puțin timp înainte, însă, mestecasem cu furie o bomboană de mentă, din cele pe care le păstra Es Mariné în niște cutii înalte, ce purtau pe ele etichete de ulei.) Am întrebat-o pe Antonia :

— Cum e domnul Son Major ? E adevărat că-l avea pe dracu în casă la el ?

Ea s-a apucat să-mi facă patul, întinzînd cearșaful și pătura. Apoi s-a întors și mi-a spus :

— Domnul a îmbătrînit acuma. A fost un bărbat grozav, mai rar bărbat ca el... Desigur. Era, într-adevăr, un domn foarte generos și puțin cam trăsnit. Lumea de aici nu-l putea înțelege. Se distra în felul lui, într-un mod scandalos : aici nimeni n-a mai făcut astfel de lucruri. Era... cum să spun ? Pîrjolea totul, ca vîntul ! Și-a risipit averea, a fost un adevărat scandal.

— Mai are încă mulți bani. Un dulap plin cu bani de aur.

— Și ce înseamnă asta pentru el ? Asta nu înseamnă nimic, a răspuns.

Și spunînd asta, a strîmbat din gură cu dispreț. (Și nu știu de ce, mi-a venit în minte fo-

tografia aceea în care era ea și Lauro cînd era mic, pusă în colțul oglinzii.) Antonia a rîs scurt și, coborîndu-și vocea, a zis ca pentru ea :

— A fost grozav, da... să le dăruiască lui José Taronjí și Sa Malenei pămînturile acelea, exact la pumătatea povîrnișului, în mijlocul moșiei doamnei... Asta a supărat-o foarte tare pe doña Práxedes.

(Cînd mă întorceam acasă în *Leontina*, sub cerul care se întuneca pe încetul, mă gîndeam la toate lucrurile acelea. Mă uitam la picioarele lui Borja, întinse, arse de soare, și mă întrebam dacă poate fi adevărat ceea ce ni se povestea. Mi se părea însă că în viață exista ceva mult prea adevărat. Eu știam — pentru că mereu mi-o tot spuneam — că lumea era ceva rău și mare. Și mă speriam că putea fi și mai crudă decît îmi închipuiam. Priveam pămîntul și mă gîndeam că noi trăim deasupra morților, și că insula aceea, ca un pămînt pietros, cu arbori și cu flori enorme, era ca un aluat frămîntat cu morți și iarăși morți, unii peste alții. Es Mariné spusese o dată că Jorge de Son Major făcuse multe victime, că era crud, dar că nimeni în lume nu era atît de generos și de demn de stimă ca el. Ce victime or fi fost acelea ? Care or fi păcatele lui ? La capătul povîrnișului era fîntîna, lîngă scara de piatră, unde l-am îmbrîncit pe Juan Antonio în după-amiaza aceea. La fîntînă era un cap mare de balaur cu gura căscată, acoperit de mușchi.

Iar cînd cădea ceva în fîntînă se auzea un ecou foarte adînc. Pînă și lanțul, cînd se învîrtea, producea un ecou înfiorător. Și eu aveam obiceiul să mă aplec asupra fîntînii, peste apă și întuneric. Parcă aș fi vrut să miros inima neagră a pămîntului.)

— L-ați văzut pe Sfîntul Gheorghe de pe vitraliu ? spusese în ziua aceea Es Mariné. Așa era don Jorge de Son Major.

În biserica Santa María strălucea Sfîntul Gheorghe, cu coroana lui de aur, cu armura și cu lancea-i verde, împresurat de un roșu străveziu ca vinul săgetat de soare.

— Ca Sfîntul Gheorghe. Se spune că s-ar putea ca cel care l-a pictat să fi luat ca model pe unul din strămoșii lui.

— Ce minciună ! El Chino, după ce și-a scos ochelarii, și-a acoperit ochii cu mîinile : vă rog, nu mai vorbiți așa, și lăsați în pace acele preafrumoase vitralii...

(Întotdeauna m-am gîndit că sfinții de pe vitralii erau pentru El Chino ca niște frați răzbunători care ne priveau de acolo de sus strălucind în întunericul de la Santa María, prin care alergau șopîrlele și șobolanii speriați ca niște hîrtii purtate de vînt. Iar soarele acolo, afară, pîndind parcă ceva, ca un leu.)

Es Mariné a lovit cu pumnul în masă și măslinele negre au sărit în farfurioară. S-a auzit rîsul apăsat al lui Guiem și Es Mariné zbierînd :

— Ca Sfîntul Gheorghe am spus, e ca Sfîntul Gheorghe, și tu să taci din gură, vierme! Da, domnule; gras și frumos ca Sfîntul Gheorghe... Și e plin de amintiri și talismane, și de șiraguri de mătănii de chihlimbar. Eu le-am văzut. Uitați-vă! Es Mariné și-a descheiat cămașa rău mirositoare și ne-a arătat o ciudată monedă de argint, pe care era un semn. El mi-a dat-o... Era cu totul altfel, era mai presus decît toți ceilalți. Și-i spuneau: De ce nu coboară din blestematul acela de vapor, de ce nu renunță odată la călătoriile acelea care-i șubrezesc sănătatea și-i toacă banii, ca să trăiască așa ca toată lumea? Să se ducă la oraș, pe continent, să se distreze ca toți oamenii, să nu-și mai irosească viața cu lucruri de-astea! Dar el răspundea: „Nu, eu sînt alt soi de om". Era, într-adevăr, ca vîntul. Ca un zeu, v-o jur.

Es Mariné și-a pus degetele cruciș și le-a sărutat zgomotos. Fără să-și fi venit în fire, El Chino a zis:

— Sărutul lui Iuda.

Es Mariné s-a înfuriat. A scos cuțitul și i l-a pus în piept. El Chino s-a dat înapoi și s-a lipit de perete. Vîntul îi biciuia fața, iar el închidea ochii fiindcă nu-și pusese ochelarii pe care-i ținea în mîna-i tremurîndă, ridicată.

— Pe care Dumnezeu îl propovăduiești tu, mă, renegatule? țipa Es Mariné, roșu la față Pe care Dumnezeu? Tu nu crezi în nimic. Te-au dat afară pentru necredință. Crezi numai în burta ta scîrboasă — și, cu vîrful cuți-

tului, arăta spre abdomenul lui negru și scofîlcit, cu nasturi maro, tremurînd de frică. Tu nu crezi decît în mațele tale, nesătulule ! Ce-ai să-i înveți tu pe copiii ăștia nevinovați ?

Se referea la noi. Apoi a scuipat și a spus :

— Îi înveți numai despre moarte ! Despre morți și atîta tot. Nu mai știi nimic altceva în afară de moarte... Hai renegatule, hai Iudo. Du-te și cheamă-i pe-ai lui Taronjí, să vină să mă ia !

S-a îndepărtat de el. Borja s-a ridicat dintr-o săritură și s-a dus să mai aducă vin.

— Hei, hei, l-a strigat Es Mariné.

Borja i-a arătat ostentativ banii. Îi ținea făcuți sul și legați cu un elastic. în buzunarul drept. Și-a ridicat marginea puloverului lăsînd să se vadă la brîu patul revolverului cel vechi al bunicului. Es Mariné trecea ușor de la o stare la alta, și a început să rîdă în așa fel încît fața i se învinețise și părea c-o să explodeze. Ne vindea tutun și rom de contrabandă. Iar lui Guiem și lui Borja le-a dat ceva misterios, dar pe mine nu m-au lăsat să văd ce era.

— Tu nu, frumoaso, tu nu. mi-a zis vărul meu, îndepărtîndu-mă.

Avea buzele și ochii strălucitori și mi se pare că la toți ni se urcase vinul la cap. A trebuit să mă întorc singură cu *Leontina*, plină de ciudă. Ei, blestemații, s-au urcat în barca cu motor a lui Es Mariné. Strigau, desfășurau funii, se cocoțau pe proră. Soarele bătea din spate :

eram ca sfinții de la Santa María, în negru și roșu, profilați pe cer. Pînă și vîntul mă durea, iar Es Mariné îmi spusese :

— Urcă în barcă, fetițo. Și du-te, du-te.

Și apoi, eu știam mai dinainte : urmau două, trei sau doar o singură zi de pace.

2

Dacă pentru zilele de luptă Borja avea carabina și vechiul revolver al bunicului, Juan Antonio briceagul și băieții administratorului bicele, Guiem și ai lui aveau cîrligele de la măcelărie. Măcelăria era la capătul unei străzi înclinate, și o dată am văzut atîrnat de ușă un cap de miel cu un ochi care strălucea sticlos și fix printre vinele albăstrii.

Furaseră cîrligele unul cîte unul, ascunzîndu-le în sîn. Cînd ne întîlneam cu ei în piața evreilor le învîrteau prin aer, grozăvindu-se cu ele. Se ascundeau după stînci și aruncau cu pietre în noi, nu pentru a ne „lovi“ însă, fiindcă nu era decît începutul provocării. Apoi se duceau spre pădure. Lui El Chino îi strigau :

— Iuda, Iuda, Iuda !

Borja, Juan Antonio sau băieții administratorului trebuiau să-i urmeze. Printre arbori începeau lupte crîncene și se urmăreau unii pe alții cu înverșunare. Vărul meu îi ținea la distanță cu revolverul sau cu carabina. Era un război surd și îndîrjit, al cărui sens nu-l pricepeam, dar care mă neliniștea, nu pentru răul

pe care şi-l puteau pricinui, ci pentru că presimţeam în el ceva ascuns, ceva care mă înfiora. O dată l-au rănit pe Juan Antonio cu cîrligul. Îmi aduc aminte de sîngele care-i curgea pe picior în jos printre firişoarele de păr negru şi de buzele lui strînse ca să nu plîngă. Singurul lucru care-l îngrijora era să nu afle tatăl lui. Borja i-a oprit sîngele legîndu-l strîns cu batista îmbibată în apă de mare. Chiar şi Borja se alegea uneori cu cîte o zgîrietură ; dar era prudent şi iute ca o ştiucă, iar Guiem era timorat de carabina lui şi striga :

— Joacă necinstit, joacă necinstit cu carabina !

Piaţa evreilor, unde ai lui Guiem începeau să-i stîrnească pe ceilalţi aprinzînd ruguri, era aşezată într-o veche aripă a satului distrusă cu mulţi ani în urmă de un incendiu. Mai rămăseseră doar nişte porticuri afumate şi dărîmate şi două case care stăteau să cadă, alături de potecuţa ce urca spre pădurea cărbunarilor. Între piaţă şi faleză exista un mal abrupt şi colţuros.

La dreapta se vedea povîrnişul şi casa albă a Malenei Taronjí. Jos, se deschidea marea, halucinantă. Era aceeaşi mare pe care o vedeam pe Atlasul meu, dar imensă şi vie, tremurînd într-un vîrtej ameţitor şi verde, cu zone şi pete mai închise, cu valuri de pescăruşi care păreau că flutură ca nişte steaguri înfipte în apropierea coastei. De acolo de sus, din piaţa unde mai demult îi ardeau pe evrei de vii, marea îţi lăsa o impresie de teamă, de nesiguranţă. Parcă ar

fi fost o amenințare precisă, albastră, amestecîndu-se cu vîntul și cu cerul în care se pierdeau strălucitoare universuri sau hoinare ecouri încărcate de o nesfîrșită teamă. Privind în jos, singurul lucru posibil, atunci, era vîrtejul, vîrtejul. Iar viața părea ceva cumplit și îndepărtat.

Fața rumenă a lui Mossen Mayol și așteptarea de neînțeles a mătușii Emilia contrasta cu obrazul bătrîncios al bunicii ; împotriva inimii împietrite de sub rochia plisată a Antoniei, îmi creasem o altă insulă, numai a mea. Ne dădeam seama de un anumit lucru : Borja și cu mine eram singuri. Deseori, în puterea nopții, ciocăneam de trei ori în perete. El sărea din patul lui și eu dintr-al meu. În vîrful picioarelor, ca niște duhuri, treceam prin încăperi și coridoare și ne întîlneam pe verandă.

Cerul strălucea între arcade, iar printre ornamentele întunecoase ale acoperișului se iveau scînteieri trecătoare și misterioase. „Nu puteam să adorm." „Nici eu." Trîntiți pe brînci ca să nu fim zăriți de la vreo fereastră, fumam în tăcere. Sub pijama purtam coșarul meu cel negru, îmbrăcat în straie de arlechin, turtit și murdar, și nimeni nu știa de el. Îmi scoteam bomboana din gură, umedă și lipicioasă, și o aruncam. Gura îmi mirosea a mentă și el spunea : „Ce ai în gură, gumă de mestecat, sau bomboană ?" Mi-era rușine să-i spun că am vreunul din cele două lucruri și-i răspundeam : „Pasta de dinți e cea care miroase astfel". Și stăteam așa, în tăcere, fumînd țigările Muratis ale mătușii Emilia. Uneori Borja spunea : „Cînd

s-or termina toate astea ? Cine crezi tu c-o să cîştige războiul ? Eu cred că ai noştri, pentru că sînt catolici şi cred în Dumnezeu." „Nu ştiu, răspundeam. Nu ştiu cine-o să cîştige, asta nu se ştie niciodată." Adesea îşi amintea de unele lucruri : „Ştii, noi aveam acolo o casă foarte frumoasă. Eu mă duceam la şcoală..." Povestea despre locurile lui natale şi despre prieteni, iar eu îl ascultam fără să-l înţeleg bine. Dar îmi plăcea timbrul vocii lui. Mă uitam la arcadele verandei şi la cer şi mă gîndeam : „Mauricia". (Livada, casa tatălui meu, pădurea şi rîul cu plopii lui. Rîul cu bulboanele-i verzi şi liniştite, ca nişte ochi mari ai pămîntului !) Eram atît de lipsiţi de apărare, atît de supuşi, atît — of, da — atît de departe de ei : de portretul unchiului Álvaro, de fraţii Taronjí, de amintirea tatălui meu, a Antoniei, a lui El Chino... Cît de străină era tagma oamenilor mari, a bărbaţilor şi a femeilor ! Ce străini şi absurzi eram noi ! Cît de în afara lumii şi chiar a timpului ! Nu mai eram nişte copii. Cîteodată nu mai ştiam ce eram. Şi aşa, fără să ne dăm seama de ce, culcaţi pe brînci, nu îndrăzneam să ne apropiem unul de altul. El îşi punea mîna peste a mea şi numai capetele ni se atingeau. Cîteodată îi simţeam părul ce-i cădea pe frunte sau nasul lui, cu vîrful rece. Şi el spunea printre rotocoalele de fum : „Cînd s-or termina toate astea... ?" De fapt nu prea ştiam la ce se referea : la război, la insulă, sau la vîrsta noastră ? Uneori, apărea dintr-o dată o lumină pe la vreo fereastră şi fascicolul de raze galben

și pătrat se proiecta pe noi. Și imediat ne cuprindea rușinea, gîndindu-ne că ar putea veni cineva care să ne vadă și să ne întrebe : „Ce faceți aici ?“ Fiindcă, ce am fi putut răspunde ? Dar împotriva lor, a tuturora, și împotriva cuvintelor lor grele sau indiferente, împotriva lui Borja însuși, a lui Guiem, și a lui Juan Antonio, și pentru că n-aveam părinții lîngă mine, îmi făurisem o insulă a mea : colțul acela din dulapul meu unde-l ascunsesem, sub batiste, șosete și Atlas, pe micuțul meu coșar negru. Printre batiste albe, printre cîmpiile verzi și mările de hîrtie albastră, cu orașe de mărimea unui vîrf de ac, trăia, ferit de curiozitatea brutală a celorlalți, micuțul meu Gorogó. Și pe Atlasul lucios — în picioare, intrată pe jumătate în șifonier, ascunsă în semiîntunericul din el, în mirosul acela de mahon și de apret — puteam să străbat ținuturi captivante : insulele grecești pe unde se ducea Jorge Son Major cu *Delfinul* lui dispărut, fugind, poate (de ce nu, ca și mine ?) de bărbați și de femei, de lumea aceea crudă de care se temea atîta. Tot pe Atlasul meu urmăream și războiul dus de unchiul Álvaro, orașele pe care le înfrînsese. („A căzut, a căzut !“ „Te Deum...“) Războiul în care tatăl meu s-a pierdut, a naufragiat, s-a scufundat, cu ideile lui primejdioase. Războiul, acolo pe hartă, în zonele încă necucerite, l-a înghițit ca o mlaștină. Și ce mai rămăsese de la el ? (Ah, da, micuțul Peter Pan, Insula lui Nicicînd și Niciodată, Nenorocirile Sofiei... De la el ? Nu, nu. El nu știa, desigur nimic, despre

Insula lui Nicicînd și Niciodată.) Și el, îmi amintesc — acolo, cu capul în șifonier, puțin aplecată peste paginile Atlasului, cu care, parcă, discutam în gînd — nu mai sosea la mine decît prin ecoul cuvintelor lui : *„Matia, Matia, nu-mi spui nimic ? Eu sînt tăticul tău...“* (Îmi aminteam de cabina telefonică din sat, și de mine ridicată pe vîrfuri, cu telefonul lîngă ureche și obraz, tremurînd și cu un nod în gît.) Cu cine vorbeam, cu cine ? Cu acela care uitase într-un cufăr de-acasă o minunată sferă de cristal în care ningea pe dinăuntru ? (*„Era al tatălui tău : îi plăcea tare mult, cînd era mic, s-o facă să ningă...“*) Cuvîntul tată era acolo, închis într-acel glob de cristal alb, ca o enormă picătură de ploaie, pe care mi-l apropiam de ochiul drept — pe stîngul îl țineam închis — și răsturnîndu-l, îl făceam să ningă. Da, doar vocea aceea : *„Nu-mi spui nimic ?“* Și-apoi cealaltă voce, a Mauriciei, seara la poștă : *„Ia uite ce ți-a trimis tăticu...“* (Înăuntrul sifonierului păstram bagajul meu de amintiri : firul de telefon negru și întortocheat, cu vocea care ajungea, prin el, la mine, ca un șuvoi de sînge surprinzător, sonor. Merele de pe policioară, Insula lui Nicicînd și Niciodată, cu limpezimile ei primăvăratice...) ...Dar trăiam în altă insulă. Da, se vede că eram pierduți pe acea insulă, înconjurați de teama albastră a mării, dar, mai ales, de liniște. Și nu treceau vapoare pe lîngă coasta mării noastre, nu se vedea nimic, nu se auzea nimic : nimic în afară de respirația mării. Acolo, pe verandă, îl

strîngeam la piept pe micuțul meu Negro Gorogó, pe care-l păstram ca pe-o amintire de demult. Același Gorogó pe care-l purtasem cu mine și la mănăstirea Nuestra Señora de los Ángeles și pe care subdirectoarea a vrut să-l arunce la coșul de gunoi, motiv pentru care am dat cu piciorul în ea și din care pricină m-au exmatriculat. Cel pe care-l chema uneori Gorogó — în amintirea aceluia care, cu vîrful peniței, desena pe marginea și pe colțurile cărților tot felul de orașe minuscule cu scări în spirală, cupole ascuțite, clopotnițe, asimetrii nocturne — și pe care alteori îl chema doar Negro, era un biet băiețel care curăța coșurile caselor într-un vechi oraș din poveștile lui Andersen.

După ce m-am întors cu *Leontina* — mă trimiseseră înapoi, nu voiseră să mă ia la Naranjal pentru că eram fată (nici măcar femeie, nici măcar) necăjită fiind pentru tot ce se întîmpla și mai ales pe ei, m-am urcat în camera mea, l-am scos de sub șosete și batiste pe micuțul meu Negro și, uitîndu-mă la căpșorul lui, mă întrebam de ce nu-l mai puteam iubi.

3

Borja avea obiceiul să fure. Nu știu cum a căpătat acest viciu, sau dacă s-a născut cu el. Mai grav era faptul că Borja nu concepea să trăiască fără să fure continuu și aproape sistematic. Mai ales bani. O fura, cu multă iscu-

sință, pe maică-sa, ca și pe bunica și simțea chiar o anume plăcere în pericolul de a fi descoperit. Desigur că, încrederea deplină pe care o aveau în el, în inocența lui, în presupusa lui noblețe, îi ușura drumul. Obișnuia să fure din camera mamei sale. Mătușa Emilia era neglijentă și deseori lăsa banii împrăștiați pe bufet sau pe orice altă mobilă, și apoi se plîngea, văicărindu-se :

— Îmi fug banii printre degete, și nu înțeleg cum...

Să furi de la bunica era mult mai interesant. Ea avea obiceiul să păstreze banii într-o casetă de metal, nichelată, care, atunci cînd suflam peste ea ne deforma figurile și se aburea. O păstra pe un raft din șifonier, și totdeauna punea deasupra, ca și cum ar fi vrut s-o ocrotească, cartea de rugăciuni și o cutie cu mătăniile Indulgenței, aduse de ea de la Lourdes. Alături, ca o santinelă, așeza o sticlă cu agheasmă, din care bea din cînd în cînd cîte o înghițitură. Sticla avea forma Sfintei Fecioare, iar coroana i se deșuruba și ținea loc de dop. Borja trebuia să se urce pe un scaun — raftul era mult prea sus pentru el, care era de statură mică — și să opereze îndelung. Mai întîi trebuia să dea la o parte Sticla-Statuie, apoi să dea jos cartea de rugăciuni și cutia cu mătăniile, iar în cele din urmă să întoarcă cheia în broasca de la cutie, s-o deschidă și să ia banii. În general banii, fiind de hîrtie, erau bine împăturiți, iar Borja trebuia să fie atent, să ia din ei cu mare grijă și să-i pună în același loc ca să nu se

observe. Eu stăteam pe coridor lîngă ceasul cu cuc şi făceam pe paznicul, ascultînd cu atenţia încordată ca să aud paşii bestiei pe scară. În astfel de ocazii, drept recompensă pentru ajutorul meu, aveam şi eu partea mea de pradă. O mare parte din bani îi dădeam lui Es Mariné pe ţigări şi pe bomboane de mentă ca să dispară mirosul de tutun.

Bunica avea obiceiul să-mi bage în gură degetul ei mare şi osos, ca un cîrlig :

— La vîrsta ta să mai mănînci bomboane, nu ţi-e ruşine ? Şi în afară de asta, strică dinţii.

Unul din lucrurile cele mai umilitoare de pe vremea aceea, îmi amintesc, era permanenta preocupare a bunicii pentru posibila mea viitoare frumuseţe. Pentru o presupusă frumuseţe pe care trebuia s-o dobîndesc cu orice preţ.

— Este singurul lucru de preţ la o femeie, dacă nu are bani mulţi.

Frumuseţea, deci, era singurul bun pe care puteai conta în viaţă. Totuşi, acea frumuseţe era, încă, ceva inexistent şi îndepărtat, căci înfăţişarea mea lăsa foarte mult de dorit, după părerea bunică-mi. Mai întîi îi păream scandalos de înaltă şi slabă. Mătuşa Emilia, spunea ea, n-a fost frumoasă, dar a fost bogată de s-a putut mărita cu unchiul Álvaro (om de vază şi bogat, pe cît se pare). Maică-mea a fost o femeie foarte frumoasă şi bogată, dar s-a lăsat dusă de sentimentele ei prosteşti de fetiţă romantică şi a plătit scump alegerea făcută. Tatăl meu, zicea, era un om fără principii,

stăpînit de niște idei ciudate din pricina cărora a risipit banii maică-mi și și-a distrus viața de familie. „Asemenea oameni nu trebuie să se însoare niciodată. Împrăștie sămînța răului pe unde merg.“ Din fericire, după părerea ei, căsătoria lor a durat puțin: mama a murit înainte ca lucrurile să ia o întorsătură scandaloasă. Trebuia, deci, să fii atent cu frumusețea și cu banii, arme cu două tăișuri.

Bunica era foarte îngrijorată de dinții mei — prea lați și rari — și de ochii mei. („Nu te uita așa, cu coada ochiului!“ „Nu-ți miji ochii!“ „Doamne, Dumnezeule, ochiul drept al fetei ășteia o ia pe-alături!“) O preocupa părul meu, lins din cale-afară, și o preocupau picioarele mele:

— Ești așa de slabă... În sfîrșit, cred că e din cauza vîrstei. Să sperăm că, încet, încet, ai să te transformi. Peste cîțiva ani, poate că nici n-o să te mai recunoaștem. Mă tem însă că semeni prea mult cu taică-tău.

Stătea în balansoar, scrutîndu-mă cu ochii ei rotunzi de cucuvaie, și mă obliga să merg și să mă așez, îmi controla mîinile și ochii. (În momentele acelea mă gîndeam la țăranii care, în zilele de tîrg, își cumpărau o măgăriță.) Se lega de pielea mea arsă de soare și de pistruii care-mi apăreau, din pricina soarelui, pe lîngă nas.

— Toată ziua stai în soare, ca un băiețoi! Doamne, Dumnezeule, ce catastrofă: gură mare, ochi distanțați... Nu-ți mai miji ochii!

O să ți se facă riduri. Îndreaptă-ți umerii și capul... Mușcă-ți buzele și dă cu limba pe ele... În momentele acelea o uram, nu puteam să n-o urăsc. Doream să .moară imediat și chiar acolo, într-o clipă și cu picioarele în sus, ca păsările. Îmi îndrepta spatele cu bastonul ei de bambus, și mă lovea peste genunchi, peste umeri.

— Cîndva ai să-mi mulțumești pentru toate astea... Poți să pleci.

Dincolo de acel „poți să pleci" mă așteptau declinările latinești, traducerea din Corneille, sau lectura cu glas tare din Niño del Secreto, micul Guido de Fontagalland, pentru ca ea să nu-și obosească vederea și să asculte — sau să se prefacă, doar, că ascultă — așezată în balansoarul ei, alături de fereastră, scrutînd cu binoclul de teatru ferestrele acelei monstruoase lumi de jucării de pe povîrniș. Lîngă mîna ei era cutia cu tabac și bastonul care aluneca încet.

Preferam să mă pedepsească, decît să-i citesc. O luam dintr-o dată la fugă, fără să fac caz de strigătele ei :

— Matia ! Matia ! Întoarce-te imediat !

Chiar dacă Borja nu era acolo, porneam pe povîrniș în jos, pînă la mare, și mă așezam, amărîtă, printre agave. Hoinăream, ca un cățel jigărit, pe lîngă zidurile povîrnișului, cu umbra-mi după mine ca o trenă. Fugeam și mă duceam unde vedeam cu ochii numai să fiu singură cu mine, departe.

— Poţi să pleci...

Ieşeam din cameră, uitîndu-mă peste umăr, chiorîş, aşa cum o supăra cel mai tare. Pe degetul ei, pe care-l folosise drept cîrlig, rămîneau resturi din bomboana mea, şi se ştergea bine cu batista.

Cînd Borja nu era acasă — trădătorul, trădătorul, pleca la Naranjal, deşi ştia că mie nu-mi dădeau voie ; se ducea ştiind că eu rămîneam acolo, făcînd pe indiferenta, suportînd umilinţi, rezemată de zid, cu picioarele încrucişate, rozînd între dinţi cine ştie ce fleac, ca să nu se observe că-mi vine să plîng — eu rămîneam în ghearele bunicii, şi cu stupida aceea de mătuşă Emilia, care fuma în camera ei şi bea coniac pe furiş (ah, ochii ei rozalii) aşteptînd, aşteptînd, aşteptînd, cu pîntecul ei mare şi alb, întoarcerea unchiului Álvaro, om crud, care, după cum spunea Borja, împuşca oameni cînd intra prin sate, şi pe care Borja nu-l sărutase niciodată şi nici nu-l privise în ochi, pentru că-l pedepsea cu zile întregi de pîine şi apă dacă venea cu note proaste de la colegiul Cristo Rey. Unchiul Álvaro. Rămăsese de la el o cutie de havane pe care le duceam la nas şi aspiram cu ochii închişi ; o curea cu catarame de argint, harnaşamentul calului şi şaua, toate pline de praf, în patio. Şi bicele acelea, agăţate în perete, care te îngrozeau numai cînd te uitai la ele.

— Erau ale bunicului.

— Şi ale unchiului Álvaro ?

— Sigur... Le folosea și el cînd venea pe-aici. (Pentru că unchiul Álvaro nu era din insulă. Borja spunea mereu : „Sîntem din Navarra". Și aveau, acolo, casa aceea mare cu patio și grajduri cu cai. „Într-adevăr, era tare frumos acolo", zicea Borja suspinînd. „Dar pe tine bunica te iubește mult, Borja. Nu ca pe mine. Tu ai să moștenești casa asta..") Și bicele acelea atîrnate lîngă fereastra de la bucătărie, unde m-am urcat și l-am auzit pe Ton spunînd : „Oamenii stăteau ca animalele... ea o să mă apere". Bicele acelea, cum puteau să aparțină altcuiva decît unchiului Álvaro, cu fața lui ascuțită ca un cuțit și cu gura strîmbă din cauza cicatricii ? Dar Borja, care semăna cu el, cum putea să aibă niște trăsături atît de delicate ? Și totuși, Borja avea uneori aceeași privire, același fel de a-și strînge gura, aceeași expresie de tăiș de cuțit.

În ultima zi pe care Borja o mai petrecea la Naranjal, bunica, după ce luaserăm masa de prînz, spuse :

— Eu mă retrag. Matia, urcă în cameră și dormi nițel. Trebuie să te culci după ce mănînci așa a spus tatăl lui Juan Antonio.

De o săptămînă, sau mai mult chiar, instituiseră, din pricina tatălui lui Juan Antonio, acest obicei nesuferit. Ora aceea de siestă, cînd toți dormeau și se odihneau, era ceasul meu preferat de joacă. Îmi amintesc că era foarte cald. Ferestrele erau deschise și nici cea mai mică adiere de vînt nu mișca perdelele. În

grădină, peste copaci, plutea un praf strălucitor, printre zumzetul insectelor. Mătuşa Emilia se ridică de la masă şi spuse :

— Urc să scriu cîteva scrisori.

Întotdeauna avea de scris scrisori, un teanc enorm de scrisori, pe care bănuiam că le trimite pe front. Uneori zicea :

— Vino cu mine, Matia.

La fel spusese şi în după-amiaza aceea. Mie nu-mi plăcea să urc la ea, dar nu îndrăzneam să refuz. Camera mătuşii Emilia era foarte mare, şi avea alături o săliţă. Un pat dublu foarte lat, fotolii mici tapisate în roz, şifonier masiv, toaletă, scrin, brizbrizurile trase şi soarele. Soarele ce ardea cu limbi de foc, şi mii de albine care începeau să zumzăie deodată în balcon. Soarele, lipit parcă, de perdeaua albă şi transparentă, îşi proiecta strălucirea peste patul cu perne înfăţate în alb, care miroseau a mere şi apret.

Mătuşa Emilia îşi scotea rochia, şi-şi punea — se „răcorea" cum spunea ea — un capod oribil, verde-pal, şifonat şi îmbibat de un parfum vechi care te ameţea, ca tot ceea ce exista în camera aceea, de altfel. Şi mai era acolo ceva, ceva ce nu reuşeam să desluşesc ; ceva închis, cu brizbrizurile trase ca să nu pătrundă furia soarelui, la ceasul acela de pîndă şi îmbîcseală ; ceva dulceag şi tulbure în acelaşi timp. Deşi nu-mi făcea nici o plăcere, mi-am scos sandalele, bluza şi fusta (eterna mea bluză

albă și detestabila mea fustă plisată), și mătușa Emilia mi-a împletit părul într-o coadă pe care mi-a încolăcit-o în creștetul capului.

— Hai, culcă-te și încearcă să dormi. Gata cu povestioarele, cu bomboanele și cu guma de mestecat : ai putea să le-nghiți.

M-am trîntit în pat, ascunzîndu-mi proasta dispoziție și inhalînd parfumul acela nesuferit — în plus, mai erau pe toaletă și niște flori de iasomie care-și răspîndeau mirosul — și, întinsă în pat, cu ochii țintă în tavan, auzeam cum țîrîiau greierii pe povîrniș. Era murdară și obscenă camera aceea, la fel ca sînii și abdomenul acela mare al mătușii Emilia. O vedeam cum se duce la dulap și-și toarnă coniac într-un pahar rubiniu, foarte frumos. Mă prefăceam că țin ochii închiși, și o priveam printre gene. Și-a băut coniacul dintr-o sorbire și apoi s-a dus la chiuvetă, a deschis robinetul — toate țevile începuseră să geamă, să sforăie, de parc-ar fi bolborosit niște înjurături — și a clătit paharul. Apoi și-a aprins o țigară, s-a lăsat în fotoliu și a început să răsfoiască revistele pe care obișnuia să le împrumute de la Mossen Mayol și pe care nu le citea niciodată. Pe neașteptate, ceva straniu păru că umple camera ; ca și cum cineva ar fi atîrnat de perete bicele și harnașamentele din patio. Ceva brutal și crud care ajungea acolo și sfîșia liniștea din camera mătușii Emilia (poate amintirea unchiului Álvaro), pentru cine știe ce lucru pe care-l spunea :

— Unchiul tău...

Răsturnată în fotoliu, își întinsese brațul spre balcon și ridicase perdeaua lăsînd să pătrundă o fîșie strălucitoare de soare, ca o spadă de aur. Fixam profilul ei bucălat, cearcănele de la ochi, și-mi ziceam : „Ce milă-mi inspiră ! Parc-ar pierde ceva !“ Și prin imaginația mea învălmășită treceau vertiginos idei ciudate, despre unchiul Álvaro și despre ea, probabil datorită unor discuții dintre Juan Antonio și Borja, pe care le auzisem. Lucruri pe care mă prefăceam că le cunosc bine, dar care, pentru mine, erau tot încîlcite și pline de mister. Atunci am simțit ceva ce aducea a frică și m-am ghemuit într-un colț al patului. Pentru că acolo, în partea dreaptă — parcă văd și acum — se aflau pernele acelea, cu fețele brodate și care miroseau foarte puternic a apret, iar eu mi-am zis : „Perna asta e a unchiului Álvaro, ăsta e locul lui. Mătușa Emilia îl așteaptă într-una !“ Și ceva, care nu era numai teamă, mă furnica prin șira spinării. Ceva ca o rușine ciudată, pentru că-mi aminteam de lucrurile pe care Borja și Juan Antonio le povesteau despre bărbați și femei. Și-mi ziceam : „Nu, s-ar putea ca și asta să fie o minciună“. Și doream ca moartea să fie tot o minciună. Am închis ochii. Mătușa Emilia păstra scrisorile într-o cutie de lemn, din care le scotea una cîte una și le recitea ; și mi se părea că și din cutia aceea ieșea un miros de piele și de cedru, de la unchiul Álvaro. Și mă simțeam străină în lumea lor. Îl luasem cu mine

pe Gorogó și-l țineam ascuns între combinezon și piept, dar în momentul acela mătușa Emilia mă întrebă :

— Ce ai acolo ?

— Nimic !

S-a apropiat și a reușit să mi-l smulgă, cu toate că stăteam cu fața în jos, ca să-l apăr. Îl luase în mînă și se uita la el întorcîndu-l pe toate părțile. Stăteam cu fața în jos ca să nu vadă că mă roșisem (simțeam chiar cum îmi ard urechile). În loc să rîdă de mine spuse :

— Ah, e o păpușă. Și eu dormeam cu o păpușă, pînă-n ajunul nunții aproape.

Mi-am ridicat ochii ca să mă uit la ea și am văzut că zîmbește. I l-am luat din mînă și l-am pus din nou sub pernă, gîndind : „Nu, nu-i o păpușă, și eu nu dorm cu Gorogó în brațe — de fapt niciodată nu dormisem cu el, ci numai cu un ursuleț pe care-l chema Celín — Gorogó e pentru altceva : ca să călătoresc și să-i vorbesc despre nedreptăți. Nu-i o păpușă cu care să mă joc, proasto !" Dar ea spuse :

— Mereu îmi ceri țigări, și cînd colo, tot te mai joci cu păpușile.

Mi-a pus mîna pe cap și mi-a răvășit bretonul. S-a dus la toaletă și a scos din cutie o țigară Muratis (cutia pe care era desenată o grădină de iarnă, cu palmieri și un domn în smoching, cu picioarele încrucișate care fuma cu emfază). Mi-a pus țigara între buze, surîzînd. Mi-a aprins-o ea însăși, spunîndu-mi :

— Cu maică-ta mă înțelegeam foarte bine, Matia. Hai, fii fată bună ; fumează țigara asta.

După cum vezi, eu sînt înțelegătoare. Dar pe urmă închide ochii și încearcă să dormi.

Se uită la ceasul ei de mînă și adăugă :

— Ai zece minute pentru fumat. Dar pe urmă odihnește-te, fie chiar numai o jumătate de oră. Apoi, dacă nu faci zgomot cînd cobori, îți promit c-o să te las să pleci.

A mai băut un păhărel de coniac și s-a trîntit în fotoliu, cu scrisorile în mînă. Florile de iasomie împrăștiau sclipiri gălbui, iar în globul veieuzei de pe toaletă se îngrămădeau flori peste flori, alături de statuia Sfîntului Bruno și a Sfintei Catalina.

Mătușa Emilia dormita în fotoliul-pliant pe care primăvara îl scoteau în grădină și de aceea era decolorat de soare. Nu-și terminase încă de fumat țigara și adormise, așa, trîntită în fotoliu. Îmi amintesc că era foarte cald — era pe la sfîrșitul lunii august — și că între fereastră și perdele bîzîia o muscă. Dogoarea soarelui aprindea pereții, împrăștia mirosul tare de mahon care ieșea din mobila lucioasă, amestecîndu-l cu miresmele pătrunzătoare emanate de flori și statuete și cu acel iz de pudră și miros de coniac de la mătușa Emilia. Simțeam pe limbă și pe cerul gurii gustul dulceag și exotic al țigării turcești și abia îndrăzneam să țin între buze vîrful ei auriu, strălucitor, mirată de faptul că fumam în fața mătușii. M-am sculat încet ca să n-o trezesc. Mătușa Emilia stătea întinsă, cu brațul alb și gras, în penumbra roșiatică-aurie a camerei. În scrumiera verde

de cristal ţigara se mistuia încet ; iar musca prinsă între cutele brizbrizului şi geam se zbătea fără putinţă de scăpare.

M-am ridicat în picioare încet, încet, dîndu-mă într-o parte ca s-o privesc. Era ca şi cum m-aş fi uitat într-o fîntînă. Şi ca şi cum, dintr-o dată, mătuşa Emilia s-ar fi apucat să-mi povestească toate secretele ei de femeie, iar eu nu ştiam unde să-mi ascund faţa, cuprinsă de ruşine şi de spaimă. Văzînd-o aşa, în poziţia aceea, cu gura întredeschisă şi buzele răsfrînte, cu ochii închişi (unul mai mult decît celălalt şi cu un luciu sticlos între pleoapa dreaptă şi obraz), cufundată în tristeţea ei de totdeauna, mă simţeam tare tulburată. Cărnurile i se revărsau din capot, şi mă uitam la ea cum stătea cu picioarele întinse, cu glezna dreaptă dezgolită şi cu piciorul gol. („De ce şi-o fi făcînd pedichiură ?") Mă uitam şi la picioarele mele, subţiri, arse de soare, zgîriate, picioarele mele lungi ca de sfînt — tot aşa le avea şi Borja — cu unghiile pătrate, tăiate scurt (o unghie, din cauza unei lovituri, era ruptă şi mă durea dacă apăsam pe deget), şi-mi spuneam : „Şi eu îmi voi face pedichiura. Dar, ce departe-s toate astea !" Va fi într-o altă viaţă ; aproape într-o altă lume, cînd şi eu voi simţi, poate, ca mătuşa Emilia, cu ţigările şi scrisorile ei, cu aşteptarea-i plată şi plictisitoare, amorţită în toropeala aceea, căutînd tovărăşia tristă a paharului rubiniu în care turna din coniacul ascuns cu mare grijă în şifonier,

fără să-i pese prea mult de mersul războiului. Numai el să cîştige, gîndeam eu, şi să se întoarcă pentru ca să vadă unghiile ei atît de migălos ojate. „Aşa grasă n-o să-i placă." Dar mi s-a făcut ruşine că mi-a trecut prin gînd aşa ceva. M-am dat jos din pat, făcînd tot posibilul să nu fac zgomot şi să nu foşnească foile revistelor şi ziarelor împrăştiate în jurul ei. Am călcat pe covor cu multă atenţie, căutîndu-mi sandalele. Am păşit peste picioarele întinse ale femeii aceleia fără apărare care-mi înfăţişa, într-un mod atît de impudic, secrete de-ale oamenilor mari. M-am apropiat de scrin şi am luat paharul cel rubiniu. Şi cu paharul ridicat priveam în oglindă umerii mei slabi, arşi de soare, cu breteluţele albe ale combinezonului şi şuviţele de păr care se desprinseseră din codiţele slab legate de mătuşa Emilia, şuviţe în care cădea soarele şi-mi aureola capul. Şuviţele roşiatice mă făcură să gîndesc : „În lumină pare că am părul roşu, ca Manuel, dar toată lumea crede că sînt brună". Schiţai o strîmbătură ca să-mi văd dinţii, fiindcă bunica se temea că se vor strica din cauza bomboanelor dulci şi aromate de mentă : „Nu sînt femeie. Oh, nu, nu sînt femeie" ; şi simţeam cum mi se ia de pe umeri o greutate, dar îmi tremurau genunchii... Enervată, mi-am plimbat limba prin paharul roşiatic. (Dar, afurisita, blestemată să fie, cît de bine-l clătise !)

Cel mai greu — ca atunci cînd Borja fura bani din cutia bunicii — era să deschid uşa fără zgomot. Pentru aceasta, Borja şi cu mine

învăţaserăm să ungem cu un fulg de găină înmuiat în ulei balamalele de la camerele în care locuiau bestiile.

Gorogó căzuse pe covor, patetic, cu braţele deschise şi cu faţa lui neagră la pămînt. L-am luat de jos şi l-am pus din nou în sîn, înfăşurîndu-i gîtul cu lănţişorul de la medalionul meu. Mi-am luat repede hainele, am intrat în săliţa de-alături şi m-am îmbrăcat. Cu sandalele în mînă încă, am ieşit afară. La capătul coridorului, tic-tacul ceasului cu cuc sfîşia liniştea. Umbra mă urma alungindu-se pînă la scară. M-am aşezat pe prima treaptă şi m-am încălţat cu sandalele. Era aşa de cald, încît părea că respiram în ceaţa vaporoasă a unui vis. (Şi e foarte adevărat că mult timp după aceea — şi chiar acuma, în acest moment — mi-am amintit de după-amiaza aceea petrecută parcă în adîncul unei cupe mari, cu zgomotele înăbuşite. Şi în liniştea aceea sufocantă nu auzeam decît vocile şi cuvintele primei discuţii dintre mine şi Manuel. Numai vocea lui Manuel şi a mea, amestecate. Şi ochii pătrunzători ai acelei şopîrle verzi — atît de aproape de capetele noastre, ca un monstru — care ne privea printre ierburi, şi noi întinşi pe pămîntul de pe povîrniş.)

Cînd am coborît în patio, pereţii străluceau orbitor în bătaia soarelui, iar pe sub arcade umbrele deveneau dens încărcate de vapori. M-am ascuns pe după uneltele lui Es Ton şi am auzit vocea Lorenzei :

— Cum să nu-i dăm ?

Și Antonia :

— Dă-i, dar să nu afle nimeni. Să nu spună de unde-a scos-o nici chiar maică-si.

Atunci au ieșit amîndoi. Manuel în urma Lorenzei. Se întoarseră. Lorenza avea cheia în mînă, și ocoliră colțul galben al casei.

— Unde se duc, Antonia ? Ce voia Manuel ?

— Apă de băut... Le-au omorît cîinele și l-au aruncat în puț.

— Cine ?

A dat din umeri și a rămas aplecată, cosînd mai departe.

— Cine știe.

Mi-am întors ochii de la gura ei pungită, plină cu ace de cusut. M-am luat după Lorenza. Se duceau la fîntîna din livadă, la capătul povîrnișului.

Stăteam rezemată de un măslin uitîndu-mă la ei. De acolo, de jos, urca strălucirea verde a mării, printre agave. Copacii, contra luminii, păreau negri. Manuel stătea aplecat peste marginea fîntînii și Lorenza cobora ciutura. Auzeam zgomotul apei. Era un zgomot frumos, ca de argint rece, în liniștea arzătoare. „Le-au aruncat în puț un cîine mort." Mă uitam la picioarele mele. Cu vîrful sandalei trăgeam la întîmplare linii prin țărînă. „O fi mirosind groaznic de urît. N-or fi putînd să bea din el și a venit să ceară apă."

— Nu știi cine-a fost ? întrebă Lorenza în dialectul ei.

Manuel n-a răspuns, aplecat asupra fîntînii. Brațele lui arse de soare străluceau în timp ce scotea funia. Dragonul de piatră — El Chino spunea că e din secolul al XII-lea — părea că rîde printre mușchi.

— Scoate cît îți trebuie, îi spuse Lorenza în șoaptă. Dar să nu te vadă, nu spune la nimeni nimic...

Apoi s-a întors și a plecat. Eu stăteam nemișcată, pitită după măslin. Manuel scotea apă și-o turna în ulciorul lui. Era un ulcior smălțuit cu verde și foarte mare. „Un cîine mort e ceva oribil, îmi spuneam, ceva ce nu se poate suporta."

4

Ceea ce mă descuraja era, poate, faptul că nu era mînios. Cînd mi-a auzit pașii, a ridicat liniștit capul și-mi amintesc — atît de clar de parcă s-ar întîmpla chiar acum, aici lîngă mine — scîrțîitul scripetelui și o vagă umezeală care ieșea din fîntînă. O umezeală caldă ca răsuflarea pămîntului. Cred că am spus : „E foarte rece apa", sau ceva asemănător. Poate am spus ceva și mai banal, dar l-am determinat să-și întoarcă fața și să mă privească. Ceafa lui atît de bronzată îmi era bine cunoscută, pentru că îl văzusem adesea stînd aplecat în grădină. Cînd și-a întors fața spre mine, mi-am spus : „Nu m-a mai privit niciodată". În seara

aceea, cînd a luat barca, nu ne privise nici pe mine, nici pe Borja. (Deodată mi-am adus aminte de mirosul din curtea interioară a primăriei, din dimineața în care se întorceau de la înmormîntarea lui José Taronjí, de soarele ce se strecura prin bolta de viță și, mai ales, de strălucirea aceea orbitoare. Era, poate, puzderia de lumini verzi, aurii și rubinii, reflectate în mormanul de cioburi de sticlă de pe creasta zidului.)

Să fi tot fost trei și un sfert și noi, înconjurați de frunze uscate de arșiță, stăteam sub un soare arzător. O cenușă verzuie năpădise dragonul, ca o ploaie a vremii. Manuel avea trăsături aspre și era slab la față. Și orbitele adînci ale ochilor, și luciul feței lui de culoarea lemnului vechi, păreau că ard sub dogoarea soarelui. Avea ochii de cărbune și corneea albăstrie. Niciodată n-am mai văzut ochi ca ai lui, care te făceau să uiți — și într-adevăr am și uitat — celelalte trăsături ale feții. Și, lucru ciudat, care nu mi se întîmplase niciodată cu Borja, cu Guiem, sau cu Juan Antonio (ei mă jigneau întotdeauna și căutau să mă umilească), cînd m-a privit băiatul acela (pe care nimeni din sat nu-l stima, fiu al unui om care murise din cauza ideilor sale primejdioase), m-am simțit ridicolă, neînsemnată. Mi-a năvălit un val de sînge în obraji și mi-am amintit dintr-o dată de bravadele și de fanfaronadele mele, de aroma țigărilor Muratis, de aerul meu de superioritate, pînă și bomboanele mele de mentă, ca de ceva

prostesc și fără sens. N-am știut ce să mai spun. Doar să-l privesc și să rămîn — mi-am dat imediat seama — cu mîna întinsă spre el, așa aiurea, conștientă de prezența mea nepotrivită ; nepoata bătrînei Práxedes, verișoara lui Borja, educată la mănăstirea Nuestra Señora de los Ángeles. Gîndeam : „Nu e furios". Vădea doar o tristețe tăinuită, care nu-l privea numai pe el, ci poate și pe mine ; ca și cum m-ar fi cuprins și m-ar fi legat de el, strîngîndu-mă (așa cum strîngeam eu, în palmă, un glob rece de cristal înăuntrul căruia ningea). În tristețea aceea erau cuprinse și codițele mele neglijent legate, care se desprinseseră la spate și-mi atingeau ceafa ; și bluza care-mi ieșea din fustă ; și sandalele mele neîncheiate din cauza grabei cu care ieșisem ; pînă și sudoarea aceea care mă scălda.

— Îmi pare rău, am zis. Și mi-am dat seama că buzele-mi tremurau și că spuneam ceva la care nu mă gîndisem pînă în clipa aceea, ceva încă destul de neclar. Mi se pare oribil ceea ce v-au făcut.

Și m-a cuprins un fel de rușine ciudată, de parcă s-ar fi cuibărit în mine ispășirea unor greșeli nedeslușite și îndepărtate, de care nu-mi dădeam seama prea bine, dar care mă pîndeau din urmă (săvîrșite poate împotriva a tot ceea ce mă înconjura, fără a-i exclude pe El Chino, pe Antonia, poate nici pe Guiem ; greșeli și sentimente pe care nu voiam să le recunosc, ca teama sau dragostea pentru Dumnezeu), și

mi s-a părut că se rupea o pojghiță subțire, cu tot ceea ce eram obligată să suport, Borja cu zeflemelile lui, bunica cu obiceiurile ei rigide, cu lenea și nepăsarea ei față de noi, mătușa Emilia cu lenea ei molipsitoare. Dintr-o dată m-am rupt de toate acestea. Eram numai eu. „Dar de ce, de ce ?“ mi-am zis. La acea oră de siestă a pămîntului, în timp ce un cîine mort pîngărea apa unei fîntîni, eu eram numai eu, fără să înțeleg cum, într-un fel de orbire necunoscută (posibilă numai la frageda vîrstă de paisprezece ani). Și am adăugat :

— Mi se pare foarte urît ceea ce v-au făcut. tot ceea ce se face în acest sat, iar toți cei care locuiesc în el sînt niște lași și niște scîrboși. Scîrboși de ți se face silă. Îi urăsc. Urăsc pe toată lumea de aici, din toată insula asta, în afară de tine !

Abia rostisem toate acestea, și am rămas surprinsă de cuvintele mele și mi-am dat seama că fața-mi ardea. Îmi simțeam trupul în flăcări, de parcă soarele s-ar fi ascuns în mine. Și fîstîcită, mi-am spus : „Doar n-am băut nimic. Nu mai era nici măcar o picătură de coniac în paharul mătușii Emilia !“ El continua să mă privească : fără mirare, fără ură, fără ironie sau afecțiune. Ca și cum tot ceea ce vedea și auzea i s-ar fi explicat de mult, cu ani în urmă, de către alte ființe care nu erau nici el, nici eu. Părul său arămiu, ars de soare și aer, strălucea. Un colb mărunt i se așezase pe glezne și pe picioarele încălțate cu niște sandale de călugăr. Chiar și pe față. Am continuat :

— Nu știu ce n-aș da ca să plec de aici. Vrei să te ajut să duci apa ?

Numai tăcerea lui m-a făcut să-mi dau seama de stridența vocii mele și de felul în care ecoul cuvintelor se oprea în jurul meu, ca o grindină. Atunci a răspuns :

— Nu, nu...

Vorbind, părea că se trezește din ceva — poate, ca și mine, din vreun vis — și-și coborî privirea. Am rămas unul în fața celuilalt, cu ulciorul acela mare între noi, ca rușinați ; iar eu dezolată pentru cei paisprezece ani ai mei și pentru tot ceea ce îi spusesem acelui băiat care ne ceruse barca pentru a transporta corpul tatălui său (asasinat de prietenii sau, cel puțin, de adepții bunicii). Eram atît de tulburată și gîndurile îmi erau așa de încîlcite, încît simțeam o mare deznădejde. Îmi amintesc de zumzetul unei albine, de foșnetul frunzelor, acolo alături, în livadă. M-am întors doar pe jumătate, tîrînd picioarele într-un fel ridicol, de teamă să nu-mi cadă sandalele.

Tocmai voiam să plec, să fug de acolo, cînd, în sfîrșit, m-a oprit :

— Nu, asta nu înseamnă că trebuie să pleci. Nu pleca așa...

Avea în privirea lui un aer de oboseală care m-a făcut să-mi spun : „Și el e mult mai mare decît mine, decît noi toți, dar într-alt fel decît Guiem". (Deși El Chino spusese că n-avea decît șaisprezece ani.) Știam că Manuel stătuse la mănăstire, avea ceva monahal în el, poate în voce, poate în privire.

Ne-am uitat amîndoi în sus. Un porumbel de-al bunicii trecea peste povîrniș. Zborul lui părea că atinge învelișul de aer. Umbra lui se întîlni cu pămîntul și ceva tremură în ea. Ca o stea căzătoare și albastră.

— Dacă m-ar vedea bunica! Scap deseori din casă la ora asta... mai ales cînd pleacă Borja la Naranjal; sînt niște porci, nu vor să mă ia cu ei!

Plină de ciudă, i-am spus tot ce știam în legătură cu Naranjal; și era ca un șuvoi de apă rece care își croia făgaș (sau ca atunci cînd Mauricia mi-a spart, cu briceagul ei, buboiul purulent de la un deget, și am rămas liniștită, fără febră). Continuam să-i povestesc și în același timp mă încheiam la sandale, îmi aranjam bluza și fusta. Iar el stătea nemișcat și mut. Cînd am tăcut mi s-a părut că nu îndrăznea nici să ia ulciorul și să plece, nici să mai rămînă. Văzîndu-i nehotărîrea, m-am întristat din nou: „Nu vrea să fie prieten cu mine, îmi ziceam. Îi e teamă de bunica. Crede că n-ar consimți. Deși poate..." Dar și mie îmi era frică să mă gîndesc la asta: doream numai să mă las purtată de rîul acela dulce care părea că mă smulge fără să mă pot împotrivi.

— Nu-ți pierde vremea. Vin cu tine.

Am vrut să mă aplec să ridic ulciorul, dar el mi-a luat-o înainte. A ieșit din curte fără să spună nimic. Eu mergeam în urma lui și mi s-a părut că nu îndrăznea să-și întoarcă privirea pentru a se convinge că-l urmez. În timp ce cobora pe colină, eu îl studiam cu atenție. Purta

o cămaşă albă, murdară pe alocuri de pămînt, şi pantaloni albaştri. Gleznele goale şi picioarele, încălţate cu sandale, aveau o tentă castanie, dar nu luceau din cauza prafului care le acoperea.

Casa lui se ridica la poalele povîrnişului, foarte aproape de mare. Aveau cîţiva măslini şi ceva mai departe, spre dreapta, vreo cinci-şase migdali. Poarta, mîncată de vînt şi de soare, stătea întotdeauna deschisă (invers decît la noi, unde totul rămînea cu obstinaţie încuiat, ascuns, ca şi cum s-ar fi păzit, zelos, pînă şi umbra). În schimb, în casa lui Manuel soarele pătrundea prin toate crăpăturile, într-un fel neobişnuit, straniu şi aproape tulburător. Casa lui Manuel Taronjí, livada şi pomii fructiferi aparţinuseră cîndva lui Jorge de Son Major. Se spunea că Malene şi domnul Son Major au trăit, mai de mult, ca soţ şi soţie. Cel puţin aşa spunea Borja. Acum îmi făcea rău că ştiam toate acestea, un rău ciudat, pe care nu mi-l puteam explica. Pămîntul familiei Taronjí era pămînt intrus pe povîrnişul stăpînit de bunica. Cred că nici bunica nu-i iubea, dar, cel puţin, nu pomenea niciodată numele lor. Poate că nici nu-i ura, îi dispreţuia doar. Pentru că ea a dispreţuit întotdeauna lucrurile astea : cele întîmplate între Malene şi Jorge de Son Major. Acum, José Taronjí murise, iar fiul său, care nu lucrase la cîmp niciodată, avea ceafa arsă de soare şi părea mistuit de focul nemăsurat al pămîntului, copleşit parcă de ceva ermetic şi de nepătruns pentru mine. Mi-am adus aminte de Borja, de spaima şi de mînia care-l cuprinseseră atunci cînd Manuel a luat

barca și a plecat cu ea. Și eu de ce oare, dacă nici măcar nu-l cunoșteam — chiar nu-l cunoșteam ? — simțeam dorința aceea de a-i spune atîtea și atîtea lucruri, pe care nu le-aș fi spus niciodată lui Borja sau lui Juan Antonio ? Să-i spun, poate, numai atît : „Nu înțeleg nimic din ceea ce se întîmplă în viață, în lume, în jurul meu ; de la păsări pînă la pămînt, de la cer pînă la apă, nu înțeleg nimic." Nu înțelegeam lumea aceea cu care mă amenințau toți, de la bunica pînă la El Chino, ca o pedeapsă. „Că lumea ar fi îngrozitoare, nu știu ; dar, oricum, mi se pare cel puțin de neînțeles." Mă uitam la grumazul și la spatele lui Manuel, la părul lui de culoarea focului și-mi spuneam : „Dac-ar afla despre Gorogó... ar înțelege oare ?" Era ciudat acel băiat, acel biet băiat, un *chueta* din cea mai de jos categorie a satului, cu un tată asasinat și o mamă cu faimă îndoielnică. „De ce mă interesa atît ? Și toate lucrurile astea, de ce oare ?"

Ajungînd la poarta casei s-a întors să mă privească. Atunci mi-am dat seama de strălucirea ochilor lui negri, enormi, o strălucire sălbatică, paralizantă, și n-am mai îndrăznit să pășesc dincolo de poarta deschisă. Îmi spuneam că poate-o fi gîndind : „Pînă aici, zănatică mică, asta e împărăția mea, aici eu sînt stăpînul : întoarce-te acasă, la bunica ta egoistă și ticăloasă, la ipocriții tăi, la ascunzișurile tale păcătoase. Întoarce-te la casa ta zăvorîtă, cu unghere mucegăite, cu șobolani care fug ca nălucile, și la vesela de aur, cadou de la rege. Hai, întoarce-te, întoarce-te : asta e casa mea și niciodată

n-o vei putea înţelege, ridicolă şi stupidă creatură !“ Rămăsesem locului şi-l căutam pe Gorogó, care stătea şi el, atent, sub bluză, lîngă inima mea grăbită. „Fetiţă proastă, întoarce-te la ţigările tale, la beţiile voastre de copii prost crescuţi, întoarce-te la declinările şi traducerile tale franţuzeşti, la lecţiile tale de mers elegant şi graţios sub privirea şi bastonul de bambus al bunicii. Întoarce-te, întoarce-te, c-or să te mărite cu un bărbat moliu şi buhăit, putred de bogat, sau cu o bestie, aşa ca unchiul Álvaro !“ Pe deasupra noastră zburau porumbeii spre Son Major, iar umbrele lor fugare, ca o ploaie de fulgi negri, cădeau pieziş şi alergau printre noi ca nişte frunze purtate de vînt. Mi s-a făcut frică, exact ca în dimineaţa aceea cînd stăteam sub smochin şi cocoşul maiestuos al lui Son Major mă privea ţanţoş şi mînios. În momentul acela Manuel rosti :

— Mă aştepţi... ?

Deşi dispăruse după zid, eu tot mai spuneam că da — într-adevăr, zănatică mică, fetiţă proastă — mişcîndu-mi capul de sus în jos, precum Gorogó.

5

— La început locuiam cu ei, i-am spus, stînd culcată pe iarbă, sub migdali, cel puţin aşa-mi amintesc... dar eram foarte mică. Se spune că bunica nu se amesteca în viaţa lor. Şi ei au trăit împreună destul timp. Dar mai tîrziu, după cum se vede, au divorţat...

— Ce păcat, a răspuns în șoaptă Manuel. Stătea și el pe brînci și eram destul de aproape unul de altul. Dar din cînd în cînd îndrăzneam să ne privim. Vorbeam în șoaptă, și cînd mi-am întors fața spre el, ochii lui se aflau foarte aproape de mine. Am simțit cum îmi bate inima, lipită de pămînt, și mi se părea că se aude și a lui.

— Păcat ? De ce ? Eu nu-mi aduc aminte de nimic... aproape de nimic... M-au dus la Madrid, la o școală cu internat care se numea Colegiul Saint Maur și se afla pe strada Cisne... Cînd mă întorceam acasă, nu-i găseam niciodată. Niciodată, nici pe el, nici pe ea. Dar nu-mi păsa. Îl aveam pe Gorogó.

Și el — nicicînd nu mi-aș fi închipuit așa ceva — îl ținea pe Gorogó în palmă. Cu mîinile lui bronzate, cu bătături proaspete și zgîrieturi (nu era obișnuit cu pămîntul) se juca cu micuțul meu coșar. Îl tot învîrtea între degete, îl privea, și cu siguranță că nu-l înțelegea — dar ce importanță avea ? Mă asculta serios, tăcut, cu ochii mari strălucind în umbra pomilor.

Jos, în spatele nostru, se auzea respirația solemnă a mării, și tot pe-acolo urca și lumina, verde și ocru, prăvălindu-se pe coasta abruptă. Printre umbrele înclinate ale copacilor, lumina se prelingea pe trupurile noastre. Era ca un vis lung și încîlcit, care nicicînd nu se va mai repeta. Păream scăldați într-un verde strălucitor, iar de-acolo de sus, aurul înfierbîntat și roșu al globului uriaș al soarelui părea că ne pîndește. Știam că soarele nu ne poate birui atîta timp

cît noi stăteam așa, întinși unul lîngă altul, fără a îndrăzni să ne privim aproape. Cînd mă uitam cu coada ochiului, așa cum nu-i plăcea bunicii să privesc, zăream urechea lui care părea acoperită de un pufuleț moale, urechea lui chihlimbărie de forma unei scoici spre care simțeam nevoia să-mi îndrept auzul pentru a asculta vuietul mării din ea. Și de aceea îi spusesem atîtea lucruri, în șoaptă, ca și cum ar fi fost numai pentru mine, sau pentru Gorogó.

— Pe urmă, ea a murit. Dar eu eram la colegiu și nici nu-mi amintesc aproape... Mauricia, știi — fusese dădaca tatălui meu — îmi pregătea mîncarea și-mi spunea o mulțime de povești. Era foarte bătrînă. Și cînd a murit și ea...

Și eu spuneam „ea" și „el", dar Manuel, niciodată, niciodată nu m-a întrebat cine erau „ei". Niciodată nu m-a întrebat nimic, niciodată n-a încercat să mă iscodească... asculta numai așa, lîngă mine, liniștit. (Ca un pui de animal rătăcit, ca și mine.)

— Cînd a murit ea, el m-a trimis cu Mauricia la țară. Dar acolo era o altfel de lume !

Tot în șoaptă și fără să mă privească, Manuel a zis :

— Îți plăcea ?

— Da.

Îmi plăcea atît de mult ! (Am tăcut și dintr-o dată mi-a venit totul în minte, și pădurile, și rîul, și am simțit un nod în gît. Și Andersen, și Alice în oglindă, și Guliver... și Un căpitan la 15 ani, și rîurile acelea pitice, desenate cu bățul

în noroi. Rîurile pe care le născoceam eu pentru spiriduşi în pămîntul moale al şanţului. Şi florile acelea galbene, în formă de soare, pe care le puneam pe la toate uşile, şi croncănitul corbilor al cărui ecou răsuna prin văgăuni ; şi vocea Mauriciei : *„Sînt o cioară mititică, n-am nici sare nici pîinică...“ ; „Matia a sosit un pachet de la tăticu“.)*

— Aveam, i-am spus, un teatru de marionete.

El şi-a ridicat imediat privirea.

— Ah, şi eu. Mi l-a trimis el...

M-am întors să-l privesc. Era foarte palid şi mi-a spus pe nerăsuflate :

— Îmi trimitea şi cărţi. Îmi plăcea foarte mult să citesc. Aproape întotdeauna erau cărţi de călătorii. El a voiajat atît de mult ! Şi-a petrecut viaţa pe vaporul lui călătorind prin lume.

Şi-a ridicat braţul ca pentru a trasa în aer o rută imaginară. L-am privit, deşi simţeam zvîcnirea sîngelui în obraji şi dorinţa nebună de a-i spune : „Nu, nu-mi mai dezvălui şi alte lucruri, nu-mi mai vorbi de lucrurile tăinuite dintre bărbaţi şi femei, pentru că nu vreau să ştiu nimic despre lumea asta pe care n-o înţeleg. Lasă-mă, lasă-mă, că n-o înţeleg încă !“ Dar şi lui i se întîmpla la fel ca mie : precum buboiul acela pe care mi-l spărsese Mauricia cu briceagul. Îi vedeam profilul aureolat de lumina verde a migdalilor. Ca nişte pui de sălbăticiune aşezaţi pe pămîntul pietros, lunecam în jos, pe coasta înclinată. Numai în acel moment mi-am dat seama că, pe nesimţite, lunecam în jos. Exi-

sta ceva ca o amenințare în spatele nostru. Și a adăugat :

— Îmi trimitea salutări din toate țările acelea...

Și dintr-o dată, ca și cum i s-ar fi oprit respirația :

— Și-i plăcea, poate... spunea el, să fiu și eu la fel. Dar mie-mi era frică, și uneori mă gîndeam să rămîn pentru totdeauna la mănăstire, cu călugării.

Atunci și-a ridicat mîna și-a lăsat-o peste a mea. Îmi apăsa mîna pe pămînt, ca și cum ar fi vrut să mă rețină, ca să nu cad acolo jos, spre marea amenințare ; pradă amețelii aceleia albastre și dense, halucinante, pe care-o simțeam acolo, pe țărmul abrupt, dinspre piața unde-i ardeau pe evrei. Ca și cum cu el, cu mîna lui, cu copilăria mea care se pierdea, cu neștiința și bunătatea noastră, ar fi vrut să scufunde mîinile noastre pentru totdeauna, să le înfigă, în pămîntul încă pur, bătrîn și înțelept.

— Ah, da ? am spus, cu un firicel de voce, care numai foarte aproape de mine s-ar fi putut auzi. Și poate că nici nu m-a auzit, căci a continuat să vorbească.

— Mă deosebeam atît de mult de ei ! La început nu-mi dădeam prea bine seama. Locuiam cu călugării. Starețul era văr cu el și mă îndrăgise. Numai în vacanța de Crăciun veneam în insulă...

Căzuse pe gînduri și a adăugat :

— Dar ultima oară ea mi-a vorbit, și mi-am dat seama de tot adevărul. Sînt întrucîtva di-

ferit de ceilalţi, cam neîndemînatic... Şi-acolo la mănăstire eram prea naiv. Şi ea mi-a spus : *„Fiule, eşti prea cuminte, ai împlinit cincisprezece ani“*. Şi totuşi, cînd mi-a vorbit, mi s-a părut că eram mult mai bătrîn decît ei toţi.

Şi-a acoperit faţa cu mîinile, iar eu mi-am lăsat mîna pe ceafa lui moale şi călduţă. Nu s-a mişcat pînă ce nu mi-am retras-o, şi atunci s-a întors să mă privească :

— În ziua aceea, am renunţat la toate favorurile de care mă bucuram din partea lui. Mi-am dat seama că locul meu era cu ei, aici, în casa asta : cu José şi Malene, cu fraţii mei, María şi Tomeu... şi mai ales cu el, cu Taronjí — ultimele cuvinte le-a spus foarte repede, ca dintr-o suflare. Trebuia să fiu lîngă el ! Cînd îl priveau cu toţii batjocoritor, sau ca pe un duşman, eu trebuia să fiu lîngă el, fiindcă era ros de ură. În timpul ăsta gîndeam : „Manuel, asta-i casa ta, familia ta. Pentru că familia nu ţi-o alegi, ţi se dă !“

(Ah, sărmanul meu Negro, Coşar Mincinos.)

Ceva îmi apăsa pieptul.

El a continuat :

— Am înţeles că fraţii mei duceau altfel de viaţă, cu totul diferită de-a mea, şi că nimeni nu voia să-i ajute... şi nici o femeie nu vorbea cu ea cînd ieşea în sat. Iar pe José Taronjí l-am auzit spunîndu-i atîtea... era plin de ciudă ! Fiindcă o iubea şi suferea pentru tot ce se întîmplase mai înainte şi ceea ce încă se mai întîmpla. Am ajuns aproape să cred că mă ura şi pe mine. Şi atunci m-am gîndit : *Trebuie să-l*

fac să mă iubească. Şi să-l iubesc, într-o bună zi, şi eu.

Eram speriată, îngrozită de lucrurile pe care le auzisem. Era ceva atît de nou pentru mine ! Nu fiindcă descoperisem secretul vieţii lui Manuel — un secret murdar despre bărbaţi şi femei, de care nu era vinovat — ci pentru felul în care înţelegea el acea lume necunoscută : înfiorătoarea, înspăimîntătoarea lume cu care ne tot ameninţau, pe Borja şi pe mine, şi de care fugea cu disperare El Chino. Lumea la care făcea aluzie Guiem şi Es Mariné, lumea care, după cum se vede, aparţinea unora ca Jorge de Son Major. Spre regretul meu, nu l-am înţeles :

— Şi... ai rămas cu ei ?

— Da, am rămas cu ei.

Porumbeii bunicii se întorceau : în momentul acela se lăsau peste migdali. Erau ca nişte umbre albastre şi verzui, deasupra capetelor noastre. Produceau nişte foşnete stranii. O ploaie fină, ca din picuri de cristal, înfiora văzduhul.

— Şi-acum ai rămas şi tu pe dinafară. Vreau să spun, dincolo de barieră. Mă-nţelegi, nu ? De-ai lui Taronjí, de delegat şi de toţi ceilalţi. Poate chiar şi de bunică-mea...

— Îmi dau foarte bine seama de asta, mi-a spus.

— Şi nu ţi-e frică ?

Întîrzia cu răspunsul.

— Ba da, uneori îmi este. Nu chiar frică, dar simt ceva ca o povară foarte apăsătoare.

Şi cînd a zis *povară*, o părere de rău înăbuşitoare, lentă părea să coboare într-adevăr peste povîrniş. A luat o migdală : era găunoasă şi-a dat-o la o parte. Ne arătase găoacea ei neagră şi putredă ca o gură stricată. Dacă n-aş fi avut paisprezece ani, poate mi-ar fi venit să plîng. În acel moment am simţit ca fiind a mea acea povară şi m-a cuprins ceva ca o căinţă înăbuşitoare : „De aceea nu-i nici de partea lui Guiem, nici a lui Borja. De aceea nu-i de partea nici unuia dintre noi. Sau poate că e cu noi toţi : Pentru că-i aşa de bun..." Dar, era într-adevăr bun ? Eram eu rea ? Erau răi Borja sau El Chino ? Ce confuzie ! Şi Jorge de Son Major, dincolo de zidurile sale, ascunzînd oroarea pe care i-o producea propria-i bătrîneţe, cultivînd flori.

— Manuel, am spus. Eşti prea...

Nu ştiam cum să-i zic. Eram mînioasă aproape pentru că-l vedeam şi-l auzeam. Şi doream să-l fac să se bucure şi el de comorile noastre din barca *Joven Simón*, de Cafeneaua lui Es Mariné... şi să-l las chiar să se ducă la Naranjal cu băieţii. Dar, ce legătură avea el cu toate acestea ? Avea el vreo legătură cu cineva, pe lumea asta ? M-am uitat atentă la mîinile lui neobişnuite cu munca, cu degetele zgîriate. Şi a zis :

— Nu, să nu crezi asta. Locul meu era aici, lîngă oamenii ăştia plini de ciudă şi ranchiună, apăsaţi de atîta tristeţe... Cînd s-au întîmplat toate acestea eu hotărîsem deja să rămîn. Acum, tu ştii doar, l-au omorît...

O șopîrlă verde, micuță, a ieșit de sub o piatră. Am rămas amîndoi așa, privind-o liniștiți. Ochii noștri erau foarte aproape de pămînt și, dintre ierburi, șopîrla ne privea. Ochii ei mici, ca o gămălie de ac, erau aprigi, teribili. Avea momente în care părea că e faimosul balaur al Sfîntului Gheorghe de pe vitraliul de la Santa María. Și mi-am zis : „El a și trecut în lumea celor mari : în lumea relațiilor urîte dintre bărbați și femei". Și eu creșteam pregătindu-mă pentru a deveni femeie. Sau poate chiar eram. Mi-am simțit mîinile reci, deși era tare cald. „Nu, nu, să mai aștepte puțin, încă puțin". Dar cine trebuia să aștepte ? Eu, eu însămi, cea care mă trădam la tot pasul. Eu eram aceea, numai eu și nimeni altcineva, aceea care îl trăda pe Gorogó și Insula lui Nicicînd și Niciodată. Gîndeam : „Ce fel de monstru sînt acuma ?" Închisesem ochii pentru a nu simți privirea minuscul-enormă a balaurului Sfîntului Gheorghe. „Ce fel de monstru sînt că mi s-a dus copilăria și nu sînt nicidecum femeie ?"

Doream să-mi alung aleanul, și am zis :

— Și Son Major nu te cheamă uneori pe la el ? Acum nu mai vrea să știe de tine ? O fi crezînd că l-ai trădat.

— Ba m-a chemat de două ori. Tu-l cunoști pe omul cu chitara : acela care locuiește împreună cu el, de multă vreme. Înainte îl lua cu el pe *Delfin*. Acum e foarte bătrîn, dar tot mai cîntă cîntece care-i plac mult... Acela pe care-l cheamă Sanamo și-și pune la ureche trandafiri roșii. Spune că-i singurul lui prieten adevărat

Sanamo, cum îți spuneam, a intrat la noi în livadă, pe după măslini, pe cînd eu culegeam migdalele, împreună cu frații mei și cu mama. Și m-a chemat.

(Mi l-am imaginat asemeni Diavolului în rai, pe după copaci, cu un trandafir roșu la ureche.)

— Dar i-am răspuns : *„Nu pot, spune-i că nu pot. Trebuie să-mi ajut frații și mama. Tare-aș vrea să vin. Spune-i că-i mulțumesc. Mai spune-i că-l iubesc mult, dar atîta timp cît vor trăi ei, nu mă voi putea întoarce la el."*

Și cînd a spus „îl iubesc mult" vocea-i tremurîndă era atît de caldă și de apropiată, încît o aprigă invidie s-a iscat în sufletul meu.

Ca o fulgerare mi-a trecut prin minte să fiu rea, crudă. (Dar nu-mi venea nimic la îndemînă ca să-i răspund la cuvintele acelea care mă dureau : „îl iubesc mult". Căci îmi treceau prin gînd numai prostii ca : „Apoi și eu îl iubesc mult pe Gorogó : și iubesc mult acel glob de cristal, eu iubesc mult, eu iubesc mult..." Ce cumplită durere mă copleșea. Cum se poate, oare, să simți atîta durere la paisprezece ani ? Era o durere care nu făcea rău.)

M-am ridicat pe neașteptate în picioare, proptindu-mi mîinile de pămîntul care mă înțepa cu pietricelele lui colțuroase. Șopîrla a fugit speriată. Manuel mă privea de jos, cu gura întredeschisă, ca mirat. Ca și cum cineva ar fi tras vălul după care ne ascunseserăm. Și am zis :

— Haide ! Hai acolo.

— Unde ?

— La Son Major.

— Nu. Ce tot spui ? !

S-a ridicat. Cum niciodată nu mai stătuserăm atît de aproape, mi-am dat seama că era mai înalt ca mine. Atunci m-am gîndit : „Bine-ar fi să mă creadă mai mare decît el : de cel puţin optsprezece ani. Ce bine-ar fi !"

— Vino cu mine, prostule.

Şi ştiam — în acel moment am ştiut-o pentru prima oară — că va veni cu mine oriunde i-aş cere.

O pornisem aşa, şi mergeam foarte sigură de mine. Şi, deşi nu-l auzeam, ştiam că vine după mine, şi că va veni întotdeauna. (Şi cît m-a durut apoi. Sau, cel puţn cît m-a durut într-un anume timp, care acum pare pierdută pentru totdeauna.)

Rugurile

1

Pe la mijlocul lui septembrie, strugurii erau copți.

Soția primarului i-a trimis bunicii primii ciorchini într-o tavă de ceramică pictată cu flori albastre și galbene. Strugurii erau înveliți cu un șervețel brodat. Bunica a luat un bob între două degete. Era tot atît de proaspăt și frumos pe cît de urît și de murdar era inelul ei cu briliant. L-a gustat și i-a scuipat coaja în mînă.

— Sînt acri, a spus. Îmi închipuiam eu.

Strugurii, cu o răzleață picătură de rouă, au rămas apoi uitați în tavă.

Borja, care mă privise chiorîș toată ziua, a spus, uitîndu-se la bunica :

— Cei de la Son Major or fi mai dulci.

Dar cuvintele îmi erau adresate mie. Și-a spălat delicat vîrful degetelor și le-a tamponat ușor cu șervețelul. Părea un Pilat în miniatură.

— Servește cafeaua, Antonia, a zis bunica.

Niciodată nu răspundea cînd se făcea aluzie la Son Major. (Într-o zi l-am întrebat pe El Chino: „De ce s-a supărat bunica, pe Son Jorge?“ „Nu fii necuviincioasă, domnişoară Matia“, mi-a răspuns. Dar pricepînd despre ce e vorba, a adăugat: „De ce se supără şi domnii şi mojicii?“ Şi şi-a frecat în mod vulgar degetul mare de cel arătător.)

— Bunico, putem pleca? a rugat-o Borja. Am vrea să facem o plimbare pe povîrniş, înainte de începerea lecţiilor...

Bunica s-a uitat iscoditor la mine şi eu, fără să vreau, m-am înroşit. „Borja are să-mi spună ceva.“

— Pregăteşte-te, mi-a zis bunica. Mossen Mayol e în căutarea unui nou colegiu pentru tine. Şi, după ruşinea pe care ne-ai făcut-o la Nuestra Señora de los Ángeles, sper c-ai să te gîndeşti mai înainte de-a face ceva ce nu trebuie.

După care şi-a îndreptat privirea spre vărul meu:

— Şi tu, Borja, ai să continui şcoala. Situaţia asta durează mai mult decît ne aşteptam, şi-o să-ţi căutăm o şcoală potrivită.

A făcut o pauză şi apoi a adăugat:

— Războiul nu trebuie să ne mai întrerupă cursul normal al vieţii. Războiul e un lucru groaznic.

„Războiul, îmi ziceam. Ce război? Liniştea asta putredă, liniştea asta oribilă, de moarte.“

— Urăsc războiul, a continuat bunica. Trebuie să trăim, atîta cît ne stă în putință, ignorîndu-l.

— Cînd mergem la școală ? a întrebat Borja cu un asemenea surîs încît părea că așteaptă, de la o veste așa de funestă, o nemaipomenită bucurie sau îndeplinirea unei mari dorinți.

— După Crăciun ; bunica și-a întins mîna după pilule. Mai degrabă, nu se poate. Aveți nevoie de-o bună pregătire, ca să nu mă fac iarăși de rîs.

I-a aruncat lui El Chino o privire plină de subînțeles, iar el și-a plecat smerit capul. Aproape că-i dădea de înțeles că misiunea lui s-a încheiat. Ce era să mai caute El Chino în casa aceea, după ce noi n-o să mai avem nevoie de el ? Mi s-a părut că Antoniei îi tremurau degetele, cînd a servit cafeaua.

Am sărutat mîna bunicii, obrazul mătușii Emilia, și ne-am retras. Am alergat fiecare în camera lui, ca să ne dezbrăcăm de hainele acelea incomode, și am ieșit din nou, cu niște vestminte caraghioase, dar foarte ușoare.

Borja mă și aștepta pe povîrniș, sub un migdal, deschizînd și închizînd briceagul de la Guiem. Părul îi cădea pe frunte.

— Ipocrito, canalie mică, mi-a zis.

Am surîs, prefăcîndu-mă că nu-mi pasă de insultele lui și am început să cobor spre debarcader, unde ne aștepta *Leontina*. El venea în urma mea. Îl auzeam sărind peste zidurile de susținere, ca un cerb.

— Trădătoareo, proasto, continuă el.

Era, într-adevăr, mînios, plin de furie. Cînd am ajuns la debarcader, ne-am oprit. Eram obosiți, respiram cu greutate.

— Te dăm afară din banda noastră. Afară ! Afară cu trădătorii !

Am dat din umeri, deși genunchii îmi tremurau.

— Nu vreau să fac parte din banda voastră, i-am zis. Am prietenii mei.

— Știu, știu. Grozavi prieteni mai ai. O să afle ea, bunica.

— Îmi închipui că nu pentru că ai să-i spui tu.

— Nu, de bună seamă : nu pentru că am să-i spun eu.

— Bine, atunci...

Începeam să-l înțeleg pe vărul meu. Nu-mi mai rămînea decît să fac pe indiferenta în fața sfidărilor lui, pentru a-l scoate din sărite. Oare de aceea-l ura atîta pe Manuel, fiindcă nu-l băgase niciodată în seamă și nu se declarase nici în favoarea nici împotriva lui ? Oare tocmai de aceea îl adora, în mare taină și cu pasiune, pe Jorge de Son Major ?

M-a strîns așa de tare de mînă, încît am crezut c-o să mi-o rupă :

— Vino încoa, smintito, mi-a zis. Apoi și-a îndulcit vocea, ca atunci cînd ne duceam pe verandă, noaptea.

(Și, dintr-o dată, mi s-a părut că trecuse mult timp de la discuțiile acelea, de la țigările acelea fumate pe furiș.)

— Ţi-o spun spre binele tău, proasto. Nu ştii cine-i el ? Nu ştii că nimeni nu vorbeşte cu ei ? Maică-sa... în sfîrşit, şi taică-său, cum a murit ?

Era pe la mijlocul lui septembrie ; pămîntul era jilav şi frunzele, de un galben-auriu, se îngrămădeau pe povîrniş. Era ceasul odihnei, ca şi în ziua aceea (dar atît de diferit). Am spus :

— José Taronjí nu era tatăl lui... Prostule !

Am rîs şi am început să mă plimb pe faleză. Mi-am aruncat privirea peste umăr şi l-am văzut cum venea după mine. Îl auzeam respirînd agitat :

— Ce spui ? Eşti răutăcioasă !...

M-am întors. În acel moment simţeam o mare bucurie.

— Nu se poate, a zis el. Era desfigurat, temîndu-se că am să pronunţ un nume pe care încă nu-l rostisem. Nu-i adevărat... palavre. E un Taronjí, un *chueta* scîrbos... copilul unei...

Niciodată nu spunea cuvinte ca acela. Se înroşise la faţă şi-mi era milă de el. „E cel mai rău lucru pe care i l-aş fi putut spune : că Manuel nu era fiul lui José Taronjí !“ Borja s-a aşezat pe o stîncă de parcă, dintr-o dată, i s-ar fi muiat picioarele, sau poate că nu voia să observ că-i tremură. Avea buzele albe şi repeta :

— Nu se poate.

Ascultam marea la picioarele noastre. Printre arbori, la stînga, se zărea casa albă a Sa Malenei şi a lui Manuel.

— Şi... e adevărat că mergeți *acolo?* m-a întrebat.

Am consimțit dînd din cap, răutăcioasă, pentru a mă distra pe seama amărăciunii lui. (Dar nu era adevărat. Nu fusesem *acolo*, cum își închipuia el. Niciodată n-am fost îndeajuns de curajoasă. Eram supărată pe mine însămi din pricina lașității mele. Prima dată, în după-amiaza aceea, cînd i-am spus lui Manuel „Vino cu mine", el m-a urmat în ciuda voinței lui. Ne-am cățărat pe drumul de deasupra falezei. Dincolo de sat, aproape la poalele pădurii, se afla conacul Son Major, cu zidurile lui înalte strălucind în soare, dincolo de care se vedeau vîrfurile resfirate ale palmierilor de un verde spălăcit. Dar din momentul în care Manuel îmi spusese adevărul, ori de cîte ori mă îndreptam într-acolo, mă cuprindea frica. Stînd unul lîngă altul, eu și Manuel, ne uitam prin gardul verde la florile de acolo, de un roșu-închis ca trandafirul acela aproape negru, pe care-l purta Sanamo la ureche. O dată, l-am auzit cum cînta la chitară. Eu și Manuel stăteam ascunși ca niște hoți, lipiți de zidul acela de la Son Major, unul în fața altuia, ca două umbre rătăcitoare, ca doi cîini vagabonzi. Cîntecul chitarei lui Sanamo pătrundea prin ziduri ; nouă ni se oprea respirația, ascultîndu-i susurul ce înfiora aerul cald. Nici un glas omenesc : doar armonia coardelor, soarele și vîntul la capătul zidului. Într-o după-amiază, în plin septembrie, eu și Manuel stătuserăm sprijiniți de zid, uitîndu-ne unul la altul ca niște necunoscuți, aducîndu-mi aminte

de cuvintele acelea pe care le rostise cîndva : „*Spune-i că-l iubesc mult*“. Vîntul șuiera pe faleză și Manuel mi-a spus : „Vîntul ăsta nebun și sălbatic, îl auzeam mereu cînd veneam la Son Major, de Crăciun.“ Mi-am amintit de ceea ce spusese El Chino : „Omul acela, Doamne Dumnezeule : nebun și sălbatic“, o dată cînd Borja zisese că „Toți spun că semăn cu Jorge de Son Major“. Deși Borja, pentru a-l înspăimînta pe Guiem și pe ai lui, spusese : „Tatăl meu poate împușca pe oricine vrea“, sau „A dat ordin să fie spînzurați de copaci mult mai mulți oameni de cîte boabe are un ciorchine“, în ciuda faptului că spusese toate acestea, nu voia să semene cu unchiul Álvaro. Voia să semene cu Jorge de Son Major, cel de pe *Delfin* și din insulele grecești. „Omul acela, vîntul acela, nebun și sălbatic“.)

— Așa că ai fost la Son Major... deci nu sînt vorbe de-ale lui Guiem.

Continuam să confirm, deși în sufletul meu începusem să mă înmoi.

— Și pe el... l-ați văzut ?

N-am mai răspuns, sătulă de atîta minciună. Mi-era milă de Borja, cu toate că nu înțelegeam de ce îl fascina atîta, de ce omul acela îi fascina pe toți, cu toate că aproape nimeni nu-l văzuse niciodată.

Borja a zîmbit, ridicîndu-și buza în așa fel încît își arăta colții. Și a spus :

— Pleacă ! Lasă-mă singur ! Mincinoaso... nu vreau să te mai văd.

În clipa aceea, vocea lui El Chino s-a auzit printre arbori, chemîndu-ne. („Limba latină, nesuferita latină.“) Și am adăugat pentru a-i da lovitura de grație :

— Manuel te-ar putea face praf la latină. Știe mai multă latină decît Mossen Mayol. Tu și cu mine, pe lîngă el, sîntem nimic.

Ne-am întors acasă în tăcere. El Chino ne aștepta liniștit, cu brațele încrucișate pe piept și ochii ascunși dincolo de ochelari.

Spre seară au venit Juan Antonio și băieții administratorului, fluierînd, pe după cireșii din grădină.

— Borja, sîntem provocați de cei din banda lui Es Guiem !

Nu erau zile de pace. Soarele era acoperit de un nor greu, umflat și roșiatic. Borja a sărit din hamac uitîndu-se la mine fix.

— Tu cu cine mergi ? a spus răgușit.

— Cu tine.

A dat din umeri, zîmbind. A azvîrlit cît colo cartea, pe care de mult n-o mai citea, și a zis :

— Nu-i de tine.

El Chino s-a apropiat, nervos.

— Hai, Chinito, vino cu mine, frățioare, i-a spus vărul meu.

Era înflăcărat peste măsură și zîmbea cu jumătate de gură, așa cum numai el știa s-o facă. Lauro se înroșise.

Juan Antonio și băieții administratorului așteptau la gard. Juan Antonio se agita :

— Sînt în piața mică ! Au aprins rugurile și ne amenință cu cîrligele de la măcelărie... Hai să le arătăm de ce sîntem în stare !

— Și prietenul tău ? m-a întrebat în șoaptă Borja, foarte aproape de ureche. De partea cui este, a lor, sau a noastră ?

El Chino se uita la noi. Obrajii îi erau pătați de verdele ochelarilor. Și a zis :

— Domnișoară Matia, dumneata rămîi, te rog... rămîi.

— Ba vin, am răspuns mai mult ca să-i fac în ciudă, decît din dorința sinceră de a merge. Eu merg întotdeauna cu Borja.

— Haide, Chino, domnule Preceptor, dragul meu ! Borja a izbucnit într-un rîs ciudat.

El Chino a rupt o crenguță din cireș, iar mîinile îi tremurau :

— Nu pot, vorbesc serios, domnișorule Borja... nu pot... Bunica dumneavoastră...

— La naiba, bunica ! Vino, omule ! Nu-ți mai rămîne prea mult de stat cu noi : ai auzit doar, după Crăciun o să-ți dea cu piciorul.

Mi s-a părut că era mult prea crud, dar era prea tulburat, foarte rănit de tot ceea ce îi spusesem eu ; și nu mai știa ce zice. El Chino n-a răspuns, dar vena de sînge de pe frunte i s-a umflat ca un rîu care stă să se reverse. Pentru prima dată mi-a venit în gînd că și ura lui ar putea fi mare și primejdioasă. Că, într-o bună zi, ura lui ar putea să izbucnească. I-am întins mîna :

— Cu mine, i-am zis în bătaie de joc. Cu mine, domnule.

Lauro El Chino rupea între degete crenguţa de cireş. O auzeam cum trosnea încet. Borja, Juan Antonio şi băieţii administratorului o luaseră la fugă nebuneşte spre sat. El Chino şi cu mine mergeam încet după ei.

— Într-o bună zi o să se-ncaiere cu adevărat, a spus Lauro. Într-o bună zi o să i se întîmple ceva ce n-o să mai putem ascunde nici de bunica şi nici de maică-sa... domnişoară Matia, dacă ai avea vreo influenţă asupra lui... copil nebun !

Vocea îi tremura, probabil, de mînie ; dar măsurat, cu dulceaţa trădătoare a blîndeţii.

2

„Să fi văzut cum îi ardeau în foc, cum flăcările le mistuiau măruntaiele : cum trupurile lor plesneau de sus în jos, cu o strălucire demoniacă, şi...“ scria în cartea pe care o găsise Borja în camera bunicului. Explica felul în care îi ardeau de vii pe evrei. Aceea era piaţa unde se petrecuseră, cu secole în urmă, scenele acelea.

Începuseră să licărească primele stele de seară. iar în locul căldurii din timpul zilei, din pădure cobora o răcoare umedă şi proaspătă. La acea oră, ruinele deveneau sinistre şi lespezile din centrul pieţii apăreau într-adevăr negre, iar pămîntul ars. Pînă şi muşchiul care năpădise totul prinsese un mucegai sîngeriu, ca de cimitir sau de fîntînă.

Aprinseseră rugurile. Cel mai mare în centru ; altul spre faleză ; al treilea la intrarea în pădure. Stejarii, negri şi feroci, se înălţau sumbri pe coastă şi împrăştiau parfumul, atît de cunoscut, al stejarilor de pe meleagurile mele.

Cîrligele de fier ruginit le îngropau în locuri tăinuite. Aveau trei : al lui Guiem (mai mare şi mai negru decît celelalte, care fusese folosit, cu siguranţă, pentru a se agăţa în el vite mari), cîrligul lui Toni al lui Abrés şi cel al şchiopului, pe care nimeni nu ştia cum şi-l procurase şi nu-l dădea din mînă pentru nimic în lume. Cînd cei din banda lui Guiem dezgropau cîrligele de măcelărie, începea războiul. Îi provocau pe Borja, pe Juan Antonio, pe băieţii administratorului, pe mine şi pe El Chino, de dimineaţă pînă seara. Aprindeau ruguri în piaţa evreilor şi dacă nu le dădeam atenţie, ardeau nişte păpuşi făcute din paie, ceea ce însemna triumful lor asupra lui Borja şi a lui Juan Antonio.

Cîrligele le furaseră de la măcelărie cu mare precauţie, dar şi ca să facă pe eroii : mai întîi unul, apoi altul şi altul. Jaime, măcelarul, jurase că-l va omorî pe cel care-i va mai lua vreunul.

Borja şi Juan Antonio se mîngîiau cu gîndul că într-o bună zi vor afla locurile tăinuite unde le îngropau. Pentru mine, însemnau ceva brutal, poate pentru că îmi aminteau de acel cap de miel atîrnat de uşa măcelăriei. Ochiul acela congestionat şi albastru între vinele pline de sînge, cu privirea fixă, într-o parte, plin de ură şi stupoare, părea un simbol al urii dintre

Guiem și Borja. Nici astăzi nu pot să trec prin fața unei măcelării fără să simt un fior de teamă și de scîrbă.

În umbra înserării rugurile se înălțau strălucitoare. Veniseră și cîțiva băieți mai mici din sat și aruncau pe foc vreascuri uscate aduse din pădure. Cînd l-au văzut pe Borja și pe Juan Antonio, urmați de băieții administratorului, au luat-o la fugă și s-au oprit departe, unul lîngă altul, pentru a fi de față la întîlnire. În lumina albastră, rugurile transfigurau întunericul.

Negru și plin de cărbuni, Guiem a ieșit din pădure. Și-a coborît mîneca jerseului pînă peste degete, așa încît se vedea doar cîrligul, sinistru, întortocheat. (*Căpitanul Garfio s-a luptat cu Peter Pan pe faleza insulei Nicicînd și Niciodată*. Borja, exilatul Peter Pan, ca și mine, *copilul care n-a vrut să crească și s-a întors acasă noaptea și a găsit fereastra închisă*. Niciodată nu-mi păruse Borja atît de mic ca în momentul acela. *A făcut curățenia de primăvară, strîngînd frunzele uscate, în pădurea Copiilor Pierduți*. Și aceiași Copii Pierduți, toți, prea mari, dintr-o dată, pentru a se mai putea juca : prea copii, dintr-o dată, pentru a intra în viață, în lumea pe care nu voiam — nu voiam ? — s-o cunoaștem.)

— Iuda, Iuda, Iuda !

El Chino s-a oprit la intrarea în piață, cu mîinile încrucișate, fără să scoată o vorbă. Îi zăream profilul, cu mustața rară întunecîndu-i buza de sus. Și deodată, cît de tînăr mi se păru ! Pînă în momentul acela niciodată nu-mi dă-

dusem seama că era un băiețandru „doar un băiețandru“ ; abia cu puțin mai mare decît noi, și era amestecat în afacerile murdare dintre bărbați și femei ; scufundat pînă în gît în lume. în acea fîntînă în care alunecam toți.

— Iuda, Iuda !

Strigătul venea spre noi împreună cu aerul care legăna limbile de foc ale rugurilor. O strălucire roșie, ca suprafața unei ape agitate, tremura pe caldarîmul lustruit din piață, pe stîlpii stricați care susținuseră pe vremuri un șopron, pe căsuțele părăginite cu ușile inutil încuiate cu cheia. Și șobolani, și nevăstuici, lilieci. șopîrle și gîndaci negri or fi alergînd speriați printre gratii și scări prăbușite. Găurile cheilor erau niște ochi întunecați care priveau doar înăuntru, sfredeliți de firișoare de lumină roșie, evocînd niște balauri minusculi, ca cel de pe povîrniș, care mă privea atît de fix. Or fi fugind speriați de mirosul focului, de țipetele băieților.

El Chino tremura, poate pentru că îi dăduseră în vileag secretul pe care eu nu mai doream să-l aflu în acel moment. Ca și cum fuga aceea neînfrînată spre puțul vieții, pe care o începusem de cînd m-au dat afară de la Nuestra Señora de los Ángeles, ar fi fost pîndită de gîngănii, șobolani, șopîrle, și rîme lipicioase, și viermi rozalii : și aș fi dorit să strig și să spun : „Oh, nu, nu, opriți-mă, vă rog ! Opriți-mă, nu știam încotro alerg, nu vreau să mai știu nimic !“ (Dar sărisem zidul și lăsasem în urma mea pe Kay și pe Gerda, în grădina lor de

pe acoperiș.) Și uitîndu-mă la El Chino, care se afla lîngă mine, mi s-a făcut milă, pentru prima oară milă, ca unui om mare, și doream să-i dau mîna și să-i spun : „Nu-i lua în seamă, sînt niște copii neștiutori. Iartă-i, că nu știu ce fac !“ Și în același timp mi s-a făcut rușine de acel sentiment, primul meu sentiment de om mare, și-mi era frică și milă de mine însămi, de cuvintele și de compasiunea mea.

— Cine intră în pădure ? Cui îi place să se plimbe prin pădure ?

Guiem triumfa. Mi se pare că băuseră vin. Toți aveau — Guiem, Ramón, Toni al lui Abrés și schiopul — buzele negre și cămășile pe deasupra pantalonilor. Asudau și fruntile le străluceau în noapte. Borja stătea în picioare, singur, *(adio, Peter Pan, adio, de-acum n-am să mai pot merge cu tine la Curățenia de Primăvară : va trebui să mături singur toate frunzele căzute)*, nemișcat și aurit de flăcări în mijlocul pieții, iar din ochi îi țîșnea o scînteiere de-a unchiului Álvaro, *(„împușcă pe cine vrea, e general și bea în cinstea regelui“)* si surîzînd, cu buza întinsă peste colții lui mici de canibal (doña Práxedes, de o indiferență feroce, degustînd struguri acri, alungînd preceptori inutili). Lîngă el, niște aghiotanți prăpădiți, brutali si lași, Juan Antonio (posedat de diavol), și băieții administratorului (mergînd cu forța, pe urmele uriciosului nepot al doamnei Práxedes : bisericoși din vina doamnei Práxedes, făcîndu-si lecțiile și vara, ca nepoții doamnei Práxedes).

La intrarea în piață, păzind parcă lumea aceea care ne scăpa, minut cu minut, El Chino tremura.

Borja a intrat direct în pădure. Lauro o luă la fugă după el, speriat :

— Borja, fii atent ! Borja, vezi că n-ai carabina cu tine ! Borja, ești nebun, or să te omoare... Dacă ți se întîmplă ceva, bunica... !

Uitase de „dumneata“ de „doamna, bunica dumneavoastră“, uitase totul, totul.

Am rămas pe loc, așteptînd. Juan Antonio, ca un laș, se depărta, puțin cîte puțin, pierzîndu-se printre copaci. Șchiopul îl urmărea răsucind prin aer cîrligul.

— Nu-i nimic, zicea. Nu-i nimic.

Plecaseră toți. În piață, rugurile își aruncau ultimele văpăi. Borja aducea în mînă păpușa de paie, pîrlită de foc, pe care-o îmbrăcaseră cu un jerseu jegos ca să semene cu el. Nu știu cum se făcea că balotul acela diform și pe jumătate ars, salvat de Borja numai în ultima clipă, semăna cu el. Da, semăna cu Borja. Îl ținea cu mîna dreaptă și îl flutura prin aer. Brațul stîng îl ținea îndoit, iar sîngele i se scurgea pe mînecă. Avea un sînge foarte frumos, atît de roșu încît părea portocaliu.

— Nu-i nimic, repeta. I-am dat una bună ! Să se învețe minte ! Mereu îmi scoteau ochii că am carabină, dar azi m-am dus cu mîinile în buzunare...

Era palid, dar zîmbea. Niciodată nu l-am văzut atît de frumos, cu ochii atît de străluci-

tori. Guiem îl lovise cu cîrligul în braț. El Chino îi legă rana cu batista lui. Nu era mare lucru, dar lui El Chino i se prelingeau pe tîmple broboane de sudoare. Din nou eram împresurați de o liniște apăsătoare. Țipetele de mai înainte erau ceva îndepărtat, ca un vis.

— Am intrat... voia să explice toate amănuntele ; și chiar de la început, de îndată ce-am pășit în pădure i-am spus : „Sînt fără carabină". Și a răspuns : „Bine". Dar n-a aruncat cîrligul și ne-am ascuns. Eu vedeam cum îi strălucea părul, printre frunze. Îl urmăream după asta... pînă s-a aruncat asupra mea, dintr-o dată. E solid, dar neîndemînatic ! Pe mine m-a învățat să lupt taică-meu. Tu știi doar, Chino, nu-i așa ?... Tu știi foarte bine că eu...

— Da, a răspuns El Chino.

Și mi se părea că ascunde o taină, și că e adînc întristat.

— N-a durat mult, a zis Carlos, cel mai mic băiat al administratorului. Ai cîștigat imediat !

— Dar sînt băieți delicați, observă Juan Antonio. Trebuie să recunoști că sînt. S-au dus fără să mai caute...

— Ei aveau treabă numai cu mine, i-a răspuns Borja. Și s-a uitat la mine : din pricina acelui *chueta*, zic ei. Au aflat că e prieten cu Matia.

M-am uitat în jos. El Chino și-a înălțat capul :

— Pentru Dumnezeu, domnișoară Matia !

Borja s-a ridicat.

— Ei cred că Manuel va trece de partea noastră, fiindcă Matia... Dar asta s-a terminat. Nu-i așa, Matia, că s-a terminat ?

Mi-am întors privirea și am tăcut.

Ne întorceam acasă. El Chino spunea :

— Pentru Dumnezeu, vino în camera mea, o să te panseze maică-mea. Astfel că doamna. bunica dumneavoastră, n-o să afle nimic...

Mai era aproape un ceas pînă la cină. Am intrat pe ușa dinspre povîrniș și am urcat fără zgomot în camera lui El Chino.

A aprins lampa de pe măsuță. Florile erau în același loc, iar reproducerile, bătute în cuie pe tavanul înclinat, ca să le poată contempla din pat ; oglinda pătată, cărțile, vasele de ceramică, statuetele de lut ars, și acele fluierice de Ibiza. Cînd a aprins lampa, mîinile-i lungi și galbene s-au luminat ca un fluture mare. Și a zis :

— Așteptați... mă duc s-o chem pe mama.

Fereastra încă mai era deschisă și se zărea prin ea un colț de cer curat, umed. Se vedea și-o stea. Borja s-a apropiat de mine să mă sărute :

— Matia, Matia, te rog mult.

Credeam c-o să înceapă să plîngă și pentru prima oară mi s-a părut că era mult mai copil decît mine, încă de cealaltă parte a barierei, fără aerul lui de teribilism, trist. (Ca și mine în după-amiaza aceea, lîngă Manuel.)

Și a zis :

— Matia, spune-mi că nu e adevărată povestea aceea, spune-mi !

— Dar e adevărat, Borja ! Eu n-am nici o vină. El e adevăratul fiu al lui Jorge. El e adevăratul lui fiu...

Își mușcă buzele. (Buzele acelea care întotdeauna mi s-au părut mult prea aprinse pentru un băiat.) Și-a apăsat cu mîna dreaptă brațul stîng, care, mai mult ca sigur, nu-l durea atît cît îl durea vestea aceea.

— Nu e posibil... Marțafoiul acela ! Tu știi foarte bine, Matia, Jorge e neam cu noi. E certat cu bunica, știu bine. Dar astea sînt prostii. E din sîngele nostru...

— Dar de ce te preocupă atîta ? i-am zis, fără a mă putea abține. Îmi pare rău că te supără, dar ăsta-i adevărul. Și, în afară de asta, toată lumea știe. El o iubea pe Malene și Manuel e copilul lor. După aceea, a măritat-o pe Malene cu administratorul lui, pentru a salva aparențele. Toți știu asta. Și le-a dăruit pămîntul acela de colo, supărînd-o pe bunica... N-am ce face, Borja, așa e viața.

Și cînd am spus așa, m-am simțit absurdă și stupidă. (Ce tîmpenie ! Auzisem servitoarele zicînd uneori : „Așa e viața !“.

Borja și-a pus din nou masca trufiei. Și-a ridicat privirea uitîndu-se la mine aproape cu ură :

— Proasto ! încerca să-mi imite vocea. „Așa e viața !“ Proasto !

Ușa a început să scîrțîie, și a intrat Antonia. Mi s-a părut că e mai palidă ca de obicei, aproape verde. Pe fața ei uscată și lungă, la lumina lămpii, umbra nasului și a ochilor se

accentua, dîndu-i un aer de mască. Adusese vată, iod și un lighean cu apă. Pe braț avea un prosop cu ciucuri.

— Domnișorule Borja!... Sfîntul Bruno să ne ajute!...

Papagalul ne privea cu ochii lui rotunzi și neastîmpărați, de pe capul Antoniei. Coada-i lungă și neagră, ce cădea pieziș pe tîmpla femeii, părea o floare vie, jucăușă.

— Ia să văd brațul acela... Doamne Dumnezeule, Doamne Dumnezeule...

Și a lăsat să-i scape un suspin ascuns, mult prea sincer ca să poată fi din pricina rănii lui Borja. „Probabil că uneori o fi plîngînd în camera ei", îmi ziceam. El Chino, cu ochelarii lui verzi, stătea în pragul ușii, fără să intre.

— Așa, ține-așa, strîns...

Borja apăsa vata peste zgîrietură. Stăteam pe marginea patului și-mi legănam picioarele. Borja începuse să fluiere încetișor. Era nervos și avea respirația întretăiată.

Antonia s-a întors spre El Chino. Și tot aerul din jur s-a umplut de vocea ei, cînd a zis pe un ton răgușit:

— Intră, copile...

Eu și cu Borja ne-am uitat la El Chino. „Intră, copile!" Niciodată n-o mai auzisem pe Antonia pronunțînd cuvîntul acela, niciodată nu-i mai spusese așa. „Știam că e copilul ei, atîta tot, mă gîndeam. Dar acest lucru niciodată nu se simțea." Și deodată, mica încăpere se umpluse de ceva ca un fîlfîit de aripi. Femeia se uita la băiatul acela — era un biet băiat urît, cu

picioarele prea lungi — ce stătea în prag. El Chino a intrat și, cu umerii căzuți, s-a așezat pe un scaun. Fruntea îi era umedă, iar mîna femeii aceleia — nu era Antonia, nu, semăna cu mîna Mauriciei, sau poate cu alta pe care am avut-o, sau am pierdut-o, sau doar am dorit-o ; mîna aceea lată, părăsindu-și rigiditatea ei obișnuită, a mîngîiat părul băiatului aceluia. El și-a înălțat capul, și-a scos ochelarii și s-a uitat la ea. Și, pentru prima oară, cu cîtă durere sau remușcare — sau știu și eu, poate doar milă — i-am văzut ochii. Privirea unuia într-a celuilalt, privirea ei țintuită într-a lui. Și mi-am adus aminte, ce absurd, de o frază pe care o rostise prietenul meu : „Locul meu e aici". (Deci, în lumea bărbaților și a femeilor. Și în sufletul meu s-a născut ceva, ceva ce se zbuciuma, ca o coajă de nucă pe mare.) Gata ! se auzea în depărtare parcă vocea lui Borja. (Într-o lume de copii afurisiți și mofturoși, cu îndărătnicii copilărești, cu pizmuiri prostești, cu admirație nețărmurită pentru ființe nestatornice ca vîntul, care și-au ars *Delfinul* pe o îndepărtată plajă grecească.)

— Acuma-i gata ! Mulțumesc, Antonia. Mulțumesc, Lauro.

Däduseră jos fotografia aceea prinsă în colțul oglinzii. O păstrau, probabil, în vreo carte, în vreun portofel cu marginile roase, în vreun buzunar deasupra inimii.

Micuțul Gondoliero a zburat cu un fîlfîit de aripi surd, și Borja a început să rîdă.

Mă culcasem deja, fără Gorogó, cu mîna dreaptă sub perna încă rece. Printre jaluzele noaptea pătrundea în fîșii. Și deodată am auzit : Cioc, cioc, cioc ! „Nu, Borja, te rog“ îmi ziceam. Trecuse multă vreme de cînd nu mai ieșeam pe verandă, pe furiș, ca să ne fumăm țigara și să stăm de vorbă în șoaptă. „Oh, nu, Borja, acum s-a terminat cu toate astea.“ Dar ciocănitul insista. Mi-am aruncat șalul pe umeri și am ieșit pe săliță. Fereastra dădea pe verandă și am sărit.

L-am zărit în celălalt colț, ghemuit, ca o mogîldeață. Ochiul roșu al țigării strălucea în întuneric, ca un animal chior. Un rotocol de fum se ridica spre arcade... Am traversat veranda pitulîndu-mă și am ajuns la el. Stătea jos, cu picioarele încrucișate, rezemat de perete.

— Vino, apropie-te, spuse în șoaptă.

Dincolo de arcade se întindea un cer albastru pal, presărat cu stele. M-am așezat alături, iar el m-a cuprins cu brațul peste umeri :

— Matia, tu crezi că știi multe lucruri, nu-i așa ? Și, presupunînd că n-am să răspund, a continuat : Nu știi nimic !...

M-am uitat la el cu coada ochiului. La lumina lunii i-am văzut strălucirea ochilor. Obrazul lui îmi atingea obrazul.

— Vreau să-ți mărturisesc ceva, a zis...

Vorbea în șoaptă, cu aceeași voce joasă pe care-o foloseam întotdeauna pe verandă și, împotriva voinței mele, mă simțeam iarăși atrasă spre el și spre lumea lui.

— Am să-ţi deschid ochii : eşti o fetiţă naivă. Dar, fiindcă îţi închipui că ştii atîtea... În sfîrşit, am să-ţi povestesc ceva. Ştii, El Chino...

Din nou m-a cuprins teama. Teama, din nou, ca un vîrtej ameţitor.

— Taci ! i-am zis.

Am încercat să mă depărtez de el, dar m-a reţinut cu forţa.

— El Chino, continuă el, face tot ce-i spun eu, fiindcă, dacă aş vrea, i-aş povesti bunicii anumite lucruri despre el.

Şi, deşi nu voiam, l-am întrebat :

— Ce lucruri ?

Şi mi-am amintit de acea singura dată cînd am fost la Naranjal, de ziua aceea în care El Chino, Borja şi eu am fost în excursie şi ne-am întors seara. Borja continua să vorbească în întuneric pe verandă, dar nici nu ascultam aproape ceea ce-mi povestea pentru că dintr-o dată, ca un vis, îmi venise în gînd ziua aceea. Un altfel de vis, crud şi real, cu o semnificaţie revelatoare. Mă cuprinsese spaima, mîinile mi se umeziseră şi, parcă, îmi era frig. Fusese în luna martie. Încă nu izbucnise războiul şi tocmai mă dăduseră afară de la Nuestra Señora de los Ángeles. O pîclă aurie ne tulbura vederea, ameţindu-ne.

(Îmi aduc aminte : „Cînd vor apare iarăşi stelele, noi nu vom mai fi aici, spusese El Chino. Dumneata, Borja, şi dumneata, Matia, ar trebui să vă gîndiţi din cînd în cînd la lucrurile astea." Marea era foarte liniştită şi între stînci se afla parcă ceva misterios. El Chino stătea nemişcat,

privind spre mare, și părul îi cădea de o parte și de alta a feții. Semăna cu sfinții de la Santa María și mă cuprinsese o ușoară teamă. Clipea și ochii îi străluceau. Ținea ochelarii în mîna dreaptă, iar cu stînga se freca ușor la rădăcina nasului, unde se imprimase forma ramelor „Andromeda, Taurul", explica El Chino. Rostea nume de stele și iar stele : îi ieșeau din gură șiraguri de stele. „Ar trebui să vă gîndiți la lucrurile astea." Ochii lui El Chino ca două lumini fixe și galbene, erau pironiți într-ai mei, în mijlocul acelei tăceri, străpungînd aerul care plutea pe apă. Îmi aminteam de bolta aceea mare de la Santa María, de întunericul ei și de scurtele-i sclipiri. El Chino spunea niște lucruri pe care eu nu le înțelegeam aproape niciodată : dar el știa că cei de pe vitralii erau martirii lui, frați cu el aproape, sau rubedenii, morți. Și îl făceau să sufere, sau îi reproșau diverse lucruri. Ne așezaserăm jos. Pămîntul era invadat de migdali și din loc în loc, pe margine, se vedeau smocuri de iarbă verde, ca marea. Migdalii înfloriseră și trunchiurile lor, negre, se detașau în mod misterios printre norii de culoare roz care ne amețeau și încețoșau lumina ca niște vapori grei. Măslinii străluceau. Trunchiurile aveau chipuri, brațe, guri. Pămîntul, de curînd însămînțat, răscolit, ieșea în evidență, în lanuri negre. „Doamne Dumnezeul meu, zicea El Chino. Ce pămînt bogat !" Părea că e gata să plîngă, de parcă, dîndu-și seama de asta, l-ar fi cuprins o durere tăinuită, în loc de bucurie, ca pe toată lumea. Desigur, Borja îl întrebase

ceva, fiindcă l-am auzit spunînd : „Mă doare atîta bunătate a lui Dumnezeu“. Mai tîrziu, am intrat în sfîrşit în Naranjal, unde totul părea adormit. Trebuia să întinzi mîna doar şi luai portocala. Nu văzuserăm nici un paznic (n-ajunseserăm încă la plantaţiile păzite.) Şi dacă o fi fost vreunul, dormea, probabil, pe undeva, aproape de roata de irigat, „ascultînd susurul proaspăt al apelor, tolănit şi cu ochii închişi, cu ciomagul lîngă el“. Aceasta era imaginea paznicului pe care mi-o formasem încă de mică, poate pentru că aşa îl văzusem în vreo poză, sau aşa-mi fusese înfăţişat în vreo povestire. Livada de portocali dădea o umbră deasă. Trebuia să mergem pe jumătate aplecaţi printre pomi, unul după altul. Lumina devenea de un verde-închis, cu tot soarele rotund, de sus. În stînga se înălţau munţii, care aveau culoarea cerului, de un splendid şi delicat albastru-cenuşiu. Prin partea aceea nu existau păduri şi Borja întreba : „Şi pădurile, cînd o să le vedem ?“ Dar El Chino nu-i răspundea. Părea că tîrîm ceva printre portocali, pînă cînd, în sfîrşit, ne-am aşezat jos, pe pămînt, obosiţi. El Chino a rupt o portocală şi a muşcat din ea. I-a făcut o gaură şi a început să sugă. De îndată zeama a început să-i curgă pe la colţul gurii, mînjindu-i mustaţa. Mi se făcuse scîrbă. A mai rupt una şi aroma ei a ajuns pînă la mine, iar eu am închis ochii. Dar i-am deschis imediat şi atunci am văzut cum El Chino întinsese mîna şi-o punea pe piciorul lui Borja. Pe jumătate adormită, ca în vis, am văzut cum mîna îi luneca încet, aproape cu

teamă. Borja stătea liniștit, pînă cînd, brusc, i-a îndepărtat mîna și i-a zis : „Du-te de aici, Chino !“ În atmosfera răcoroasă plutea o aromă caldă de portocale. Cum stăteam la umbra copacilor, m-a cuprins un fior rece. La dreapta mea se vedea marea de un intens albastru lucitor. Pămîntul părea că se leagănă ușor, șerpuind, din locul în care stăteam noi culcați, pînă la plajă, ca o pojghiță unduitoare. Privind, aproape că amețeai. Părea că valuri, valuri de pămînt se încrețeau într-o nuanță cenușie. În depărtare se profilau cîțiva copaci întristător de goi. „Sînt smochini“, gîndeam eu. Mi-am adus aminte de cel din grădina noastră. Aceștia păreau desfrunziți, cu crengile strălucitoare în lumină, ca de metal. M-am ridicat și am ieșit de sub portocali. Și am plecat. Începuseră a se ivi case izolate, ca niște cuburi spoite în alb, cu ferestre mici și șoproane de trestie. Apoi, din nou măslinii, nopalii și roșcovii. M-am oprit în fața unei case albe și liniștite. La roata de scos apă era înhămat un măgar orb. Apa se vărsa din jgheaburile roții și curgea spre grădina de zarzavat. Susurul acela te adormea și te tulbura în același timp. Mă depărtasem destul de mult de Naranjal, pășind rar, cu grijă, ca să nu stîrnesc lătratul vreunui cîine. Mă gîndeam la stele. A mea era o stea rea. „De-ale lui Chino. Ne bagă în cap tot felul de minciuni despre stele și alte lucruri asemănătoare.“ Din nou mi-am amintit de vitraliile de la Santa María și am simțit o strîngere de inimă, nu știu dacă de frică sau de durere. Dar mi-adusesem aminte

de Fermitín (un copil din sat, care murise de curînd. Niciodată nu vorbisem cu el, dar vestea morții lui mă umpluse de neliniște. Doream din suflet să nu moară nimeni pe lume, și ca povestea cu moartea să fie tot o născocire ca atîtea altele pe care le spun oamenii mari copiilor.) Soarele bătea dintr-o parte și mi-am văzut umbra pe pămînt. În față se afla casa aceea ca un cub, albă, aproape albastră sub razele soarelui, iar umbra mea, jos, pe cîmpia îngustă, spre mare. Singură, fără copaci, neclintită ca un copac, în mijlocul unei imense singurătăți. Ceva parcă spunea : „Nu-ți dai seama de nimic, niciodată nu-ți dai seama..." Am întors capul, cu dorința fierbinte de a vedea portocalii sub care mă așteptau El Chino și Borja : și nimeni altcineva. (Ce straniu, eram gata să gîndesc : „Și Matia e acolo, cu ei".) Ca și cum trupul acela nemișcat, cu umbra lungită pe pămînt, n-ar fi fost al meu, ci s-ar fi aflat acolo, în urmă, între Borja și El Chino. Printre frunzele de un verde-închis străluceau fructele rotunde și zemoase. Ori de cîte ori se uita El Chino la ele, nu putea să nu exclame, bucuros : „Cîtă bogăție !" Pînă și Fermitín știa de existența lor. De fiecare dată cînd venea doctorul să-l vadă, întreba : „Tot n-au cules portocalele ?" Tatăl lui Juan Antonio ne povestise asta. Dar de ce să mă gîndesc atîta la Fermitín ? De ce ? O fi putrezind acolo, sub pămînt. La stînga și la dreapta, morți și iarăși morți, și cu cît am fi străbătut mai mult insula, ce-am fi găsit ? Atunci mi s-a făcut frică de umbra mea, că n-are să se mai

mişte, de parcă ar fi fost umbra unei pietre. Am ridicat un braţ şi l-am văzut proiectîndu-şi umbra pe pămînt. Am suspinat adînc, am luat-o la fugă şi m-am dus departe, spre mare. M-am mai plimbat un pic înainte de a mă întoarce la Naranjal. Încă nu se zărea pîcla roşiatică a migdalilor, printre trunchiurile lor. Simţeam o uşoară înăbuşeală. „Măslini, migdali, măslini, migdali..." Totul se oprea în ochi, cu o strălucire orbitoare.)

— Ştiu, ştiu, m-am grăbit să-i răspund. Şi simţeam cum îmi ard obrajii. Ştiu despre ce e vorba, nu-i nevoie să-mi mai spui nimic... !

— În afară de asta, mai am o scrisoare pe care mi-a trimis-o, tîmpitul. O păstrez bine în cutia de fier, şi el ştie asta...

Rîsul lui Borja răsuna încet, jignitor.

— Face tot ce-i spun eu... tot ce spun eu.

I-am luat mîna cu care-mi ţinea strîns umărul şi i-am îndepărtat-o.

— Matia, mi-a zis. Şi vocea lui devenea şi mai confuză. Vreau să vezi un lucru pe care l-am luat de la maică-mea. Citeşte asta, proasto ! Citeşte-o şi-ţi vei da seama că nu ştii nici pe jumătate din cîte ar trebui să ştii...

A aprins lanterna lui cea mică şi mi-a arătat trei scrisori, pe care le-am recunoscut imediat : culoarea lor, forma, pînă şi mirosul. Şi atunci mi-am adus aminte că le văzusem în mîinile mătuşii Emilia, în camera ei trandafirie şi înăbuşitoare. (Mătuşa Emilia, în fotoliul ei pliant,

parfumul ameţitor, scrisorile împrăştiate în poală. Deodată mi-a venit în minte : „Nu sînt scrisorile unchiului Álvaro...“)

— Citeşte, Matia, şi dă-ţi seama.

Lumina răutăcioasă a lanternei cădea peste primele rînduri, peste nume. Am întors privirea, nu voiam să mă uit — era oribil ceea ce făceam — dar mîinile lui subţiri şi puternice de hoţ mă obligau să-mi aplec capul peste hîrtiile îngălbenite, iar fascicolul răutăcios de raze ilumina triste rînduri din nişte triste scrisori restituite (la fel cum marea aruncă la mal cadavrele). Şi-i auzeam vocea :

— Citeşte, proasto, şi află şi tu. E foarte urît ceea ce facem, dar vreau să ştii şi tu odată...

Era urît că furam aşa cum furam. Era urît că-l martirizam pe El Chino, era urît că Borja dezgropa rămăşiţele unei iubiri triste şi pierdute. Era oribil că renunţam la inocenţă, că îi părăseam pe Kay şi pe Gerda, că nu devenisem încă, nici el bărbat, nici eu femeie. Dar limba ascuţită de lumină continua să scoată la iveală, deşi nu voiam, secretul mătuşii Emilia : „Dragul meu Jorge...“ „Iubitul meu Jorge...“ (Oh, murdara, pătimaşa şi ordinara lume a celor mari !)

— Ai aflat pe cine iubea ? Ai aflat ?

„A ta, pentru totdeauna a ta...“, tremura scrisul mătuşii Emilia. (Oh, netrebnică lume, netrebnici oameni ; iar mătuşa Emilia îmi spusese : „Şi eu dormeam cu o păpuşă pînă aproape de ziua nunţii“.)

Bietul Gorogó.

Acuma nu-mi mai amintesc exact de cîte ori l-am văzut pe Manuel ; nici dacă de la o întîlnire la alta treceau multe zile sau dacă, dimpotrivă, ne vedeam în fiecare zi. Pot, în schimb, să reconstitui culoarea pămîntului și a copacilor. Mai stăruie încă în amintirea mea mirosul aerului, jocul de umbre și lumini deasupra capetelor noastre, florile care mureau, și fîntîna cu răsunetu-i verde, lîngă noi. Alergau animale pe cîmp, iar la malul mării se înălțau agavele ca niște spade dintr-un joc uitat de mult.

Niciodată nu ne dăduserăm întîlnire la o oră anume, niciodată. Pur și simplu ne întîlneam. Manuel, care niciodată n-avea timp de odihnă, nici să stea de vorbă cu nimeni, lăsa totul pentru mine. Eu îl lăsam pe Borja, uitam de lecții, de lecturi sau de orice ordin de-al bunicii. Mergeam unul lîngă altul, vorbeam, sau stăteam pe brînci, ca prima dată, în după-amiaza aceea, la umbra copacilor de pe povîrniș.

Îmi amintesc că pătrunsesem într-o zonă ciudată, ca de apă mișcătoare ; de parcă frica ar fi pus stăpînire pe mine, cu fiecare zi ce trecea. Nu era teamă copilărească, aceea care mă dominase pînă atunci. Uneori, mă trezeam noaptea și mă așezam imediat în capul oaselor. În momentele acelea mă cuprindea aceeași stare ca atunci cînd eram foarte mică și mă neliniștea căderea nopții și gîndeam : „Zi și noapte, zi și noapte, mereu. N-o mai fi și altceva, vreodată ?“ Poate-mi revenea dorința vagă de atunci, ca,

trezindu-mă, să nu mai găsesc tot zi și noapte, ci altceva nou, strălucitor și dureros. Ceva ca o crăpătură prin care să mă strecor din viață.

Cînd Borja mi-a dezvăluit secretul mamei sale, am simțit ceva asemănător cu dorința aceea de a scăpa de zi și de noapte. Ceva tot atît de nelămurit ca dorința aceea nesigură de dreptate care punea stăpînire tot mai mult pe conștiința mea.

Mi-ar fi plăcut să-l iau la palme pe vărul meu și să-i zic : „Nu, tu nu, fanfaron mic, ticălos egoist, tu nu poți fi..." Manuel era singurul și adevăratul copil al lui Jorge.

Ca o hoață, am pîndit clipa în care mătușa Emilia a ieșit din camera ei, ca să intru eu, pe furiș. Cu conștiința încărcată, lucru pe care nu-l simțeam cînd îl ajutam pe Borja să fure bani, am căutat fotografiile unchiului Álvaro. Era tatăl lui Borja, era tatăl lui Borja. Îi cercetam fața prelungă, ochii prea apropiați, pomeții foarte proeminenți, care te înfiorau numai cînd te uitai la ei. Da, semăna. Cînd vărul meu își părăsea aerul lingușitor și dulce ; cînd Borja, singur, se înfrunta cu Juan Antonio, cu Guiem sau chiar cu mine, pe fața lui apărea aceeași expresie. El era (precum spunea Antonia și Lorenza) „un copil foarte drăguț, prea drăguț ca să fie bărbat". Examinam cu înfrigurare trăsăturile lui, ochii, zîmbetul. Îmi ziceam că nu, că semăna tot mai bine cu unchiul Álvaro. Și eu care îl întrebasem : „Dar de ce te interesează atîta ?", mi-am pus la rîndul meu aceeași în-

trebare: De ce mă interesa atît de mult ca Borja să nu fie copilul lui Jorge? Şi m-a cuprins o adîncă tulburare.

Nu îndrăzneam să mă uit în ochii mătuşii Emilia, şi din momentul acela aveam motive să cred că presupusa-i aşteptare pentru unchiul Álvaro era ceva îndoielnic şi îmbîcsit, ca mirosul din camera ei. ..

Aproape toate florile se uscaseră. Mai rămăseseră doar trandafirii aceia de un roşu-închis, şi alţii, ca stînjeneii creţi, care bat în mov. Niciodată, nici chiar primăvara, nu mai văzusem povîrnişul atît de frumos ca în zilele acelea şi nici pămîntul atît de înmiresmat.

Totuşi, pe cît se pare, se întîmplau lucruri cumplite. Dimineaţa, la micul dejun, ziarele foşneau în ghearele hrăpăreţe ale bunicii şi bastonul luneca jos tot mai des, ca un protest. Inelul ei cenuşiu împrăştia reflexe de mînie. „Ticăloşii peste ticăloşii, oameni îngropaţi de vii..." ; îşi bea cafeaua absentă, şi pe deasupra ceştii, ochii ei rotunzi şi sumbri urmăreau literele cu o lăcomie bolnăvicioasă. Cîteodată, Borja şi cu mine ne uitam prin ziare. Oraşe bombardate, bătălii pierdute, bătălii cîştigate. Iar acolo, pe insulă, în sat, răzbunare mocnită, pe tăcute. Fraţii Taronjí se urcau în maşina cea neagră şi străbăteau ţinutul. Mi-aduceam aminte de vărul lor, José Taronjí, şi mi se punea ceva în gît. Din după-amiaza aceea nici Borja, nici eu nu ne-am mai întors la barca *Joven Simón*.

El Chino citea ziarele fără să scoată o vorbă, cînd bunica le arunca pe masă mototolite. Uneori, la zgomotul unei uşi sau la un curent de aer prea brusc, îşi ridica privirea. Gondoliero venea după el : i se aşeza pe umăr, pe cap, pe braţ, cîteodată chiar pe degete, în timp ce el scria sau răsfoia ziarul. Îl ciugulea uşor de ureche, de parcă l-ar fi sărutat, şi el se făcea că citeşte sau scrie, cu un zîmbet greu de definit.

Continuam să ne facem lecţiile în sala aceea dărăpănată. Toţi trei la masa cea mare, fiecare în cîte o parte, despărţiţi ca nişte căpetenii ciudate. Părea că de ambele părţi se întind stepe, vaste regiuni de gheaţă, îndepărtîndu-ne. Începuse să fie frig. Borja morfolea capul stiloului în gură. Eu desenam oraşe pentru Gorogó pe marginea caietelor. Rareori, o auzeam pe mătuşa Emilia cîntînd la pian. Notele coborau ca un picurat ciudat, rostogolindu-se pe scară în jos.

— Ce-ai să faci tu, Chino, cînd o să plecăm noi la colegiu ? întrebase Borja de cîteva ori.

Lauro tăcea şi zîmbea :

— Repetă-ţi lecţia, domnişorule Borja.

Antonia spusese :

— Ieri, puţin a mai lipsit şi o omorau cu pietre pe Sa Malene, în piaţă.

— De ce ? Borja şi cu mine am ridicat în acelaşi timp capetele. Un fluture pîlpîia peste discursurile lui Cicero, dezorientat.

— De obraznică. Dar fraţii Taronjí s-au opus.

— Ce i-au făcut ? a întrebat El Chino.

Mama și fiul s-au uitat unul la altul. În momentul acela, Antonia strîngea cărțile și caietele la un colț de masă. Adusese o tavă cu mîncare și a așezat ceștile. Nu se auzea decît zgomotul lingurițelor în cești.

— I-au tuns părul, a zis. Atîta doar. Au dus-o în piața evreilor, acolo unde copiii aprind uneori ruguri, și femeile i-au tăiat părul. Pentru a servi drept pildă.

Mîinile îmi tremurau pe masă și le-am ascuns. M-am simțit lașă, mizerabilă, și voiam să spun : „Manuel e prieten cu mine, el l-a ținut în mînă pe Gorogó, și nici măcar n-a întrebat la ce folosește asemenea păpușă".

S-au auzit scările trosnind și Antonia s-a grăbit să iasă din sală. Cobora treptele, greoi, bunica. A intrat aproape imediat, însoțită de Antonia, și a rămas lîngă ușă uitîndu-se la noi. Cînd ne-am ridicat în picioare, a căzut jos, în partea unde stătea El Chino, vraful de cărți, iar un creion galben, obraznic, s-a rostogolit pînă la picioarele bunicii (picioarele ei mici, revărsîndu-se din pantofi). Roșu ca un mac, El Chino s-a aplecat să-l ridice. A făcut cîțiva pași, îndoit de șale, s-a lăsat în genunchi și a încercat să bîlbîie ceva. Era pentru prima oară cînd bunica intra în încăperea aceea și tot pentru prima oară cînd întrerupea una din lecțiile noastre. Bunica l-a privit pe Lauro cu răceală.

— Lasă-l ! a spus scurt. Ce s-a întîmplat cu femeia aceea ?

Antonia, care stătea liniştită în picioare, a clipit repede din ochi :

— Doamnă, femeia aceea... a fost obraznică, pe cît se pare, cu fraţii Taronjí. S-a arătat... nemulţumită. E o femeie rea şi i-au dat o învăţătură de minte.

— Ce învăţătură de minte ?

— Au tuns-o chilug. Dumneavoastră poate că vă mai aduceţi aminte că avea un păr frumos, auriu...

— Roşu, a precizat bunica. Da, îmi aduc aminte. Dar nu auriu, ci roşu.

Şi a aruncat un ziar pe masă.

— Aici se rade părul de pe cap, acolo, iată ce se face.

Ne-am uitat cu timiditate la fotografia din ziar. Părea că se văd nişte oameni spînzuraţi de ceva. Dar era atît de neclară, că părea ceva groaznic, plin de cruzime, ceva macabru. Şi mi-a venit în minte păpuşa de paie pe care-o trecea Guiem pe deasupra rugului, ca dovadă că sîntem învinşi de ei. Păpuşa aceea diformă, înfăşurată cu un jerseu jegos, pe care-o salvase Borja cu preţul unei zgîrieturi adînci pe braţ.

Bătoasă şi greoaie, cu bastonu-i ridicol în mînă, bunica a ieşit. El Chino s-a repezit imediat la ziar şi l-a despăturit. Cu titluri mari de o şchioapă, se anunţa că, într-un sat din peninsulă, preotul fusese azvîrlit la porci. Mi l-am închipuit pentru o clipă pe ferchesul Mossen Mayol luptîndu-se cu o turmă de porci dintre aceia care se găseau din belşug pe insulă. Ani-

male feroce, cu colţi lungi. Nu mai puteam îndrepta nimic: porcii, cu colţii lor, aveau un zîmbet ca al bunicii, al lui Borja şi poate chiar ca al meu.

— Trebuie să mănînci, copile, i-a zis Antonia.

Auzeam cuvîntul acela pentru a doua oară. „Aşa îi spune, mă gîndeam, de cînd ştie că bunica vrea să-l dea afară."

Am simţit privirea lui Borja şi m-am întors să mă uit la el. După felul cum îşi muşca buzele şi îşi încrunta sprîncenele, pînă şi după bucla-i neagră, strălucitoare, care-i cădea pe frunte, ghiceam ce avea de gînd să-mi spună:

— Matia, hai să plecăm.

El Chino şi-a întredeschis gura şi a închis-o la loc. Apoi s-a aşezat cu capul plecat şi a împăturit ziarul. Antonia, cu faţa inexpresivă parcă fără suflet, turna cafea în ceşti.

— Unde? l-am întrebat imediat după ce am ieşit. Era frig şi mi-am petrecut jacheta parte peste parte, ţinînd-o strîns cu mîinile. Bănuiam ce-o să-mi răspundă.

— Mergem la Manuel.

— Nu, Borja, nu!

Am încercat să-l trag de mînecă, dar a scăpat. A luat-o la fugă înaintea mea. Picioarele lui subţiri şi arse de soare săreau peste zidurile povîrnişului. Soarele rotund şi plin se apropia de asfinţit. Cu raze aurii şi line se prelingea printre copaci cu o strălucire roşiatică şi vio-

letă. Era un soare cald, ca un vin vechi ce trebuia sorbit puţin cîte puţin pentru a nu se urca la cap. Intraserăm în luna octombrie.

Borja s-a oprit în faţa porţii lui Manuel, aşa cum făcusem şi eu în după-amiaza aceea, înainte de a-şi întoarce capul spre mine pentru a-mi spune să-l aştept. Mă uitam la grumazul lui cu o gropiţă în ceafă şi doream din toată inima să nu-l strige pe Manuel.

Prin poarta deschisă se vedeau măslinii şi fîntîna în care le aruncaseră un cîine mort. Cerul, îmi spuneam, era acelaşi ca şi atunci, ca întotdeauna ; numai pe pămînt se schimbau lucrurile. Acum, pămîntul era scăldat în lumina strălucitoare a unui soare matur, tîrziu. Să fi fost, poate, ora cinci.

Borja stătea şi se uita la măslini, dar Manuel nu era acolo.

— Unde umblă la ora asta ? m-a întrebat.

Vorbea cu înflăcărare şi mi-am dat seama că era nervos.

— Nu ştiu.

Plin de nerăbdare, a ridicat din umeri şi m-a întrebat din nou :

— Unde e, Matia, unde e ? Ai să te căieşti dacă nu-mi spui...

— Îţi spun drept că nu ştiu...

— Dar în ce loc vă întîlniţi voi amîndoi ? Era zadarnic să-i spun că nu ne dădeam niciodată întîlnire şi să-i explic (de altfel, nici n-aş fi ştiut s-o fac) cum ne îndreptam unul spre altul fără să ştim şi fără să ne gîndim la asta.

Era zadarnic să-i mai aduc vreun argument. Cînd l-am văzut pentru prima oară pe Borja ridicînd din umeri şi intrînd pe poarta aceea ca un bădăran îndrăzneţ („ticălosul, ticălosul de Borja"), m-a cuprins groaza, aducîndu-mi aminte de ziua în care mi s-a părut că Manuel voia să-mi spună: „Opreşte-te aici, asta-i lumea mea. Opreşte-te, asta-i poarta împărăţiei mele, rezervată numai mie!" Poarta aceea era zăplazul care împrejmuia tainicul lăcaş a ceva care mergea dincolo de presupusa-mi dragoste. Am mers după el cu inima plină de nelinişte şi m-am sprijinit de trunchiul întîiului măslin. Tot ce fusese verde acum se uscase. Fîntîna se ivea printre copaci, năpădită de muşchi şi de rugină, ca un ochi misterios al pămîntului.

Casa avea o verandă mică, cu o singură arcadă. Felinarul era spart ca dintr-o lovitură de piatră. Era o mare linişte, numai două albine aurii alergau una după alta. Năframa roşiatică a soarelui învăluia totul, ca într-un vis. Un miros puternic, dulce ca zahărul de cea mai bună calitate sau ca mustul, se răspîndea în jurul nostru. Unul din porumbeii bunicii, de un cenuşiu-închis, ciugulea pe prima treaptă, lîngă o băltoacă:

— Manuel!... strigă Borja.

Umbrele se mişcau pe pămînt. Muşcatele, în glastre mari de lut, îşi vesteau roşul lor de foc. Totul strălucea, de parcă ar fi fost stropit de o ploaie de aur, fină şi scînteietoare. Geamul de la fereastra din dreapta reflecta o lumină verde-albăstruie. Balconul era deschis, iar îm-

prejur plutea o linişte deplină, de parcă dormeau cu toţii sau erau vrăjiţi. Livada părea de curînd stropită.

— Manuel! repetă Borja, cu şi mai mare hotărîre.

Porumbelul şi-a luat zborul, trecînd pe deasupra capetelor noastre, şi s-a aşezat pe zid. De acolo, de lîngă măslinul de lîngă care mă sprijineam, vedeam umbra lui, pe pămînt, avînd în ea ceva de vrajă. Aripile lui se mişcau pe pămînt. „Totul în lume e aşa de misterios", gîndeam.

În clipa aceea a apărut Manuel. Era foarte serios, murdar de noroi şi desculţ. S-a sprijinit de zid şi încet, fără să se uite la noi, s-a încălţat cu sandalele. Umbra genelor lui lungi ieşea în evidenţă fiindcă privea în mod voit în jos. Era mult mai înalt decît Borja; l-ar fi putut stîlci.

— Manuel, i-a zis vărul meu, cu violenţă. Am venit să te întreb ceva: de partea cui eşti tu, a lui Guiem sau a mea?

Manuel s-a uitat la Borja, şi pentru prima oară am remarcat la el un tremur trecător de mînie. O mînie tot atît de adîncă şi îndurerată ca şi tristeţea lui.

— Nu înţeleg, a spus.

Borja s-a apropiat. Am observat că tremura, deşi se abţinea.

— Vino cu mine. Mergem la Son Major!

Pentru prima dată în seara aceea, Manuel s-a întors spre mine. Borja a trecut între noi:

— Vino! Vino, dacă nu vrei să ți se întîmple ceva. Ceva și mai rău chiar decît maică-ti.

Doream să nu fi spus asta niciodată. Parcă mi-ar fi dat o palmă. Dar m-am înspăimîntat de propria-mi lașitate. Fața arsă de soare a lui Manuel a căpătat de îndată o tentă roșiatică de la frunte pînă la gît.

— Am treabă, a răspuns.

Borja și-a îndreptat privirea spre mine:

— Spune-i tu, Matia, să vină.

Înainte de-a deschide gura — și am simțit că îmi ardeau ca focul urechile, fruntea și gîtul — Manuel și-a ridicat mîna dreaptă, care-a lucit în soare și a spus:

— Nu spune nimic, Matia, nu e nevoie...

Mi-am întors ochii de la el, iar Manuel a fost primul care a pornit la drum.

Mai întîi ne-am dus să-l luăm pe Juan Antonio, care, auzind fluierul nostru, a apărut imediat la balcon. Mesteca ceva. Cu siguranță că mînca. A coborît repede și s-a așezat de cealaltă parte a lui Manuel. Și mergeau așa, unul lîngă altul, iar eu în urma lor. Părea că îl duceau, într-adevăr, ca pe un inculpat. Manuel pășea rar, cu brațele lăsate-n jos pe lîngă corp. Eram pe la marginea satului cînd ne-a zărit și șchiopul.

— Acum o să se ducă să-i anunțe pe ceilalți... s-a grăbit să spună Juan Antonio.

León și Carlos își făceau lecțiile, dar cum ne-au auzit au și venit după noi.

Drumul ce ducea spre Son Major urca puţin cîte puţin pînă la cotitura muntelui, spre faleză, iar satul rămînea în vale. Soarele cădea din plin pe drum, ca pe un perete.

Cînd am ajuns la Son Major ne-am oprit intimidaţi. Poate ne-am fi mulţumit să rămînem doar aici — cum făceam adesea eu cu Manuel — lipiţi de zid, uitîndu-ne unii la alţii, ascultînd vîntul ; dar în ziua aceea, Sanamo se afla dincolo de gard şi l-a zărit imediat pe Manuel. Văzîndu-l, a căscat gura şi şi-a ridicat braţele spre cer. Dar din gura lui n-a ieşit nici un cuvînt. Rîzînd, cu rîsul lui răutăcios, s-a apropiat de gard, făcînd să-i zornăie cheile în mînă :

— Manuel, Manuel, dragul meu ! a exclamat cu gura lui fără dinţi, în timp ce trăgea zgomotos zăvorul. Părul lui Sanamo, lung şi sur, se mişca în bătaia vîntului.

Manuel, cu aerul lui de inculpat, care pe mine mă irita, stătea nemişcat în faţa gardului, cu capul niţel plecat. Era mai înalt decît noi toţi ; chiar şi decît mine, care eram fără îndoială mai înaltă decît toţi ceilalţi. Stătea acolo, strălucind ciudat în lumina soarelui ce scăpăta spre asfinţit prinzîndu-şi razele aurii în părul lui aprins şi pe pielea lui bronzată. Sanamo se uita la el, ca vrăjit. Borja, sprijinit de gardul de fier cu mîinile amîndouă, surîdea, vrînd să pară amabil, ca atunci cînd îi cerea ceva bunicii.

— Salut, Sanamo, a zis cu o falsă veselie, putem să-l vizităm pe don Jorge ?

Sanamo l-a privit cu viclenie și a zîmbit malițios. A deschis larg poarta, de parcă ar fi intrat un car și nu un grup de copii fîstîciți.

— Intrați, a spus. Domnul va fi bucuros să primească niște copii așa de drăguți.

Manuel stătea ca țintuit locului, dar Borja l-a împins dintr-o dată înăuntru.

Grădina lui Son Major, în sfîrșit, ni s-a înfățișat. Era foarte umbroasă din cauza zidurilor înalte. Acolo sufla întotdeauna vîntul și se legănau palmierii. Scările ce duceau spre casă erau acoperite de un mușchi verde-cafeniu. Casa era frumoasă, cu o verandă lungă, cu arcade albe și ferestrele vopsite în albastru, dar era foarte veche și neîngrijită. Pe pereți, în sus, se cățărase o plantă agățătoare deasă, care-i dădea un aer de umezeală și umbră. Spre stînga se afla un pîlc de magnolii, acuma fără flori. Și, totuși, plutea împrejur un parfum ciudat : ca de alte flori, de alte umbre, de alte ecouri pe care nu le puteai pricepe și pe care aproape că nu îndrăzneai să le ghicești. Pămîntul și toate frunzele păreau stropite de curînd.

3

Întotdeauna îmi voi aminti de lumina aceea trandafirie care făcea ca totul să pară feeric, scufundat într-un vin auriu. Deși magnoliile de scuturaseră, iar florile muriseră — în afară de trandafirii aceia de un roșu atît de închis încît păreau negri, precum sîngele închegat, dar încă

viu, care înfioară — tot aerul din jur purta miresme tari. Sanamo s-a dus pînă în grădiniță și s-a întors imediat rîzînd, ca și cum s-ar fi întîmplat ceva grozav de amuzant :

— Poftiți, copii, intrați !

Toată ființa-i era cuprinsă de un tremur ridicol, de o veselie sălbatică. Parcă ne încremeniseră picioarele și glasul ne pierise, căci nici unul nu îndrăznea nici să pășească dincolo de poartă, nici să spună ceva. Lui Borja îi pierise înfumurarea, iar Juan Antonio, Carlos și León păreau împietriți în timiditatea lor morocănoasă. Apăream așa cum spusese Sanamo, poate ca să ne necăjească, niște copii ridicoli și nepotoliți, care considerau că a fi primiți de Jorge de Son Major e o nemaipomenită aventură.

— Hai, vitejilor, poftiți. Ce mai așteptați ? Domnul vă invită să luați o gustare împreună cu el, spunea Sanamo prăpădindu-se de rîs (la fel ca bătrînul Trasgo de Doure, care purta o coroană de țurțuri de gheață și conuri de brad cînd a șaptea Prințesă del Cerro de los Duendes l-a luat de mînă).

Numai Manuel și-a recăpătat calmul. M-a luat de mînă și am urmat zornăitul cheilor bătrînului cu trandafirul roșu la ureche. În urma noastră se auzea scrîșnind nisipul din grădină sub pașii lui Borja, Juan Antonio, Carlos și León.

Jorge de Son Major stătea pe un scaun în fundul grădinii, înconjurat de trandafiri de culoarea vișinei putrede. În grădina aceea ca scăldată în vin, cu zidurile înalte care o izolau de lume, lipită parcă de coasta zdrențuită a mun-

telui, creşteau cireşi, magnolii, şi mai era acolo şi o vestită boltă din viţă-de-vie, motiv de invidie pentru soţia primarului şi chiar pentru bunică-mea. Ciorchinii, de un albastru-pal pînă la violet, atîrnau de pergolă. Sub boltă era o masă lungă. Soarele smulgea unei sticle o strălucire trandafirie, transparentă. Părea o lampă. Jorge de Son Major, aşezat în capul mesei, părea că e tăiat de la jumătate, ca şi cum ar fi fost un sfînt ciudat. Era pe înserate. Manuel m-a tras uşor de mînă şi ne-am apropiat de el. Nu-mi mai amintesc ce ne-a spus, ştiu doar că zîmbetul şi vocea sa păreau ceva tot atît de îndepărtat pentru noi ca şi legenda lui. Ochii săi posomorîţi, cu corneea albăstrie la fel cu ai lui Manuel, aveau privirea obosită.

Cu mîna dreaptă a făcut semn să ne aşezăm la masă. Părul lui bogat era cărunt, aproape alb. Avea pielea măslinie, aproape de aceeaşi culoare cu ceafa lui Manuel, şi purta o bluză veche de marinar, cu nasturi aurii. Mîinile lui erau mari, aspre, cu mişcări lente. Întreaga-i înfăţişare era cea a unui om trist, însingurat. Ne-a vorbit tuturora, pe rînd. Întîi lui Borja, apoi mie, tratîndu-ne întocmai ca pe nişte copii. Borja era aprins la faţă, rigid şi se străduia să se ridice tot mai mult pe vîrfuri, ca să pară cît mai înalt. Jorge ne-a întrebat de bunica. (Şi atunci mi-am zis : „Nimeni nu întreabă de tatăl meu, niciodată“). Jorge, aşezat în capul mesei, de parcă ar fi fost un episcop sau un prinţ capricios, ne obliga să ne apropiem de el. Mîna mea părea că nu se mai poate desprinde

dintr-a lui Manuel. Nu ştiu care din noi avea degetele încleştate : poate amîndoi, ca şi cum am fi dorit să ne agăţăm de ceva pentru a ieşi din singurătatea noastră brusc dezvăluită.

Jorge îşi lăsase braţul pe umărul meu, iar ochii îi rămăseseră aţintiţi la degetele noastre înlănţuite. Niciodată ochii lui Jorge n-au semănat atît de mult cu ai lui Manuel, ca atunci. Îi simţeam greutatea braţului şi atingerea aceea care-mi trezea o senzaţie necunoscută. Ca ceva care mă ţintuia locului. Mîna lui Jorge avea o aromă ciudată de cedru (îmi venise în minte cutia de havane uitată de tatăl meu într-un ungher al casei de la ţară şi pe care eu, deşi mică, o miroseam cu nesaţ). Şi aveam impresia că aroma aceea se răspîndea pretutindeni : venea de la ciorchini, de la soare, de la vin. Sau, poate, nu era mîna lui ; poate era doar visul acela care învăluia grădina plină de mister a lui Son Major.

— Şi tu, mi-a zis, eşti fata Mariei Teresa ?

Mi-am dat seama că zîmbetul meu era silit.

— Nu-i semeni. Dar nu-i semeni de loc.

Poate m-a durut că a spus asta. Sau s-a întîmplat exact invers : m-am bucurat, poate.

— Voi avea o companie plăcută în seara asta... Sanamo !

I-a poruncit să mai aducă vin şi pahare.

Sanamo a făcut întocmai şi a mai adus migdale, brînză şi nişte felii de pîine neagră şi sărată, cu totul altfel decît pîinea aceea fără gust care se găsea în insulă.

— Pîinea asta e frămîntată de Sanamo după obiceiul unei ţări anume, pe care doar el o ştie, a spus Jorge.

Şi diavolul acela bătrîn care-l slujea rîdea maliţios, ţinînd isonul lui Jorge. Nu înţelegeam din ce pricină rîdeau ori de cîte ori se uitau unul la altul şi ne cuprindea neliniştea.

Ca şi cum cineva ar fi lovit o foaie metalică, un fîlfîit de aripi a înfiorat grădina. Pe deasupra zidurilor zburau porumbeii cenuşii, albi şi negri ai bunicii, şi Jorge îi arăta cu mîna :

— Priviţi : porumbeii doamnei Práxedes.

Sanamo a lăsat vinul pe masă. Jorge a adăugat :

— Porumbeii ei vin la mine, iar cocoşul meu cel alb, după cum spune Sanamo, are preferinţă pentru smochinul din livada voastră... Nu-i aşa, Borja ?

Borja a confirmat zîmbind. Jorge s-a întors spre Manuel pentru prima oară. Ochii noştri se aţintiseră asupra lui. Jorge a spus :

— Aşează-te aici, la dreapta mea. Şi tu, fetiţo, în partea cealaltă.

Ne-a despărţit cu blîndeţe mîinile ; îl situa pe Manuel mai presus de noi toţi pînă şi în tonul cu care-i vorbea. M-am uitat la Borja care n-aşteptase decît momentul acela. („Ce înfrîngere", îmi ziceam.) Mi s-a părut că vărul meu a vrut să spună ceva. Se înroşise şi strălucirea ochilor lui m-a făcut să mă gîndesc dacă e adevărat ceea ce, poate, el dorea : şi strălucirea aceea era strălucirea sălbatică a ochilor lui

Jorge. M-am temut să nu se năpustească asupra lui Manuel, să-l împingă și să-l dea deoparte, pentru a se așeza la dreapta idolului său. Jorge vorbea, ca și cum n-ar fi știut nimic de răul pe care-l pricinuise vărului meu.

— Și Lauro ? Unde l-ați lăsat ?

Rîsul nostru a slăbit încordarea acelei clipe. Părea că, numai auzind vorbindu-se de El Chino, toată timiditatea noastră dispărea. Numai Borja clocotea de ciudă, umilit, cu buzele-i tremurînde. Manuel continua să tacă, gînditor și absorbit, părînd că nu-și dă seama de diferențierea pe care-o făcea Jorge între el și noi. Era de fapt singurul pe care nu-l mîngîiase.

Jorge însuși ne turna vin în pahare, și pe Manuel îl servea primul. Toți începuserăm să vorbim. Pînă și Juan Antonio, atît de tăcut și potolit, rîdea și punea tot felul de întrebări.

Jorge îl mai trimisese de două ori pe Sanamo să aducă vin. Își petrecuse brațul peste umerii mei, iar eu abia îndrăzneam să mă mai mișc, și aproape că nu puteam să mai disting altceva decît lumina aceea, decît sticla aceea ca o lampă aprinsă de culoarea rodiei, și mai ales greutatea aceea neobișnuită și ciudată de pe umerii mei, care mă uimea și mă făcea să apar în fața propriilor mei ochi ca o ființă necunoscută.

Poate că așteptaserăm să ne povestească lucruri mari. Nu mai știu. De fapt noi fuseserăm cei care vorbiserăm. Ne luam vorba din gură unul altuia. Dar el nu ne spunea nimic nici despre insulele grecești, nici despre *Delfin* ; în

schimb noi îi povesteam despre luptele dintre cele două bande, despre escapadele noastre la Cafeneaua lui Es Mariné...

— Ah da, da, spusese, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de lucruri petrecute foarte demult. Acum îmi amintesc de Es Mariné. Spuneţi-i să treacă pe la mine, într-o zi, să mă vadă.

Sanamo şi-a întors capul, bodogănind.

Nici n-am ştiut cum a trecut timpul. Soarele luneca peste ziduri. El continua să stea în capul mesei cu Manuel într-o parte şi cu mine în cealaltă. Eu şi Manuel, faţă în faţă, despărţiţi de masă, ne priveam. Singurul care tăcea era Manuel. Mînca încet, muşca din pîinea aceea neagră ca din obligaţie, lua cîte un bob de strugure cu mîinile lui bronzate şi zgîriate. Boabele de strugure străluceau între degetele lui. Pe nesimţite, am încetat să-l mai privesc pe el, ca să mă uit la Jorge, iar în sufletul meu se întîmpla ceva atît de nou că mă umplea de durere. Jorge nu era aşa cum ni-l imaginaserăm. Nu era nici zeul, nici vîntul, nici nebunul şi sălbaticul uragan despre care vorbea Es Mariné, El Chino şi chiar Borja. Jorge de Son Major era un om obosit şi trist, un om a cărui tristeţe şi singurătate atrăgeau puternic. Văzîndu-l, auzindu-l vorbind, privindu-i părul aproape alb, simţeam că iubeam oboseala aceea, tristeţea aceea aşa cum niciodată nu iubisem altceva. Poate pentru că găseam la el tot ceea ce doream eu. Fuga aceea pripită, suferinţa pentru Kay şi Gerda, pentru Peter Pan şi pentru mica

Sirenă mi se păreau salvate. Pentru că găseam în oboseala aceea a lui Jorge ceva ca o întoarcere a mea spre el, spre un loc al cărui nume nici măcar nu-l ştiam. Văzîndu-l acolo, cu vechea lui bluză de marinar, în grădina împrejmuită de ziduri, Jorge de Son Major, refugiat printre trandafirii roşii şi printre amintiri. Doream să-i cunosc tainele, să-i sorb amintirile, să-i beau tristeţea („mulţumesc, mulţumesc pentru tristeţea ta") să mă refugiez în ea pentru a mă izola, ca el, cufundată pentru totdeauna în marea cupă cu vin roşu a nostalgiei lui care mă invada ca o vrajă. Cu rămăşiţele amintirilor de pe *Delfin*, acum cenuşă risipită-n vînt, udînd flori. Toate acestea — îmi spuneam — era, poate, ceea ce numeau, cei mari, dragoste. Nu puteam să ştiu, căci niciodată nu iubisem pe nimeni. Nu îndrăzneam să mă mişc pentru ca braţul lui să nu alunece cumva de pe umerii mei, ca să nu pierd braţul acela, ca şi cum ar fi fost tot ceea ce mă mai unea cu viaţa. Eram fascinată pentru că viaţa-i era pe sfîrşite, sau, poate, pentru lipsa lui de speranţă. Singurul lucru pe care-l mai aştepta, probabil, era vizita ei, a Doamnei în Negru iar eu (sărăcuţa de mine, o fetiţă oarecare la cei paisprezece ani ai mei, cum puteam să-l previn că nu mai eram precum Kay şi Gerda) n-aş fi putut să fiu pentru el decît întîia prevestire a morţii. Îngrozită, mă uitam la părul lui alb şi-mi închipuiam inima lui, dincolo de vechea bluză albastră, ca un pumn de cenuşă, la fel ca *Delfinul*. O, de-aş

putea să ajung la tristețea și oboseala lui, să pun stăpînire pe ele ca o hoață mică ! Și mă cuprindea o durere aprigă, amestecată cu o dragoste teribilă și deznădăjduită, cum n-am mai simțit după aceea niciodată. Ca un zumzet de albine le auzeam, și mă dureau cuvintele lui Manuel : *„că-l iubesc mult“*. Și în același timp mă umpleau de uimire.

Începuse să cadă o ploaie atît de măruntă, că pentru moment nici nu ne-am dat seama de ea. Vorbeam cu toții și păream foarte veseli, dar poate că nu eram nici unul ; nici Borja, nici Manuel, nici eu. (Es Mariné ne spusese : „Nu suferă de nici o boală în afară de bătrînețe, și pentru el asta e grav !“) El nu era însă bătrîn, așa cum nici eu nu eram femeie ; el nu părăsise încă lumea, la fel cum nici eu nu intrasem încă în ea ; mi-o spuneam în timp ce duceam tot mai des paharul la buze. Beam toți și Jorge rîdea de ceea ce îi povesteam. Numai din cînd în cînd rostea cîte un cuvînt. Turna mereu vin în paharele noastre și ne privea : mai ales pe Manuel și pe mine. Dar deși stătea cu noi, în gălăgia aceea stupidă, provocată de întrebările și explicațiile noastre proștești, cît de departe și, mai ales, cît de singur era ! Și-mi spuneam : „Mult mai singur acum, printre noi, decît singur printre trandafiri și porumbei“. El nu credea în nimic, iar eu trebuia să încep a crede în ceva. Îmi spuneam : „Ca atunci cînd eram mică de tot, și mă gîndeam : *nu-i adevărat că există moarte. Ni se vorbește despre ea, nouă copiilor,*

ca să ne păcălească". (Şi-mi aminteam de vremea cînd intram pe jumătate în şifonier, cu Atlasul deschis în semiîntuneric şi priveam Arhipelagul şi mă opream vrăjită la fiecare nume : Lemnos, Chios, Andros, Serphos... Karos, Mykonos, Polykandros... Naxos, Anaphi, Psara... Ah, da, numiri şi denumiri ca vîntul şi ca visul. Visam şi eu, iar degetul meu cutreiera harta urmînd linia curbă, pe albastrul de saten, de la Corfu pînă la Mytilena. Şi ca o melodie îmi păreau cuvintele : *el călătorise* cu Delfinul, *locuise pe el, şi aproape că nu călcase pe pămînt ; şi se ducea pînă în Asia Mică...*

Sanamo a revenit, aducînd chitara. Jorge a spus :

— Hai sub şopron, Sanamo.

Miraţi, am văzut cum Sanamo şi Manuel — cu o mişcare anume, binecunoscută de ei pentru că mai făcuseră aceasta în multe alte dăţi — l-au luat de subsuori şi l-au ajutat să intre sub şopron. Mă uitam la el, la picioarele lui care abia îl mai ascultau. În acel moment, Juan Antonio s-a apropiat de mine şi mi-a şoptit :

— E pe jumătate paralizat... nu vezi ? Tatăl meu spune că paralizează puţin cîte puţin şi-o să ajungă să nu se mai poată mişca. Iar cînd va ajunge la cap... pac ! Şi... gata.

Juan Antonio părea că-şi savurează cuvintele. Dinţii şi buzele i se înnegriseră de vin şi de struguri. Manuel şi Sanamo îl ajutaseră să se aşeze pe bancă. Am fugit cu toţii să ne adăpostim sub acelaşi şopron pentru că ploua de-a

binelea. Pe deasupra noastră, o dată cu zborul neaşteptat al porumbeilor, stranii în lumina aceea agonizantă, se auziră clopotele de la Santa Maria. Îl înconjuraserăm pe Jorge, iar eu îngenuncheasem la picioarele lui. Probabil că la toţi ni se urcase vinul la cap. Juan Antonio, León şi Borja vorbeau aproape în acelaşi timp. Jorge şi Sanamo s-au uitat unul la altul, şi deodată Jorge a spus :

— E bun de strîns de gît cel care se distrează îmbătînd copii.

Sanamo a izbucnit într-un rîs răguşit şi a început să cînte la chitară. Totul s-a umplut de o veselie stridentă, sălbatică, revărsîndu-se, parcă, din ploaia năvalnică ce cobora din cer ca un strigăt. Melodia lui Sanamo era ceva tot atît de viu ca trandafirii aceia de un roşu violent. Sanamo a spus :

— Cîntaţi cu mine, băieţi...

Borja era răguşit, iar Juan Antonio şi toţi ceilalţi — în afară de Manuel — încercam să îngînăm cîntecul acela, dar greşeam şi trebuia s-o luăm de la început.

— E un cîntec andaluz ? întrebă León.

— Nu.

— Italian ?

— Nu, nu...

Nu voia să spună din ce ţară era melodia pe care-o cînta, la fel cum nu-i plăcea să spună unde s-a născut.

Stînd în genunchi lîngă Jorge, am ridicat capul spre el. Dar, cum se putea oare ca pri-

virea lui să doară atîta ? Mi-a desprins codițele care-mi lunecaseră pe ceafă, și pentru scurt timp am simțit atingerea degetelor lui. A vrut să-mi lege codițele la loc, dar n-a știut. Cînd l-a răsfirat, am văzut scînteierea luminii în părul meu, și l-am auzit spunînd :

— Ciudat ! Nu e negru. Parcă are reflexe roșietice...

A prins între degete o șuviță de păr și l-a privit în lumina soarelui. Mi se părea că toate acestea se întîmplau într-un timp îndepărtat în memoria mea. La fel ca toate lucrurile din grădina aceea — trandafir, aur, rodie — părul meu, între degetele lui, ca prin farmec, devenea roșietic. A lăsat să-i cadă mîna peste palma mea, pe care mi-a închis-o spunînd sec :

— Mîinile acestea erau împreunate.

Cealaltă mînă a lui strîngea palma lui Manuel pe care o apropia de a mea, deși noi doi opuneam rezistență, aproape speriați. Manuel avea ochii întredeschiși. Ceva strălucea în genele lui ; probabil ploaia. Era serios, aproape îndurerat. Jorge a adăugat :

— Așa.

Și ne-a împreunat mîinile. M-am uitat în sus și-am întîlnit ochii lui Borja, scînteind. Fără să se poată stăpîni, s-a apropiat de noi și a încercat să despartă mîinile noastre, a lui Manuel și a mea, înlănțuite din nou. Jorge l-a îndepărtat brutal pe Borja, și deși rîdea, avea ceva crud în privire.

Borja a rămas liniştit, cu umerii puţin încovoiaţi. Şi atîta s-a dat înapoi, că a ieşit afară de sub şopron, iar ploaia îi cădea pe frunte şi pe obraji fără ca el s-o simtă. Se uita la Son Jorge în aşa fel, încît acesta nu l-ar fi putut înţelege niciodată. (Eu, da, sărmanul meu prieten, eu te înţelegeam, şi-mi era milă.) A încercat să zîmbească, dar buzele-i tremurau, şi s-a adăpostit din nou sub şopron, umilit cum nu-l mai văzuse nimeni niciodată. Juan Antonio şi băieţii administratorului păreau că se uită cu invidie la Manuel şi la mine. Şi-mi spuneam : „Cum e posibil ca toţi să fim îndrăgostiţi de el ?" Şi uram chitara lui Sanamo care ne învenina. Ori de cîte ori eu şi Manuel voiam să ne desprindem mîinile, Jorge o punea pe-a lui deasupra şi ne împiedica.

Borja se aşezase, cu coatele pe genunchi şi faţa între mîini. Nu ştiam dacă plîngea sau rîdea, sau dacă-l durea doar capul de atîta băutură.

Se auzea cîntecul chitarei lui Sanamo şi ploaia încetînd. Totul era acoperit de picături tremurînde şi de o pală strălucire : ciorchinii verzi, de aur şi de azur, frunzele magnoliilor, cireşii, trandafirii de octombrie.

Atunci Jorge a spus :

— Ştiţi, copii ? Să nu credeţi că înainte de moarte vă veţi aduce aminte de cine ştie ce isprăvi sau de întîmplări extraordinare din viaţă. Să nu credeţi că vă veţi aduce aminte de aventuri mărețe, sau de momente fericite pe

care încă le veţi mai putea trăi. Numai de clipe ca acestea, de-o seară ca asta, de nişte pahare de vin, de trandafirii aceia scăldaţi de ploaie.

(În timp ce noi eram la Son Major, Guiem şi ai lui aprinseseră ruguri în piaţa evreilor şi arseseră trei păpuşi mari făcute de ei din cîrpe vechi. Acestea ne reprezentau pe noi, pe Borja, pe Manuel şi pe mine. El Chino ne-a povestit după aceea.)

Cocoşul alb

1

Bunica a aflat.

— Ce-aţi căutat la Son Major?

Stătea în balansoar şi lua în gură pastile împotriva tensiunii. Vocea ei a răsunat liniştit şi uniform, ca de obicei, dar mi s-a părut mînioasă. Ochii-i cenuşii ne priveau fix. Faţa mătuşii Emilia n-o puteam vedea fiindcă stătea cu spatele la noi, lîngă balcon. Noaptea era umedă şi încărcată de miresme. Eu şi Borja ne simţeam ameţiţi. Ca într-un vis bănuiam, sau credeam că văd capul bunicii cum se desprinde de corp şi cum urcă în sus spre tavan, ca un balon, făcînd strîmbături ciudate. Ochii ei, ca doi peşti tentaculari, ne scrutau cu asprime.

Gura-i neagră înghiţea pilulele din tubul cel cafeniu: o pilulă, o înghiţitură de apă, a doua, altă înghiţitură de apă.

Antonia aştepta să servească masa de seară cu mîinile încrucişate peste şorţ, iar Gondoliero, de un albastru ţipător, zbura peste capul ei.

— Răspunde, Borja, insista bunica.

Borja a încercat să zîmbească, dar se legăna prea tare pe picioare :

— Bunico... a început să spună. Şi a tăcut, cu rîsul lui stupid pe buze.

— Vino aici.

Borja s-a dus la ea şi bunica şi-a apropiat nasul de gura lui, aşa cum făcea cu mine cînd bănuia că fumasem.

— V-a dat vin... Îmi închipuiam. Numai el putea să facă aşa ceva... auzi, să dea vin unor copii ! Şi-o fi bătut joc de voi, amuzîndu-se pe seama voastră.

Mă uitam la tremurul mîinilor lui El Chino.

— Şi tu, Lauro, erai de faţă ?

El Chino a deschis gura de două ori, dar Borja i-a luat-o înainte :

— Da, bunico, a fost cu noi : nu se putea altfel, şi a fost nevoit să vină cu noi.

Rîsul lui a răsunat fals. Bunica se uita la El Chino, iar ochii ei semănau cu doi raci cu cleştii mari, care mergeau de-a-ndaratelea spre vreo ciudată plajă.

— Doamnă... copiii...

Bunica şi-a înălţat mîna dreaptă, în semn că discuţia luase sfîrşit.

Am coborît în sufragerie şi am mîncat în linişte. Eu abia înghiţeam mîncarea, parcă era o tortură. Nu ştiu ce i se întîmpla lui Borja, dar mie îmi era rău, mă simţeam mahmură. Mă durea foarte rău capul şi mă cuprinsese o somnolenţă bolnăvicioasă. Mă luptam cu tot felul de imagini ciudate : deodată, bucla albă şi mare de pe fruntea bunicii creştea şi se preschimba în-

tr-un val de spumă ; sau mîna i se desprindea și începea să facă tumbe pe fața de masă ca papagalul albastru al Antoniei. În schimb, nu puteam să privesc spre mătușa Emilia : era ceva care mă împiedica să-mi ridic ochii spre ea.

Imediat după masa de seară, bunica ne-a întins mîna și obrazul spre a le săruta. Cînd m-am dus spre mătușa Emilia ca să-i zic noapte bună, s-a uitat la mine fix, cu ochii ei rozalii.

— Matia, a spus, foarte încet. Matia...

Era somnoroasă, indispusă și foarte pornită împotriva tuturora.

— Matia, continua mătușa Emilia. Poate că mai spunea ceva, dar eu nu înțelegeam. Totul se învîrtea în jurul meu. M-am agățat cu putere de brațele fotoliului. Ea s-a ridicat.

Mi se pare că a început să vorbească și să spună vechea poveste : că eram bolnavă, sau așa ceva. Antonia a vrut să mă ducă la culcare, dar mătușa Emilia nu i-a dat voie. M-a luat de mijloc și m-a ajutat să urc scara.

Cred că-mi amintesc destul de vag că m-a dezbrăcat și m-a ajutat să mă bag în pat. Mi-aduc aminte de senzația de ușurare pe care am avut-o cînd am intrat între cearșafurile răcoroase, și de faptul c-aveam impresia că mi se învîrtește într-una capul, lovindu-se de pereții camerei, în timp ce ea se uita la mine.

— Dormi, mi-a zis cu vocea ei blîndă.

Mi se pare că am încercat de cîteva ori să mă ridic, dar ea m-a împiedicat. Atunci ușa a scîrțîit și am auzit pașii bunicii. „Bestia afurisită", mă gîndeam, aducîndu-mi aminte de expresia

lui Borja. M-am uitat cu ochii întredeschiși : un pătrat de lumină galbenă a invadat încăperea. Umbra mișcătoare a bunicii și a bastonului ei de bambus se proiecta pe dușumea. Îmi simțeam pleoapele îngreunate. Mătușa Emilia s-a ridicat repede și a spus ceva în șoaptă :

— E bolnavă, mamă... ți-am mai spus. Fetița asta are ceva, nu e o fetiță ca toate celelalte...

Bunica a dat-o la o parte și s-a apropiat de patul meu. Am închis ochii și îmi strîngeam tare pleoapele. Și bunica a zis, cu obișnuita-i asprime :

— Nu fii proastă, Emilia. Este absolut la fel ca toate fetele. Numai că e beată, asta-i tot.

Mătușa Emilia a încercat să ne apere cu timiditate. Deodată mi s-a părut că a început să plîngă. Cu un plîns înăbușit, ca de fetiță. Auzind-o, te cuprindea mila și uimirea. Bunica a spus :

— Pare de necrezut, Emilia, pare de necrezut... Încă n-ai uitat ? Nu vezi că e un om brutal... samavolnic și înăcrit ? Nu-ți dai seama că e un amărît, că e bolnav și singur ? Uită povestea asta, te rog ! Renunță la lucrurile astea de fetiță. Ești o femeie în toată firea, cu bărbatul pe front și cu un copil de cincisprezece ani. Emilia, Emilia... !

Îi repeta numele, dar n-avea nici un pic de înțelegere în voce. Apoi a ieșit și auzeam cum se depărtează tac-tacul bastonului ei de bambus.

Cînd mătușa Emilia a plecat și am rămas singură, pe întuneric, îmi trecuse somnul și îmi era foarte sete. Tot mă mai durea capul și o

sudoare rece îmi scălda trupul. Cu mare greutate m-am ridicat din pat și m-am dus să deschid fereastra. Și a intrat un aer răcoros de noapte, briza mării care respira din plin la poalele povîrnișului. Aerul m-a amețit și era gata să cad jos. Cînd m-am întors în pat, un zgomot deosebit m-a făcut să mă ridic din nou. Ușa s-a deschis încet și am recunoscut silueta lui Borja. După ce a închis ușa în urma lui, a alergat spre mine ca un vîrtej. S-a așezat pe marginea patului și a aprins lampa de pe noptieră : un glob roșu de cristal care s-a umplut de lumină ca un ochi pătimaș. Mi-am acoperit fața cu mîinile, dar el mi le-a dat la o parte, furios :

— Depravato ! mi-a zis ; (și după felul în care mi l-a spus mi s-a părut că se gîndise îndelung la cuvîntul acela, înainte de a veni să mi-l arunce în față). La paisprezece ani îndrăgostită de un om de cincizeci !

Cu degetele tremurînde și-a aprins o țigară. Pachetul de țigări se ivea în buzunarul de la pijama. A scos cîteva rotocoale de fum, cu aerul pe care și-l lua cînd voia să mă intimideze. Dar țigara îi tremura între buze. Fumul îi ieșea pe nări în două coloane, ca doi colți lungi.

— Tu ești și mai rău, i-am răspuns. Tu ești și mai depravat, pentru că ești un băiețandru, și de asemeni...

A aruncat țigara jos și a strivit-o pe covor. („Și mîine, blestematule, vor crede că eu am aruncat-o !“) Cu brațele încleștate am căzut pe podea și în încăierarea care a urmat, m-am lovit

la cap de piciorul patului. Cu fruntea în mîini, strîngîndu-mi buzele ca să nu gem, am rămas jos. Totul se învîrtea în jurul meu. Părul răvăşit (mi-aduc aminte că îmi ajungea pînă la brîu) mi se încurca printre degete. Eram foarte agitată şi totuşi nu eram în stare nici să plîng şi nici să rîd de el.

— Urcă-te în pat, proasto ! mi-a zis. Urcă-te odată !

M-am supus. Mă durea capul şi mi se pare că îmi venea să vomez. Doream să mă lase în pace, şi să pot dormi. Dar nu se mişca de acolo, canalia aceea mică.

— Ai să-ţi aduci tu aminte de toate cele întîmplate astă-seară, a zis.

Şi-a mai aprins o ţigară. Dintr-o singură lovitură cu mîna şi înainte de a se putea feri, i-am smuls pachetul şi l-am vîrît sub pernă. A ridicat mîna asupra mea, strîngîndu-şi pumnul şi muşcîndu-şi buzele nervos, dar i-a dat drumul să cadă cu putere pe plapumă. Atunci m-a privit cu atîta tristeţe, că m-a înduioşat. L-am mîngîiat pe păr ca şi cum ar mai fi fost copil mic, iar el şi-a încovoiat umerii şi a închis pe jumătate ochii. La rîndul lui a luat o şuviţă din părul meu şi l-a înfăşurat delicat pe degete, aşa cum făcea uneori pe verandă.

— Matia, Matia... spunea foarte încet.

Şi brusc, s-a depărtat de mine şi s-a dus spre uşă. Parcă era un spiriduş. Am auzit scîrţîind uşor podeaua şi a dispărut. Am întins mîna spre noptieră şi am stins lumina. Întunericul a înghiţit totul şi nu-mi mai amintesc nimic.

M-am trezit cu fața în jos, de-a curmezișul patului. Încă mă mai durea tare capul. Pătura și o parte din cearșafuri — ca aproape în fiecare dimineață — erau pe jos. Am simțit pe umerii mei piciorușele micuțului Gondoliero, care mă ciugulea foarte delicat de ureche. Antonia, ca de obicei, făcea ordine prin casă.

Simțeam căldura soarelui în ceafă. „Azi va fi o zi strălucitoare și teribilă, o să merg cu ochii închiși și-o să înnebunesc ori de cîte ori o să se trîntească vreo ușă." Imediat au început să apară fantomele și am strîns perna ca să mă ascund sub ea zicîndu-mi : „Jorge. E oribil. În viața mea nu mă mai duc la Son Major." Fantomele veneau buluc pe talazuri de vin, se așezau pe baldachinul patului, vîrînd sub perna mea degetele lor de caracatițe ca să-mi răscolească amintirile. Tot ce se întîmplase în seara precedentă, pînă și amintirea florilor, era dureros ca o calomnie. „Oh, Jorge, oh, biata mătușa Emilia !" Într-un moment de adîncă tulburare, mi s-a făcut milă de femeia aceea pe care niciodată în viața mea n-am iubit-o.

— Domnișoară Matia, e trecut de nouă, am auzit-o pe Antonia spunînd.

Picioarele ei păroase abia atingeau covorul, ca niște cîrtițe : („Sînt precum cîrtița bietei Măruntica, acea cîrtiță oribilă care voia să se însoare cu ea"). Am deschis ochiul drept :

— Spune-i scîrbosului tău de Gondoliero să plece, am zis cu o voce răgușită.

Antonia a început să fluiere, scoțînd un șuierat care durea și pe dinăuntru și pe dinafara

urechilor. Am scos un geamăt și Gondoliero a zburat spre umărul ei, ca o floare rătăcitoare.

— Baia e gata, domnișoară Matia...

Am strigat, am gemut, am protestat. Antonia tăcea. M-am lăsat să cad pe covor, cu un gest tîmpit de fetiță răsfățată, și am deschis ochii. Era oribil ; afară totul părea învăluit într-o strălucire cenușie, lucioasă ca aluminiul. Soarele străpungea pielea transparentă a cerului, ca o vîlvătaie umflată. Totul strălucea, dar cu o strălucire metalică, tulburătoare.

— O să plouă, m-am văitat eu. Nu-i așa, Antonia, c-o să plouă ?

Antonia turna apă caldă in cada aceea rudimentară și toată baia era plină de aburi. Vocea mi-a rămas înăbușită.

Cînd am coborît la micul dejun, bunica a găsit că sînt palidă, încercănată și pieptănată oribil.

— Mergi pe cincisprezece ani. Pare de necrezut, Matia, după cum te prezinți !

Într-o parte așteptau ziarele cu banderolele lor albastre. Pieziș, am citit : Trupele generalului...“ Borja își termina ciocolata, iar El Chino aștepta în sala de studii, lîngă caiete. („Ce groaznic, acuma : declinări, verbe latinești !“)

— Cînd ne ducem la școală ? a întrebat Borja. Îmi va face mare plăcere. Satul ăsta începe să mă plictisească !

— Mă bucur că dorești să te duci la școală, i-a răspuns bunica. Veți merge, amîndoi, după Crăciun. Vino aici, Matia.

M-am apropiat cît am putut de încet, cu prudență însă, ca să n-o enervez.

— Apropie-te !

Mi-a luat capul între mîinile-i osoase, și am simțit cum mi se înfige în obrazul drept inelul ei cu briliant. Își dădea cu o apă de colonie despre care pretindea că e din flori de cîmp, dar de fapt mirosea a medicamente.

Am simțit ochii ei într-ai mei, aproape fizic, ca două furnici care-mi scormoneau pupilele și corneea mea suferindă.

— Ce se întîmplă cu tine ? mi-a adresat înțepător întrebarea.

Nu m-am mai putut abține și am strigat :

— Dar cu Borja ce se întîmplă ? Totdeauna trebuie să fiu eu cea mai rea ?

— Ce se întîmplă cu tine, te întreb ? insista ea cu răceală.

M-a zgîlțîit de o mînă.

— Nu-mi plac filozofările. N-am obiceiul să-mi pierd timpul fără rost.

„Timpul tău“, mă gîndeam. Și m-am uitat în ochii ei și doream să citească într-ai mei ceea ce gîndeam : „Timpul tău inutil și blestemat nu-l poți irosi“.

— Matia, a continuat, ceea ce a fost ieri să nu se mai repete. Și tu, Borja, ia bine seama : de data asta v-am iertat, fiindcă, probabil, nu știați... Dar, de acum înainte, vă interzic categoric să vă mai duceți la Son Major. Și să nu aflu că ați schimbat un singur cuvînt cu degeneratul acela de Sanamo !

— Nu, bunico, şi-a plecat vărul meu capul. A sărutat mîna bunicii, iar ea l-a mîngîiat pe obraz cu vîrful moale al degetelor.

Am ieşit din cameră, lăsînd uşa deschisă şi ascunzîndu-ne după ea, ca să auzim ce se vorbeşte în urma noastră. (Borja mă învăţase trucul acesta din prima zi în care am călcat în casa aceea.)

Bunica a spus :

— Ştii, Emilia, trebuie să fim ceva mai indulgente cu copiii aceştia. N-au avut parte de vremuri bune : ruina asta, războiul... Eu, la vîrsta Matiei, aveam deja patru sau cinci pretendenţi ! Dar ei trăiesc vremuri atît de zbuciumate... Totul devine straniu în jurul nostru ! Cred că trebuie să plece cît mai repede la şcoală, şi aşa va fi.

— Mamă, vocea mătuşii Emilia părea îndepărtată, Matia nu e o fetiţă ca toate celelalte... Adu-ţi aminte, mamă : Maria Teresa a început tot aşa. Antonia zice că ţipa în timpul somnului...

— Copiii aceştia beau, a spus bunica. Sînt convinsă că beau. Cineva le face rost de alcool şi de ţigări : asta e tot. Sînt la o vîrstă dificilă şi vremurile sînt grele. Antonia, adu-mi pastilele.

Borja şi cu mine ne-am privit în ochi. El stătea foarte serios şi, pentru prima oară, m-am gîndit că nu mai era de loc copil. (Nu era nici bărbat, nu. Dar nu mai era nici copil.)

2

Nu știu cum a început iarna. Sau poate că nu era încă propriu-zis iarnă, dar îmi amintesc că era frig. Dinspre mare, pe deasupra povîrnișului, urca un frig verzui și umed. Trunchiurile negre ale copacilor, în ceața aurie care venea dinspre faleză, păreau niște ființe melancolice și sinistre, pironite în spatele casei, ca manifestarea unui protest tacit. Lumina devenea verde și argintie pe frunzele măslinilor. Porumbeii zburau pe deasupra migdalilor, spre Son Major sau spre livada lui Manuel. Uneori mă trezea gînguritul lor, sub fereastră. Începuseră să facă focul în sufragerie, iar seara, Antonia ne încălzea cearșafurile cu un mic vas de aramă plin cu jăratec. Fluturii, albinele și cea mai mare parte a păsărilor dispăruseră, în afară de pescărușii care păreau că fîlfîie ca niște stegulețe înșirate, formînd albe fîșii la marginea mării. Eu și Borja am înlocuit sandalele cu pantofi închiși, cu talpa de crep, iar Antonia a scos din ladă hainele de lînă care mai miroseau încă a naftalină. Cînd am probat puloverele, bunica a remarcat că în vara aceea crescuserăm peste măsură : ne strîngeau pe la subsuori și mînecile abia ne ajungeau la încheietura mîinii.

Într-o zi mătușa Emilia ne-a dus la oraș și ne-a îmbrăcat din cap pînă-n picioare. Borja, cu pantalonii aceia lungi din jerseu gri, părea un bărbat. Mi se părea foarte ciudat că nu-i mai vedeam picioarele goale, bronzate, aproape fără păr, care-i ieșeau din pantalonii albaștri, tociți

la spate, scurți, sau suflecați peste genunchi. Fusta mea nesuferită, albă și plisată, și bluzele acelea fără mîneci au fost înlocuite cu nu mai puțin detestabila fustă plisată de lînă scoțiană și puloverele cu mîneca lungă și strînse pe gît, care mă înțepau. Nu voiam să pun ciorapii și mătușa Emilia mi-a cumpărat niște șosete treisferturi cu model englezesc — „Sport, foarte drăguțe !" spusese ea — cu niște oribile romburi verzi, cenușii și galbene. Mi-au tăiat codițele și mi-au lăsat părul liber, abia atingîndu-mi umerii, dat spre spate și susținut cu o panglică de catifea neagră, care mă făcea să semăn întrucîtva cu Alice. Cînd bunica ne-a făcut ultima inspecție, a început din nou să se plîngă de trecerea prea rapidă a timpului și să regrete costumașele marinărești, inegalabile, după părerea ei. Dar cred că niciodată n-a preocupat-o goana timpului și cu atît mai puțin multlăudatele costumașe marinărești care făceau din fotografia lui Borja-Copil o parodie după unul dintre ultimii Țarevici, pe care mătușa Emilia o păstra într-un album.

Uneori, Manuel lucra în livadă. Am aflat, prin Antonia, că ceruse de lucru în sat și că îl refuzaseră. În unele împrejurări îl însoțeau frații lui mai mici : un băiat de unsprezece ani și o fetiță de nouă, amîndoi cu părul roșu ca Malene, slabi și triști, care nu mergeau la școală. De cîteva ori l-am văzut pe Manuel stînd pe scările de la pridvor, cu unul într-o parte și celălalt în alta, arătîndu-le un Atlas vechi, asemănător cu al meu. Îmi aduc aminte

de vocea lui pe cînd le dădea lecții de geografie. Mă uitam peste zidul de la livada lui și-l auzeam rostind : „Caucaz", „Muntele Athos", „Asia Mică". Eram foarte mișcată pentru că urma aceeași rută cu mine („așa cum făceam eu, acolo în șifonier"). Îmi amintesc foarte bine de cuvintele lui, în dimineața aceea cu soare rece : ei trei stînd acolo jos, în pridvor, sau sub măslini. Și deodată. cel mai mic sau fetița, spunînd în șoaptă : „Acolo, în spate, e Matia". Atunci Manuel își întorcea capul și se uita la mine.

De mai multe ori am mers împreună printre stînci, căutînd scoici și discutînd. Alteori stăteam tăcuți, întinși sub copaci. „Nu găsesc de lucru", îmi spunea, cu un aer gînditor, îngrijorat. Iar eu, egoista de mine, nu înțelegeam cuvintele acelea : „Nimeni nu vrea să-mi dea de lucru. Îmi spun :*Intoarce-te la călugări*. Dar eu nu pot s-o las singură pe mama și pe frații mei."

Era mult mai liber decît în timpul verii, dar îl vedeam îngîndurat, preocupat. Stînd pe scări, se juca distrat cu o pietricică albastră, pe care o purta totdeauna în buzunar. Antonia spunea : „Băiatul ăsta al Malenei, cel mare, ar face bine dacă s-ar întoarce la mănăstire. Stă acolo toată ziua, chinuindu-se... O să ajungă un leneș. Va fi vai de el !"

Într-o zi, vărul meu mi-a spus :

— Tu nu mai ești de-a noastră.

Am ridicat din umeri. El a adăugat :

— De-acum ai prietenii tăi nu-i așa ?

— Da.

— Și Jorge, e și el prietenul tău ?

— Foarte prieten, am răspuns. Cel mai bun prieten dintre toți prietenii.

Mi-a smuls bentița dintr-o smucitură și o tot învîrtea pe degetul arătător, uitîndu-se la mine cu ochii lui de un verde-spălăcit.

Eram în ora de matematică. El Chino a spus :

— Lăsați chestiunile acestea pentru mai tîrziu. Acuma învățați.

Dar eu mințeam. Jorge continua să fie pentru mine îndepărtat, temut și, deși mă atrăgea, mă cuprindea rușinea la gîndul de-a mă mai duce la Son Major.

Într-o zi de tîrg m-am întîlnit cu Sanamo, cu un coș pe braț. De la colțul bisericii Santa María se auzea larma precupeților. Sanamo cumpărase o oglinjoară rotundă, pe care mi-a arătat-o zîmbind. făcînd să alerge pe pereții bisericii lumina reflectată de ea și punîndu-mi-o în ochi.

— Nu mai veniți acolò, sus, porumbeilor ? Nu vreți să mai luați o gustare împreună cu domnul ?

— S-ar putea, am înălțat eu capul, ca să nu-și dea seama de tulburarea mea.

— Puteți veni oricînd.

Și a plecat rîzînd, iar eu, rănită în mîndria mea, am alergat să-l caut pe Manuel. A durat mult pînă l-am găsit. L-am așteptat mai bine de o oră la poarta livezii lui :

— Manuel, de ce nu ne mai ducem la Son Major ?

S-a uitat în jos. Atitudinea lui umilă mă emoţiona, dar în acelaşi timp mă scotea din sărite :

— Nu pune ochii în pămînt, ipocritule ! Asta, călugării te-au învăţat, nu-i aşa ?... Mai hai o dată la Son Major ! Bătrînul ne provoacă !

— Nu pot să merg, tu ştii foarte bine. Nu-mi cere asta.

Am tăcut, pentru că mi-era, într-adevăr frică. Ne-am aşezat pe scările de la pridvorul casei lui, foarte aproape unul de altul. Aveam obiceiul să ne luăm de mînă, şi stăteam aşa mult timp, fără să scoatem o vorbă. El punea între mîinile noastre pietricica albastră, lustruită de atîta mîngîiere, şi o ţineam amîndoi, strînsă între palmele noastre. Parcă am fi împărtăşit o taină. Nimeni n-ar fi înţeles aceasta în afară de el. Aproape că nici nu ne mişcam, deşi ne ţineam mîinile strînse una într-alta şi simţeam o uşoară durere din pricina pietricelei. El privea drept în faţă, peste coroana pomilor. Cu cealaltă mînă lua o rămurea şi trăgea liniuţe în ţărînă. În felul acesta trecea multă vreme, iar între mîinile noastre era atît de cald, de parcă le-am fi apropiat de foc. Uneori îmi apropiam pietricica albastră de obraji şi părea că arde.

Stăteam aşa, fără să vorbim, cu mîinile înlănţuite, cînd, deodată, o piatră cenuşie a trecut peste zid şi a căzut alături de noi. Am auzit rîsete înăbuşite, şi apoi Guiem şi şchiopul au trecut prin faţa porţii. I-am văzut alergînd către

stînci. Sebastián, șchiopătînd, purta pe deasupra capului o nuia ridicată, așa cum ai purta un steag.

A doua zi, după lecțiile de la ora cinci, vărul meu, în timp ce-și trecea puloverul peste cap, a spus :

— Tu să nu vii cu mine.

— Nu ? am rîs.

— Nu, ți-am spus doar că nu mai ești de-a noastră. Fără să te superi, înțelegi ?... Putem avea zile de pace !

— Ah, bine. Trebuie să fiu de partea lui Guiem, acuma ?

— Nu... Guiem mi se pare c-o să treacă de partea noastră. Chiar și șchiopul... Așa stau lucrurile !

— Faceți ce vreți. Nici nu mă gîndeam să merg cu voi ! Sînteți prea plicticoși.

— Îmi închipui. O fetișcană ca tine se plictisește în compania noastră... Ai altfel de distracție !

Și-a întors spre mine gura ca să-mi spună asta și și-a îndreptat părul pe care și-l răvășise cînd și-a pus puloverul.

N-am înțeles ce voia să spună, dar am simțit o oarecare neliniște.

— Son Major e foarte drăguț, am spus, vrînd să-i trezesc gelozia.

S-a roșit tot și, ridicînd din umeri, a ieșit. Dar mi-am dat seama că ultima mea frază l-a rănit profund. Am simțit o tulburare ciudată, neștiind nici de ce, nici din pricina cui. Nu bănuiam unde se duce Manuel, și nici nu voiam

să-l văd. M-am luat după Borja, dar mă țineam departe de el, făcîndu-mi de lucru pe drum ca să nu mă vadă. El a coborît povîrnișul în fugă, pînă s-a pierdut spre debarcader. „Nu, asta, nu", îmi ziceam. N-aș putea suporta să-i ducă pe cei din șleahta lui Guiem la barca *Joven Simón* : cu secretele noastre, cu poveștile lui Andersen ascunse acolo, cu havanele bunicului în cutia de cedru, cu pușca noastră, cu tot ce era numai al meu și al lui Borja, și nici măcar permis lui Juan Antonio. Nu se putea. Juan Antonio și băieții administratorului se întorseseră la colegiile lor din oraș. Și eu eram singură, absolut singură. Și Manuel... „Ah, dar Manuel — mi-am zis, ca trezindu-mă dintr-un vis care m-ar fi ținut adormită pînă atunci — el nu e ca noi. El nu se amestecă în astfel de lucruri !" Poate că era prea bun. (Zîmbetul lui timid și cuvintele acelea, în răcoarea dimineții : „Caucaz", „Ucraina", „Marea Ionică"... Și cînd eu îi spuneam : „De ce-o fi dorit atît de mult *Mica Sirenă* să aibă un suflet nemuritor ?" el nu răspundea, sau, poate mă mîngîia ușor pe păr.) Nu era ca noi, dar nici ca oamenii mari. Era aparte. Nu se putea. Și Jorge... Cînd mă gîndeam la el, mă cuprindea durerea. Îmi duceam mîna la piept cînd îi pronunțam numele. Dedesubtul puloverului se afla medalionul de aur. „Am să i-l pun la gît și am să-i spun : primește-l, e de la mine !" (Dar nu știam cui, dacă lui Jorge, lui Manuel, sau poate chiar lui Borja.) „Și bădăranii aceia or să scotocească cu labele lor în comoara noastră. *Tovarășul de drum*, citită de Guiem ?

Nu se poate ! Ar întreba : *Şi asta pentru ce e bună ?* Sau mai degrabă : *Şi asta ce înseamnă ?*“ Iar Borja o să ridice din umeri. Probabil c-or să încerce şi carabina, şi... Era invidie, egoism ? O durere foarte vie făcea ca inima să-mi bată cu putere. „Nu, ăştia nu. Aştia nu !“

M-am aşezat jos lîngă fîntînă. Atunci am văzut-o venind pe Malene, cu un batic roz cu gri pe cap. De sub el îi ieşea gîtul lung, de un alb strălucitor, iar ochii ei albaştri aveau scînteieri verzui, ca marea. De acolo, de jos se ridica o ceaţă uşoară care se întindea în sus, peste povîrniş.

Malene avea un coş făcut din frunze de palmier şi părea că vine din sat. Mi-am întors ochii de la ea şi am simţit o ruşine ciudată. „Sub batic părul abia o fi început să-i crească... roşcat şi mătăsos.“ Asta îi făcea să rîdă pe Guiem şi pe cei din sat, care o fluierau de departe şi chiar o insultau. Malene a intrat în curte şi, lucru pe care nu-l făcuse niciodată înainte, a închis poarta ale cărei balamale au scîrţîit. M-am ridicat în vîrful picioarelor şi m-am uitat peste zid. Malene a urcat scările şi a intrat în casă. Cred că pînă în clipa aceea nu văzusem niciodată o femeie mai mîndră şi mai frumoasă ca ea.

După două zile — şi-mi amintesc cu o ciudată precizie — l-am văzut din nou pe Manuel, venind de la fierărie. Ca o ultimă speranţă, fusese să ceară de lucru tatălui lui Guiem. (Înainte de asta fusese la căruţaş, la cizmar, la

brutar.) Venea spre mine, pe ulița meseriașilor, și soarele — un soare palid și strălucitor — îi împresura chipul cu un nimb auriu. Avea mîna stîngă în buzunar și cu dreapta își ținea reverele hainei ridicate pe gît. I-am zis :

— Vino cu mine.

— Nu mă obliga să merg acolo, încă o dată... !

— Nu, nu acolo : la barca *Joven Simón*.

Cîteodată, și foarte vag, îi vorbeam de barca aceea veche, pentru că n-avea obiceiul să pună întrebări și lucrul acesta predispunea la mărturisiri.

— Acuma ?

El nu avea atîta timp cît aveam eu și poate că n-avea cum să vină cu mine în momentul acela. Dar eu eram egoistă și nu țineam seama de nimic. Și știam că, în cele din urmă, tot merge, oriunde i-aș cere eu. Chiar și la Son Major.

Avea, desigur, alte treburi, sau măcar ceva ce-l frămînta și îl făcea să pară absent. Poate că îl așteptau mama și frații... Cît de mult doream eu atunci să-i smulg toată afecțiunea pentru ceilalți, să-l îndepărtez de lumea întreagă ! O tristețe sumbră, poate chiar josnică, mă cuprindea, știindu-l atît de atașat de familie. Aș fi preferat să-l știu indiferent față de lumea întreagă — lume din care să fac parte și eu — decît să-l știu atașat de altcineva și nu de mine. Și totuși, m-a urmat fără să scoată o vorbă. Cred că n-am cunoscut pe nimeni mai puțin vorbăreț decît acel biet băiat. Probabil că cea mai mare parte din întîlnirile noastre s-au

redus, aproape întotdeauna, la un monolog de-al meu, sau la o tăcere îndelungată, caldă și inexplicabilă, care ne apropia mai mult decît orice cuvînt.

Am vîslit pînă la Santa Catalina, pe un vînt rece. Cînd am coborît din barcă, sub picioarele noastre scrîșneau scoicile aurii. Intraserăm în luna decembrie și cerul era foarte palid.

Mi-aduc aminte că i-am spus, frecîndu-mi genunchii :

— Mi-ar place să ningă. Ai văzut vreodată zăpadă ?

— Nu. N-am văzut niciodată.

Apa se lovea de stînci și *Joven Simón* apărea negricioasă, aproape sinistră. Aveam obrajii înroșiți de frig și ochii înlăcrimați. Vîntul îmi flutura părul ca pe un steag negru. Am sărit în barca *Joven Simón* lovind puntea cu picioarele. El a izbucnit în rîs, iar eu mă gîndeam că niciodată nu-l auzisem rîzînd ca atunci. Am deschis tambuchiul și am căutat înăuntru. Acolo se aflau comorile noastre. Totul era încă înfășurat în vechiul impermeabil al lui Borja.

Dar Manuel n-a arătat prea mult interes pentru lucrurile acelea. Cînd îi povesteam sau îi arătam ceva, spunea doar :

— Da, da, aproape absent.

Am stat cîtva timp pe marginea bărcii *Joven Simón*, cu picioarele atîrnate. Era frig și ne frecam unul altuia mîinile ca să ne încălzim. L-am întrebat :

— Îți pare bine că ți-am arătat lucrurile astea ?

Iar el a răspuns doar :

— Da.

— Spune-mi asta altfel !

A rămas uitîndu-se la mine, serios și tăcut. Gîndeam : „Niciodată nu vorbește despre el, niciodată nu-mi povestește lucruri de-ale lui". Dar nu voiam să-l întreb nimic. Poate că, fără să vrea, ar fi spus ceva care să sfîșie un colț din vălul care încă ne mai izola de lume. Lașitatea mea era comparabilă doar cu egoismul meu.

Atunci am auzit vocea lui Borja care ne chema cu mîinile pîlnie la gură. Ce înalt mi s-a părut acolo sus pe stîncă, îmbrăcat cu pantalonii aceia lungi !

— Borja !

Cred că m-am îngălbenit. Eu trădasem secretul nostru, și nu eram sigură — cîtuși de puțin — că și el îl trădase mai înainte lui Guiem. Am sărit din barcă. Manuel nici nu s-a mișcat.

Borja începuse să coboare printre stînci. Întotdeauna spunea că era foarte periculoasă coborîrea pe partea aceea pe unde se prăbușise José Taronjí, în dorința lui de a scăpa. Și în clipa aceea mi-am dat seama : „Tîmpită mai sînt ! Aici a murit José Taronjí, iar eu l-am obligat pe Manuel..." Încă se mai vedeau găurile făcute de gloanțe în barcă. Și eu îl obligasem să se așeze deasupra. Dar Manuel stătea, la fel ca întotdeauna, senin și tăcut : „Da, e prea bun, din cale-afară de bun", mă gîndeam, tulburată.

Borja s-a apropiat de noi. Mă așteptam să-l văd furios dar n-a zis nimic. Dimpotrivă,

surîdea. (Și zîmbetul lui era la fel cu cel pe care îl oferea bunicii în fiecare dimineață.) Datorită zîmbetului aceluia am înțeles că mă și situase, pentru totdeauna, de cealaltă parte a barierei. De aceea am simțit o melancolie sfîșietoare. A spus :

— Îți aduci aici prietenii ?... Îmi pare bine.

Apoi s-a așezat și ne-a oferit țigări. Manuel nu fuma, iar eu, ca o ipocrită, l-am refuzat. Borja a început să vorbească așa, fără rost. Apoi a tăcut. Dar dintr-o dată a zis :

— E frig.

S-a dus la malul mării și, o clipă, a privit-o. Era o zi cu adevărat rece. Apa era de un cenușiu-închis. Pe valuri plutea ceva ca o amenințare reținută. Borja s-a aplecat, și-a umplut mîinile cu scoici aurii și s-a întors spre noi, punîndu-le cu grijă în *Joven Simón*. Cîtva timp s-a ocupat cu împărțirea lor după mărime. Ne uitam cum le așeza, cu interesul pe care-l trezesc adesea lucrurile mărunte și lipsite de orice importanță.

Și, pe neașteptate, și-a înălțat capul cu atîta dezolare în privire, că m-a uimit :

— Manuel, a spus. Ascultă-mă, Manuel, vrei să-mi faci un serviciu ?

Am deschis gura dar am închis-o la loc. Doream să mă interpun între rugămintea aceea și prietenul meu, dar n-am știut ce să spun. Manuel se sprijinea de barcă, exact acolo unde se înfipseseră gloanțele. Borja s-a apropiat mai mult de el și a pus mîna pe brațul lui :

— Manuel, insista. Știi ?... Toate lucrurile urîte pe care ți le-am spus au fost prostii... Eu, în fond, sînt prietenul tău. Știi ceva ? Ești mai bun decît Juan Antonio. Întotdeauna te-am preferat pe tine... Dar părea că tu nu știi, și... în fine ; oare n-am știut să-ți dovedesc asta ?

Manuel l-a privit în față, cu o expresie pe care nu i-o cunoșteam.

Borja continua, repede și incoerent :

— Îți cer un serviciu. Ceva foarte important pentru mine și pentru Matia... Altfel nu te-aș fi căutat. Matia, știi ?... bunica a aflat de ceea ce avem noi în *Joven Simón*. Cineva s-a dus cu pîra. Poate chiar El Chino, dîndu-și seama că va fi concediat !... În sfîrșit, oricine-ar fi fost, e totuna. Oricum, o să mi-o plătească, oricine ar fi acela. Acuma, Matia, tu știi cît de important este pentru noi ! Nu-i așa ? Bunica nu trebuie să afle, nu trebuie să găsească nimic, aici... !

Mi s-a părut că în ochii lui Manuel strălucea din nou tristețea aceea aproape mînioasă pe care i-am surprins-o într-o zi, sau poate un dispreț care mergea dincolo de noi, care trecea chiar și peste el însuși. În clipa aceea semăna extraordinar de bine cu Jorge de Son Major și pe figura lui, deși atît de tînără, se așternuse, parcă, aceeași oboseală, aceeași silă de viață. Foarte aproape de el, vărul meu părea mărunt, neînsemnat. Și mi-a trecut din nou prin minte : „Dacă ar vrea l-ar doborî la pămînt dintr-o singură lovitură“.

— Ce dorești ? l-a întrerupt Manuel, cu bruschețe. Ce vrei ?

Borja a făcut o ciudată mișcare cu mîinile. care mi-a amintit de bunica.

— În sfîrșit... să nu-mi ceri să-ți explic amănunțit. Nici Matia... nu-i așa, Matia... ? Dacă află bunica... și o să afle pentru că o să trimită să caute... Te rog să iei barca mea și să duci în port, la Es Mariné, ceea ce am să-ți dau : îl cunoști, nu-i așa ?

— Da, i-a răspuns sec Manuel.

— I-o dai și-i spui : „Păstrează-mi asta". O să mergem după ea cînd n-o să mai fie nici un pericol. Acolo va sta la loc sigur, și ne scutești pe Matia și pe mine de furia bunicii...

Eram uimită, nu reușisem încă să înțeleg. Borja a sărit în barca *Joven Simón*, a scos legătura din impermeabil și a pus deoparte cutia cu banii pe care-i furaserăm de la bunica și de la mătușa Emilia. A lustruit cutia, frecînd-o cu un aer gînditor și a întins-o lui Manuel :

— Du-o lui Es Mariné... dar să nu-i spui de mine, e cam șarlatan. Spune-i : „Păstrează-mi-o, am să vin eu după ea".

Manuel s-a uitat la cutie fără să se miște.

— Să nu-mi spui acuma că nu vrei... Te rog, Manuel ! E atît de important pentru noi ! Nu mă pot încrede decît în tine. În ceilalți n-am nici o fărîmă de încredere... Și, în afară de asta, poate-ți aduci aminte că odată, chiar aici... mi-ai cerut barca și că eu ți-am dat-o ?

Auzind aceasta, parcă l-a zguduit ceva pe Manuel. Borja s-a dat ușor înapoi. Manuel i-a

smuls cutia din mîini şi, fără să scoată o vorbă, s-a îndreptat spre *Leontina.* Borja s-a ţinut după el, scuturîndu-şi nisipul de pe pantaloni. Era foarte agitat, de parcă ar fi alergat mult :

— S-o păstreze ! Auzi ? Numai s-o păstreze...

— Taci odată ! i-a tăiat-o scurt Manuel.

Borja s-a supus. L-am văzut dispărînd fără nici o vorbă, ca în ziua aceea. Tot ca în ziua aceea m-am uitat la vărul meu cu coada ochiului, şi avea buzele palide.

La fel ca şi atunci, ne-am întors acasă printre stîncile falezei.

3

Nu l-am mai văzut pe Manuel. Zilele s-au scurs repede şi sărbătorile de Crăciun au venit cu o iuţeală surprinzătoare. Am avut veşti mai concrete de la unchiul Álvaro şi despre război. Bunica pregătise pachete pentru săracii din sat. Era primul Crăciun pe care-l petreceam pe timp de război şi bunica spusese că trebuie să se deosebească prin sobrietate. Totuşi, în bucătărie, Lorenza şi Antonia trebăluiau de zor. Şi-mi aduc aminte, ca prin ceaţă sau vis, de mesele interminabile pe care le dădea bunica pe vremea aceea. Ne petreceam timpul jumătate la biserică, jumătate la masă. Mergeam cu capetele ameţite la biserică şi acolo ni se umpleau de imnuri de slavă, de lumînări şi de tămîie, ca apoi să ne întoarcem iarăşi la mesele încărcate. (Mi se părea foarte ciudat în comparaţie cu sărbătorile

de Crăciun pe care le petrecusem cu Mauricia, la țară. Cu figurinele de lut țipător colorate, pe care mi le cumpărase de la tîrg, și cu frunze de ilice, aduse de noi, improvizam Nașterea Domnului.)

În zilele acelea Mossen Mayol apărea în toată maiestatea lui. Bunica avea dreptate cînd spunea că avea în el ceva princiar. În seara de Crăciun au venit la masă Mossen Mayol, vicarul, doctorul — care era văduv — și Juan Antonio (recent sosit de la colegiu ca să-și petreacă vacanța împreună cu tatăl său). Mai veniseră administratorul cu soția, León, Carlos și încă un preot de prin împrejurimi, sosit să oficieze liturghia de la miezul nopții.

Santa María strălucea. Mossen Mayol, înalt și foarte frumos, urmat de cei doi acoliți ai săi, era îmbrăcat în roz foarte deschis, cu fir de aur și perle. Fetele și băieții din confrerie cîntau în cor. Totul strălucea atît de tare, că te dureau ochii. Eu și cu Borja ne sprijineam unul de umărul celuilalt. Mi se pare că băuse prea mult și i se închideau ochii. Mossen Mayol își înălța mîinile lent și solemn, așa cum își ridică îngerii aripioarele, iar părul său argintiu strălucea.

Ziua de Crăciun a fost mai degrabă tristă. Antonia mi-a zis :

— Te-ai rugat ieri pentru maică-ta ?

— Asta e treaba mea, i-am răspuns.

Dar adevărul este că mă mustra conștiința fiindcă nu-mi aminteam de ea absolut de loc. Numai o clipă, în timpul cinei, mă gîndisem la tatăl meu. „Ce ciudat că, deși e întotdeauna

departe de mine, îmi aduc aminte de el: de mirosul țigărilor lui, de felul cum își dregea glasul, de unele cuvinte". Pe unde o fi? Ce-o fi făcînd?

În seara zilei de Crăciun au venit bătrînele domnișoare din Son Lluch cu pălăriile lor oribile, Mossen Mayol, vicarul și celălalt preot. Și inevitabilul doctor, Juan Antonio și băieții administratorului. „Mereu la fel, mereu aceiași." Borja și Juan Antonio au vorbit despre colegiu, același colegiu la care trebuia să se ducă și Borja, după sărbători. Ei vor fi măcar împreună, în timp ce eu...

— Cum se numește colegiul meu? am întrebat-o fără entuziasm pe bunica.

— E o școală foarte bună, mi-a răspuns laconică, pentru a mă necăji.

În ziua de Sfîntul Ștefan am coborît nițel pe povîrniș, în speranța c-o să apară Manuel. Nu l-am văzut și m-am așezat lîngă zidul de la livada lui, jucîndu-mă cu pietricelele, pînă m-a strigat Antonia.

Ne chema bunica, pe Borja și pe mine, ca să ne spună:

— Lauro va pleca pe front în aceeași zi în care voi veți pleca la școală.

— Păi nu spuneai că e inapt? s-a mirat vărul meu. N-are vederea bună... pentru asta l-au dat afară de la Seminar...

— Acuma nu se mai ține cont de asta, a spus bunica. Și a adăugat: Vreau să vă duceți să-l felicitați.

Ne-am supus fără nici un chef. Lauro era cu maică-sa în camera de croitorie. Intimidați, ne-am oprit în prag. Stînd pe un scăunel scund, Antonia broda cu ață roșie grămezi de rufe de-ale lui Borja și de-ale mele. Prin ochelarii lui verzi, El Chino se uita la ea. Gondoliero zbura dintr-o parte în alta, bolborosind : „Lauro, Lauro, Lauro... Papagal drăguț". Zburătăcea neliniștit pe cap, pe umăr. Nici mama, nici fiul nu scoteau o vorbă. Lauro stătea jos, cuprinzîndu-și genunchii cu brațele. Niciodată nu mi s-a părut cineva mai puțin eroic decît el. Vărul meu a fost cel care a vorbit primul :

— Lauro, bunica spune că pleci pe front.

El Chino s-a ridicat, încet. Cu degetul arătător și-a împins ochelarii în sus pe nas. Antonia stătea nemișcată, cu capul plecat. Avea în mînă una din oribilele cămăși de noapte pe care le purtasem la Nuestra Señora de Los Ángeles. Cu vîrful foarfecelor tăia numerele și literele brodate pe umăr, ca să le înlocuiască prin altele.

— Poate îl vezi pe tata... a zis vărul meu.

El Chino tăcea mai departe. Nu m-am uitat la el. Nu vedeam decît vîrful foarfecelor Antoniei, care strălucea violent pe rufa aceea albă.

— În sfîrșit, Lauro, bunica zice că trebuie să te felicităm.

Peste foarfece, deasupra numerelor mele dispărute, a căzut ceva umed și strălucitor, ca o picătură. M-am întors și am luat-o la fugă spre camera mea. Ca și cum aș fi vrut să ascund

ceva, fără să știu de ce anume îl căutam pe Gorogó al meu pe care aproape că-l și uitasem. Dar nu l-am găsit. În ziua de Bobotează, de dimineață, bunica ne-a dat cadourile. Cărți, cîte un stilou, pulovere și alte lucruri. Se terminase pentru totdeauna cu bucuria jucăriilor și începea să fie o problemă, după cum spuneau ele, alegerea cadourilor. (Mauricia punea pantoful meu la gura sobei. Cum pantoful era prea mic, ea croșetase un ciorap enorm, din resturi de lînă, care era *„în atîtea culori cîte avea tunica lui José"*. Și toate cadourile pe care mi le trimitea tatăl meu se preschimbau acolo în darul celor Trei Crai de la Răsărit. Dacă în ajun se întîmpla să văd nori înșiruiți pe cer, întrebam : „Maurí, spune-mi, acela-i drumul dinspre răsărit ?" Într-un an mi-au dăruit o paiață, mare cît mine, și eu am îmbrățișat-o. Dar de ce să-mi mai aduc aminte ?)

Am primit darurile de la bunica și am sărutat-o. Mătușa Emilia mi-a dat o sticluță de parfum franțuzesc, nedestupată. „Acuma ești o domnișoară", mi-a spus. Și m-a sărutat. (Toți se sărutau mult în zilele acelea.)

Nimeni din casă nu rămăsese fără cadou. Mossen Mayol, vicarul, Juan Antonio... Carlos și León primiseră o bicicletă pentru amîndoi. (Împărțeau totul între ei.)

Cu cărțile în brațe, eu și Borja ne-am dus în sala de studii. Ne-am așezat în fotolii, unul în fața altuia, lîngă balcon. Prin geam, soarele se simțea cald. O muscă întîrziată bîzîia greoi, dintr-o parte într-alta.

Borja se trîntise în fotoliu. Un fotoliu mare, tapisat cu piele, zgîriat pe ici pe colo, înnegrit în multe locuri. Şi-a pus piciorul peste braţul fotoliului, legănîndu-l.

Cărţile mele nu erau prea grozave. Le alesese mătuşa Emilia.

De la întîlnirea din Santa Catalina, Borja mă trata ca şi pe bunica. Nu ne mai certaserăm.

Mi-am dat seama că mă privea pe deasupra cărţii pe care o ţinea deschisă. Pupilele-i de un verde-pal păreau de cristal. („Privirea pe care o avea pentru bunica.") M-am strîmbat la el. A rîs, ascuns după carte şi a zis :

— Ştii ?

— Ce să ştiu ?

A zvîrlit cartea jos şi şi-a întins braţele, prefăcîndu-se că-i vine să caşte.

— Că te am la mînă.

M-am străduit să-mi răsfrîng buzele cu dispreţ, dar inima începuse să-mi bată cu putere.

— Nu te mai strîmba ca proasta : eşti în mîinile mele, la fel ca Lauro şi ca Juan Antonio. Şi, în cele din urmă, ca toţi ! Mă cunoşti doar, eu ştiu totul. Tot ce trebuie ştiut !

Făceam pe indiferenta şi am luat din nou cărţile în mînă.

A adăugat :

— În sfîrşit, tu nu trebuie să te temi, dacă ştii să fii cuminte.

— Am să fiu cum îmi place, maimuţoi idiot.

— Nu ; n-ai să fii cum îţi place. Fiindcă...

A tăcut, făcînd pe misteriosul și uitîndu-se la mine cu toată răutatea care încăpea în ochii lui.

— Dac-aș spune... știi ce ți s-ar întîmpla?

— Și ce ai de spus, tîmpitule? Mai multe lucruri știu eu despre tine!

— Aș, fleacuri! Ceea ce ai făcut tu e mult mai rău! Pe tine te-ar băga la o școală de corecție pentru perversiune. „Mărul putred le strică și pe cele sănătoase", și așa mai departe. Să nu-ți închipui că nu știm totul! Juan Antonio și pînă și Guiem... V-am văzut.

— Pe cine?

— Pe tine și pe prietenii tăi. A fost foarte amuzant să vă pîndim. Guiem și Ramón... și Juan Antonio și eu... În sfîrșit, ce să-ți mai spun? Tu doar știi foarte bine. O fată de paisprezece ani, cu doi amanți. Te vor trimite la o casă de corecție...

— Eu nu...

Cu multă atenție, Borja a început să deșurubeze capacul de la stilou și să examineze penița ca și cum ar fi fost un lucru prețios. Eram uluită. Cred că mai degrabă uluită decît speriată.

— Nu face acuma pe inocenta! Tu însăți ai spus de mai multe ori că eu eram un copil pe lîngă tine, că tu știai mult mai multe lucruri decît mine... Și iată că era adevărat! Ești foarte...!

A rîs din nou cu răutate.

— Da, da; amîndoi, unul lîngă altul, acolo în livadă și pe povîrniș... Și pe urmă la Son Major! Pentru că... și cu bătrînul, nu-i așa?

— N-am mai fost niciodată, de atunci, la Son Major ! E o minciună !

— Nu ?... Chiar tu ai spus ! Și, de asemeni, Sanamo...

— Sanamo e un mincinos bătrîn...

— În sfîrșit, să nu vorbim despre el. Am martori cîți vreau. Știi ce e o casă de corecție ? Am să-ți spun eu. Te lauzi mereu că îți plac florile, copacii și toate astea, apoi, află că niciodată, niciodată n-ai să mai vezi nici flori, nici copaci, și, aproape, aproape nici soarele... Pentru că ai antecedente proaste : tatăl tău...

M-am sculat și l-am zgîlțîit de braț. Dacă n-aș fi fost atît de speriată l-aș fi lovit cu palmele, cu pumnii, cu picioarele. Dintr-o dată s-a împrăștiat stratul acela fin de ceață, ca un văl, care încă mă mai ținea departe de lume. Dintr-o smucitură brutală mi-a apărut în fața ochilor tot ceea ce mă încăpățînam să nu cunosc.

— Mincinosule, răutăciosule... Să nu vorbești despre tatăl meu !

M-a îndepărtat cu blîndețe.

— Nu te enerva. Nu-ți șade bine. Tatăl tău e un roșu scîrbos, care, poate la ora asta chiar, trage cu arma într-al meu. Îți aduci aminte ce-a pățit José Taronjí ?

M-am așezat. Mi-era foarte frig și îmi tremurau genunchii. (Oh, cît de crud, cît de nemilos, cît de nechibzuit poți fi la paisprezece ani !)

— Ești în mîinile mele. Am citit foarte multe lucruri despre casele de corecție. Sînt și celule de pedeapsă. Și mi se pare că pe tine....

Continua să vorbească, iar eu am închis ochii. Musca bîzîia mai departe. O muscă tîrzie, care se rătăcise cu siguranță de celelalte. Soarele, prin pleoapele mele, devenea roșu. Pipăiam cu mîinile pielea aspră a scaunului. Cîte lucruri știa Borja despre casele de corecție, n-am bănuit niciodată!

Am bolborosit :

— Nu-i adevărat ! Stăteam acolo, da, stăteam jos... dar ne țineam numai de mînă și niciodată...

Cum să-i vorbesc lui de pietricica albastră, cum să-i spun că toate lucrurile acelea de care mă acuza nici nu le înțelegeam măcar ?

— Bineînțeles că, dacă ești fată cuminte, n-o să ți se întîmple nimic. Uită-te la El Chino : niciodată nu m-a învinuit, a făcut tot ceea ce am avut eu chef... iar bunica n-a aflat de ceea ce s-a întîmplat la Naranjal.

— Spui minciuni, Borja...

— Am martori.

Mi-am adus aminte, vag, de Guiem și de șchiopul, care aruncaseră cu o piatră în noi pe deasupra zidului și o luaseră la fugă pe povîrniș în jos cu o nuia ridicată.

— Tu n-ai să faci asta...

Borja cîștigase, iar eu pierdusem. Eu pierdusem, fetiță înfumurată, ființă neștiutoare.

A intrat mătușa Emilia.

— Ce faceți aici, atît de liniștiți ? De ce nu vă plimbați puțin prin grădină ? E un soare

de primăvară. Profitați de el! Nimeni nu vă mai înțelege. Ieșiți cînd bate vîntul și, în schimb, acuma stați închiși în casă. Hai, profitați, că e ultima zi de vacanță!

Într-adevăr, era ultima zi.

După ce am luat masa, Borja m-a chemat cu un semn. L-am urmat, clocotind de lașitate, disprețuindu-mă.

— Matia, mă duc să mă spovedesc. Vino cu mine la Santa María.

— Eu n-am de ce să mă spovedesc.

— Ești sigură? Treaba ta, faci ce vrei cu conștiința ta. Dar vino cu mine. .

L-am urmat. L-aș fi urmat oriunde, din momentul acela. Începeam să-l înțeleg pe El Chino și simțeam că mă cuprinde ceva, ceva asemănător cu remușcarea. „Dacă El Chino trăia terorizat de șopîrla asta, cum să nu fiu și eu, impostoare tîmpită, proasta de mine?"

Ne-am îmbrăcat gros și am ieșit din casă. M-a luat de mînă ca în zilele noastre cele mai bune. Am traversat grădina. Smochinul era despuiat de frunze, cu crengile argintate îndreptate spre cer. Exista ceva în soarele acela de iarnă, ceva care repeta: „ultima zi" sau „ultima dată". La capătul străzii, ca într-o gravură din cartea mea de Andersen, strălucea cupola verde-aurie de la Santa María.

Am intrat în biserică. Borja și-a înmuiat degetele în apa sfințită și, întinzîndu-mi mîna, mi le-a umezit și pe ale mele. Sfîntul Gheorghe strălucea în întuneric cu lancea înfiptă în balaur.

În jurul coifului său scînteia un cerc de aur. Romburi mici de culoare rubinie mărgineau vitraliul, amintind de vinul din cupe. Candelabrul părea că se leagănă ușor. Ceva s-a așezat pe inima mea, înfigîndu-și ghearele micuțe ca un negru Gondoliero. Lîngă zăbrelele altarului un om stătea în genunchi, cu fața între mîini. Era El Chino.

— Plînge ? l-am întrebat pe Borja.

Vărul meu a îngenuncheat alături de mine, cu brațele încrucișate pe piept. Mi-a șoptit :

— Nu crede în nimic, fetițo !

Dar El Chino stătea acolo, îndurerat, sub vitraliile care-i plăceau atît de mult. Mă uitam la umerii lui înguști, strînși în haina neagră. Și mi-am zis : „Se prea poate să fie omorît pe front, o să-l străpungă vreun glonț, așa cum stă acuma, prin spate“.

(Și așa a și fost căci, după o lună, l-au omorît. Iar maică-sa, neștiind nimic, s-a sculat în ziua aceea mai de dimineață, și cînd s-a dus să-i dea de mîncare lui Gondoliero, a văzut că papagalul nu voia să mănînce. Cînd i-a dus ceaiul bunicii, i-a spus : „Doamnă, o să vină Lauro, sînt sigură. Îmi spune inima c-o să vină.“ Dar l-au omorît chiar în ceasul acela, și Antonia a continuat să servească micul dejun, dîndu-i să mănînce lui Gondoliero cel albastru și strălucitor, care repeta : „Papagal micuț, drăguț, papagal micuț, drăguț“. Lorenza mi-a povestit acestea mult mai tîrziu, cînd totul mi se părea atît de diferit.)

Borja s-a închinat și și-a plecat capul. M-am uiat în toate părțile cu ochii întredeschiși. Printre gene, mi se părea că vitraliile îmi făceau cu ochiul, scînteind.

Borja a intrat în sacristie și după puțin timp a ieșit. Avea mîinile împreunate și capul plecat. Mi s-a părut misterios, și cu cît mă uitam la el cu atît îmi creștea neliniștea. Apoi însuși Mossen Mayol a ieșit punîndu-și stola pe umăr. A intrat în confesional și Borja s-a îndreptat spre el. Și-a vîrît capul printre draperiile de culoare mov, și Mossen Mayol l-a cuprins afectuos pe după umeri. Au stat astfel multă vreme. Scîndura tare a băncii mi se înfigea în genunchi. Iisus purta o tunică de catifea verde, cu franjuri și broderie de aur. Un deget de la mîna dreaptă era spart, iar ochii lui mari de smalț priveau fix. Sfînțulețul de pe vitraliu, în rasă cafenie și picioarele aurite, acapara tot soarele. Sfîntul Gheorghe, în schimb, se îngălbenise. Afară începuse să sufle vîntul, și un nor întunecă totul, dintr-o dată. Zburînd greoi, ceva a traversat naosul. „Trebuie să fie un liliac“, mi-am zis. S-a lovit de pereți și a căzut într-un colț, moale, ca o cîrpă neagră. Mirosea a mucegai. Zidurile mari ale naosului, ca un vapor scufundat în mare, năpădit de mușchi, de aur și de umbre, împrăștiau ceva fascinant și apăsător. Mă simțeam obosită : „Bine ar fi să nu mai ies niciodată de aici“, mă gîndeam. N-aveam nici un chef de viață. Viața îmi părea lungă și zadarnică. Mă simțeam atît de indiferentă, atît

de înstrăinată de toate, încît pînă și aerul, și lumina soarelui, și florile îmi păreau necunoscute.

Borja s-a întors :

— Nu te spovedești ?

— N-am păcate.

S-a uitat la mine într-un mod ciudat.

— Vino !

M-am sculat. Borja a făcut o plecăciune în fața altarului și Mossen Mayol ne-a făcut semn să-l așteptăm. Am ieșit și ne-am așezat pe treptele de piatră în așteptarea lui.

— De ce vine cu noi Mossen Mayol ?

— Eu l-am rugat.

Vîntul se întețea și norii acopereau soarele care fusese atît de frumos de dimineață. În sfîrșit, Mossen Mayol a ieșit și ne-am întors acasă.

— Bunico, putem să-ți vorbim ?

Bunica, palidă și înfoiată, stătea în balansoarul din biroul ei. S-a uitat cu surprindere la Borja și la Mossen Mayol. Apoi, cu un gest obosit, a arătat fotoliul din față.

Am vrut s-o rup la fugă, să mă ascund în vreun loc unde să nu mă mai simt încătușată de frică. Dar Borja m-a luat de mînă :

— Rămîi aici, Matia.

Buzele îi tremurau.

— Nu... m-am opus, neputincioasă.

— Rămîi dacă Borja dorește ! a hotărît vocea înghețată a parohului.

Am rămas în picioare, în spatele fotoliului lui Mossen Mayol. Borja a înaintat pînă lîngă bunica și a îngenuncheat. Eu vedeam numai fața bunicii, ochii ei rotunzi de bufniță, cu cearcăne negre, și gura care molfăia ceva. Inelul strălucea pe mîna ei ca un ochi pervers care ar fi supraviețuit putreziciunii noastre. Mossen Mayol a spus :

— Doña Práxedes, Borja vrea să vă facă o mărturisire.

Bunica a rămas tăcută cîteva minute. Apoi s-a auzit cum spărgea pilula între dinți. Și a spus cu răceală :

— Ridică-te, copile !

Dar Borja nu s-a ridicat. Ținea capul plecat și pe deasupra părului său strălucitor o zăream pe bunica de la brîu în sus : în mîna dreaptă cu binoclul acela obișnuit, desigur, cu multe farse.

Copilul a spus :

— Bunicuțo, am venit să-ți cer iertare. M-am și spovedit, dar vreau să mă ierți și tu. N-aș putea trăi fără să-ți mărturisesc... Eu, bunico...

Și a început să plîngă. Avea un plîns ciudat. Cu fața între mîini plîngea liniștit. Ca în după-amiaza aceea în grădină la Son Major, cînd nu ne puteam da seama dacă suferea într-adevăr sau dacă n-avea decît o simplă durere de cap.

— Haide, a zis bunica, renunțînd să mai mestece. Haide !

Borja și-a descoperit fața. Fața pe care eu nu i-o vedeam, dar știam că-i fără lacrimi. Și dintr-o dată a spus :

— Am abuzat de bunătatea ta, te-am înșelat... Am furat de la tine. Ți-am furat bani, mulți bani, și...

Bunica și-a ridicat sprîncenele. Mi s-a părut că pieptul i se umflă ca un val.

— Ah, a spus senină. Deci tu erai ?

Oricînd aș fi jurat că nu observase, dar după cum se vede știa.

— Da, eu eram... Și aș vrea să-i iau înapoi și să ți-i restitui. Dar nu mai pot, acuma nu-i mai am.

— Cui i-ai dat ? a întrebat bunica, ștergînd binoclul cu batista.

Borja a lăsat capul în jos.

În momentul acela mi-am dat seama cu durere că știam totul. (Că îmi dădeam seama de viața mizerabilă a acelei lumi din care, fără îndoială, făceam parte și eu. Am simțit o durere fizică, o rană.)

— N-am putut să mai dau înapoi, bunico... iartă-mă. Prima oară, eu am fost de vină : am pus rămășag cu el... Dar pe urmă... Iartă-mă, bunico, am suferit atîta ! Doamne, Dumnezeule, am plătit-o atît de scump ! Mă avea la mînă, mă anunța că o să vină să-ți spună dacă nu-i dădeam mulți ; mereu mai mulți... Eu nu voiam, dar el spunea că dacă nu continuam mă denunță... Era oribil. Nu mai puteam trăi. El zicea că vrea să strîngă bani ca să-și cumpere o barcă și să meargă cu ea în insulele grecești. E nebun, da, nebun ! „N-ai să poți niciodată, îi spuneam eu. Sînt foarte departe !“

Dar el îmi răspundea că astea sînt pretexte ca să nu-i mai dau bani... E un diavol, un adevărat diavol... Dacă nu-l ascultam mă bătea... E mult mai puternic decît mine !

Şi-a suflecat mîneca de la pulover şi, suspinînd ca o femeiuşcă josnică, şi-a arătat rana făcută de cîrligul de la măcelărie. Bunica a ridicat mîna cu răceală şi l-a întrerupt tăios :

— Cine ?

N-am mai putut suporta. M-am întors şi am fugit. Am deschis uşa şi-am coborît scările într-un suflet. La capătul culoarului stătea ceasornicul cu tic-tacul lui. „Să nu-l găsească, mi-am zis. Să nu-l găsească. Să fugă, să plece..."

M-am dus pe povîrniş. Vîntul gemea, iar eu m-am sprijinit de zid. Printre migdali urca ceaţa aceea alb-verzuie. Agavele îşi profilau silueta ascuţită, ca nişte ţipete, acolo jos.

Cîţiva metri mai departe se afla livada lui Manuel, dar nu îndrăzneam să mă apropii. Ceva mă durea atît de tare că nu mă puteam mişca. Vîntul se lupta îndîrjit cu pămîntul, cu iarba încă vie. Două hîrtii alergau, urmărindu-se. De acolo se puteau vedea măslinii din livada lui Manuel, ca nişte pete de un verde-vineţiu. O sclipire alb-perlată, ca un fum străveziu, izvora din mare.

O imensă laşitate mă ţintuia locului. „Ştii, soarele şi florile, şi toate acestea care-ţi plac atîtea nu le vei mai vedea... Şi tatăl tău..." (Oh, globul de cristal în care ningea ! Îmi plăceau, într-adevăr, atît de mult florile, copacii, soarele ?

Şi El Chino plîngînd în biserică...) Tremuram, dar era mult mai mare frigul pe care-l simţeam pe dinăuntru.

A ieşit Es Ton. Îl trimiseseră să-l caute. Eu ştiam că îl trimiseseră să-l caute. Şi nici n-aveam curajul să-i spun : „Nu te duce, Ton, spune-le că nu-l găseşti, avertizează-l să plece". (Pentru că exista o voce care mă făcea să mă cutremur : „Laşo, trădătoareo, laşo".)

L-a luat, se pare, dintre măslini. Din argintul verde al măslinilor îl aducea spre mine : ca din ceaţa aceea deasă dintre trunchiurile copacilor. Da, îl aducea spre mine. Spre nimeni altcineva decît spre mine mergea bietul băiat. Es Ton îl aducea ţinîndu-l de un braţ.

Cînd a trecut pe lîngă mine m-a privit. N-am avut ce face decît să merg în urma lui, ca un căţel, respirîndu-mi trădarea, fără a îndrăzni măcar să fug. Am mers după el pînă la biroul bunicii. (Scîrţîitul duşumelelor, tic-tacul ceasornicului, acolo în colţ, erau la fel ca atunci, în ora de odihnă, cînd i-am spus : „Mi se pare foarte urît ceea ce fac ei cu voi". Şi era mult mai rău decît un cîine mort ceea ce turnam noi în apa lui, era de o mie de ori mai rău decît un cîine mort, pentru mine.) M-am oprit după uşa întredeschisă a biroului, şi Es Ton cu Antonia — care veniseră în urma noastră, curioşi — au rămas cu mine, după draperie, ascultînd. Îl auzeam spunînd numai :

— Nu... Nu...

Şi, ceea ce era mai rău : tăcerea lui.

Borja în schimb plîngea și scheuna :

— Ca să meargă în insulele grecești, ca...

Vocea lui Mossen Mayol l-a întrerupt, obligîndu-l să tacă.

Pe Es Ton l-au trimis în port, cu barca. S-a întors cu cutia de bani. Ochiul lui cel cu albeață strălucea ca o scoică fosforescentă.

Nu mai știu cum ajunsesem la debarcader. Rochia-mi era udă de spuma mării. Es Ton, cînd a sărit din barcă, s-a uitat la mine.

— Bine ați mai ticluit-o, bine de tot. O să-l ducă la o casă de corecție ! Ce suflete bune aveți !

(Nici lumina, nici copacii, nici soarele nu mă interesau. Dar cum puteam să-l las pe el fără lumină, fără copaci și fără soare ?)

L-au luat de acolo, unul într-o parte unul în cealaltă, Mossen Mayol și Taronjí cel mic, văr cu tatăl său José. „E prea tînăr, a zis Lorenza, ca să-l bage la închisoare." Știau, deci, unde îl duceau. „Unde ?" am întrebat. Și nimic nu m-a înfricoșat vreodată mai mult decît tăcerea și neștiința lor. (Cuvintele *casa de corecție*, ciudat, cît de bine știa să le pronunțe Es Ton !)

Nu știu cum s-a sfîrșit ziua. Nu-mi amintesc cum a decurs cina, nici despre ce a vorbit Borja, nici ce am zis eu. Nu-mi aduc aminte nici cum și nici cînd ne-am luat rămas bun de la El Chino.

Știu doar că m-am trezit în zori. Că, întocmai ca și în prima zi în care am sosit pe insulă, lumina cenușiu-perlată a zorilor răzbătea prin jaluzelele verzi de la fereastra mea. Țineam

ochii deschiși. Pentru prima oară, nu visasem nimic. Exista în cameră ceva ca un fîlfîit de porumbei în zbor. Atunci, mi-am adus aminte că după-masă, nu mai știam pe la ce oră — cînd abia mai pîlpîia o rază de lumină — mă dusesem acolo și că rămăsesem nemișcată în bătaia vîntului, lîngă poarta verde, încuiată cu cheia, a lui Son Major. L-am strigat cu disperare pe Jorge, dar a apărut numai Sanamo, cu cheile zornăind, și mi-a zis :

„Intră, intră, porumbițo". Vîntul îi flutura părul cenușiu, iar el îmi arăta fereastra de la balcon închisă. Și spunea : „E acolo, sus". Am strigat : „Vor să-l pedepsească pe Manuel, și e nevinovat". Dar fereastra de la balcon rămînea închisă, nimeni nu răspundea, nici nu vorbea, nici o voce nu se auzea. Iar Sanamo rîdea. Parcă era pustie casa, parcă pustie ar fi fost dintotdeauna, și că doar noi ne închipuiserăm că-i locuită. Descurajată, m-am întors acasă și am căutat-o pe mătușa Emilia ca să-i spun : „Nu-i adevărat ceea ce a spus Borja... Manuel e nevinovat !" Însă mătușa Emilia privea pe fereastră, ca de obicei. S-a întors spre mine, cu un surîs molatic, cu fălcile ei late, ca din catifea albă, și a spus : „Bine, bine, nu te mai amărî. Cu ajutorul lui Dumnezeu, o să mergeți la colegiu și totul o să intre în normal." „Dar am fost răi, josnici cu Manuel..." Și ea a răspuns : „Nu le lua în seamă ; ai să pricepi, într-o bună zi, că toate astea sînt minciuni, copilării..." Și dintr-o dată se revărsaseră zorile, ca o realitate teribilă, dezgustătoare. Iar eu cu ochii deschiși,

ca o pedeapsă. (Nu existase Insula lui Nicicînd și Niciodată, iar Mica Sirenă nu căpătase un suflet nemuritor, pentru că nici bărbații, nici femeile nu iubesc, și a rămas cu picioarele care nu-i slujeau la nimic și s-a prefăcut în spumă.) Erau oribile poveștile. Și apoi, îl pierdusem pe Gorogó — nu știam unde e, sub ce morman de șosete și batiste. Geamantanul era gata încuiat, curelele prinse, fără Gorogó. El Chino s-o fi trezit și el. Și poate că Gondoliero, imbecilul, i-o fi ciugulind urechea, și poate c-or mai fi și flori, scînteietoare și supărătoare flori roșii, în cămăruța aceea de acolo, de sus ? Și fotografia aceea de copil în rasă de călugăr și șosetele zbîrcite, pe unde o fi ? Globurile roșii de la lămpi, ca niște ochi morți, or fi strălucind în casa aceea cu șobolani speriați și cu păianjeni cenușii scormonind pe-ascuns printre crăpături. Bunica, vesela ei de aur, și pilulele... Oare niciodată n-am să mai pot închide ochii ? „Lucrurile acestea, se zice, se cheamă conștiință."

Ca și atunci, am sărit din pat. La acel ceas de nesomn atît de crud, de adevărat și de cenușiu, am ieșit desculță, am deschis ușa dinspre balcon și am sărit pe verandă. Acolo stătea Borja, îmbrăcat cu paltonul, palid, uitîndu-se la mine. Își fuma ultima Murati.

Arcadele verandei tăiau ceața densă a cerului abia iluminat de zorile ce se iveau de dincolo de munți, unde cărbunarii, probabil, mai dormeau încă. Borja și-a zvîrlit țigara jos și ne-am îndreptat unul spre celălalt, ca împinși de ceva. și ne-am îmbrățișat. El a început să plîngă, să

plîngă... cum e posibil să plîngi așa ? Dar eu nu puteam (era o pedeapsă, pentru că el întotdeauna l-a urît pe Manuel. Dar eu oare nu-l iubeam ?) Stăteam țeapănă, înghețată, strîngîndu-l la piept. Îi simțeam lacrimile curgînd pe gîtul meu în jos, strecurîndu-se pe sub pijama. Mă uitam în grădină și dincolo de cireși am zărit smochinul, care în lumina aceea părea alb. Acolo stătea cocoșul lui Son Major, cu ochii lui mînioși, ca două mărgele de foc. Înfoiat și strălucitor ca un bulgăre de var, trîmbițîndu-și — se revărsau zorile — cîntul său strident și asurzitor, suspinînd, poate — mai știu eu — după vreo tainică năzuință neîmplinită.

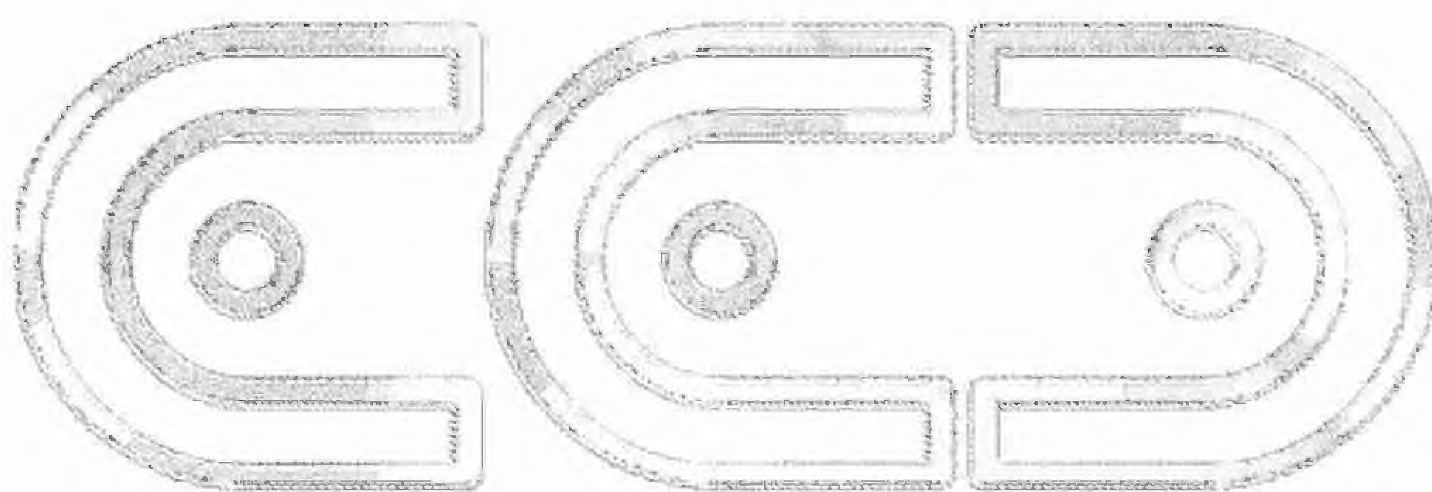
CUPRINSUL

Redactor: CONSTANȚA TĂNĂSESCU
Tehnoredactor: DECEBAL ENESCU

Dat la cules 30.04.1968. Bun de tipar 09.09.1968. Apărut 1968. Tiraj 25.170 ex. broșate. Hîrtie tipar B de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli ed. 9,59. Coli tipar 8,5. A. nr. 4477. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 86—31=59.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România
Comanda nr. 1534

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

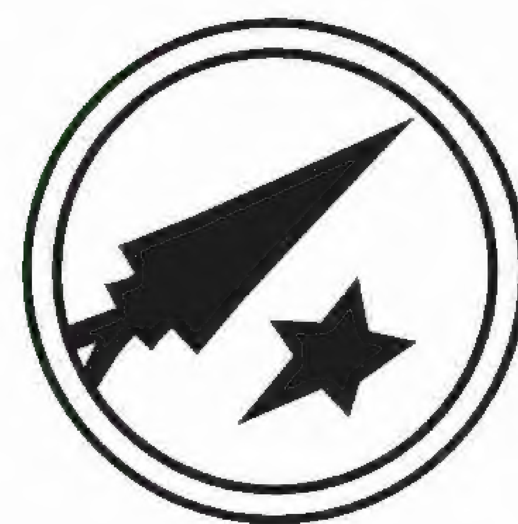

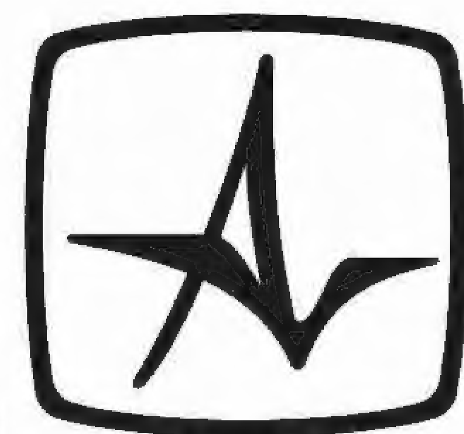

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

